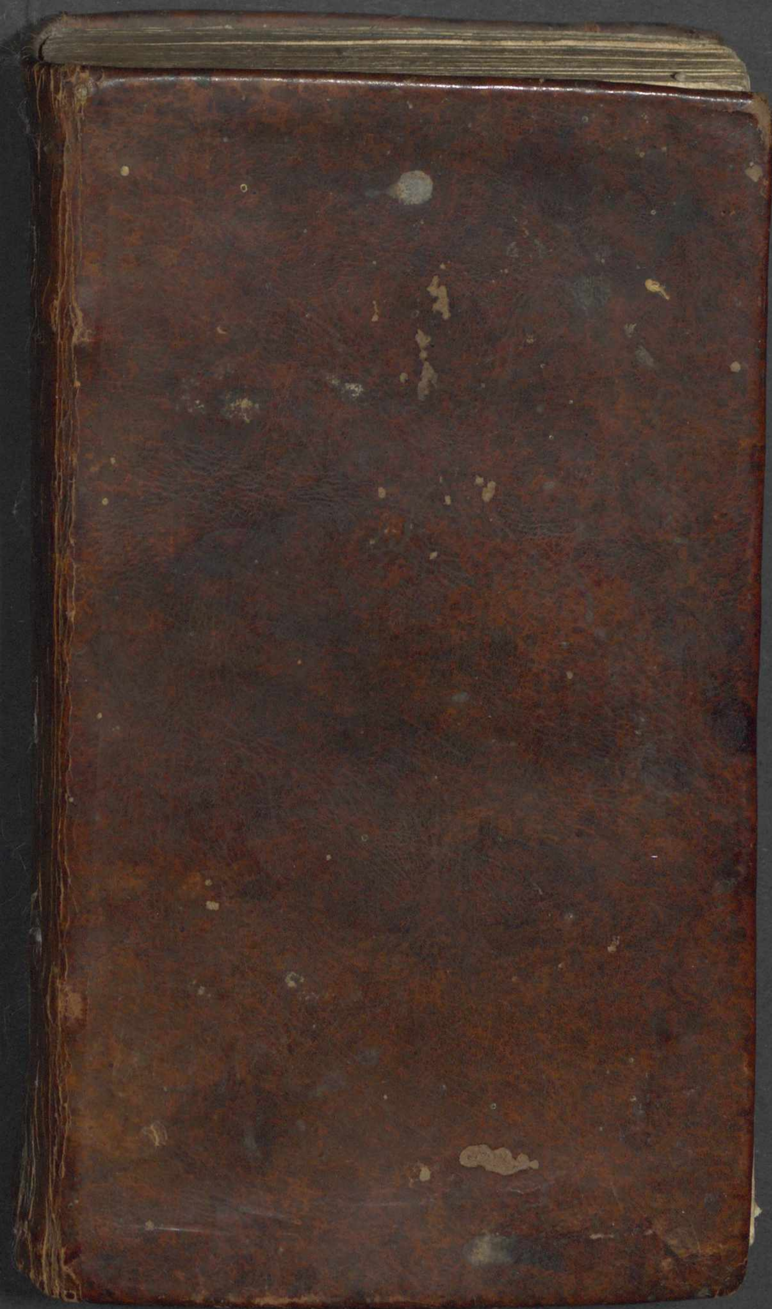

GROB
WIELKOPIĄTKOWY,
Krolowi Boleści
CHRYSTUSOWI PANU,
z Figur Pismá Swiętego stárego y nowego Testámentu
WYSTAWIONY
Albo
SPOSOB
Náwiedzánia Grobow Wielkopiątkowych, ktore się ná wielki Piątek, po rożnych kosciołách wystáwiáć zwykły, ná pámiątkę onego Grobu Jerozolimskiego, do ktorego Chrystus Pan po śmierci swoiey był złożony.
PODANY.
Przez X. JAKUBA RADLINSKIEGO *S. Theologij Dotkorá, Kánon: y Zakonniká Grobu Chrystusowego, Proboszcza Leżayskiego.*

w LUBLINIE
w Drukárni Koll. Soc. JESU Roku 1730.

Ná Herb J. O. Domu POTOCKICH
y LESZCZYNSKICH

Chot Grob Páńſki broniącym, krzyż Swięty dawáno
Niewygráno: bo żgodney tám głowy niemiáno
Przy Potockich zás krzyżu, gdy ieſt zgodna głowá [towa
Leſzczyńſkich: WIKTORYA więc o Grob go-
A gdyby przy tey Głowie krzyż Swięty podnieśli
POTOCCY: Ottomáńſką Portę by wnet znieśli

Jáśnie Wielmożnemu Páńſtwu
y Dobrodzieyſtwu
Iáśnie Wielmożnemu I. M. PANU

P. IOZEFOWI

z POTOKA
Ná Stániſłáwowie, Zbáráżu, Brodách,
y Niemirowie

POTOCKIEMU,

Jáśnie Wielmozney J. M. PANI

P. WIKTORYI

z LESZCZYNSKICH

POTOCKIEY

WOJEWODOM y GENERAŁOM
Xięſtwá Kijowſkiego.
Wárſzáwſkim, Sniatyńſkim, Leżayſkim, Kołomyſkim &c. &c.
STAROSTOM.
Pánom y Dobrodzieiom.

W*Yſtáwiony Grob Krolowi Boleści Chryſtuſowi Pánu, nie*

 gdzie

gdzie indźiey go ſkłádam, tylko w Prześwietnym Domu Wáßym. Jáśnie Wielmożne Páńſtwo y Dobrodźieyſtwo. Ieżeli bowiem komu, tedy Prześwietnemu Domowi Wáßemu, Grob Chryſtuſow ieſt właſny, domowy, y dziedziczny. Kiedy Heraclius ex Ordine noſtro Pátryárchá Ierozolymſki, po zawołáney y odebráney Ziemi świętey uſtępowáć muſiał z Ierozolymy, tedy ztámtąd z kilką Kánonikámi náßemi, puśćił ſię náprzod do Rzymu, z relácyą ták wielkiey klęſki, á potym udał ſię do Filippá Krolá Fráncuſkiego, y onemu Chorągiew Krolá Ierozolymſkiego, klucze do miáſtá Jerozolymy, y do Grobu Jezuſowego oddał, przez co ſámo, iáko Kroleſtwo Jerozolymſkie, iáko Jerozolymę, ták y Grob Jezuſow pomienionemu Krolowi Fráncuſkiemu,

y Nay-

y Nayiáśnieyßym Sukceſſorom Iego w obronę, práwo, y dźiedzictwo puśćił; oddánie bowiem Chorągwi Krolá Jerozolymſkiego, oddánie kluczy do Jerozolymy, y Grobu Jezuſowego, nic inßego nie znáczyło, tylko władzą, práwo, właſność y dziedzictwo iáko do Kroleſtwá, ták y do Grobu Jezuſowego; y ztąd Nayiáśnieyßi Krolowie Fráncuſcy mieli záwße oſobliwe motivum do windykowánia Ziemie Swiętey y Grobu Jezuſowego. Inter has luctuoſas Chriſtianorum ſtrages, venit poſtmodum Heraclius Patriarcha Hieroſolymorum cum aliquot Canonicis S. Sepulchi Romã, nuntium calamitatis afferentes, quam Saladinus Ægypti Soldanus, Chriſtianis per Palæſtynam intulit. Inde verò ad Philippum Re-

gem Franciæ diverterunt, Vexillum Regium, & claves Urbis ac Sancti Sepulchri illi offerentes, Regnumq́, Hierosolymitanum Ejus juri ac potestati, subjicientes. *Kiedy się zápatruię ná Wasz Dom Prześwietny* Jáśnie Wielmożne Páństwo y Dobrodźieystwo, *znayduię go teraz áktualnie siedzacym ná Tronie Fráncuskim, w Nayiáśnieyszey MARYI z Opáleńskiey LESZCZYNSKIEY, Krolowy Fráncuskiey y Náwárskiey: Záczym iáko Nayiáśnieyszym Krolom Fráncuskim Grob Jezusow przez oddánie kluczy do niego, iest włásny y dziedziczny: ták gdy* Jáśnie Wielmożne Páństwo y Dobrodźieystwo, *dosyć blisko z Tronem Francuskim zkolligowani iesteście, tym samym práwá tego, Krolom Fráncuskim włásnego uczęstnictwo mácie. Adáley iáko Krolom Fráncuskim, ták y cáłemu Prześwietnemu Domowi Wászemu Grob Iezusow iest domowy, włásny y dziedziczny. Co tedy niegdy uczynił Pátryárcha Jerozolymski z Kánonikámi Grobu Jezusowego, to ia teráz powtárzam imieniem* Minimi Ordinis mei, *y tenże Grob Iezusow przykłádem pomienionego Pátryárchy prawu, włásności, dziedzictwu, y protekcyi Prześwietnego Domu Wászego oddáię y konsekruię. To iest generalne wszystkich národow práwo, że od ktorego imienia rzecz iáká wychodzi, do tego się wrácáć powinna y onemu być dziedziczna: Grob Iezusow wyszedł od Imienia Iozefá niegdy Senátorá Jerozolymskiego, y iego był włásny: záczym teraz powinien się wrácáć do Imienia Iozefá: A że Iáśnie Wielmożny*

możny Mości Dobrodzieiu, wielkie Imie Iozefá ná ſobie reprezentuieſz y noſiſz, więc nie zbłądziłem, chociaſz w Prześwietnym Domu Twoim Grob pomieniony złożyłem; bo od począ-tkow ſwoich Grob Iezuſow, ieſt włá-ſny, y dziedziczny Imieniu Iozefowe-mu. Iowſzem támten Swiątobliwy Iozef był żywą y rzetelną figurą Two-ią; pomieniony bowiem Iozef, te miał trzy oſobliwe prerogátywy: pierwſza że był mąż dobry y ſpráwiedliwy, dru-gą że był bogáty, trzecia że będąc Se-nátorem Ierozolimſkim, záſiádał ná Concilium zgromádzonym przeciwko Chryſtuſowi Panu, iednákże nie ze-zwolił ná dekret przeciwko niemu ferowány: interfuit Concilio Judæorum de capiendo & crucifigendo Chriſto, ijs tamen non ſubſcripſit. *Te wſzyſtkie prerogátywy znayduią*

Maldonatus *ſię*

ſię w Tobie Jáśnie Wielmożny Mości Dobrodzieiu, y ták náprzod znayduie ſię dobroć y ſpráwiedliwość punktu-álna; ktora lubo we wſzyſtkich okazy-ách, ále oſobliwie w ten czás widziáło y uznało Kroleſtwo Polſkie, kiedyś ná Trybunale Koronnym Márſzáłkowſką dyrygował láſką. Ták bowiem ná tym Areopagu Kroleſtwá Polſkiego vota, ſentencye, y zdánia Twoie ferowáłeś, że nigdy lepiey y ſzczęśliwiey nie mo-głá tryumfowáć ſpráwiedliwość, iáko przy naywyżſzey władzy Twoiey. Ie-dną bowiem ręką Láſkę Márſzáłko-wſką, á drugą Krzyż Twoy trzymá-łeś, żeby ſię ná niego zápátruiąc De-putati Judices Terrarum & Provin-ciarum, w ſentencyách ſwoich nie zbłądzili. Powtore: znayduie ſię y druga prerogátywá: iáko bowiem Jo-zef Arymáteyſki, ztąd ſię nazywa bo-

gáty,

gáty, że ſkarb nád ſkárbámi, to ieſt Przenayświętſze y Uboſtwione Ciáło Jezuſowe do Grobu ſwego przyiáwſzy, wziął go nieiáko w ſwoię poſſeſſyą y dziedzictwo; ták tenże ſam nieoſzácowány ſkarb, ieſt záwſze złożony w ſercu Twoim iáko w miſtycznym Grobie Jezuſowym, to przez codzienną pámięć o Bogu przy niezliczonych intereſſach publicznych, to przez poſſeſſyą álbo oſiągnienie Bogá, iákie w tym życiu ieſt ludziom podobne. Nádto, iáko Jozef Arymáteyſki z tąd ſię ieſzcze názywa bogátym, że przez uſtąpienie y pozwolenie grobu ſwego, pierwſzy w nowym teſtámẽcie Ołtarz wyſtáwił Chryſtuſowi Pánu; ták nierownie dla Bogá bogátſzym obfitſzym, y ſzczodrobliwſzym názwác ſię możeſz Jáśnie Wielmożny Mości Dobrodzieiu, *ktory ták wiele*

świątnic

świątnic Páńſkich, y Ołtarzow ná chwałę Boſką wyſtáwiłeś. Swiádkiem bogátey ſzczodrobliwości Twoiey Prześwietna Kollegiata Stániſłáwowſka, ktorey Kápłánom vitam & menſam communem, *przez znáczne roczney intráty przyczynienie wiecznemi czásy opátrzyłeś. Swiádkiem ieſt Kościoł y Klaſztor Tomáſzowſki, ktory niewymownym koſztem z fundowáłeś. Przybywa do potwierdzenia prawdy, Kościoł y Klaſztor Jozefowſki, ktory lubo dopiero tego roku od fundámentow záczęty, á ták znácznie iuż wywiedziony, że ſame kámienie, ledwie nie przemáwiáią wielkiey hoyności Twoiey przeciwko Bogu. A kiedy ſame kámienie, iuż práwie wymáwiáią wielkość hoyności Twoiey, coż będą mowić Zakony*

po

po tych Kościołách y świątnicách Boſkich od Ciebie fundowánych oſadzone y potwierdzone? zaprawdę bogátym Cię dla Bogá głoſić będą Fundátorem, wynoſić będą Imię Twoie nád ſame Niebá, y po wſzyſtkich kronikách zapiſowáć będą należący Fundátorowi ſwemu honor. Potrzecie znayduie ſię w Tobie y trzecia prerogátywa Jozefá Arymáteyſkiego: ieżeli bowiē kiedy, tedy temi czáſy tráfiáią ſię mniey zgodne z wolą Boſką rády, iednákże ná tę nigdy nie zezwalaſz, y owſzem práwá Kościołow, y Swiątnic Páńſkich, w cáłości żarliwie utrzymuieſz. Ponieważ tedy Jáśnie Wielmożny Mości Dobrodzieiu, wſzyſtkie prerogátywy Jozefá Arymáteyſkiego, Dziedzicá y Poſſeſſorá Grobu Chryſtuſowi Pánu pozwolonego, ná ſobie wyrażaſz y pełniſz, więc tym ſa-

mym

mym máſz bliſkość práwá, do dziedzictwá Grobu Jezuſowego; naylepſze bowiem y nayprawdziwſze bywa to dziedzictwo, ktore nie ták naturálną krwi ſukceſſyą, iáko wyráženiem ná ſobie cnot pierwſzych Dziedzicow nábyte bywa. Opiſuiąc Venerabilis Beda Grob Jezuſow, między inſzemi okolicznościámi dodáie y tę, że ſam wierzch Grobu pomienionego, był złotem przyozdobiony, y miał ná ſobie krzyż złoty wielki: Summum verò culmen auro ornatum, auream magnam geſtat Crucem. O tym złotym y wielkim Krzyżu nic niewſpomináią teraźnieyſi Authorowie, ktorzykolwiek Grob Jerozolymſki opiſuią; bo go nieomylnie Tureckie zdárło łákomſtwo Záczym áby Grob Jezuſow nie był bez Krzyżá ſobie przyzwoitego, ſkłánia ſię do Prześwietnego Domu

Ven: Beda.

Twe-

Twego, á gdy Jáśnie Wielmożny Mości Dobrodzieiu, *ná Grobie Jezusowym Krzyż Twoy osádziś, á ktoż ci przeczyć będzie, własności y práwá do Grobu Jezusowego? Kiedy chwała Grobu Jezusowego co raz więcey, a więcey rozśerzáć się poczęłá, á do náwiedzánia iego nieprzyiáciele wiáry świętey prześkadzáli, tedy Kánonicy Zakonu náśego rázem z Pátryárchą Jerozolymskim z pośrzodku siebie obránym, ná obronę Grobu Chrystusowego, y dla wolnego przeyścia wśystkim do niego, erygowáli y fundowáli dwie káwálerye Zakonne; to iest Swiętego Janá w Jerozolimie, y Swiętego Jákubá Kompostellánskiego, y też obiedwie káwálerye znákiem Krzyżá świętego ozdobili (z tych tedy Káwálerowie Swiętego Janá gdy przełámáni potęgą nieprzyiácielską, ustápili*

pili ná wyspę Rhodus názwáną, názwáni Eqites Rhodii, *to iest káwálerámi Rodyiskiemi: á gdy znowu ztámtąd przenieśli się, ná wyspę Máltę, teraz się názywáią* Equites Melitenses, *to iest káwálerowie Máltánscy)* Ipsi Clerici Canonici, Domini, Sepulchri Custodes, jam ab initio deputati, non solum ex Apostolica institutione (ut ex Decreto Sancti Clementis Martyris patet) sed ex restitutione Godefredi ac Baldvini Bullineorum, (ut ex Bullis Pontificiis constat) & ex eis assumptus Patriarcha tales Ordines Militares (*nempe Sancti Joannis, & Sancti Iacobi Compostellani*) ad peregrinorum præsidium instituerunt, quos candida lineaq; Cruce, veluti superpellicei eorum particula consignarunt &c. additîs Dominicæ

Basilius Serenius Passi-

Passionis & Redemptionis nostræ mysteriîs, (seu instrumentîs, quæ sunt gloriosi Sepulchri trophæa,) eos investiêrunt, Apostolicam illis Sanctissimi Patris Regulam servandam imponentes. *To przedtym iák widziemy, ná obronę, honor, y chwałę Grobu Iezusowego, trzebá było fundowáć káwáleryę znákiem Krzyżá Swiętego ozdobione? kiedy zás Grob Iezusow złożony będzie w Prześwietnym Domu Iásnie Wielmożnych POTOCKICH, y iák niezwyciężona będzie miał około siebie káwálerya krzyżem swoim herbownym ozdobiona! bo sami Iásnie Wielmożni POTOCCY, sa iuż nie ták Equites, iáko* Principes & supremi Duces Exercituum, Cruce gentilitiâ signati: *ktorzy z pierwszych poczatkow Domu Twego, iáko ná obronę wiáry ták y Grobu Iezusowego záwsze byli pierwszemi. Alboż nie był* Princeps tuendæ fidei *Iásnie Wielmożny ANDRZEY POTOCKI, Kásztelan Krákowski Hetman Wielki Koronny á Ociec Twoy, ktory pod czás drugiey Chocimskiey Krzyżem swym poráziwszy Tureckie obozy, one z wielkim tryumfem przełámał: y iuż ná ten czas nietylko Krolestwu, ále y tobie* Jáśnie Wielmożny Mości Dobrodzieiu, *tryumfuiaca ná záwsze ominowáł Wiktorya. Ale wygrána Chocimska nie pierwszy to był dokument, wielkich zasług Iásnie Wielmożnego Oycá Twego; poniewaź go ieszcze idacy pod Wieden Nayiáśnieyszy Ian trzeci, Krol Polski ogłosił* Vice-Regem, *y cáłemu świátu iáwnie pokazał, że krzyżowi POTOCKICH, nayprzyzwoitsze y naywłaśnieysze mieysce ná koronách,*

y rza-

y rządách krolewſkich. Podobnym Vice-Regem deklárował niegdy Iáśnie Wielmożnego IMości Páná STEFANA POTOCKIEGO Woiewodę Brácłáwſkiego, Zygmunt Trzeci Krol Polſki: y nie záwiodł ſię ná ſwoim przedſięwzięciu, bo Iáśnie Wielmożny I. Mość Ian Stefan POTOCKI, nie tylko Imieniu, nie tylko Domowi ſwemu, ále y kroleſtwu Polſkiemu ſtał ſię ná ten czas przez mądre y ſpokoyne rządy nayiáśnieyſzą koroną. Nie mnieyſze cáłey Oyczyźnie Ominuie ſczęście J. O. Xiążę Prymas y Arcybiſkup Gnieźninſki Vice-Rex Kroleſtwá Polſkiego TEODOR POTOCKI Stryi Twoy, y Dziad Nayiáśnieyſzey teráżnieyſzey Krolowey Fráncuſkiey: záprawdę w tym naypierwſzym Xiążęciu y naywyżſzym Prymáſie, Iáśnie Oświecony Dom

POTOCKICH prym bierze, y ieden tylko ſtopień ma do korony: Ale że wrodzona ieſt cnota POTOCKICH koronowáć krolow y onych utrzymywáć ná Tronách ſwoich, dlatego wolą być Coronatores Regum niż coronati Reges. Atoli ktoby weyzrzał ná ozdoby Archikátedry Gnieźnińſkiey, ktoby podnioſł ciekáwe oko ná tykáiące ſię Niebá wieży Bázyliki támteyſzey, tandem ktoby przynaymniey obiter widział świętą fundácyą Kościoła Wárſzáwſkiego, ktorą uczynił Iáśnie Oświecony Xiąże Primas POTOCKI, we wſzyſtkim oſądzi Krolewſką y własną Vice Reiowi Polſkiemu ſczodrobliwość. A gdyby przyſzło Wárminſkiey Káthedry intrari pálatia; wſzędzie tám Páńſkie, wſzędzie Xiążęce, wſzędzie Krolewſkie ſplendory zoſtáwione. Jeżeli záś

przydziemy ad incunábula Jáśnie Oświeconego Xiążęciá Prymáſá, uzna świát cáły, że ſię z tey národził Mátki, (to ieſt Jáśnie Wielmożney SOŁTYKOWNY POTOCKIEY Káſztelánowey Kámienieckiey) ktora z ſobą y z Domem POTOCKICH Tron Moſkiewſki y cáłe wſchodnie Páńſtwo zkolligowáłá. Wiele by tu ieſzcze Jáśnie Oświeconych Antenátow Twoich przypomnieć y ádorowáć należáło, ále że im hæc anguſta folia wyſtárczyć nie mogą, dosyć mi powiedzieć co Polſkie świádczą hiſtorye, że Jáśnie Oświecony Dom POTOCKICH czterdzieści y ośm Woiewodow, trzydzieſtu Káſztellanow, Hetmánow ſzeſnaſtu, Strážnikow, Referendárzow, y inſzych Miniſtrow Koronnych, bez liczby komputuie, y cáłe kroleſtwo w ſobie zámyka: Regnum

gnum una Domus. A choćbyśmy ich komputu nie mieli (iákoż zupełnie mieć nie możemy) to ſam Jáśnie Wielmożny Mości Dobrodzieiu żywym wſzyſtkich ieſteś exemplarzem. I ták kto chce wiedzieć J. W. Stániſłáwá POTOCKIEGO, Káſztelláná Krákowſkiego Hetmáná Wielkiego Koronnego, tego ad vivum reprezentuieſz; y nieśmiertelną ſławę iego nie tylko w imieniu, ále y w dziełách heroicznych wyrážaſz. Kto prágnie poiąć złotem płynące oracula J. W. Krzyſztofá POTOCKIEGO Wielkiego Poſłá do Clemenſa VIII. y do Rudolfá Ceſárzá, dosyć mu ná tym będzie, że ciebie mowiącego zá honor Boſki, wiárę, y cáłość kościołow uſtyſzy. Komu niewiádome wielkie dziełá J. W. Mikołáiá POTOCKIEGO Supremi Podoliæ Dictátoris ex oraculo

Au-

Auguſta I. będzie pewien y wiâdomy wſzyſtkiego, byle zważył woienne prace Twoie y tryumfalne wiktorye. Ale nâdewſzyſtko wyrażaſz ná ſobie J. W. Oycá Twego ANDRZEIA POTOCKIEGO *Káſztelána Krákowſkiego Hetmáná Wielkiego Koronnego: w tym wiecznośći godnym Senátorze, te były kárdynalne cnoty: ſzczerość y rzetelność ſtáropolſka, żarliwość wiáry Mieczyſłáwom, Zygmuntom y Wáctáwom rowna odwagâ nád Alexándrá Wielkiego więkſza, y zupełna iſtota męſtwá wſzyſtkich Hetmánow* POTOCKICH; *iáko tedy wielkiego Imienia Iego, ták virtutum ipſius primarius Hæres & ſucceſſor zoſteś: krocey mowiac:* Parenti ſimillima Proles, viva Patris Imago.

Kiedy ſię tákże z wſzelka ſubmiſſya obrocę ná Prześwietny Dom Twoy J. W. Mościa Dobrodźieyko, *zapewne y temu Grob Jezuſow ieſt właſny y dziedziczny z ſamey z Tronem Fráncuſkim kolligácyi (iákom zárazz początku námienił) przyznáć mi kázdy muſi, że to nie ieſt pochlébnego konceptu dowcip widzieć y mieć ná Tronie Fráncuſkim Naiáśnieyſza* MARYA LESZCZYNSKA *Krolowa Fráncuſka y Náwárſka, máiaca práwo do Grobu Jezuſowego; á zátym y to nie ieſt tylko purum acumen, ále rzetelna prawda, że Grob Jezuſow ieſt Prześwietnemu Domowi Twemu właſny y dziedziczny. Grob ten do ktorego złożono Iezuſa, nie gdzie indziey był tylko w Ogrodzie; á ktoż nie przyzna że Prześwietny Dom Twoy* Jáśnie Wielmożna Mościa Dobrodzieyko *ieſt cáłemu Niebu y ziemi upodobánym Ogrodem,*

grodem, y owſzem ziemſkim náder roſkoſznym Ráiem, kiedy do niego ukoronowáne LILYE Nayiáśnieyſzego Monárchy Fráncuſkiego ſą przeſadzone, y ták bliſko zkolligowáne: záczym gdzieſz mogło być właśnieyſze y bárdziey dziedziczne mieyſce Grobowi Jezuſowemu, iáko w tym roſkoſznym Ráiu Liliámi, ták wybornemi ozdobionym. Jeſt wiele Domow tákich w Polſzcze ktore gdzie ſwoiego urodzenia mieyscá miały, też ſame zá grunt y dobrá dziedziczne odebráły, y od tychże mieyſc Imioná ſobie powzięły, y náſtępuiącym ſukceſſorom zoſtáwiły. A gdzież ſię Chrześciáńſka urodziłá Wiktorya, i eżeli nie w Grobie? zrzodło, poczatek, y gniazdo naypierwſzey, naywyżſzey, y nayzbáwienniejſzey cáłemu świátu Wiktoryi, ieſt Grob Chryſtuſow: bo w

nim

nim Chryſtus śmierć y piekło zwyciężył, y mocą ſwoią z niego Zmartwychwſtał; poniewaź tedy Imię WIKTORYI z Grobu Jezuſowego nayprawdziwiey urodziło ſię; więc I. W. Mościa Dobrodzieyko, iáko naywyżſza Polſka y Chrześciáńſka WIKTORIA, do pierwſzego mieyſcá urodzenia Imienia Twego należyſz, y toż ſamo mieyſce to ieſt Grob Iezuſow, do ciebie należy, iáko właſny y dziedziczny Grob Iezuſow, w ktorym on ráczył być pogrzebiony, był nowy y táki w ktorym ieſzcze żaden umárły nie był złożony. Prześwietny Dom Twoy I. W. Mościa Dobrodzieyko lubo ieſt dawny y dawnieyſzy niż Koroná Monárchom Polſkim dáná, á toli w tym ſenſie ieſt nowy, że w nim nie maſz záſtárzałey, zániedbáłey, y oziębłey cnoty przeciwko Bogu, ále tu wſzyſtkie Akty

cnot

cnot heroicznych, ták ſą wſpaniáłe, y dobrze wypolerowáne, że iákby ſię dziś de novo urodziły, iákby ſię dziś de novo poczęły: w Twoim Prześwietnym Domu záwſze mowić możeſz: Ecce nova facio omnia. *Oto wſzyſtkie rzeczy czynię nowe: nowa tu pokora, bo głębſzey nád nię nie podobna ználeść: nowa tu ſzczodrobliwość, bo obſitſzey y ná krolewſkich Páłácách trudno widzieć: nowe tu nabożeńſtwo, bo od teráżnieyſzych Politykow bárdzo rożne, w tym tylko naycudownieyſze, że proſtotę ſtárodáwnych Antenatow Twoich w ſobie máiące: nowa tu roſtropność w trudnych y przykrych intereſſach, do madrości teráżnieyſzey świátu bárdzo przeciwna: na oſtátek nowa tu miłość bliżniego, bo y z niewygodą ſwoią ſobie wſzyſtko uymuie, á bliżnim obficie dáie.*

dáie. Táka nowość, tákie nowiny kocha Chryſtus, kocha Grob iego: gdzie ſię podobne novalia znayduią, tám ſobie mieyſce dziedziczne zákłáda. A iáko w Grobie Iezuſowym żaden umárły nigdy nie był, przed tym złożony; ták w Domu twoim żadnego z I. W. LESZCZYNSKICH *nie znaydzieſz tákiego, ktoryby umarł ná honorze, ſławie, y reputácyi, ále tu wſzyſcy choć umieráią wedle ciáłá, żyią iednák y ſą nieśmiertelnemi w dziełách heroicznych. Grob Iezuſow był wycioſany ze ſkáły y ſama ſzczera ſkáłá: Dom Iáśnie Wielmożnych* LESZCZYNSKICH, *coż to ieſt, ieżeli nie ta ſkáłá ná ktorey Chryſtus kościoł ſwoy, y pierwſze poczatki iego wybudował w Polſzczę? A czy nię byli nieprzełámána ſkáła kościołá Bożego, Iáśnie Oświeceni* BOSSUTA,

WER-

WERNER BOGUSŁAW y WACŁAW z Domu LESZCZYNSKICH Arcybiſkupi Gnieżninſcy? ktorzy iáko cztery narożne kolumny, álbo iáko czterey Ewángeliſtowie cáły Kośćioł Boży podpieráli? á czy nie byli ſtáteczna ſkáłá inni I. W. Biſkupi y niezliczeni Práłáci Domu tego, ktorzy ſię záwſze odwáżnie ſtáwiáli Herezyom powſtáiacym, przeciwko Kośćiołowi Bożemu, y ták im záwſze odpor dawáli, że powſzechney Głowie Kośćiołá Chryſtuſowego poſłuſzeńſtwo oddáć muſieli. Cożby mowić potrzebá gdybym przypomniał I. W. Woiewodow, Káſztellánow, Kánclerzow, y Podſkárbich wielkich Koronnych, Generałow Wielko Polſkich, Posłow Wielkich do Poſtronnych kroleſtw uproſzonych, ci wſzyſcy pokazáli ná ſobie iáwne włáſnośći mocney ſkáły, pro Fide, Lege, & Rege *ſtáwáiacey: iednym ſłowem ſtáli ſię,* Antemurale Chriſtianitatis: *o nich wſzyſtkich mowić ſię może co powiedział Pöéta:* Egregium ſemper Patriæ CAPUT, ille Senatus; Vinde Ille fori, legum rituſq; togæq;. *I nie ieſt to rzecz do wierzenia nie podobna: záwſze bowiem mocne tám ſa członki, y nád ſamę opokę mocnieyſze, gdzie im madra y świątobliwa prezyduie Głowá; gdzie członki nie ſa bez głowy: Prześwietnemu Domowi* LESZCZYNSKICH *madra y świątobliwa prezyduie Głowá, iákoż tu męſtwá y odwági nie má być, zá kośćioł Swięty, wiárę, y Oyczyznę? kiedy ſię zápátrzemy ná J. W. Domy w Polſzcze náſzey, tedy obáczemy rożne rożnych herbowne záſzczyty: y ták iedne*

Cornel: Sever.

dne Domy máią w herbách ſwoich u-
cięte ná plácu márſowym dla Bogá
ręce: inne, przebite dla cáłości Oy-
czyzny ſercá: inne, w herbownych po-
lách ſwoich ſprácowáne trudámi wo-
iennemi, reprezentuią Złotogolenczy-
ki: gdy ſię záś obrociemy ná Prze-
świetny Dom LESZCZYNSKICH,
aż tryumfalny záſzczyt y znák iego,
nie co inſzego ieſt, tylko GŁOWA: á-
by ſię pokázáło, że álbo Dom LE-
SZCZYNSKICH, ieſt głową inſzych
Domow; álbo że inſze Domy człon-
kámi ſię tylko poślednieyſzemi záſzczy-
cáiące dependuią od Domu LE-
SZCZYNSKICH iáko od Głowy; álbo
że Dom LESZCZYNSKICH nigdy
nie ieſt bez Głowy, ále ſię záwſze
Głową rządzi, Głową pánuie, Głową
woiuie, Głową rádzi, Głową Krolom
y Páńſtwom poſtronnym, przez Kan-
cle-

clerzow y Posłow Wielkich z ſiebie
pochodzących, wyroki dáie. Zeby záś
ta Głowá w ták wielkich intereſſ ách
nigdy nie zbłądziłá, Krzyżem ſię PO-
TOCKICH reguluie, od tego Krzyżá
záwſze záczyna heroiczne dziełá. A
lubo pomieniona Głowá ieſt w polu
ſwoim bez Korony; to ieſt częścią dla
tego, że żadney Korony zaſługom
ſwoim rowney ieſzcze nie má: częścią
dla tego, że ziemſkiemi koronámi gár-
dzi, á ſamey tylko niebieſkiey czeka:
częścią dla tego że Krzyż POTOC-
KICH ma ſobie zá Koronę: náoſtátek
dla tego, áby cáły świát widział, że
J. W. LESZCZYNSCY nie ſą w am-
bicyi do Koron: áni ich ſzukáią, ále
ſam Bog ná Głowę ich Korony ſkłá-
da; iáko zá náſzey pámięci złożył Ko-
ronę Fráncuſką ná Głowę Nayiá-
śnieyſzey MARYI LESZCZYN-
SKIEY.

SKIEY, ná Tron Fráncuſki zaproſzoney. Ale rzetelniey mowiąc, nie pierwſza to ieſt w Domu LESZCZYNSKICH, Koroná Fráncuſka; bo y Polſka dáwno w nim zoſtáwáłá, y byłá dziedziczna tey Przeświętney Fámilii; kiedy bowiem pierwſzy Antenat Domu Tego Perſztyniuſz (á potym LESZCZYNSKI od Leſzná fundowánego názwány) záwitał z Czech do Polſki, tedy Ciotkę ſwoię Dąbrowkę, á Sioſtrę Swiętego Wácłáwá Królá Czeſkiego Męczenniká Chryſtuſowego, dał w Máłżeńſtwo Mieczyſłáwowi pierwſzemu Xiążęciu Polſkiemu: ták tedy y pierwſze początki Domu LESZCZYNSKICH, záraz ſię od Korony Polſkiey záczęły, záraz Korona Monárchow náſzych były uwieńczone, nie tylko z tąd że pomieniona Dąbrowká, Xiążęciu Polſkiemu záślubiona zoſtáłá, ále y z tąd, że pomienionego Xiążęciá, z pomocą Perſztyniuſzow LESZCZYNSKICH, do wiáry świętey Kátolickiey przyprowádziłá, y ták ią ſzczęśliwie wkorzeniłá, że potym ſámi Polacy nie przełámáne y generalne nápiſáli práwo: Rex & Regina Catholici ſunto. *Z tey tedy Dąbrowki pomieniony Mieczyſław, miał Syná Boleſłáwá Chrobrym názwánego, ktory zá ſtárániem świątobliwey Xiężny Mátki ſwoiey, ták był dobrze wychowány, że ſobie otrzymał tytuł y Koronę Krolewſką, y on był naypierwſzym Krolem Polſkim (bo przedtym Krolewſkiego tytułu nie było w Polſzcze, ále tylko Xiążęcy) iáwna tedy rzecz ieſt; że naypierwſzy Krol Polſki był ze krwi Perſztyniuſzow LESZCZYNSKICH. Po ktorym ile kolwiek potym było Krolow Pol-*

ſkich

ſkich z Dąbrowki pochodzących, ci wſzyſcy należą do Domu Leßczynſkich, y ſami świádczą, że ten Prześwietny Dom, záwße był ukoronowány, záwße non interrupta ſerie zaſiadał ná Tronie Polſkim. Toż rozumieć potrzeba y o Tronie Czeſkim, ponieważ iáko ſię wyżey namieniło Nayiaśnieyßa Dąbrowka byłá Sioſtrą Wácłáwa Krolá Czeſkiego. Zápatruiąc ſię ná to Nayiáśnieyſi Monárchowie Polſcy, záwſze J. W. LESZCZYNSKICH do pierwſzych honorow y godności wokowáli. Prymácyalne Krzyże, Arcybiſkupie y Biſkupie Infuły, Krzeſłá Senátorſkie, Káncierſkie pieczęci, Márſzałkowſkie Laſki, y inſze Miniſterya Koronne, záwſze tu domowe bywáły. Ale to wſzyſtko było infra dignitatem Domu tego, ile od początkow ſwych Krolewſkiego y ták wiela Monárchámi z ſiebie idącemi, ukoronowánego. Korreſponduiąc godności Domu ſwego Jáśnie Wielmożni LESZCZYNSCY, nihil non Regium æmulabantur Krolewſka u nich Majeſtas, Krolewſka wſpaniáłość, Krolewſka w publicznych Oyczyzny intereſſach dzielność. I tákiey dzielności był J. W. RAFAŁ LESZCZYNSKI Podſkárbi Wielki Koronny, Generał Wielkopolſki, ktorą lubo záwſze ále oſobliwie w tenczas pokázał, kiedy był wielkim Poſłem do Turek náznáczony; wtedy bowiem Otomáńſką Portę ſwoią wymową przeráził; á dopieroż by ią był chwalebnie pogromił, gdyby heroiczney LESZCZYNSKICH ręki przeciwko niey zażył. Podobney był dzielności y J. W. Wácław LESZCZYNSKI Káncierz Wielki Koronny, Generał Wielkopol-

ſki

ſki rodzony Twoy Pradziad, ktory także będąc wielkim, Poſłem do Francyi, pokazał, że y w Polſzcze ſą godne, y urodzone Imiona do koron, y tráktowánia przyzwoitego z Monárchámi! ták bowiem poważnie w Oſobie Krolá y kroleſtwá Polſkiego, z Tronem Fráncuſkim, powierzone ſobie tráktowáł oracula, iákoby Duchem Boſkim przeczuwał, że przyſzłych czáſow, krolewſkie zdáwna Imie LESZCZYNSKICH, ná Tronie Fráncuſkim záſiadać będzie. Od ták wielkich Miniſtrow wſpániáłości, bynaymniey nie odſtąpił Jáśnie Wielmożny Wácław LESZCZYNSKI, Woiewoda Łęczycki Dziad Twoy ktoremu kiedykolwiek w Senacie przyſzło mowić, zawſze w nim znáć było wyborne myśli herbowney Głowy; y onemu właśnie ſłużyło przypiſáć: Totum quod cogitat

tat

tat altum eſt. *A coż mowić przyidzie o J. W. Wácłáwie LESZCZYNSKIM Woiewodzie Podláſkim, Kroleſtwá Polſkiego y Twoim Oycu? záprawdę tu uſtáie pioro, tępieie wymową, rozum cnot Jego obiąć nie może: iednákże wielkości y StaroPolſkiey pobożności Jego z tąd dochodziemy, że ták wielkiey, ták świątobliwey był Oycem WIKTORYI. A komu ieſzcze ná tym nie doſyć, nie mnieyſzym ieſt argumentem zácności Jego, J. O. Anáſtázya Rodzona Twoiá, Xiężna Wiśniowiecka Káſztelánowa Krákowſka, choć nie Imieniem, rzeczą iednák, y zwycięſkiemi nád ſobą dziełámi, WIKTORYA. Wieleby mi tákże należało mowić, o J. W. Ignácym Kázimierzu LESZCZYNSKIM Káſztelánie Lwowſkim, Rodzonym Twoim, ále żebym świeżego, poſt fata Jego*

żalu

żalu, nie zdał się renowowáć, wolę o nim milczeć, Iednákże nie mász czego po nim boleć, ktory wszystko dla zásługi Niebá, y pociechy Krolestwá Polskiego czynił: nie mász czego po nim płákáć, z ktorego przeniesienia sámo się Niebo cieszy. Ale nie chcę przywodzić więcey J. W. Antenátow Twoich Korony godnych, náprzod dla tego, że choćbym się ná to odważył, nie potráfiłbym ich należycie opisáć y wyrázić; powtore dla tego, że J. W. Mościa Dobrodzieyko, iáko nic nie robisz coby nie było godnego Korony, ták sámá zá naywyższa Koronę Domowi Twemu stániesz. Nie iestże to rzecz Korony godna, być codziennie wielkiemi obciażona interessámi, á postáremu tego, co do otrzymánia wieczności błogosłáwioney náleży, nigdy nie opuścić? nie iestże to rzecz Korony godna

dna, być sobie wolna káżdego czásu Pánia, á postaremu káżdy moment ták rozporzadzáć, áby miał szczegulna y sobie náznáczona zabawę? nie iestże to rzecz Korony godna, z Krolewskiemi Tronámi y Xiażęcemi Mitrámi ták bliska mieć kolligácya, á postáremu choćby nayniższych łáskáwym okiem przyimowáć, y do nich się skłániáć? ná ostátek nie iestże to rzecz Korony godna, fortunę y intrátę swoię ná ozdobę kościołow, edukácya Szlacheckiey młodzi, ná promocya oneyże do rożnych stánow obracać? zaprawdę, tę wszystkie heroiczne dzieła, nie tylko ziemskiey, ále y Niebieskiey godne sa Korony. Kiedy Konstántyn Cesarz cudownym sposobem znalazł Grob Iezusow, przedtym od Adryána Cesárza ziemia y bałwanámi záwálony, tedy bez odwłoki pisał do Mákárego Bisku-

Biſkupá Jerozolymſkiego, áby ſię ſtá-rał iáko náylępiey, iáko naywyborniey, y naybogáciey Grob Chryſtuſow wyſtáwić y przyozdobić, y wſzyſtko co do tey Bázyliki náleżało ták ordynowáć, áby pomieniona Bázyliká, wſzyſtkie inſzę w Ceſárſtwie iego pałáce y ſtruktury przewyżſzałá, ut quæcunq; in quibuſvis Urbibus ſunt excellentia opera, á ſtructura iſta longè ſuperentur: *dáiąc oraż tego rácya, że ſłuſzna rzecz ieſt, áby mieyſce Grobu Jezuſowego, ze wſzyſtkich mieyſc Swiętych naycudnieyſze, według godnośći ſwoiey było wyſtáwione y przyozdobione:* Æquum enim eſt, locum totius mundi maximè admirandum pro dignitate ſua exornari: *Tá żarliwość Konſtántyna Ceſarza, znayduie ſię w Tobie* Jáśnie Wielmożna Mośćia

Nicephorus in Epiſtola Conſtantini

Mośćia Dobrodzieyko, *ktora nie tylko to świádczyſz, że kośćioły, Ołtarze, y Swiatnice Páńſkie przyozdábiaſz, ále ſię o to ſtáraſz, że cokolwiek może być naywybornieyſzego nayzácnieyſzego, y naykoſztownieyſzego; to ná ozdobę Swiatnic Boſkich aplikuieſz, y tákie apparáty ſporzadzaſz, w ktorych iednákowego podziwienia ieſt, ták złota fortuna, iáko fortunna w robieniu ſztuka. Gdy tedy y Grob Jezuſow, iáko ſobie dziedziczny do ſplendorow twoich odbierzeſz, pewna ieſt, że ieżeli nie przewyżſzyſz, to zrownaſz żarliwość Konſtántyna Ceſarza w ozdobieniu iego. Cokolwiek záś po ták wielkich ozdobách, będzie należało do obrony Grobu Jezuſowego, tedy Jáśnie Wielmożny Jedynak Waſz, y Sukceſſor Staniſłáw POTOCKI Stároſta Hálicki, iáko drugi Konſtan-*

ſtántyn, Krzyżem ſwoim przeciwko Máxencyuſzom woiowáć będzie, y záczęte ták wiele rázy przez Nayiaśnieyſzych Krolow Fráncuſkich, o windykowánie Grobu Jezuſowego woyny święte, iáko ich bliſki Koligát terminowáć będzie. Widział świát Polſki ſędziwą mądrość Jego, kiedy ná Trybunale Rádomſkim naywyżſzym zaſiádał Márſzáłkiem: widziały go Seymy y Seymiki fideliſſimum ad Majeſtates Regum Oratorem. Záczym wątpić nie potrzeba, że go y Grob Jezuſow uzna ſuum Defenſorem, álbo przyuamniey honoru ſwego ſtrenuiſſimum Zelatorem. I iuż na Jáśnie Wielmożnym Jedynáku Wáſzym, iáko ná iedynym cáłego świátu Luminarzu ſłońcá konkludowáć mi przychodzi, nieśmiertelne dziełá Prześwietnego Domu Wáſzego Jáśnie

śnie Wielmożne Páńſtwo y Dobrodzieyſtwo, bo wiem zapewne, iż gdy ich tu zakończę, iákbym ich dopiero záczał; ponieważ ták wielki Wáſz Sukceſſor, tę wrodzoną ſobie ma cnotę, że cokolwiek chwalebnego Jáśnie Oświeceni, Jáśnie Wielmozni Antenáci Iego dla honoru BOGA, wiáry, y Oyczyzny uczynili, to wſzyſtko tanquam apis argumentoſa zbierze, y ná ſobie przez uſilne Wielkich Rodzicow náśládowánie wyrázi. A ták nie tylko pełnemu ſławy Imieniu ſwemu, ále oraz cáłemu Prześwietnemu Domowi, nieśmiertelność przy Krzyżu ſwoim, y Grobie JEZUSOWYM przez potomne wieki przynieſie y ſpráwi. I to moie, to cáłego Naymnieyßego Zakonu mego votum, ktory pod nogi Páńſkie ſcielę, á Grob JEZUSOW, iáko Prześwie-

świetnemu Domowi Wáſzemu włá-ſny y dziedziczny, do ſerc Wáſzych ſkłádam.

JASNIE WIELMOZNEGO PANSTWA y Dobrodzieyſtwá

Nayniżſzy ſługá, y niegodny Bogomodlcá.

X. JAKUB RADLINSKI Kánonik Zakonny, Grobu Chryſtuſowego.

APPROBATIO

DIOECESANA.

OPus præſens intitulatum: *Grob Wielkopiątkowy:* Polonico idiomate conſcriptum ab A.R.D. Jacobo Radlinſki S.T.D. Canonico Ordinis Cuſtodum, Sanctiſſimi Hieroſolimitani Sepulchri Chriſti Domini, Conventus Miechovienſis, Præpoſito Leżayſcenſi, cum nihil ſanæ & Apoſtolicæ doctrinæ contrarium ſpiret, imò potiùs, cum per quadragenas in illo contentas, Chriſti Sepulchri Figuras ex veteri & novo Teſtamento deſumptas, ſanctorum Patrum probatiſſimæ doctrinæ, ſumma eruditione conjunctas, mentes Fidelium ad ſeriam Chriſti Patientis, Morientis, & ſepulti recordationem, non ſine ſpe uberrimi fructûs vehementiſſimé accendat, ut beneficio Typi in lucem prodeat, dignum cenſeo. Præmisliæ die 12. Julii, Annô 1730.

Andreas Pruſki Epiſcopus Tanenſis,
(L.S.) *Suffraganeus & Officialis Generalis Premislienſis mpp.*

APPROBATIO
ORDINIS.

OPuſculum intitulátum: *Grob Wielkopiatkowy*: Polonico idiomate ab A, R. Patre Jacobo Radlinſki S.Th: Doctore. Canonico Regulari Sanctiſſimi Hieroſolimitani Sepulchri Chriſti Domini, Præpoſito Lezayſcenſi conſcriptum, cum nihil doctrinæ Catholicæ diſſonum in ſe habeat, ſed potius Figuras S. Sepulchri Chriſti Domini ex veteri & novo Teſtamento collectas & Authoritatibus SS. Patrum aliorumq; Doctorum illuſtratas contineat, proindè ad majorem ejuſdem Sepulchri Chriſti gloriam, prelo dandum eſſe cenſeo. In quorum fidem præſentes ſubſcripſi, & ſigillô communiri feci. Datum Miechoviæ A.D. 1730. die 4. Auguſti.

Stanislaus Stepkowſki Ordinis Canonicorum Regularium Sanctiſſimi Hieroſolimitani Sepulchri per Poloniam Cuſtos Generalis.

(L.S.)

OPI-

WIZERUNEK
GROBU CHRYSTUSOWEGO

DEvota Anima, quæ Sacrum Sepulchrum pedibus adire deſideras, ſed propter loci, diſtantiam eo pervenire non poteſ; Contemplére iſtud in hac effigie tanquam monumentum Sanctiſſimæ Paſſionis & Mortis Redemptoris Tui; quod pro infinita Bonitate ſua in media infidelium ditione, quo à devotis Chriſtianis viſitari queat, hactenus illæſum conſervavit.

O PISANIE

Pogrzebu JEZUSOWEGO

Z iáką áſſyſtencyą Aniołow, y ludzi był odpráwiony.

WIelki Piątek, ieſt dzień iáko Męki ták y pogrzebu Jezuſowego; ponieważ tedy teraźnieyſza kſiążka ieſt pryncypalnie ordynowána ná Wielki Piątek (luboć y w wielką Sobotę y owſzem y w ſamę Wielkanoc przed Zmartwychwſtániem Páńſkim, á nád to w káżdy dzień záżyć iey może kto chce) dla tego zdáłá mi ſię rzecz przyſtoyna, podáć tu opiſanie pogrzebu Jezuſowego, ktore w Hiſtoryi ſwoiey z obiáwienia Nayświętſzey Máryi Pánny nápiſáney podáłá MARYA od JEZUSA Xieni Konwentu Agredáńſkiego, według świętego wytłumáczenia W. X. Stefáná od S. Woyciecha Scholarum Piarum Rektorá Kollegium Krákowſkiego w Roku 1730. To tedy opiſanie pogrzebu Iezuſowego ieſt w te ſłowá:

Wprawdzieć zá świádectwem Swietego Janá Ewángeliſty mamy, że Przenayświę-

tſza Mátká JEZUSOWA z Márya Kleofe, y z Márya Mágdálena wedle Krzyżá ſtáłá. Chociaſz záś to świádectwo do czáſu przed śmiercia Zbáwicielá ſię ſtoſuie: átoli iednák trzebá rozumieć, że niezwyciężona Niebieſka Krolowa y potym tákże ſtoiąc támże trwáłá, y owſzem ſkłoniwſzy ſię do krzyżá tám zmárłego Páná, y iego Boſtwo ktore z Swiętym Ciáłem záwſze zoſtáwáło ziednoczone, adorácya uczciłá. I záiſte miedzy ták walna boleści powodzią, ktora áż do duſzy y Przenayświętſzego ſercá ſkrytości ſię wdarłá, niewypowiedziánym cnot rynſztunkiem obwárowána ſtátecznie záwſze y nie wzruſzona ſtáłá wielowładna Páni, y tám zá pomoca wyſokiey ſwoiey madrości zbáwienia ludzkiego taiemnice w ſercu ſwoim rozbieráłá, uważáiąc ſobie y przekłádáiąc. iáko to cudowne było madrości Boſkiey wſzyſtkie te ſporządzáiącey táiemnice, dogodzenie. Niezmiernie zaś trapiłá Mátkę miłoſierdzia owá bezecna niewdzięczność, z ktorą ludzki umyſł ná właſną ſwoię zgubę, ták niezwyczaynie y wieczyſtego zadziwienia godne, dla ſiebie dobrodzieyſtwo, miał przyiąc. Przytym ſtáráłá ſię tákże iákoby Przenayświętſze Ciáło Syná ſwego, przyzwoicie wnieść do grobu, ktoby ie z krzyżá złożył, ná ktory tym czáſem, przyiemne oczy ſwoie, co raz podnieſione obracáłá. Więc żałoſnym ſercem, y przy tym ſtárániu, ztroſkánym, obrociwſzy ſię do przytomnych Aniołow, rzekła: *Náywyzſzego Páná Urzędnicy przyiaciele moi, ktorzy w tym moim utrapieniu przy mnie zoſtáiecie: wyć w prawdzie wiecie, że niemaſz żałosci nad żałość moie. Ale iuż powiedzcie mi, iákim ſpoſobem może być, z krzyżá zdięty, ktorego kochá duſzá moiá! iákim kſztałtem? y ná ktorym mieyſcu uczciwie go pochowam: to bowiem teraz do mátki należy uſługá: powiedzeieſz proſzę, co mam czynić? á ſwoim przezorem y biegłoscia w tym mi dopomoc chcieycie.*

Swięci záś Aniołowie, odpowiedź dáli mowiąc: *Krolowa y Páni náſzá, rozprzeſtrzeń nieco, scisnione żalem ſerce twoie, ná obięcie tego, co ci ieſzcze cierpieć zoſtáie. Aczkolwiek Pan wſzechmocny ukrył cále, przed ludźmi chwałę, y potęgę ſwoie, chcac ſię wſzyſtkiemu temu poddáć, cokolwiekby niezbożnych tych ludzi dzika zápálczywość uknowáłá, y ieſt ta iego ſtáteczna wolá, áby wydáne od człeká wſzelkie práwo ná nim ſię wypełniło, ieſt záś między innęmi práwámi, y*

to, żeby bez pozwolenia ſędziego, niezdeymowano z krzyżá, kogo on ná krzyż ſkazał. I mybysmy ochotnie zdołáli, twemu rozkazániu zá doſyć uczynić, ſtánąwſſy przy obronie prawdziwego Bogá, y Páná náſſego, ále iego ręką powściągnieni ieſteśmy, gdyż on co zamyslił uczynić, y co do niego należy, naymnieyſſey częsci nie chce uchybić, y oſtátnią náwet, ktora ſię ieſſcze w nim zoſtáłá, krwi kroplę, dla człowieká wytoczyć umyslił, áby tym ſamym wezwał, do obfitſſey miłości, u ktorego tak obfite ieſt odkupienie. A ieżli też ani y z tego, przychylnego faworu nie odnioſę pożytku, opłákána ich zguba y kárá czeka. A Boſkiey zás zemſty ſurowość, powetuie przewłokę, ktorey z nią nie ſpieſſąc użyłá.

Więc za tą odpowiedzią Anielſką, boleſney Matce, ieſzcze bárdziey przybyło żalu y ſtrapienia, gdyż o zránieniu włocznią boku Nayświętſzego Syná ſwego, nic przedtym nie wiedziáłá, przeto boiáźń z tego co ſię miáło ſtáć nie dlugo, Ciáłu Przenayświętſzemu, w nowy ią wpráwiłá fráſunek y ſmutek. [Ale relácya o zránieniu włocznią boku Jezuſowego, tu ſię dla krotkości opuſzcza, á kończy ſię relácya o pogrzebie Jezuſowym.]

Już zátym, długo było na dzień, y zbliżyło ſię do wieczorá w ten wielki Piątek, á nayboleśnieyſza Mátká, ieſzcze w prágnieniu ſwoim około pogrzebu Przenayświętſzego Syná ſwego pewności nie miałá. Chciał bowiem Pan náywyżſzy ná ulżenie tego fráſunku, ukocháney Mátki ſwoiey, wprzod ſporządzonym od ſwoiey Boſkiey opátrzności śrzodkom mieyſcá pozwolić. Jozefá bowiem z Arymátyi, y Nikodemá ſerce nákłonił, áby oni ná ſiebie przyieli ſtáránie o pogrzebie Náuczycielá ſwego. Obádwá ci Mężowie ſprawiedliwi y Páńſkiemi Uczniámi byli, iednákże nie z liczby ſiedmdzieſiąt dwoch, ále ſkryci dla boiáźni żydow: Joan: 29. verſu 28. gdyż żydzi nienawiedzili y zá podeyzrzánych mieli, ktorzy oczywiście náuki Chryſtuſowey náśládowáli, y iego zá Náuczycielá ſwego używáli. Więc Boſkiey woli zamyſł, o przedſięwziętym y uprágnionym Przenayświętſzego Syná iey pogrzebie, nie był ieſzcze nayroſtropnieyſzey Pánnie wiádomy, á ták z tąd że tá ſpráwá z wielką bárdzo trudnością przyść miáłá rozumieiąc: przybyło żalu y troſkánia, że ſię iednák właſną ſwoią przezornością dźwignąć nie mogłá. Tym tedy ściśniona utrapieniem, w zgorę do niebá oczy pod-

podniożſzy rzekłá: *Przedwieczny Oycze Boże moy, zá łáſkáwosci y nieſkonczoney mądrosci twoiey zmiłowániem, z kału ziemi podnieſiona, do tey naywyżſzey godnosci przypuſzczona ieſtem, ábym ſię ſtáłá Mátką iednorodzonego Syná twego: z teyże tákże ſczodrobliwosci twoiey, pozwolono mi było nieograniczony Boże ábym go pierſiámi memi kármiłá, y wychowáłá. y áż do smierci przy nim w towárzyſtwie zoſtawáłá. A teraz iuż do mnie náleży iáko do Mátki, ábym swięte iego ciało z uczciwym pogrzebem pochowáłá. Co iednák nie po ſiłách moich ieſt, álet tylko w ſamym prágnieniu, y iuż nic więcey nie mogę tylko áby ſię ſerce moie od żałosci ná ſztuki rozſadziło, ieżeli, czego pragnę doſtapiť nie przyidzie. Supplikuię tedy y proſzę máieſtatu twego Boże moy, racz ták mocą twoią rzeczy kierowáć, ábym iá to wykonáć mogłá.*

Tę tedy uczyniłá modlitwę nayświątobliwſza Mátká, iák zmárłego Jezuſá bok włocznią był przebity. A pochwili nie długo obáczyłá nieiáką ludzi gromádę ku gorze Golgocie ſpieſzno zbliżáiacą; drábiny ci nieśli y inne tym podobne rzeczy; zkąd iey wnet ná myśl przyſzło, że ci nieoszácowány ſwoy kleynot mieli z krzyżá złożyć. Ale że niewiedziáłá zápewne, ná coby

coby te ſprowádzano ſprzęty, przeto ſię ná nowe trwożyć y okrucieńſtwá żydowſkiego obawiáć poczęłá. A ták do Janá Swiętego rzekłá: *Synu moy coż to ci będą czynić? ktorzy z tákim narzędziem tu ſię prowádzą?* nie obawiay ſię niczego Pani moiá: odpowiedział kocháný Apoſtoł: *Jozef, y Nikodem, z ſwemi ſługámi to ſą, ktorzy idą. A ci wſzyſcy ſą ſługámi y przyiacielámi Przenayswiętſzego Syná twego Páná mego.* Jákoż przed Bogiem był ten Jozef, męzem cnotliwym y ſpráwiedliwym, u ludzi też wielkiego poważánia, ſzláchetny y dzieſiętnik Luc. 29. v. 50, y miał ná ſobie urząd w poſpolitym dozorze Páná Rádnego, iáko świádectwo Ewángeliczne námienia, gdy mowi: że on nie zezwolił ná ich rády y ſprawy: Luc, 29. v. 51. ktorzy zgubić Chryſtuſá uſiłowáli, ktorego on záś prawdziwym Meſſyaſzem być wierzył. A chociaż nie iáko przed śmiercią Chryſtuſową, ſkrytym był tylko iego Uczniem, ále potym iáwnie ſię tákim pokázał, zá włożeniem ſię iuż ná ten czás odkupienia ſkuteczności. Ták tedy ſzláchetny ten Senátor odłożywſzy ná ſtronę boiaźń, ktorą mu przedtym nienáwiść żydowſka w głowę wbiłá, y potęgą Rzymiánow bynaymniey

mniey nie ztrwożony śmiele wszedł do Piłatá, y prosił, o Ciáło Jezusá, Mar. 15. iuż ná krzyżu zmárłego, áby ie złożywszy uczciwie w grobie pochował, że był niewinnym, że był prawdziwym Synem Boskim twierdząc, ktora prawda oczywistemi zá życia y przy śmierci iego znákámi y cudámi, że się pokázuie, dowodził.

Jákoż y Piłat nie śmiał zábronić o co Jozef prosił, ále raczey dawszy co prędzey pozwolenie, wszystkiego coby mu się zdáło z Ciáłem zmarłego Páná, sprawić dopuścił. Zá dánym sobie tym pozwoleniem Jozef, wyszedszy z domu sędziego, wezwał Nikodemá, ktory tákże Mężem spráwiedliwym, mądrym, y w náukách ták świeckich, iák duchownych, á naybárdziey w Piśmie Swiętym bárdzo był biegłym, iáko się ztąd pokázuie co się z nim stáło, gdy do Chrystusa Páná ná słuchánie iego náuki w nocy przyszedł, o czym Jan Swięty námienia Joan 3. v. 2. ci tedy świątobliwi dway mężowie odważnym sercem, zgołá, JEzusá ukrzyżowánego pochowáć umyślili. Przeto Jozef o prześcierádło y nágłowek ná obwinienie Ciáłá stárał się, y przygotował; Nikodem zás máści iákoby 50 funtow nákupił, matth: 27. v. 59. Joan: 19. ver

19. versu 39. ktoremi według pospolitego u żydow zwyczáiu zmárłych ciáłá rodowitości znácznieyszey bywáły smárowáne. To tedy, y inne rzeczy ktorych potrzebowáli przygotowáwszy, ná gorę się Golgoty wybráli, sług swoich y innych nie ktorych ludzi pobożnych, w ktorych wylaná zá wszystkich ukrzyżowánego Syná Boskiego krew osobliwie iuż dokázywáłá, máiąc w towárzystwie.

Przyszli tedy do Przenayświętszey Mátki z nieporownanym żalem, u spodu krzyżá ieszcze stoiącey, á przy niey Jan S. y trzy Máryе w ássystencyi się znaydowáły: gdy zás oddáć iey powitánie chcieli, Boski ow á wielce zápłakány widok zábrał ie, gdy wszyscy gorzkością żálu y gwáłtownością ták byli skruszeni, że y sam Nikodem, y Jozef ná ziemię do nog krolowey Niebieskiey upadszy, á z nią u spodu Krzyżá nie co się klęcząc położywszy, zástánowili, że łzy y wzdychánia ktorych żadną miárą Powściągnąć nie mogli, mieyscá do słow y mowy nie pozwáláły we wszystkich tedy zárowny był płacz zárowne lámentowánie y sercá gorzkość, aż nie zwyciężoná Pánná nád Pánnámi ich ná umyśle podźwignęłá, á dopiero się po-

krze-

krzepiwszy, z pokornym politowánia áffektem ná ten czás ią powitáli. A Mátká nayprzezornieysza zá wdzięczne przyiąwszy ich pobożność y usługę, ná ktorą Bogu Pánu y Náuczycielowi swemu w sprawieniu pogrzebu Ciáłá iego ochotnie się stáwili zá ták hoyną uczynność, imieniem tákże iego nádgrodę im obiecáłá. Odpowiadáiąc záś Jozef z Arymátei rzekł: *Pani náßá, przyiemna nieiáka y wdzięczna Boskiego Duchá mocą do ták słodkich miłosci affektow serca náße pobudzone uczulismy, że prawie to przewyżßa zasługi náße, y słowá ktorymibysmy ie wyrázić mogli.* Niebáwiac tedy złożywszy z siebie płaszcże, y obszernieysze ktoremi byli przyodziáni suknie, Jozef y Nikodem sámiż do krzyżá drábiny przystáwili, y po nich do gory weszli, áby Ciáło Przenayświętsze, dobywszy gwoździ, odięli: á tym czásem Przenayświętsza Mátka blisko krzyżá stáłá y przy niey Swięty Jan y Mágdálena. Jozef záś obawiał się áby nie było do ponowienia żalu okázyi Przenayświętszey Mátce, z trzymánia Przenayświętszego Ciáłá, skinał ná Apostołá, áby ią ná stronę trochę odwiodł, y czym innym iákokolwiek ná czás iáki zábáwił. Ale Swięty Jan odpowiedział

dział (ktoremu nie zátrwożone serce krolowey Niebieskiey wiádomsze bárdziey było,) że odpoczątku záraz przy wszystkich udręczeniách Páńskich obecna byłá, áni tego ná sobie zniesie, áby go miáłá odstąpić, ále áż do końcá przy nim trwáć będzie, gdyż iáko prawidziwego Bogá czci y szánuie, y oraz iáko Syná ze swych wnętrznosci kocha.

Ale oni iednákowo, przecię znowu prożbą swą nálegáli, áby raczył trochę z támtąd odeyść pokiby Náuczycielá swego z krzyżá nie złożyli, ktorym iednak odpowiedziáłá Pánná Niebieská: *Naymilßi moi Pánowie, ponieważ byłam obecna ná ten czás, kiedy Przenayslodßy Syn moy do krzyżá był przybity, przetoż dopusćcie was proßę ábym tákże gdy ztamtąd go przychodzi odpiąć, byłám przytomna: gdyż taż sámá ták wysmienitey pobożności praca, chociaßci nieiako serce ná nowe rázi, im iednák bárdziey uważána będzie y oglądana, tym przyzwoitßa ná táki żal przyniesię folgę.* Zá tymi słowy událi się do skłádania, á náprzod z przenayświętszey głowy zdięli koronę. Odkrywszy tám záwárte rány, y szárpy ktore były głęboko przekłote. Tę zdiętą, z przezacna ućciwo-

ciwością ná ręce Przenayświętszey Mátki oddáli. Oná záś iáko ná ten czás byłá klęcząca z przedziwnym uszánowániem ią odebráwszy, ádorácyą uczyniłá, á przytuliwszy ią do ust swoich Pánieńskich, hoynemi łzámi oblewáłá, á gdy w rękách ią poufaley piastuiąc ściskáłá, cierniowymi kolcámi y samaż się tu y owdzie zrániłá. Zatym Przedwiecznego Oycá prosiłá, áby raczył to ciernie Syná swego krwią poświęcone, między wiernymi do ktorych to tak swego czásu dostáćby się miały, zostáwić w uczciwości.

Natychmiast tákże Jan Swięty Mágdálená y inne Márye, z pobożnemi rożnemi białogłowámi y wiernemi po ten czás tam przytomnemi, náśláduiąc nabożeństwo Mátki Boskiey z pokłonem ádoracyą uczynili tákże koronie Chrystusowey, co się też y około gwoździ stáło, Te bowiem przedziwney Mátce tákże náprzod podáli, ktore ona ádorácyą uszánowáła pierwey, á po niey po tym wszyscy ktorzy przytomnemi byli, potym też ná odebránie Ciáłá zmárłego, Przenáyświętszego Syná swego gotowáłá się, á pádszy kolánámi ná ziemię rámiona rozpostárłá, prześcierádło do tego podłożywszy. W tym Jan Swięty od głowy z iedney strony, á z drugiey do nog Magdálená przystąpiłá, dopomágáiąc Jozefowi, y Nikodemowi dzwigáć: wszyscy záś społem, nie bez wielkiego wzdychánia y że wszelką uczciwością, ná ostátek między rámioná Przenayświętszey Mátki ie złożyli. A cokolwiek ten przypadek Przeczystey Pánnie oczywistego żálu y rádości powodem był, gdyż kiedy nadobnego nád Synow ludzkich, ták srodze zeszpeconego y zránionego zewrzodziáłego ogladáłá, wszystkie iákoby ná nowe w przeczystym Pánieńskiey Mátki sercu, wydobyły się y wytchnęły boleści, gdy záś ná rámionách przy piersiách swoich trzymáłá, złożonego, z nieporownáną y to było práwie żáłością, ále oraz y pociechą, gdy iuż ták przynaymniey wielce goreiąca iey miłość, w osiągnieniu skárbu swego, nieco trochę spoczęłá. Wnet tedy z iák naywiększą uczciwością, y uszánowániem, ádorácyą mu oddáłá, zalawszy się oraz krwáwemi łzámi. A po Mátce Boskiey, y Krolowey Niebieskiey, zá rowną czcią, Bogu powinną ádorácyą, także uczyniłá wszystka przytomnych Aniołow liczbá, átoli to iednák ten pokłon, y cześć oddána, w około stoiącym nie byłá wiádoma y niepostrzeżo-

ſtrzeżona. Potym zá przodkuiącym Jánem Swiętym, Przenayświętſze Bogá człowieká Ciáło, wſzyſcy porządkiem, ádoráczą uſzánowáli, nayroſtropnieyſza záś Pánná, dáiąc mieyſce y okazyą tey pobożności, y nabożeńſtwu, trzymáiąc Boſkie Ciáło między rámionámi, ná ziemi uſiádłá.

Táka záś około czynienia wſzyſtkich tych ſpraw byłá mądrość, y przezorność Krolowey Niebieſkiey, że ludzi oraz y Aniołow, niezmiernym záiſte nápełniłá podziwieniem, gdyż iey słowá pełne uwagi, y wielkiey wági były, á ieźli zmiárkuiemy politowánia, nád zmarłego Syná pięknością y łagodności iey áffekt, słodyczą płynące; ieżeli w nich żal uważemy ſerdeczny; ieżeli wyrozumiemy, iáko rzeczy znáczące táiemnie będą pełne. Wiedziałá żal ſwoy nád to wſzyſtko, co między ludźmi pobudką może być, do żálu, iak miałá przekłádáć, innych ſercá politowánia nád ſobą y ſpolnego żalu y płáczu pobudzáła; wſzyſtkich z ktoremi obcowáłá, niebieſkim świátłem obiaśniáłá, ná poznánie tey ze wſzech miar Boſkiey táiemnicy. A potym záś procz tego wſzyſtkiego że w niczym y nigdzie áni miáry nieprzebráłá, áni nie chybiłá: obliczę ſwoie ze wſzyſtkim należycie zachowáłá umiárkowáne, że áni twarzy wypogodzenie czyniło uymy pokorney powadze, áni ſmutnego náder żalu ktorym byłá ogárniona chmura, záćmiłá wypogodzenia. A ták w iednoſtayney rożności y zgodney to do Przedwiecznego Oycá, to do nayukocháńſzego Syná ſwego, to do tych ktorzy przy niey zoſtáwáli ludzi y do cáłego národu ludzkiego względem ktorego, to gorżką męki y śmierci chwilę z Pánem á Zbáwicielem náſzym podeymowáłá, iák nayprzyzwoiciey mowę prowádziłá. W oſtátku nie chce ſię báwić ná opowiedániu káżdey z oſobna rzeczy, co naydoſtoynieyſza Krolowa Niebieſka w tych okolicznościách wymowiłá, łącząc nieporownáną roſtropność z niezmiernym żalem uſtáwicznie. Wiele iednák podobnych okazyi myśl Chrześciáńſka domyślić ſię może, ia záś na wyráženie káżdey táiemnicy doſtátecznie nie mogę zdobyć ſiły.

Gdy tedy wielce żałoſna Mátká martwe Ciáło Jezuſowe ná łonie ſwoim przez nie iáki czás piáſtowáłá, á z wolna dzień iuż do wieczorá zbliżał, uproſzona od Janá Swiętego y Jozefá, do pochowánia prawdziwego Bogá á ſwego Syná mieyſcá pozwoli-

zwoliłá. Więc Ciáło Przenayświętſze ná rozpoſtártym prześcierádle złożone, máściámi owymi ktore Nikodem przynioſł, z wielką pilnością ieſt náſmárowáne: cáłe ſto funtow ná tę pobożną uſługę łożywſzy. A ták námáſzczone, położone było ná márách do zánieſienia w Grob. Tym czáſem naydoſtoynieyſza Pánná iáko byłá w káżdey rzeczy bárdzo przezorną y należytości przeſtrzegáiącą, zwołáłá wiele Chorow Anielſkich ktorzyby procz owych ſtrażnikow ſwoich, na pogrzebie ſtworcy ſwego byli, ci tedy ſtáwili ſię bez odwłoki, przybráwſzy ſobie Ciáła widoczne z niebá zſtępuiąc. A toli procz Krolowey Niebieſkiey nikt ich w około ſtaiących nie poſtrzegł. Szłá tedy iedná z Aniołow á druga z ludzi uſzykowána rota, do nieſienia záś mar przyſtąpili, Jan Swięty, Jozef, Nikodem, Setnik, ktory był przy umieráiącym Pánu, y iego Synem Boſkim wyznał. Bliſko zá Mátką Boſką poſtępowáły, Márya Mágdálena, y drugie Márye z innemi pobożnemi białogłowámi, ktore były iego Uczennice. Do tych przybyła niemáłá liczbá innych wiernych Ghrześcian, ktorzy to niebieſkim świátłem wzbudzeni, ſkoro włocznią bok zoſtał zránio-

ny, ná

ny, ná gorę Kálwáryi przybiegli; wſzyſcy ci przyſtoynym ſię porządkiem y umilczeniem ułożywſzy, płaczący poſtępowáli do Ogrodu, ktory tám był niedáleko, gdzie Jozef miał iuż grob wygruntowány nowy w ſkále wykowány, w ktorym ieſzcze nikt nie był złożony áni pogrzebiony. Math: 27. Więc w tym náder ſzczęśliwym Grobie Przenayświętſze ciáło Jezuſowe położyli. Aż też ná oſtátek, niżeli był Grob záwárty, naypobożnieyſza y naymędrſza Mátká znowu iemu cześć y ádorácyą czyniąc, wſzyſtkim Aniołom, iáko też y ludziom w podziwieniu byłá. Wnetże też Aniołowie, iako też y ludzie do podobney událi ſię pobożności, przeto Ukrzyżowánego y pogrzebionego Páná, wſzyſcy oraz ádorácyą uczcili. A náoſtátek w Grob zámknęli przyłożywſzy kámień, ktory z świádectw Ewángeliſty znáć był wielki.

A gdy iuż był Grob Páńſki zámknięty, záráz y inne groby pozámykały ſię, ktore podczás śmierci iego pootwieráne były: te bowiem procz innych táiemnic, ktore otwárciem ſwoim znáczyły, oczekiwały tákże, ieżeli podobno ná przyięcie pogrzebu Stworce ſwego, nie zdárzy ſię im ſzczęście: tę bowiem przyſługę ofiárowáć mi

(*****) mogły

mogły otwárte Groby, gdy od żydowſtwá żyiący, ich wielki Dobrodźiey, zewſząd był odrzucony. Potym do ſtraży Grobu, zá rozkázániem Niebieſkiey ſwoiey Krolowey Aniołowie liczni byli náznáczeni, á to że tám ſerce ſwoie miałá złożone. Ludzie zás tymże porządkiem, z płáczem y w cichośći iáko byli przyſzli, názad do gory Golgoty powrocili. Przedziwna tedy cnot Miſtrzyni do krzyżá przyſtąpiłá, y z wybornym uſzánowániem y uczciwością, ádorácyą uczyniła, toż wykonał Jan Swięty, Jozef, y ci wſzyſcy ktorzy przy pogrzebie byli. W tym gdy náſtąpił wieczor, słońce západło: przeto Pánná Przeczyſta do wieczernikowego mieſzkánia ſie zábrałá, ktorą odprowadźili ci, co przy pogrzebie Páńſkim byli. Tám tedy z Swiętym Janem, trzema Máryámi, y nie ktoremi innemi niewiáſtámi od nich ieſt zoſtáwiona, ſkoro płaczący nieuſtánnie, y wzdychaiący od niey uproſzone błogosłáwieńſtwo odebráli. A Pánna Przenayświętſza pokory y roſtropnośći cud uſtáwiczny, dziękuiąc im zá świádczoną Przenayświętſzemu Synowi ſwoiemu oſtátnią uſługę, y pokazánie ſobie dobrodzieyſtw odeyść pozwoliłá, wielą ich łáſkámi wnętrznemi, y innemi ſkrytemi, tákże słodkim przyiemney ſkłonnośći y pobożney uniżonośći ſwoiey błogosłáwieńſtwem, hoynie uraczwſzy.

A w tym żydzi przedziwnymi trefunkámi zmieſzani, y ná umyśle potrwożeni, názáiutrz ráno poſzli do Piłatá, proſząc áby przykázał ſtrzedz Grobu, gdyż Chryſtus (ktorego zwodzicielem y w tenczás názywáli] powiedział iáwnie, że miał trzeciego dniá Zmartwych powſtáć, zkąd mogłoby ſię ſtáć łátwo, żeby iego Uczniowie wykrádli Ciáło, y mowiliby iż prawdziwie Zmartwychwſtał. Jákoż uſłuchał Piłat, boiáźliwey tey y oſtrożney, ná ich gorſze, żydowſkiey złośći: pozwolił, tedy ná ſtrażą, á iáko proſili, przy grobie ią oſádzić rozkazał. Niewierni zás Urzędnicy kápłáńſcy, dla tego tę knowáli báśnią, áby uprzedzili ſám trafunek, ktorego ſię obáwiáli, iáko ſię to potym oczywiście wydáło, kiedy náprawiwſzy y przekupiwſzy ſtrażnikow powiedzieli, że Chryſtus Pan, á Zbáwiciel náſz iáko żywo nie powſtał, lecz ieſt wykrádziony od Uczniow Mátth: 18. v. 12. ále że nie máſz rády przeciwko Pánu Prov: 21. v. 30. tąż ſámą drogą Zmártwychwſtánie Páńſkie oczywiście ieſt potwierdzone, y rzetelniey á bárdziey ieſzcze przez to roz-

 gle-

głoszone. Poty W. Márya od Jezusá, Xieni Konwentu Agredáńskiego w Historyi żywotá Przenayświętszey Máryi Pánny, w Części drugiey w Księdze szostey w Rozdziále dwudziestym czwartym. Opisánie záś Grobu Chrystusowego, dałem w inszey książecce ktorey tytuł: *Ogłos tryumfalny*.

INFORMACYA

Jákie powinno być przygotowánie do náwiedzánia Grobow Wielkopiatkowych.

Kiedy się zábieramy náwiedzić iákiego Monárchę, álbo Senatorá, w iego pałacu, tedy do odpráwienia godnie tey funkcyi, wszystko z siebie odcinámy, cokolwiekby mogło obrazić serce Pańskie. Podobnym sposobem, kiedy chcemy Naywyższego Monárchę Niebá y ziemie Chrystusa Páná w tryumfalnym iego Pałacu, to iest w Grobie náwiedzić; powinniśmy się o to stáráć, ábyśmy z duszy, sercá, y sumnienia nászego, wszystko odcięli, cokolwiek się Boskiemu iego Máiestatowi sprzeciwiać y nie

niepodobáć może: pewna bowiem rzecz iest, iż ieżeli przy náwiedzániu Grobow Jezusowych będzie iáká zmáza, osobliwie śmiertelna, ná duszy nászey, tedy to náwiedzánie iáko P. Jezusowi nie będzie przyiemne, ták y nam nie będzie zbáwienne. Pisze Sofronius Pátryárcha Jerozolymski, że pewna Mátroná imieniem Koźmiana, Germaná Pátrycyusza Zona, przyszła náwiedzić Grob Jezusow Jerozolymski. Gdy tedy iuż zbliżałá się, y przychodziłá do przysionku Grobu Jezusowego, pokazałá iey się widomie Przenayświętsza Márya Pánná, z inszemi Mátronámi, y rzekłá do niey: Jákoż ty tu odważasz się wchodzić, kiedy nie iesteś nászá? y zakázałá iey Przenayświętsza Márya Pánna, áby nie wchodziłá, pomieniona álbowiem Kozmiána, byłá z sekty Sewera Heretyká. To gdy usłyszáła pomieniona Mátrona, że iey zakazano wchodzić do Grobu Jezusowego, prosiłá bárdzo o to, áby iey tám wniść pozwolono: ále iey odpowiedziáłá Przenayświętsza Márya Pánná: wierz mi niewiásto, że tu nie wnidziesz, chyba z námi społkowáć y kommunikowáć będziesz: Z tych słow y odpowiedzi, poznáła Kozmiána, iż iey dla tego nie chciano przypuścić do Grobu Jezu-

Jezusowego, że oná byłá w Herezyi, y że poty nie miáłá być przypuszczona, poki by do Swiętego, Kátolickiego, y Apostolskiego Kościołá Chrystusowego nie przystąpiłá: czym prędzey tedy od swoiey Herezyi odstąpiłá, wiárę świętą Kátolicką y Apostolską przyiełá, y prosiłá Dyakoná, áby iey po modlitwie uczynioney przyniosł Przenayświętsze Ciało y krew Jezusową: iák iey tedy przyniosł, przyięłá Ciáło y Krew Páná Zbáwicielá y Bogá náſzego Chrystusá Jezusá, á po tym przyięciu bez wszelkiey przeszkody przypuszczona iest do weselá y náwiedzenia Grobu Jezusowego.

Coś podobnego stáło się z pewnym Xiążęciem Palestyńskim (iáko pisze tenże Sofroniusz) gdy bowiem pomieniony Xiąże przyszedł tákże náwiedzáć Grob Jerozolymski y chciał iuż wniść do niego, tedy zobaczył kozłá z wielkim impetem przeciwko sobie nástępuiącego, y rogámi ná siebie biiącego. Ulákszy się tego widzenia Xiąże, począł się wrácáć názad. A gdy to wrácánie y boiáźń iego postrzegł Kustosz Krzyżá Swiętego, imieniem Azáryasz, y inni przy nim będący, mowią do niego: Coż ci się to dzieie Pánie, czemu nie

nie wchodzisz? on odpowiada: ná coście tu wnieśli kozłá tego? ktorzy zdumiáwszy się zayrzeli do Grobu Jezusowego y nic w nim nie obáczywszy, mowią znowu do niego. Pánie nie masz w Grobie Jezusowym nic tákiego, o czym powiedasz, wnidź tedy do niego. Począł tedy pomieniony Xiąże do Grobu Jezusowego wchodzić, ále znowu obáczył kozłá przeciwko sobie idącego, y onemu weścia przeszkadzáiącego. To gdy się po kilká rázy stáło, y on tylko sam tego kozłá widział, á drudzy niewidzieli; tedy rzecze do niego Kustosz Krzyżá Swiętego: wierz mi Pánie coś masz ná duszy twoiey tákiego, co ci przeszkadza wniść do świętego, ożywiáiącego, y poszánowánia godnego Grobu Zbáwicielá náſzego: napominam cię tedy ábyś wyznał grzechy twoie; Pan Bog álbowiem poniważ łáskáwy y miłosierny iest, dla tego chcąc się nád tobą zmiłowáć, pokazał ci ten cud. Xiążę tedy łzámi oblany odpowiedział: zaprawdę wielą y wielkiemi grzechami obciążony iestem. Upadszy tedy twarzą ná ziemię, przez wiele godzin opłákiwał y wyznawał grzechy swoie, potym wstał z ziemi y z nowu chciał wniść do Grobu Jezusowego, ále

ále go ták iáko y przed tym nie dopuścił kościeł, obáczywszy to Kustosz Krzyżá Swiętego, mowi znowu do niego: zaprawdę Pánie musi być coś inszego, co ci przeszkádza weyścia do Grobu Jezusowego. Odpowiedział Xiąże: á czy podobno nie dla tego mam przeszkody do weyścia, że nie z Kátolickim Kościołem, ále z Sewerem Heretykiem mam społeczność y kommunikuię. Wymowiwszy to, prosił áby mu przynieśiono Przenayswiętsze taiemnice Ciáłá y Krwie Chrystusowey: Kommunikował tedy według zwyczáiu y obrządku kościołá Swiętego Kátolickiego. A gdy po świętey Kommunii záwiodł się wniść do Grobu Jezusowego, nie miał do tego żadney przeszkody áni strachu: wszedł tedy szczęśliwie, y oddał honor Grobowi Jezusowemu.

Z tego dwoiákiego przykłádu mámy wieloráką náukę: Pierwsza że Heretycy nie mogą być przypuszczeni, y nie są godni do náwiedzania Grobu Jezusowego. Záczym day im Panie Boże obiáśnienie, áby błąd swoy poználi, y od niego odstąpili, to dopiero stáną się godnemi náwiedzánia Grobu Jezusowego. Druga: kto chce pożytecznie náwiedzáć Grob Jezusow, powinien być nie málowánym, nie ná pozor tylko, y oko ludzkie, ále w rzeczy samey prawdziwym, szczerym, y wiernym kátolikiem, kościołowi Bożemu y Námiestnikowi Chrystusowemu zupełnie podległym y posłusznym (nieposłuszeństwo bowiem Námiestnikowi Chrystusowemu, y powstáwánie przeciwko naywyższey władzy iego dużo traci herezyą) oraz powinien wierzyć mocno, że iáko Chrystus Pan dla odkupienia naszego umarł, ták y w Grobie był złożony. Trzecia: iáko błąd Herezyi ták y káżdy grzech śmiertelny iest przeszkodą do zbawiennego náwiedzánia Grobu Jezusowego; záczym áby to náwiedzánie násze było Pánu Bogu miłe, y nam pożyteczne, trzebá sumienie násze z wszelkiego grzechu osobliwie śmiertelnego oczyścić przez Sákráment pokuty świętey, álbo ieżeli do tego nie można przyść, to przynaymniey żal serdeczny, y skruchę prawdziwą przed tákowym náwiedzániem uczynić.

Po oczyszczeniu záś sumnieniá, te kondycye przy náwiedzániu Grobu Jezusowego záchowáć potrzebá. Pierwsza mieć dobrą y szczerą intencyą to náwiedzánie, nie ze zwyczáiu, nie z ciekáwości, nie z kom-

kompániy álbo rozrywki, ále ná iedyną chwałę Boſką, ná większe wyſłáwienie okrutney Męki y śmierci, y pogrzebu Chryſtuſuwego odpráwić: iednym słowem odpráwić to náwiedzánie tą intencyą, iáko ſam Pan Bog chce, iáka ſię naybárdziey Pánu Bogu podoba; iákiey Pan Bog od nas słuſznie wyciąga; y iákiey ieſt od nas godzien. Druga kondycya, kiedy ſię zabierzemy do náwiedzánia Grobow Wielkopiątkowych, tak tę zábáwę odpráwuymy, iákobyśmy náwiedzáli ſam iſtotny Grob Jerozolymſki, gdybyśmy dziś w Jerozolymie ſtánęli, y obáczyli to właſnę mieyſce, ná ktorym ubóſtwione Ciáło Jezuſowe po śmierci iego było złożone. Trzecia, kiedy przyidziemy do ktoregokolwiek Grobu w ktorymkolwiek kościele wyſtawionego; to trzebá záchowáć, áby ſię nie zápatrywáć iáki ieſt Grob, iákim kunſztem, inwencyą, y ſztuką ieſt wyſtáwiony, ále duſzę, oczy, y ſercę w lepić w Páná Jezuſa pod oſobámi chlebá w Grobie złożonego, y ták go ſobie reprezentowáć, iakobyśmy go widzieli po śmierci ſwoiey w ciele zránionym, zbolałym, poſiniáłym, y zewſząd krwią zbroczonym złożonego do Grobu, gdybyśmy tám nátenczás byli.

Jeżeli

Jeżeli bowiem pozwolimy oczom náſzym, przypátrywáć ſię iaki ieſt gdzie Grob, y iaką inwencyą wyſtáwiony, to więcey rozerwánia nábędziemy, áni żeli nabożeńſtwá odpráwiemy. W tym tedy intereſſie zbáwiennym, ták ſię trzeba umiárkowáć, żeby y nie poyzrzeć gdzie ieſt iáki Grob, y po ſkończeniu nie wiedzieć iáka gdzie byłá Grobu áppárencya. Czwarta; idący od kośćiołá do kośćiołá, od Grobu do Grobu, nie trzebá ſię prożnemi rozmowami, álbo gázetámi báwić, ále raczey pacierzem, álbo tez rozmyślániem o okrutney męce, śmierci, y pogrzebie Jezuſowym. Piąta przyſzedſzy do ktoregokolwiek kośćiołá, gdzie ieſt Grob wyſtáwiony, nie trzeba ſię ciſnać áż do ſamego bliſko Grobu, gdzie zwyczáynie bywa pełno ludzi, ále ſobie zdáleka náprzykład przy drzwiách, álbo w ktorymkolwiek ſpokoynym kąciku uklęknąć, uznáiąc ſię być niegodnemi do przyſtąpienia bliżey. Swięty Grzegorz Patryárcha Ormiáńſki przez ſiedm lat ſiędział y modlił ſię przy Grobie Jerozolymſkim, á przez te wſzyſtkie láta nie wſzedł do niego, rozumieiąc ſię być niegodnym tego, áby tám wſzedł, aż mu dla nabożeńſtwá iego, ná boku Grobu Páńſkiego ſzparę wy-

bit

bito [iáko świádczy W. X. Tomaſz Młodziánowſki S. J.)Podobnym ſpoſobē y my uznaymy ſię być niegodnemi przyſtąpić bliſko do ſamego Grobu gdziekolwiek wyſtáwionego, ále ſobie zdáleka uklękniymy ná osobnym y ſpokoynym mieyſcu, a ſam P. Bog uczyni nas godnemi ſiebie: y przez to oſobnego mieyſcá obránie łátwiey będziemy mogli záżyć Medytácyi niżey podánych.

Szoſtá: trzebá ſię, o to ſtáráć ábyśmy to náwiedzánie Grobow Wielkopiątkowych iáko z naywiękſzym nabożeńſtem odpráwili, y z táką żarliwością iako go odpráwiáli dáwni Chrześcianie. Piſze Thomas á Cantiprato, że w Roku 1216. niektory człowiek wierny y dobry z Miáſteczka Dynant, przewiozł ſię zá morze, y wſzedſzy do ziemie świętey, wſzyſtkie mieyſcá ná ktorych nogi Páńſkie ſtánęły, iáko mu pewne znáki pokázowáły z wielkim nabożeńſtwem y płáczem náwiedzał. A gdy przyſzedł ná mieyſce kálwáryi gdzie ſłyſzał, iż Zbáwiciel náſz śmierć, udręczenia, y męki krzyżowe cierpiał, z wielkim wołániem, y łez wylániem rzekł: coż ci nayłáſkáwſzy Pánie! coż ci Chryſte Jezu oddam zá to wſzyſtko, coś ty mnie miłośniku, miłoſny

w przod

wprzod przedziwnie oddał! widziáłem mieyſcá, gdzieś ſię raczył národzić, między ludźmi mieſzkáć, náukę Ewángelyi opowiádáć, y Boſtwá twego znáki przez cudá pokázowáć: te iuż mieyſcá dla miłości y honoru twego ſzczerym ſercem uſzánowáłem, tego záś mieyſcá męki y śmierci twoiey bez wielkiego żalu widzieć nie mogę, gdzieś był gwoździámi przybity y włocznią przebity, y Duchá Swiętego Bogu Oycu oddał! Te słowá iák ten pobożny Człowiek z wołániem wyrzekł, ſerce ſię w nim rozpadło, y ták duchá P. Bogu oddał. O dał by to Bog! ſercá Chrześciáńſkie, á żebyście ſię podobnym nabożeńſtwá, miłości, y áffektu ogniem, rozpaliły ſię przeciwko Pánu Jezuſowi! O dałby to Bog! á żebyście dziſieyſze náwiedzánie Grobow z táką żarliwością ią odpráwiáli, iáko odpráwiał y náwiedzał mieyſcá święte Jerozolymſkie, dopiero wſpomniony Chrześcianin. Zdobywaycie ſię tedy iak możecie, ná większe á większe nabożeńſtwo, á żebyście ták wielką dobroć y miłość Chryſtuſową przeciwko zbawieniu wáſzemu záwdzięczyli. Ale że Kátedrę ma w Niebie, ktory ſercá ludzkie náucza, *Cathedram in cælo habet*

S. Auguſtinus.

bet, qui corda docet: dla tego niech ſam Pan Bog káżdego náuczy y wzruſzy do nabożeńſtwá iák naygoręthſzego ná pámiątkę Męki, śmierci, Grobu y pogrzebu JEZUSOWEGO.

PRZE-

PRZEMOWA
Do Czytelniká.

Między inſzemi kroleſtwá Polſkiego chwalebnemi nabożeńſtwámi, znayduie ſię też y to, że iák má náſtępowáć Wielki Piątek, tedy po wſzyſtkich kościołách, wyſtáwiáią Groby wſpaniáłe, coraz to inſzym kſztałtem, y one iáko mogą, ták przyozdábiáią, y to czynią ná pámiątkę onego Grobu Jerozolymſkiego, w ktorym Chryſtus Pan po śmierci ſwoiey złożony y pogrzebiony być raczył. Ják záś przyidzie ſam Wielki Piątek, tedy cáłe Woiewodztwá, Ziemie, Powiáty, Miáſtá, Mágiſtráty, woyſko, y wſzyſtko poſpolſtwo wyſypuie ſię gminámi, ná nawiedzánie Grobow nowo wyſtáwionych, y ubránych.

Chcąc tedy to nabożeńſtwo, pomnożyć, y do niego bárdziey záchęcić, umyśliłem podáć ſpoſob nabożeńſtwá ſłużące ná obchody y náwiedzánia pomienionych Grobow: ten záś ſpoſob ieſt táki. Náprzod przyprowádzam figurę Grobu

Chry-

Chrystusowego z Pismá Swiętego, y tę figurę nákształt medytácyi uważáć rozporządzáć, potym z tey uwági dáią się pożytki duchowne, á ná ostátek, miásto konkluzyi, y rozmowy, dáie się modlitwá, potym Oycze nász, Zdrowaś Márya y Credo &c.

Ponieważ záś w Krolestwie Polskim, y w inszych Páństwách, iedne miástá są tákie, w ktorych náprzykład iest dziesięć kościołow, drugie są tákie w ktorych iest dwádzieścia, trzecie, w ktorych iest trzydzieści, czwarte, w ktorych iest czterdzieści kościołow, y według liczby kościołow, bywa też tyle wystáwionych Grobow: záczym teráźnieyszą kśiążkę rozdzieliłem ná cztery części. Pierwszey części może się tám záżyć, gdzie iest dziesięć kościołow y Grobow Chrystusowych, álbo też y mniey, gdzie záś iest dwádzieścia kościołow y Grobow Chrystusowych tám się może záżyć pierwszey y drugiey części: gdzie znowu iest trzydzieści kościołow, tám pierwsza, druga, y trzecia częśc przydáć się może: y to trzebá rozumieć o czwartey części.

Ze záś w tym sposobie nábożeństwá, nie podáie się więcey figur Grobu Chrystusowego y medytácyi o nim, tylko czterdzieści, to czynię ná pámiątkę tego, że Chry-

Chrystus Pan przez czterdzieści godzin ráczył odpoczywáć w Grobie, po czterdziestu godzinách zmartwychwstał. Fundáment tego mam náprzod z świętego Augustiná lib: de consensu Evangelistarum capite 4. ktorego cytuiąc po sobie Ludolphus Alemannus ták mowi: *Quod autem Dominus diluculo surrexit, huic consentit Authoritas illa, quæ dicit Dominum quadraginta horîs fuisse mortuum & totidem diebûs ante ascensionem post in terra moratum: quia quatuor horîs Parasceves & triginta sex duarum noctium & unius diei: quod Ecclesia consentire videtur quæ matutinas laudes celebrat pro Christi Resurrectione.* Et infra infert idem Author. *Ergo Christus manè & vicino ortu solis, surrexit secundum Augustinum qui dicit Dominum tantùm quadraginta horîs quievisse in sepulchro, sextâ horâ Parasceves passum & ita cum esset æquinoctium diluculo surrexit.*

Toż sámo náucza Jacobus de Vitriaco świętego kościołá Rzymskiego Kárdynał ktory mowi. *Sicut enim quadraginta horîs in sepulchro jacens, eis tristitiam intulit, ita quadraginta diebûs eos lætificare voluit! Jáko Chrystus przez czterdzieści godzin w Grobie odpoczywáiąc Uczniow swoich zasmucił,*

ćił, ták przez czterdzieści dni chciał ich pocieszyć.

Tegoż zdánia ieſt y Kárdynał Bellarmin: *Quadraginta menſibûs Dominus Evangelium prædicavit & quadraginta horîs jacuit in ſepulchro mortuus. Przez czterdzieści mieſięcy Chryſtus Pan Ewángelią opowiedał y przez czterdzieści godzin leżał umárły w Grobie.*

Tákże Philippus Diez piſząc ná one słowá Actorum Capite 1. Quibus & præbuit ſeipſum vivum per dies quadraginta &c. ták mowi: Quemadmodum quadraginta horîs probavit ſe verum mortuum fuiſſe, ſic etiam in quadraginta diebus ſuam Reſurrectionem ſanctiſſimam probavit. Jáko przez czterdzieści godzin dowiodł y wyprobował tego, że był prawdziwym umárłym (odpoczywáiąc w Grobie) ták też przez czterdzieści dni ſwoie święte Zmartwychwſtánie probował.

Náoſtátek uczony Sporer tráktuiąc o rożnych odpuſtách od kościołá Bożego nádánych á pártykulárnie odpuście y nabożeńſtwie czterdzieſtu godzin mowi, że to ieſt poſtánowione ná pámiątkę onych czterdzieſtu godzin przez ktore umárłe Ciáło Chryſtuſowe w Grobie leżáło słowá Sporerá ſą te: Hæc devotio celebratur ob memoriam quadraginta horarum quibûs emortuum Corpus Chriſti in ſepulchro jacuit: & conceduntur ab Eccleſia indulgentiæ, nam illæ quadraginta horæ fuerunt horæ indulgentiarum, quia Chriſti anima deſcendens ad limbum etiam animas e purgatorio eduxit & a reſiduis pœnis abſolvit. To nabożeńſtwo czterdzieſtu godzin odpráwuie ſię ná pámiątkę czterdzieſtu godzin przez ktore umárłe Ciáło Chryſtuſowe w Grobie leżáło y pozwaláne bywáią odpuſty, bo one czterdzieści godzin były godziny odpuſtow: álbowiem duſzá Chryſtuſa Páná zſtąpiwſzy do Otchłáni, duſze z czyſcá wyprowádziłá y od oſtátká káry uwolniłá.

Z tego wſzyſtkiego iáwnie ſię pokázuie że Chryſtus Pan czterdzieści godzin w Grobie, bły chcąc tedy pomienione czterdzieści godzin záwdzięczyć Chryſtuſowi Pánu, náznáczyłem tu czterdzieści figur Grobu Chryſtuſowego, ábyśmy o nich rozmyśláiąc rozmyśláli rázem y one czterdzieści godzin, przez ktore Chryſtus Pan raczył przebyć y odpocząć w Grobie. Jeżeli záś komu zda ſię zábawá być przydłuſzſza wolno iey tyle zażyć ile ſię podoba, wolno ná pámiątkę pomienionych

czterdziestu godzin, przez ktore Chrystus Pan był w Grobie, zábáwić się tylko czterdzieści kwadransow álbo przynaymniey momentow.

Lubo zás ksiażce dáłem tytuł: Grob Wielkopiatkowy: tom uczynił nie dla tego żeby miáłá służyć ná sám Wielkipiatek oczym teiz trochę námienił w przestrogách, że się może zdáć y ná Sobotę y ná Niedzielę y ná dzień káżdy w roku, ale to diategom uczynił, że ludzie naybardziey w Wielkipiątek groby náwiedzaią á w Sobotę y inne dni do inszych zábaw się gospodárskich odrywáią.

Ponieważ zás przy kázdey Figurze Grobu Chrystusowego kłádą się tu łacińskie texty dla wielu rácyi, á ludziom łacińskiego języká nieumieiącym, może to iáką trudność spráwić, dla tego ieżeli czás y zdrowie pozwoli, tedy tęż sámę ksiażkę będę chciał przedrukowáć bez wszelkich textow łacińskich, zebráwszy ią krociusienko ná kilká tylko árkuszy, aby ták káżdemu lepsza wygoda byłá, iáko z Polszczyzny, ták y z krotkośći. Tu zás ieżeli się gdzie przedłużyło, stáło się to dla obszernych textow łácińskich y dla tłumáczenia ich ná Polskie. A prawdę mowiąc, dla tego sámego że się o krotkość w wielu Medytácyách stáráłem, wiele się uwag potrzebnych opuściło

AUTHORES

In hoc Opusculo citati.

A.

S. Ambrosius.
S. Anselmus.
S. Antoninus.
S. Athanasius.
S. Augustinus.
Alphonsus Avila.
Aymou.

B.

S. Básilius.
S. Bernardus.
S. Bernardinus.
Venerabilis Beda.
Didacus de Baeza.
Robertus Bellarminus.
S R.E. Cardinalis.
Moyses Barcepha.
Baronius.
Barradius.
Ludovicus Blosius.
Joannes Busæus.
Bernardinus de Busto.

C.

S. Cyprianus.
S. Petrus Chrisolog:
Joannes de Carthag:
Capponi à Porretta.
Cornelius à Lapide.
Cyrillus Hierosolym:
Didacus de Celada.

D.

Philippus Diez.
Martinus Doyza.

E.

S. Epiphánius.
S. Ephrem Syrus.
Jacobus Edessenus.
Euthymius.
Augustinus Erath.

G.

S. Gregorius Papa.
S. Gregorius Nissenus.
S. Gaudentius Brixi:
Gregorius Turonensis.

H.

S. Hieronimus.
Philippus Hartung.

Justi-

I.
Justinus Martyr.
K.
Antonius Kerbekius.
Joãnes Kwiatkiewicz.
Joannes Krassewski.
L.
Lactantius Firmianus.
Joannes Lopez.
Ludolphus Alemannus.
Petrus Lull.
M.
Metaphrastes.
Andreas Mendo.
Thomas Młodziano:
N.
Didacus Nissenus.
Nicephorus Callistus.
Samuel Nakielski.
O.
Origenes.
Osorius.
P.
Paciuchellus.
Paludanus.
Panigarola Ep. Asten.
Plinius.
Pererius.
Philo Carpathius.
Michael Psellus.
R.
Rupertus.
Rudolph: è Thausign:
Richardus à S. Laurentio.
Rabbi Salomon.
Rabbanus.
S.
Salm. .on.
Sporer.
Severianus.
Surius.
T.
S. Thomas Aquinas.
S. Thomas à Vil. nov.
Theophilactus.
Theodoretus.
Tertullianus.
Jacobus Tirenus.
Didacus de la Vega.
Jacobus de Vitriaco.
S. R. E. Cardinalis.
Georgius Vicellius.
Y.
Didacus de Yanguas.
Z.
S. Zeno.
Zozymas.

CZĘSCI I.

NAWIEDZANIA
GROBOW CHRYSTUSOWYCH

W ktorey części, kłádzie się dziesięć figur Grobu Chrystusowego.

Ániżeli záczniesz náwiedzáć Groby Wielkopiatkowe, ktore się po rożnych kościołách ná wielki Piątek ubieráć y wystáwiáć zwykły; umyśliłem ci niektore dáć przestrogi y one záraz dáię.

PRZESTROGA I.

Przy káżdym osobnym Grobie náznáczam tu osobną figurę Grobu Chrystusowego z Pismá Swiętego; y z tey sámey figury kłádę medytácyą, ále tę pomienioną medytácyą ordynuię dla tych ktorzy umieią medytácye odpráwowáć; ktorzy záś nie umieią, to tylko pomienioną medytácyą niech powolnie z áttencyą przeczytáią, po przeczytániu medytácyi, niech zmowią modlitwę nástępuiącą, potym Oycze nász, Zdrowáś Márya, Credo &c

PRZESTROGA II.

Poniewaź wiele iest tákich, ktorzy nábożeństwá swoie bárdzo krotko rádzi od-

práwuia, á tu niektore medytácye ſą przydłużſze, więc tákim wolno medytácyą opuścić, á tylko modlitwę ná końcu medytácyi położoną zmowić, á potym Oycze náſz, Zdrowáś Márya y Credo.

PRZESTROGA III.

W pierwſzey części náwiedzánia Grobow, ieſt figur Grobu Chryſtuſowego dzieśięć, y medytácyi dzieśięć; w drugiey częśći będzie ich tákże dzieśięć; w trzeciey tyleſz, w czwartey tyleſz: a nie wiele tákich miaſt mámy, w ktorychby było po trzydzieśći álbo po czterdzieśći kośćiołow: záczym trzebá wiedzieć, że lubo tu będzie figur Grobu Chryſtuſowego czterdzieśći, to śię nie dla tego kłádą: áby ie koniecznie przeczytáć, y áby wſzyſtkie medytácye odpráwić, ále doſyć ich będzie tyle przeczytáć, ile w iákim mieyſcu będzie kośćiołow y ubránych Grobow: y ták gdzie tylko dzieśięć kośćiołow będzie, to tylko dzieśięć figur y medytácyi przeczytáć przy káżdym z oſobna Grobie: gdzie ieſt pięć kośćiołow, to tylko pięć figur y medytácyi przeczytáć. A gdzie záś ieſt dwádzieśćia álbo trzydzieśći, álbo więcey kośćiolow, á conſequenter y grobow, iáko to naprzykład w Krakowie, to do tych dwudzieſtu álbo czterdzie-

czterdzieſtu Grobow we czterdzieſtu kośćiołách wyſtáwionych, znaydzie ſobie tu káżdy czterdzieśći figur, y czterdzieśći medytácyi, ieżeli śię niemi będzie chciał zábáwić, y ieżeli tyle Grobow y kośćiołow będzie chciał náwiedzáć; bo tu czterdzieśći figur y czterdzieśći medytácyi, nie dla tego śię kłádzie áby ie wſzyſtkie przeczytáć, ále dla tego áby káżdy miał tyle co śię mu podoba, kto tedy chce śię dłużey zábáwić náwiedzániem Grobow, to ma więcey figur y medytácyi, kto záś chce krocey, to mu też wolno mniey figur y medytácyi przeczytáć.

PRZESTROGA IV.

Jeſt ten zwyczay po wielu miáſtách, że kiedy w Wielki Piątek zácznie śię nabożeńſtwo, y náwiedzánie álbo obchody Grobow, tedy cáłe miáſto y poſpolſtwo wyſypuie śię w tenże wielki Piątek ná pomienione obchody, y to máią u śiebie przedśięwzięcie, áby koniecznie wſzytkie kośćioły y Groby obeyść w wielki Piątek, chocby ich było iák naywięcey, iáko to w Krákowie, w Wárſzáwie, we Lwowie &c. á potym w wielką Sobotę po wſzyſtkich kośćiołách puſtki: żeby tedy to nabożeńſtwo było pożytecznieyſze życzyłbym

(gdzie ieſt wiele kościołow y Grobow) áby iednę połowę obchodzić w Wielki Piątek, á drugą w wielką Sobotę, y dlatego kłádzie ſię tu czterdzieści figur y czterdzieści medytácyi, áby pierwſzemi dwudzieſtą zábáwić ſię przy dwudzieſtu Grobách w wielki Piątek, á drugiemi dwudzieſtą w wielką Sobotę; y tákie náwiedzánie będzie milſze P. Bogu, bo z większą attencyą y powolnością, ci zaś ktorzy náprzykład w Krákowie chcą w wielki Piątek wſzyſtkie kościoły y Groby, náwet y po Przedmieściach obyiść, bárdzo ſpieſzno ſwoię prácę odpráwuią y z wielką rozrywką, bo ledwie tu ſtáną, iużci dáley biegną, á częſtokroć ták ſię zfátyguią że prácy ſwoiey ſkończyć niemogą. Lepiey tedy to nabożeńſtwo ná dwá dni rozdzielić, á będzie y duſzá nabożnieyſza, y ciáło mocnieyſze, y P. Bogu chwałá większa, bo Pan Bog nie pátrzy ná to iák wiele ty kościołow y Grobow obyidzieſz, ále ná to, iákie maſz nabożeńſtwo, iáką żarliwość modlitwy, y áttencyą w niey. Ja tedy ſądzę że pożytecznieyſza ieſt, tylko trzy, álbo ieden tylko Grob náwiedzić, á przy nim ſię zábawić należytym nabożeńſtwem, áttencyą, y gorącością Duchá, á niżeli trzydzieści

dzieści Grobow obiec, ále oziębło, z rozrywką, y bez należytego nabożeńſtwá.

PRZESTROGA V.

Gdzie záś w wielki Piątek niemaſz wielu kościołow y Grobow ále tylko dwa, álbo ieden, á ty chciałbyś ſię wielkim nabożeńſtwem zábáwić, więc klęcząc przy tym iednym Grobie, álbo dwiemá, álbo w domu będąc [ieżeliś ſłaby] możeſz ſię duchem y ſercem obrocić pierwſzy raz do tego álbo inſzego kościołá, gdzie wieſz Grob ubrány, y zmowić Medytácyą iednę tu położoną; drugi raz możeſz ſię obrocić do drugiego, trzeci raz do trzeciego, álbo y do dzieſiątego, y do dwudzieſtego, y ták za káżdym obroceniem ſię duchá y ſercá twego do inſzych y do inſzych kościołow, y Grobow, możeſz co raz inſzą y inſzą figurę y medytácyą czytáć: to gdy ná iednym mieyſcu wypełniſz ſzczerym áffektem, tyle to będźie ważyło, iáko gdybyś kilkanaście, álbo kilkádzieſiat Grobow obſzedł y náwiedził. I tę przeſtrogę mogą obſerwowáć Zakonnice, ktorym ſię zá Fortę wyniść nie godzi.

PRZESTROGA VI.

Lubo pomienione figury Grobu Chryſtuſowego, y medytácye pryncypalnie ordynuią

dynuią śię tu ná sam wielki Piątek y Sobotę, iednák że kto chcę być nabożny ná Chwałę Grobu y pogrzebu Chrystusowego, y cáłey męki iego, może tego wszystkiego zażyć w ktorykolwiek dzień przez cáły rok osobliwie przy codziennym náwiedzániu Grobu Chrystusowego, gdzie iest ná záwsze wystáwiony, á gdzie nie masz, to go sobie káżdy w sercu y duszy wystáwić może, álbo tam duszę y serce obrocić, gdzie iest wystáwiony Grob Chrystusow. Jáko to w Jerozolimie, w Miechowie, w Leżaysku, w Przeworsku, y po inszych nászych kościołách, nie tylko w Polszcze ále y w inszych Páństwách. To też dodáię że tego wszystkiego nabożeństwa może śię záżyć ná kálwáryi ná obchody drożek, álbo rożnych mieysc świętych ktore śię ná kálwáryi w rożnych káplicách reprezentuią. Dáwszy tedy dopiero opisane Przestrogi, teraz nástępuie y záczyna śię náwiedzánie Grobow, od pierwszego kościołá.

W pier-

W pierwszym kościele.

FIGURA I.

Grobu Chrystusowego, álbo Chrystusa Páná w Grobie złożonego.

Tey Figury Medytácyą przy náwiedzeniu pierwszego Grobu zábáwić śię możesz: ieżeli zás Medytácyi odpráwowáć nie umiesz, to przynamniey nástępuiącą Medytácyą powolnie, y z uwagą wielką przeczytay, á potym ná końcu medytácyi odmow modlitwę y Pacierz iáko śię niżey náznáczy.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie y uważ Rozdział pierwszy Pismá S. o stworzeniu Adámá. Ják prętko P. Bog Wszechmogący stworzył Adámá, ták záraz uczynił go Pánem, Rządcą, y nieiáko Monárchą cáłego świátá, stworzenia, y wszystkich rzeczy: y onemu pobłogosłáwił, iáko to iest wiádomo z słow Pismá Swiętego ktore mowi. *I pobłogosłáwił im Bog y rzekł: Rośniycie y pomnażaycie śię y nápełniaycie ziemię, y podbiiay-*

biiaycie ia sobie, y panuycie nád rybámi morſkiemi y nád ptáſtwem powietrznym, y nád wſzyſtkiemi rzeczámi żyiącemi, ktore chodzą y ruſzáią ſię ná ziemi, o to dálem wam káżde ziołko przynoſzące náſienie ná ziemi, y wſzyſtkie drzewá máiące w ſobie náſienie rodzáiu ſwoiego, aby wam były ná pokarm, y wſzyſtkim zwierzętom żyiącym ná ziemi &c. &c. Pobłogosłáwiwſzy ták P. Bog Adámowi dopuścił ſen twárdy ná niego, y w tym śnie wyiął iednę kość z boku Adámowego, á z tey kości uformował niewiáſtę, ktoraby Adámowi byłá zá żonę. *Immiſitq; Dominus Deus ſoporem in Adam, cumq; obdormiſſet tulit unam de coſtis ejus, & replevit carnem pro ea, & ædificavit Dominus Deus coſtam, quam tulerat de Adam in mulierem.*

Coż to ieſt tákiego że ſtworzywſzy Pan Bog Adámá, oddáwſzy mu wſzyſtkie ſtworzenia pod władzą iego, y pobłogosłáwiwſzy onemu dopuścił ná niego ſen twárdy? gdyby to był Adam co cięſzkiego robił, gdyby ſię był iáką cięſzką robotą ſprácował, toby to nie było dziwna żeby też cokolwiek záſnął, ále że Adam ieſzcze nic nie robił, ieſzcze ſię niczym nie z fátygował, dla czegoſz P. Bog dopuścił ná niego ſen twárdy, że y nie czuł kiedy mu Pan Bog kość z boku iego wyiął? A-

Ale trzebá wiedzieć że pomieniony ſen Adámá nie był zwyczáyny y przyrodzony: iako náucza Bernárd Swięty: dla tego tedy ſen niezwyczayny y nádprzyrodzony dopuścił P. Bog ná Adámá, áby był ze ſpiącego, Adamá uformował Ewę, dla tego záś nie z czuiącego, ále ze ſpiącego Adámá chciał Bog wſzechmogący uformowáć Ewę, áby przez to námienił nam táiemnicę tę, ktora ſię w tym zámykáłá; táiemnicá zás ktora ſię w tym zámykáłá byłá tá, że Adam nowo ſtworzony y cudownie záſypiáiący był figurą Chryſtuſa Páná dla nas przez śmierć ná krzyżu záſypiáiącego: iáko bowiem z boku ſpiącego Adámá uformowána ieſt Ewa, ták z boku záſypiáiącego Chryſtuſa, to ieſt ná krzyżu umárłego, wypłynęłá krew y woda, z kąd potym zbudowány ieſt kościoł; *Ut inſinuaretur magnum quoddam myſterium, quod in ea re latebat; quemadmodum enim ex Adami dormientis latere formata eſt Eva, ita ex latere Chriſti dormientis, id eſt in Cruce mortui profluxit ſanguis & aqua, unde condita eſt Eccleſia.* Tákże y Grzegorz Swięty w Adámie cudownie záſypiáiącym uznáie figurę Chryſtuſa Páná zá nas umieráiącego, gdy

Peregr: lib. 4. in Geneſ. q. 1.

mowi

mowi: *Quid est quod Adam dormiente, Eva producitur, nisi quod moriente Christo Ecclesia formatur?* Coż to iest w tym, że z Adámá zásypiáiącego Ewá stworzona zostáie,? nie co inszego tylko to, że z umieráiącego Chrystusá kościoł się funduie. Tego zdania iest Swięty Bernárd ktory mowi: *Immisit Dominus soporem in Adam, immisit & in seipsum, factus nimirum secundus Adam.* Dopuścił Pan Bog sen ná Adámá, dopuścił y ná siebie samego, stáwszy się drugim Adámem.

Jako zás Adam cudownie zásypiáiący był figurą Chrystusá Páná dla nas ná krzyżu umárłego, ták tenże Adam ná gorze kálwáryi pogrzebiony, był figurą Chrystusá Páná ná gorze kálwáryi álbo blisko niey pogrzebionego: y owszem Grob Adámá ná Gorze kálwáryi założony, był figurą iáko śmierci, ták y samego Grobu Chrystusowego: to bowiem, że Adam nie gdzie indziey, tylko ná gorze kálwáryi otrzymał Grob swoy; nie było bez rácyi y táiemnicy; rácya zás y táiemnicá tego może być dobra y przyzwoitá, áby pomieniony Grob pierwszego Adámá był figurą Grobu Chrystusowego, iáko drugiego

Homil. 16. in Ezechielem Tom. 2. Serm. 11. pag. 106.

Adá-

Adámá. Ze zás Adam iest pogrzebiony ná Gorze kálwáryi iest zdánie wielu Doktorow, iáko to Orygenesá, S. Atánazego, S. Cypryána, S. Ambrożego, S. Augustyná, Teofiláktá, Eutymiuszá, Jereryusza, Tertulliáná y innych.

To uważywszy weźmiy sobie ztad táki pożytek y náukę: Ponieważ P. Bog Wszechmogący, iesżcze w Adámie nowo stworzonym, założył y námienił nam taiemnicę śmierci Chrystusowey dla odkupienia nászego, toć łátwo wnieść się może, iák dáwno P. Bog o odkupieniu nászym myślał: myślał zás y wiedział o nim ták dáwno, iák dáwno Bog iest Bogiem, to iest przed wieki, y bez początku, á ponieważ Bog o odkupieniu twoim myślał y wiedział przed wieki, to też y ty myśliy o Bogu, záchowuiac przykazania iego, y wszystkie sprawy twoie ofiáruiac ná chwałę iego: á że o Bogu przed wieki myśleć nie mogłeś przynamniey teraz, iák do rozumu przyszedłeś, pámiętay y rozmyslay o Bogu.

Powtore náucz się: iáko z boku Adámowego wyszła Ewá, ták z boku Chrystusowego wyszłá krew y wodá, z kad potym wybudowány iest kościoł, ktorego kościo-

łá

łá y ty członkiem iesteś: pomiárkuy śię tedy ieżeliś śię też zbudował ze krwi y wody Jezusowey dla ciebie wyláney? obácz ieżeliś przez záżywánie krwie Jezusowey stałeś śię kośćiołem iego? y ieżeliś krwi Chrystusowey nie záżył ná potępienie twoie przestępuiąc przykazánia Boskie, przykazánia stanu twego, álbo świętokrácko kommunikuiąc &c. &c.

Náucz śię powtornie iáko to P. Bog mądrze wszystko uczynił, że Grob pierwszego Adámá, nie gdzie indziey chciał mieć, tylko tám gdzie miał być Grob drugiego Adámá Chrystusa Páná; áby tym sposobem dał nam większą nádzieię zbáwienia nászego przez śmierć y Grob Chrystusow: podziękuy tedy zá to Pánu Bogu y Chrystusowi Pánu w Grobie dla ciebie y zbáwienia twego złożonemu y to dzisieysze náwiedzánie Grobow wystáwionych po rożnych kośćiołách, ofiáruy ná większą cześć y chwałę cáłey Męki Jezusowey, także ná chwałę Grobu y pogrzebu Iego.

MODLITWA.

Wszechmogący wieczny Boże, ktoryś w Adámie cudownie zásypiáiącym, y ná gorze kálwáryi pogrzebionym, táiemnicę śmierci y Grobu Chrystusowego figurowáć

ráczył; day nam prosiemy cię: ábyśmy przez śmierć y Grob Chrystusa Páná, żyćia y mieszkánia wiecznego dostąpili. A. *Oycze nász Zdrowás Márya Credo &c.*

W drugim Kośćiele.

FIGURA II.

Grobu Chrystusowego álbo Chrystusá Páná w Grobie złożonego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, zábáwić śię możesz przy drugim Grobie.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie Historyą Pismá S. o Ráiu y uważ między inszemi dziełámi ktore Pan Bog ná początku świátá poczynił z niczego, stworzył też y Ray bárdzo roskoszny, y w nim osádził człowieká nowo stworzonego. Ażeby zás ten Ray był wdzięcznieyszy, zácnieyszy, y roskoszknieyszy, przyozdobił go Pan Bog rożnemi drzewámi bárdzo roskosznemi, do widze-

Genes. Cap. 2.

nia

nia miłemi, y do pożywania bárdzo wdzięcznemi, między ktoremi drzewámi osádził też w pośrzodku Ráiu drzewo umieiętności dobrego y złego, y drzewo żywotá. *Produxitq; Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suave, lignum etiam vitæ & lignum scientiæ boni & mali in medio Paradisi.* Do tego drzewá ták roskosznego y wybornego, przydał Pan Bog rzekę, ktora wypływáłá z mieyscá roskoszy ná oblewánie y skrápiánie cáłego Ráiu, y ta rzeka, dzieliłá się ná cztery insze rzeki rozpływáiąc się ná rożne części świátá y kráiny. *Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita, nomen uni Phison, nomen fluvij 2di Gechon, nomen vero fluvii tertii Tigris. Fluvius autem quartus ipse est Euphrates.*

Przez ten Ray ná początku świátá stworzony od Páná Bogá, dobrze się ádumbrowáć y figurowáć może Grob Chrystusa Páná: gdzie bowiem Chrystus Pan odpoczywa y zostáie, tám káżde mieysce Ráiem się stáie. *Ubi est Christus, qui est Paradisus, ibi est & Paradisus: sicut ubicunq; est Papa, ibi dicitur esse curia Romana.* Gdzie iest

Genes. 2. Ibid. Ludolphus Alemannus.

Chry-

Chrystus ktory iest Ráiem, tam iest y Ray: mowi Alemannus. Potwierdza to samo S. Anzelm gdy mowi: *Credo Domine, credo certè, quòd ubi tu vis, & ubi tu es, ibi est Paradisus; & esse tecum, hoc est esse in Paradiso.* Wierzę Pánie, wierzę zapewne, że gdzie ty chcesz, y gdzie ty iesteś, tám iest Ray, y być z tobą iedno to iest, co być w Ráiu. Ze tedy po śmierci swoiey był Chrystus Pan w Grobie wedle ciáłá, y wedle Bostwá, á przy zmartwychwstániu był wedle duszy, wedle ciáłá, y Bostwá záczym przez tę bytność swoię z Grobu Jozefowego, Ray uczynił. Ray w Piśmie Swiętym znáczy mieysce naywesels̈ze, rádości pełne, y do ukontentowánia człowieká naywdzięcznieysze. *In sacra scriptura vocabulum Paradisi, universe significat locum quemvis amænissimum, & ad oblectandum hominem jucundissimum.* A ktoreż mieysce może bydź weselsze y rádości pełnieysze iáko Grob Chrystusow? w ktorym źrzodło wesela y rádości Chrystus JEZUS w ciele swoim odpocząć ráczył, Znowu przez to słowo Ray, rozumie się pospolicie ogrod pełny drzew wybornych, wspaniáłych, rozłożystych, y ták dobrze

Perevius in Gen. C. 2. p. 283.

okry-

okrytych, żeby cieniem swoim mogły kogo zasłonić y obronić. *Paradisus significat hortum, in quo sunt frequentes ac densæ arbores, ac proceræ, quæ patulis diffusæ ramis, eos qui sub ipsis sunt umbrare & protegere possint.* A ktoryż ogrod y ktory Ray iest pełnieyszy drzew wybornych y wspaniáłych, ieżeli nie Grob Chrystusow? w Grobie bowiem Chrystusowym drzewo życia iest Przenayświętsze Ciáło Chrystusa Páná, ktory o sobie mowi: ia iestem drogą prawdą, y życiem, *Ego sum via veritas & vita.* Ja przyszedłem ná to, áby życie mieli y obficiey, mieli. *Ego veni ut vitám habeant & abundantius habeant.* W tymże Grobie drzewo umieiętności dobrego y złego iest sam Chrystus JEZUS, o ktorym powiedziáno: másłá y miodu pożywáć będzie, áby umiał rozeznáć to co iest złego á obráć to co iest dobrego. *Butyrum & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum.* Oprocz tego Grob Chrystusow nie gdzie indziey był tylko w ogrodzie, iáko świádczy Jan S. *Erat autem in loco, ubi crucifixus est, hortus, & in horto monumentum novum:* z tego tedy samego że Grob Chrystusow był w ogrodzie iuż

Idem Ibid.

miał

miał proporcyą relácyą, y podobieństwo do Ráiu.

Jeżeli się záś kto pytáć będzie o więcey drzewá należącego do tego Ráiu; otoż te drzewá náprzod są te: Nayświętsza Máryá Pánná, Jozef Arymáteyski, y Nikodem, ktorzy wszyscy ostatnią usługę Chrystusowi Pánu w Grobie uczynili. Powtore: drzewá do tego Ráiu mistycznego należące, są ci wszyscy Mężowie Apostolscy, ktorzy od początku kościołá Jerozolimskiego Grobowi Chrystusowemu służyli, Grobu Chrystusowego strzegli, honor iego rozszerzáli, do inszych krolestw y Prowincyi roznosili, ná ostátek dla honoru Grobu Jezusowego życie swoie y krew wyláli. Po trzecie: drzewá do tego Ráiu należące są iesczcze ci wszyscy, ktorzy do tych czás honor Grobu Chrystusowego promowuią, ktorzy Grob, pogrzeb, y zmartwychwstánie iego rozpamiętywáią, ktorzy się do Bráctwá Grobu Chrystusowego wpisuią, y Grob Chrystusow Jerozolymski codziennie, lubo nie osobámi swemi, ále áffektem y sercem náwiedzáią.

Oprocz tego ieżeli kto pytáć się będzie o rzekę do tego Ráiu mistycznego należącą, otoż rzeka tego Ráiu mistycznego

 Grobu

Grobu Chrystusowego iest krew y wodá ktora wypłynełá z Rány boku y sercá iego: y ta Rzeka z boku y sercá Jezusowego wypływáiąca rozdzieliłá się potym ná cztery insze rzeki, ktore ze czterech ran Jezusowych wypłynęły, to iest z ran rąk y nog iego, y miały początek od ràny sercá Jego: cokolwiek bowiem Jezus cierpiał, z sercá y miłości dla nas cierpiał: te zás cztery rzeki z sercá iego y ze czterech ran pochodzące Jezusowych, nie oblewáły iákie tylko partykularne cztery kráie, ále do tych czás oblewáią y skrapiaią cáły świát zásługámi krwi y męki Jezusowey. I ták náuczá Joannes Lopes gdy mowi. *Benè video quòd quatuor in Christo apertis vulneribus, quatuor egrediuntur fontes è Paradiso isto Cælesti, quibus irrigetur & proferat fructus universa terra.*

Ten zás Ray mistyczny Grob Chrystusow, to ma więcey nád on Ray od Páná Bogá ná początku stworzony, że w támtym Ráiu z drzewá umieiętności złego y dobrego nie godziło się pożywáć, pod zákázem y groźbą śmierci. *Ex omni ligno Paradisi comedes, de ligno autem scientiæ boni & mali, ne comedas, in quacunq; enim die*

Concion. in Parascev. p. 570.

comede-

comederis, morte morieris. Z drzewá zás umieiętności dobrego y złego, ktore iest osadzone w tym ráiu mistycznym Grobie Chrystusowym, godzi się pożywáć káżdemu co chce, kiedy chce, iák wiele chce, to bowiem drzewo umieiętności złego y dobrego, iest sam Chrystus JEZUS, on zás nie tylko nie zákázuie siebie sámego pożywáć, ále y owszem do pożywánia siebie, záchęcá gdy mowi Ciáło moie prawdziwie iest pokármem, y krew moiá prawdziwie iest napoiem. Kto pożywá ciáłá mego y piie krew moię, ten we mnie mieszka y ia w nim. *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo.* I ná inszym mieyscu mowi: kto pożywá ciáła mego y piie krew moię, ten ma żywot wieczny. *Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem habet vitam æternam.* Tym tedy ray mistyczny przewyższa szczęście ráiu ná początku świáta stworzonego, że tam ktoby był pożywał z drzewá umieiętności złego y dobrego śmiercią miał umierać, iáko umarł Adam y Ewá. W tym zás Ráiu mistycznym Grobie Chrystusowym ktokolwiek pożywáć będzie z drzewá

 umie-

umieiętności złego y dobrego śmierci się obáwiáć nie może, ále y owszem iest mu żywot wieczny obiecány. *Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem habet vitam æternam.*

To uważywszy náucz się, y wezmiy sobie z tąd ten pożytek; ponieważ Grob Chrystusow iest Ráiem dáleko wdziecznieyszym, godnieyszym, y wspaniálszym á niżeli był on pierwszy Ray ná początku świátá stworzony, zaczym tym bárdziey, tym ochotniey, tym gorącey stáráć się powinieneś mieszkáć duchownie w tym Ráiu. Powtore náucz się: P. Bog wszechmogocy ná to stworzył Ray áby w nim człowieká osádził, á człowiek áby w tym Ráiu mieszkał, P. Bogu służył, przykázánia iego záchowywał niewinności sobię dáney dotrzymywał, á áby tegoż Ráiu strzegł y pilnował. *Tulit ergo Dominus Deus hominem, & posuit eum in paradiso voluptatis ut operaretur & custodiret illum.* Podobnym sposobem y ten Ráy mistyczny Grob swoy ná to ufundował Chrystus, y sam do niego złożony został, áby też człowiek sercem przemieszkiwał, w nim P. JEZUSA cierpiącego, umęczonego, náśládował, przykázánia iego pełnił, niewinności ná chrzę-

ście świętym wziętey dotrzymywał, y áby tego Ráiu iego ustáwicznie strzegł, przez rozmyślánię męki y pogrzebu iego álbo przez ustáwiczną náwiedzánie tegoż Ráiu mistycznego. A żeby záś to náwiedzánie pomienionego Ráiu nie było o suchu y o głodzie, tedy w tym Ráiu iest drzewo życia Chrystus JEZUS; rzeka ten Ray oblewáiąca, są potoki krwi Jezusowey z ran iego wypływáiące: tego tedy wszystkiego godzi się zażywáć w tym Ráiu y sam do tego zachęca nas Chrystus mowiąc; podźcie do mnie wszyscy ktorzy prácuiecie, y obciążeni iesteście, á ia was posilę, *Venite ad me omnes qui láboratis & onerati estis & ego vos reficiam:* byle tylko do tego záżywánia sam człowiek przez grzechy, przeszkody niedawał. Pomiárkuy się tedy, ieżeli przy dzisieyszym náwiedzaniu Grobu gotowy y godzien iesteś, ábyś z tego drzewá życia y krwi Jezusowey przynamniey duchownie pożywał? ieżeliś niegotow, to niegodnie nie przystępuy, bo iáko przed onym pierwszym Ráiem postáwił Bog Cherubiná z mieczem ognistym y obosiecznym, áby w nim pilnował drzewá żywota, tak przed tym Ráiem Grobu Jezusowego iest wiele Cherubinow y Du-

chow niebieſkich, ktorzy tego drzewá żywotá pilnuią, áby do niego niegodnych y w grzechu śmiertelnym zostaiących nie przypuścili. Pierwey tedy przez pokutę grzechy ſwoie ſtáray ſię zmazać, á potym będzieſz godzien w tym Ráiu mieſzkáć y z drzewa żywotá, owocow zażywać.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryſte ktoryś złożeniem Ciáłá twego Przenayswiętſzego wGrobie, Ray z tegoż Grobu uczynił; day nam prośiemy cię, ábyśmy w tym Ráiu záwſze duſzą y ſercem przemieſzkiwáli, niewinnośći pierwſzey dotrzymywáli, y onego codziennie ſtrzegli, á potym przez záchowánie przykazań twoich, niebieſkiego Ráiu doſtąpili. AMEN.

w Kośćiele trzecim

FIGURA III.

Grobu Chryſtuſowego álbo Chryſtuſa Páná w Grobie złożonego.
Tey figury Medytácyą álbo powolnym czytániem zábáwić ſię możeſz.

MEDYTACYA.

Przypomniy ſobie Hiſtoryą Piſmá S. o ſtworzeniu świátá, y uważ że lubo Pan Bog iednego dniá y w iednym momencie mogł był wſzyſtko ſtworzyć, iednákże Piſmo S. świádczy, że dzieło ſtworzenia ſwego ná ſześć dni podzielił, y ſzoſtego dniá ſkończył wſzyſtko cokolwiek ſtworzył: śiodmego záś dniá odpoczął od dźiełá y zábáwy ſtworzenia, y pobłogosłáwił śiodmemu dniowi, y poświęcił go, że w ten dzień przeſtał od wſzelkiego dziełá ſwego ktore ſtworzył. *Complevitq; Deus opus ſuum die ſexto quod fecerat, & requievit die ſeptimo ab univerſo opere quod patrarat, & benedixit die ſeptimo, & ſanctificavit illum, quia in*

Geneſ. C. 2.

ipso cessaverat ab omni opere suo, quod creavit Deus & faceret.

Gdzie uważ, dla czego P. BOG wszechmogacy nie odpoczął od stworzenia piątego, albo szostego dniá, ále tylko siodmego: *& requievit die septimo?* rożni rożne dáią tego rácye, między ktoremi niektorzy dáią to zdánie, iż dlatego Bog wszechmogacy siodmego dniá odpoczął od stworzenia, áby przez ten odpoczynek siodmego dniá uczyniony, figurował y námienił nam przyszły odpoczynek Chrystusá Páná w Grobie, ktory siodmego dniá odpráwił y wypełnił Chrystus: iako o tym náucza Swięty Rupert gdy mowi: *Tunc Deus in Sabbatho requievit, ab operibus suis, quando Deus & Homo Christus, & secundùm animam, in secreto Divinitatis, & secundùm corpus in sepulchro terræ requievit. Nam sicut Evangelica fideliter narrat historia, 1mo dierum id est Dominico in Civitatem Jerusalem passurus introivit. 2do & 3tio mitis Agnus inter lanistas crudelissimos, juges insidias pertulit. 4to à Discipulo suo traditus est. 5tô. Testamentum scribens, filiis hereditatem corporis & sanguinis sui delegavit. 6tô. Moriendo omne suum opus acri cum labore consumavit*

S. *Rupertus in Evang. Cap: 30.*

sumavit. 7mô. in sepulchro requievit. W ten czás Bog w dzień Sobotny odpoczął od spraw swoich, kiedy Bog y człowiek Chrystus, y wedle duszy w sekrecie Bostwá, y wedle ciáłá w Grobie ziemie odpoczął. Albowiem iáko Ewángeliczna opisuie dobrze Historya; pierwszego dniá to iest w Niedzielę, wszedł do miástá Jeruzálem máiac zá nas cierpieć. Drugiego y trzeciego dniá, iáko cichy Báránek między okrutnemi nieprzyiaciołámi ustáwiczne záſádzki poniost. Czwartego dniá od Uczniá swego zdradzony y wydány iest. Piatego nápisáwszy testáment synom swoim, Ciáło y krew swoię zostáwił im w dziedzictwie. Szostego dniá umieráiac cáłe dzieło swoie odkupienia nászego, z wielka praca zakończył. Siodmego dniá w Grobie odpoczął.

I Swięty Gáudencyusz to samo náucza gdy mowi. *Requies Dei, non laboris remedium, sed cæptorum finis est operum. Requievit tunc etiam Filius Dei ab omnibus operibus suis, quæ cœperat Deus facere, quando consumatis mirabilibus universis, & impleto 6to die, omni opere Passionis, die 7mo id est die Sabbathi requievit sepultus.* Odpoczynek Boski nie iest prácy ulżeniem, ále záczętych dzieł dokończeniem. Odpoczął

S. Gaudentius Brix: Tract. 10. Sen. 8. de Exodo, Rudolphus è Thausignano.

czał też w tedy Syn Boski od wszystkich dzieł swoich, ktore záczał Bog czynić, kiedy zákończywszy wszystkie przedziwne rzeczy swoie, wypełniwszy dniá szostego cáłe dzieło męki swoiey, dniá siodmego, to iest w dzień Sobotny odpoczął pogrzebiony.

Ná to zdánie przypada y Swięty Bernárdyn ktory mowi. *Consumavit creator omnium Deus, opera sua sexta die; & die septima quievit ab omni opere quod patrarat, sic & Christus in cruce sexta die opera suæ recreationis perfecit & requievit Sabbathô in sepulchro.* Zákończył Bog Stworcá wszystkich rzeczy dzieła swoie szostego dniá, á dniá siodmego odpoczął od wszelkiego dzieła swego ktore stworzył, ták y Chrystus ná krzyżu szostego dniá dzieła swego odkupienia zákończył, odpoczął dniá siodmego w Grobie. To samo náuczáią Kárdynał de Vitriaco, y Kárdynał Bellarmin y inni.

Jáko zás Pan Bog Wszechmogący odpoczywáiący od stworzenia świátá dniá siodmego chciał, áby ten odpoczynek był

Jacobus de Vitriaco in Vigiliá Paschæ; Bellarminus Conc. 30. de Resurr. Perer. in Gen. Lib. 1. f. 176. & Didacus de Janguas.

figurą

figurą odpoczynku Chrystusowego w Grobie tákże dniá siodmego; ták też ten dzień siodmy rożnemi łáskámi y przywileiámi udárował: y ták ten dzień siodmy uwolnił P, Bog od wszelkiey roboty y prácy áby w ten dzień ludźie nie robili y stáránia doczesne opuścili, á ná samym tylko rozmyślániu rzeczy Swiętych czás trawili: Tenże dzień siodmy uprzywileiował P. BOG w tym że w ten dzień prawo Moyżeszowe otwieráno, Słowo Boże wykładano, od tego dniá wszystkie insze dni ráchowáno y názywáno &c. Ten dzień siodmy był bárdźo pożądány wszystkim sługom y sługebnikom, y inszym ktorzy ciężko prácowáli, w ten dzień bowiem dáwano odpoczynek wszystkim prácuiącym; ná podobieństwo tego dniá káżdy siodmy rok był odpoczynkiem ziemi, y po przepędzeniu siedmiu lat tygodniách, ostatni siodmego tygodnia był odpoczynkiem Jubileuszu, nád ktory u żydow nie było nic milszego, weselszego, y slodszego iáko o tym obszernie pisze Pereryusz.

To uważywszy náucz się; poniewaž P. Bog Wszechmogący ná pámiątkę odpoczynku swego od stworzenia świátá y ná

Pererius in Genesim Lib. 1. f. 177.

pámią-

pámiątkę odpoczynku Chrystusowego w Grobie dniá siodmego, dzień siodmy ták ubłogosłáwił, poświęcił y uprzywileiował, więc y ty ten dzień siodmy, ktorego Chrystus Pan w Grobie raczył odpocząć dla zbáwienia nászego, osobliwym sposobem czcić y szánowáć stáray się: co ábyś lepiey wypełnił, náprzod przestrzegay tego, ábyś w ten dzień siodmy (ile może bydź) wszystkie godziny y momentá ná chwałę odpoczynku Chrystusowego w Grobie odpráwił; potym przestrzegay tego áby wszyscy do twey zwierzchności należący ten dzień szánowáli y cáły czás (ile może bydź) ná rozmyślániu męki, śmierci, y pogrzebu Chrystusowego z tobą tráwili, Ná ostátek stáray się ábyś w ten dźień siodmy reprezentuiący y figuruiący odpoczynek y złożenie Chrystusá Páná w Grobie, miał iákie osobliwe nabożeństwo ktorymbyś rospamiętywał śmierć, pogrzeb, y Grob, y owszem cáłą mękę Chrystusá Páná. To zás osobliwe nabożeństwo może być tákie: ábyś w káżdy dzień siodmy odpráwił iednę medytácyą z tych ktore się tu ná Chwałę Grobu Chrystusowego podáią, álbo ieżelić się to nie zdáie, to wolno sobie ználeść insze

párty-

pártykulárne nabożeństwo ná cześć y ná chwałę Grobu Chrystusowego, iáko to może bydź spowiedź y kommunia święta, iáłmużny, umártwienia, dyscypliny, zniesienie krzywdy prześládowánia cierpliwe &c, &c. słuchánie mszy świętey ná chwałę Grobu Chrystusowego, słuchánie słowá Boskiego y czytánie iego. &c. Teraz tedy reflektuy się ieżeliś co podobnego uczynił na chwałę Grobu Chrystusowego? y oraz postánow, co potym będziesz czynił ná chwałę pomienionego Grobu y zmartwychwstánia Páńskiego.

MODLITWA.

Wszechmogacy wieczny Boże, ktoryś od stworzenia świátá siodmego dniá przestał, y chciałeś áby Syn twoy iednorodzony Chrystus JEZUS, tákże siodmego dniá po odkupieniu nászym w Grobie odpoczął, day nam prosiemy cię ábyśmy w ten dzień siodmy łáski twoie, przy stworzeniu y odkupieniu nászym obficie nam pozwolone, nabożnie y státecnie rozpámiętywáli.

AMEN.

Oycze nász: Zdrowás Marya: Credo &c.

W czwar-

W czwartym kościele

FIGURA IV.

Grobu Chrystusowego, álbo Chrystusá Páná w Grobie złozonego.

Tey figury medytácya, álbo powolnym czytániem, przy czwártym Grobie zábáwić się możesz.

Przypomniy sobie Historya Pismá S. o generálnym potopie świátá cáłego, y uważ iák Pan Bog Wszechmogący miał karáć potopem cáły świát, tedy roskazał Noemu, áby sobie zbudował Arkę obszerną, y áby w niey rożne rezydencye porobił. *Fac tibi Arcam de lignis levigatis, mansiunculas in Arca facies & bitumine linies intrinsecus & extrinsecus.* A żeby zás Noe w wystáwieniu Arki nie pobłądził, opisał mu P. Bog, iáka miałá być długość, szerokość, y wysokość Arki. Długości tedy Arki powinno było być trzystá łokci, szerokości ná pięćdziesiąt, wysokości ná trzydzieści. *Tre-*

Genes. C. 7. *cento-*

centorum cubitorum erit longitudo Arcæ, quinquaginta cubitorum latitudo, & triginta cubitorum altitudo ejus. Odebráwszy ten roskaz Boski Noe, uczynił wszystko iáko P. Bog roskazał, y wybudował Arkę według opisánia y determinácyi iego. Po wystáwieniu tedy pomienioney Arki, roskazał P. Pog Noemu áby wszedł do Arki ze wszystkim domem swoim, y żeby do teyże Arki wziął z sobą zwierzętá y ptástwá wszelkiego rodzáiu, według wyznáczeniá Boskiego, áby tym sposobem mogło się záchowáć pokolenie ludzkie, y wszystkie zwierzęta y ptástwá. Wszedł tedy do Arki Noe y cáły dom iego, y zwierzętá wszelkiego rodzaiu, w tey liczbie iáko P. BOG wyznáczył. Ják prętko zás wszedł Noe do Arki, ták go záraz P. Bog w niey zamknął. *Et inclusit eum Dominus deforis.* Po wesciu Noego do Arki, stał się wielki potop po cáłey ziemi, y wzniosły się wody bárdzo wysoko ták że y Arkę bárdzo wysoko od ziemie podniosły. Zostálá tedy zálána wodámi cálá ziemiá, y wszystko to cokolwiek ná niey było, sam tylko Noe został wybáwiony, y ci ktorzy z nim byli w Arce. *Et delevit Deus omnem substanti-*

am

am quæ erat super terram, ab homine usq; ad pecus, tam reptile, quam volucres cæli & deleta sunt de terra, remansit autem solus Noe & qui cum eo erant in Arca.

Noe spráwiedliwy był figurą Chrystusá Páná. *Nòé mediatorem DEI & hominum tam nomine, quam opere signavit:* Noe Mediatorá między Bogiem y ludźmi ták imieniem, iáko y rzeczą samą znaczył. Arka záś zbudowána przez Noego dobrze figuruie Grob Chrystusá Páná, do ktorego on był po śmierci swoiey złożony. Tego zdánia iest uczony Hartung, ktory pisząc o zmartwychwstániu Chrystusá Páná, Grob iego z ktorego zmartwychwstał, názywa Arką gdy mowi: *Venit ut Nòé post cataclysmum sanguinis ex Arca sepulchri: Przyszedł iáko Noe po potopie krwi swoiey, z Arki Grobu.* Tu należy co piszą niektorzy Autorowie, że kiedy Noe przed potopem miał wniść do Arki, tedy do teyże Arki wniosł z sobą y kości Adámá: *Arcam, Noe cum esset cum liberis suis conscensurus, impedente diluvio, secum in eam intulit ossa Adami.*

Perer: lib. 9. in Gen: C. 6. p. 77.
Philippus Hartung. Concion: Aulica p. 411.
Moyses Barcepho Jacobis Edessenus S. Ephrem Syrus. Paciuchellus.

Coż proszę, przez to wniesienie kości Adámá chciał znáczyć Noe? mnie się zdáie, że: przez tę Arkę swoię; kościámi pierwszego Adámá obciążoną, iuż nie iáko figurował Grob Jerozolimski, do ktorego, nie tylko kości drugiego Adámá to iest Chrystusá Páná, ále cáłe Przenayświętsze Ciáło iego wniesione było, kiedy przeciwko niemu nástąpił potop generálny prześládowánia y okrutney śmierci: Ale że Arká Nòégo, byłá figurą Grobu Chrystusowego, wyráźniey to náuczá godny Káznodzieiá Mendo, ktory mowi: Przez generalny potop, ktorym zátopione są wszystkie rzeczy, świát skonał,. Wszedł tedy Nòé do Arki, ktorą sobie był zbudował. Ktoryż może być sposobnieyszy Grob? iáko byłá Arka Nòému? tam bowiem między smutnemi ciemnościámi, zdáło się że Nòé bárdźiey leżał pogrzebiony, ániżeli oddychał żyiący; ponieważ ciemności są śmierci obrazem, y oná samá ścisła Arka, byłá życia więzieniem. Potym mowi BOG niech ustáną wody, obłoki niech się zátrzymáią: Rzekł záś Bog do Nòégo wynidź z Arki. Coż rozumiecie co to znáczy, że Nòé wychodzi z Arki? práwie ie-

dno znáczy co wyniść z Grobu. Coż to bowiem było inszego, ciásności onego więzienia zostáwić? ieżeli nie do życia bydź przywroconym? Coż y to znáczyło, że mu Bog przykazał, áby wyszedł z Arki? nie co inszego, tylko to, że go Bog wskrzesił od umárłych. W nieiákiey Grobu Arce był Chrystus umárły: wszechmocność mu tedy námienia: Wynidź z Arki, y ták wskrzesił go Bog od umárłych, y wprawdzie chwalebnego y niesmiertelnego, figurowánego przez Nóego, drugiego Oycá żyiących. *Universalî diluviô, quô inundata sunt cuncta, mundus exspiravit. Ingressus est Nòé in Arcam, quam construxerat. Quod aptius sepulchrum? Inibi inter mæstas umbras, plus videbàtur jacere sepultum, quàm respirare viventem; cum tenebræ sint mortis adumbratio, & angusta illa Arca, vitæ esset incarceratio. Eja [inquit DEUS] aquæ cessent, nubes contineantur: locutus est autem DEUS ad Nòé dicens: Egredere de Arca. Quid cogitatis [asserit Rupertus] fuisse egredi Nòémum de Arca? egredi sane de sepulchro. Quid fuit angustias carceris relinquere? ad vitam revocari. Quid præcipere illi*

Mendo Concion: 46. de Resur. pag. 664

DEUM

DEUM, quod de arca exiret: suscitavit enim illum à mortuis. In quadam sepulchri Arca Christus defũctus existitit; Omnipotẽtia ei suggerit Egredere de Arca: & sit suscitavit enim illum à mortuis; & quidem gloriosum ac immortalem præfiguratum in Nòémo, Patre secundo viventium: Jáko tedy drzewá z ktorych byłá wybudowána Arka, były nieskáziteln e, y korrupcyi álbo zepsowánia nie podległe, wedle zdánia niektorych Authorow: ták skáłá z ktorey był wyciosány Grob Chrystusow iest trwałá y prętkiey korrupcyi nie podległá: iáko Arká miáłá w sobie rożne rezydencye y mieszkánia; ták Grob Chrystusow lubo był ieden, ále wiele y rożne mieszkánia w sobie figurował w niebie. Jáko ná Arkę lubo wszystkie generálnego potopu náwáłności biły, á postáremu iey zátopić nie mogły y nie zátopiły, ták ná Grob Chrystusow, lubo się wszystkie żydowskiego prześládowánia obrociły fale, iednákże go do tych czás zálać y zágubić nie mogą. Jáko Arkę y Noego w niey zamknął Pan BOG Wszechmogący. *Inclusit eum Dominus deforis*, ták Grob, y Chrystusá Páná po weściu iego do Grobu zamknęłá pieczęciá-

mi złość żydowska. Jako w Arce Nòégo byłá długość, ſzerokość, y wyſokość, ták to wſzyſtko znaydzieſz y w Grobie Chryſtuſowym. Długość tey Arki Grobowey miárkowáć trzebá z długości Imienia JEZUSOWEGO, ktore od wſchodu do záchodu ſłáwą ſwoią rozciąga ſię. *a ſolis ortu uſq; ad occaſum laudabile nomen Domini.* Wyſokość miárkowáć trzebá z wyſokich rad y ſądow Boſkich, ktore náznáczyły, áby dla zbáwienia ludzkiego Chryſtus był złożony w Grobie. Szerokość tey Arki, álbo Grobu, miárkowáć trzebá z ſzerokości, y owſzem nie ográniczoney miłości JEZUSOWEY, ktorą wſzyſtkich bez excepcyi chciał zbáwić, y dla wſzyſtkich umarł. Jáko w Arce Nòégo były zwierzętá y ptaſtwa wſzelkiego rodzáiu, ták w Grobie Chryſtuſowym były y będą wſzyſtkie národy ktorekolwiek go náwiedzáią, y náwiedzáć będą. Jáko z Arki Nòégo wypuſzczony kruk názad ſię nie wrocił, ále gdzieś ná ziemi czyli mule pozoſtáłym z potopu, uwiązł y zginął, ták zli Chrześciánie do Grobu Chryſtuſowego przypuſzczeni, gdy potym ná świát z niego wypuſzczeni bywáią, częſtokroć w błocie y márności świátowey toną.

Náoſtatek iáko gołębicá wypuſzczona z Arki Nòégo, wrociłá ſię nazad do niey, y roſzczkę oliwną przynioſłá Nòému, ná znák pokoiu y uwolnienia cáłego świátá od potopu: ták dobrzy Chrześciánie, lubo też ná czás z Grobu Chryſtuſowego odchodzą, ále potym wrácáią ſię do nabożeńſtwá przeciwko niemu, y przynoſzą roſzczki oliwne dobrych poſtępkow y doſkonáłości Chrześciáńſkiey.

To uważywſzy weźmiy ztąd táką náukę y pożytek; Nòé ſpráwiedliwy wziął do Arki ſwoiey zwierzętá wſzelkiego národu, y one od potopu záchował, á ciebie czy weźmie Chryſtus do Arki ſwoiey y czy cię w ten czás záchowa od niebeſpieczeńſtwá, kiedy ná ciebie potop y koniec żyćia náſtąpi, y czy zaſłużyłeś ſobie ná to, ábyś był z liczby należących do Arki Grobu Chryſtuſowego? kiedy Bog Wſzechmogący miał káráć potopem cáły świát, tedy ażeby przez ten potop wſzyſcy ludzie y zwierzętá nie zginęły, kazał Nòému budowáć Arkę, y tym ſpoſobem záchowáć národ ludzki y zwierzętá, przez co ſamo pokázał Bog wielką miłość y dobroć

ſwoię przeciwko narodowi ludzkiemu; ále daleko większą miłość pokazał kiedy dla odkupienia cáłego národu ludzkiego Chryſtus JEZUS cierpieć y umrzeć ráczył, á potym w Grobie, iáko w Arce iákiey, złożonym być chciał, á ták przez mękę y arkę Grobu ſwego cáły národ ludzki od zguby wieczney záchował, upádniy tedy przed Máieſtatem iego; y podziękuy zá ták wielkie dobrodźieyſtwo, bądź wdzięczny zá wſzyſtkie ſpoſoby y ſzrzodki, ktoremi cię Chryſtus JEZUS odkupił, y zá ciebie cierpiał, poki zás będzieſz zoſtáwał przy Arce Grobu Chryſtuſowego, tedy nie bądź krukiem iákim on był, ktorego Nóé wypuścił z arki ſwoiey, ále ráczey bądź niewinną Gołębicą przynoſzącą roſzczki oliwne pobożności y świątobliwości Chrześciáńſkiey.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryſte, ktoryś przez Arkę miſtyczną Grobu twego, cáły národ ludzki od potopu grzechowego y piekielnego uwolnił; weyzrziy ná nas miłoſiernym okiem twoim, ábyśmy ták uwolnieni przez ciebie, ſami w niewolą grzechu nie w padáli. AMEN.

Oycze náſz. Zdrowás Márya. Credo &c.

W piątym kościele

FIGURA V.

Grobu Chryſtuſowego &c.

Tey figury medytácya, álbo powolnym czytániem przy piątym Grobie zábáwić ſie możeſz.

MEDYTACYA.

Przypomniy ſobie relácyą Piſmá S. z kſiąg Rodzáiu w Rozdziále 22. y uważ roſkázuie tam P. Bog Wſzechmogący Abráhámowi, á żeby Syná ſwego iednorodzonego oddał mu ná ofiárę. *Tolle Filium tuum unigenitum, quem diligis, Iſaac, & vade in terram viſionis, atq; ibi offerens eum in holocauſtum ſuper unum montium quem monſtravero tibi.* Abráhámie weźmiy Syná twego iednorodzonego, ktorego kochaſz Izaáká y y wychodź do ziemie widzeniá, y tám go daſz ná ofiárę ná iedney gorze, ktorą ci pokáżę. Uſłyſzáwſzy roſkaz Boſki Abráham, czym prędzey w nocy wſtał, y wybrał ſię, w drogę, wziąwſzy z ſobą dwoch

Geneſ. 22. ſług

ſlug y Syná ſwego Izaáka. Trzeciego dniá drogi ſwoiey, gdy podnioſł oczy ſwoie Abráham, obáczył to mieyſce, ná ktorym mu P. BOG náznáczył ſyná ſwego dáć ná ofiárę, kazał ſię tedy ſługom ſwoim zátrzymáć, á ſam z Synem ſwoim Izáakiem włożywſzy ná niego drwa do ofiáry potrzebne, ſzedł ná mieyſce náznáczone. Stánawſzy Abráham ná pomienionym mieyſcu wyſtáwił ołtarz ná ofiárę, y ná nim drwá złożył, ná oſtátek wziąwſzy ſyná ſwego Izáaká, położył go ná ołtarzu ná ſtoſie drew, y dobywſzy mieczá chciał ſyná ſwego zábić Bogu ná ofiárę, ále Anioł záwołał ná Abráhámá, áby dał pokoy ſynowi ſwemu, y nie powściągał ręki ſwoiey ná niego. *Non extendas manum tuam in puerum, neq; facias illi quidquam.*

Izáak ná ofiárę oddány, ieſt figurą Chryſtuſa Páná ná ofiárę zá cáły národ ludzki oddánego: *Chriſtum igitur & nomine præſignavit Iſaac, & munere.* Jáko bowiem Izáak w oſtátniey ſłábości dány ieſt Rodzicom ſwoim, ták ten Izáak Chryſtus bárdzo nierychło dány ieſt ná weſele całemu ludowi. Jáko Mátká pierwſzego Izá-

Pererius in Geneſ.

aká,

aká, nierychło wiedźiáłá że miał bydź ná ofiárę dány, y dopiero w ten czás poznáłá, kiedy ſię powrocił, ták tego drugiego Izáaká nie uznáłá ſynágogá, że był Synem Bożym gdy był prowádzony ná śmierć, ále go dopiero w ten czás żydzi poználi, kiedy zmartwychwſtał: iáko pierwſzy Izáak ſam ſobie nioſł drewká ná mieyſce ofiáry gdzie miał bydź zápalony, ták ten drugi Izáak Chryſtus, ſam ſobie nioſł drzewo krzyżá, ná ktorym miał bydź ukrzyżowány; iáko pierwſzy Izáak nie ſprzeciwił ſię woli Oycá ſwego, kiedy go chciał ná ofiárę zábić, ále ſiebie ſamego dał powolnego: ták y Chryſtus nie ſprzeciwił ſię woli Oycá Przedwiecznego, ále mu odpowiedział nie iáko ia chcę, ále iáko ty ſam chceſz Oycze Przedwieczny, niech ſię ſtánie wola twoiá. I to wſzyſtko pięknie wyráża Swięty Chryzoſtom gdy mowi. *Iſaac riſus interpretatur, qui fuit per omnia myſterium Chriſti: ſicut enim ille Iſaac deſperantibus jam parentibus in ultima ſenectute donatus eſt lætitia ſuis, ut cognoſcatur quia non erat filius naturæ ſed gratiæ, ſic & noſter Iſaac in noviſſimo fine productus eſt, gaudium cunctis &c. ſi-*

Homil: 4. imperfecti T. 2.

cut

cut illum nescivit máter, quando ducebatur ad immolandum, sed postquam reuersus est cognovit, quia erát oblatus; sic istum synagoga non cognovit esse filium Dei, cum duceretur ad mortem, sed postquam resurrexit à mortuis, cognoverunt eum Judæi: sicut ille ligna portabat ubi erat incendendus, sic & iste lignum portavit, ubi erat crucifigendus. Sicut ille non restitit Abrahæ, sed dixit Pater mi liga mihi manus & pedes, ne quando insurgam in impugnationem: sic & iste non contradixit Patri, sed paratus respondit: non sicut ego volo, sed sicut tu Pater.

Ołtarz záś od Abráhámá wystáwiony, był figura Grobu Chrystusowego, iáko bowiem ná onym ołtarzu od Abráhámá wystáwionym, ofiárowáne miało być ciáło y krew Izáaká: ták w Grobie od Jozefá Arymáteyskiego wyciosánym ze skáły, ofiárowáne było Przenayświętsze ciáło y krew Chrystusá Páná, y ztąd Grob w ktorym był złożony Jezus, nie ták Grobem, iáko ráczey był ołtarzem, figuruiącym ten Ołtarz, ná ktorym teraz táiemnice ciáłá y krwie Jezusowey ofiárowáne bywáią: iáko mowi V. Beda. *Sepulchrum illud venerabile, figuram Dominici altaris habet; in quo carnis*

carnis ejus & sanguinis solent mysteria celebrari. Jáko ołtarz od Abráhámá wystawiony był ná wyznánie y cześć prawdziwego Bogá; ták Grob w ktorym złożono Chrystusá Páná, był ná wyznánie Oycá Przedwiecznego, ktory iest prawdziwym Bogiem.

Tu służy o co się pyta WX. Tomasz Młodziánowski *kto pierwszy Ołtarz Chrześciáński obrał? kto wzor okrycia stołu ná Mszæ pierwszy záczął? Powiáda Rabbanus, że pierwszy Jozef: nie okrywa się práwi stoł ołtarza iedwábiem, áni suknem ále tylko obrusámi tylko płotnem, bo też y Jozef Ciáło Páná Jezusowe w przescierádło uwinął: Hinc etiam Ecclesiæ mos obtinuit ut sacrificium Altaris, non serio, neq; in panno texto sed in lino terreno celebretur.* A ktoryż to był Ołtarz Chrześciáński ktory obrał y wybudował pierwszy Jozef? nie inszy tylko Grob ze skáły wyciosány nie inszy tylko owo mieysce ná ktorym był po śmierci swoiey złożony JEZUS. Ponieważ tedy Grob Chrystusow, iest Ołtarzem Chrześciáńskim w nowym testámencie, więc się dobrze figurował przez Ołtarz stárego testámentu

P. Thom: Młodzianowski de Passione Dni f. 506.

mentu ná ofiarowánie Izááká wyſtáwiony.
To uważywſzy náucz ſię, że iáko byłá wielka odwága Abráhámá Pátryarchy, iż Syná ſwego włáſnego ná ieden roſkaz Boſki rezolwował ſię zábić ná ofiárę, ták nie rownie, y owſzem nie ográniczonie ieſt większa miłość Oycá Przedwiecznego, że Syná ſwego wydał ná odkupienie cáłego świátá, áby zá niego umarł, y doſyć uczynił zá grzech pierworodny. Pomiárkuy ſię tedy ieżeliś też w czym tey nieográniczoney miłości Oyca Przedwiecznego był wdzięczny, ieżeliś miłością zá miłość oddał: á że y miłość ſamego Chryſtuſa Páná w odkupieniu cáłego świátá byłá tákże nieográniczona, obroć ſię tedy ná ſiebie y pomiárkuy coś też kiedy dla miłości iego uczynił? náprzykład ieżeliś nieprzyiácielowi odpuścił? ieżeliś ſię od grzechu utrzymał? ieżeliś dáwny nałog nieczyſty porzucił? ieżeliś życia popráwił? Jeżeli dziſieyſze náwiedzánie Grobow dla miłości Jezuſowey czyniſz? czyli też dla zwyczáiu? Náucz ſię powtore, iáko Izáak był posłuſzny Oycu ſwoiemu áż ná ołtarz ofiáry y ſtos ogniſty, ták P. Jezus był posłuſzny Oycu Przedwiecznemu áż do krzyżá,

żá, á ná oſtátek y do złożenia w cudzym Grobie. Weyzrzyi, tedy ná ſiebie, iákoś ieſt posłuſzny Przełożonym twoim, ieżeliś ieſt ná to gotowy, żebyś im był posłuſzny áż do śmierci y grobu. Naucz ſię potrzecie żebyś ták dobrowolnie oddał ſię Bogu ná ofiárę, we wſzyſtkich okázyách y przeciwnościách twoich, iáko ſię dobrowolnie oddał Chryſtus na odkupienie cáłego świátá, y ná złożenie do Grobu cudzego. Ná oſtátek ponieważ Grob Chryſtuſow ieſt Ołtarzem, więc ná nim złoż ofiárę twoię, to ieſt ciáło y duſzę twoię, iáko złożył Izáak ná Ołtarzu od Oycá wyſtáwionym.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryſte, ktoryś ná ołtarzu Grobu twego dobrowolną z ſiebie ſamego ofiárę Bogu Oycu Przedwiecznemu oddał: ſpraw to w nas przez łáſkę twoię, ábyśmy ſię tobie dobrowolnie y ochotnie oddáli ná ofiárę. AMEN.

Oycze náſz Zdrowáś Márya Credo &c.

W ßoſtym Kośćiele,

FIGURA VI.

Grobu Chryſtuſowego

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, przy ßoſtym Grobie zábáwić ſię możeß.

MEDYTACYA.

Przypomniy ſobie Hiſtoryą Piſmá S.ᵍᵒ o Grobie Abráhámá Pátryárchy y uważ Ják prętko umárłá Sárá Abráhámowi Pátryárſze, ták on záraz proſił ſynow Heth, áby mu pozwolili grobu: *Advena ſum & peregrinus apud vos, date mihi jus ſepulchri vobiſcũ, ut ſepeliam mortuum meum: przychodzień ieſtem y podrożny u was, pozwolcie mi práwá ná Grob, ábym pochował umárłego mego.* Ná to odpowiedzieli ſynowie Heth ſłucháy nas Pánie, ty ieſteś kśiążęciem Boſkim u nas więc w Grobách náſzych oſobliwych y wybránych, pogrzebay umárłego twego, y nikt ci tego nie zábroni ábyś nie miał w Grobie iego pochowáć umárłego twego:

go: *Reſponderunt filii Heth dicentes; audi nos Domine, Princeps Dei es apud nos, in electis ſepulchris noſtris ſepeli mortuum tuum, nulluſq; te prohibere poterit, quin in monumento ejus ſepelias mortuum tuum.* Wſtáwſzy Abráham oddał pokłon, oney ziemie ludowi; to ieſt ſynom Heth y rzekł do nich: Jeżeli ſię wam podoba, ábym pochował umárłego mego, przyczyńcieſz ſię zá mną do Efroná ſyná Seor, áby mi dał dwoiáką iáſkinię, ktorą ma ná końcu polá ſwego. *Audite me, & intercedite pro me apud Efron Seor, ut det mihi ſpeluncam duplicem, quam habet in extrema parte agri ſui; pecuniâ tradat eam mihi, in poſſeſſionem ſepulchri.* Odpowiedział Ephron przy wſzyſtkich ſłucháiących, ktorzy wchodzili do bramy mieyſkiey, żádnym ſpoſobem nie będzie ták Pánie moy, ále ty mnie bárdziey uſłucháy co ia mowię: Pole moie, álbo grunt oddáię ci y iáſkinię ktora ieſt ná tym gruncie, przy obecnośći cáłego ludu mego, pogrzebay tedy umárłego twego; ná to záś odpowiedział Abráham przy cáłym poſpolſtwie: proſzę cię uſłuchay mnie, dam ia pieniądze zá grunt twoy, przyimii ich odemnie y ták pogrzebię umárłego mego.

ná

ná gruncie. *Quæso ut audias me, dabo pecuniam pro agro, suscipe eam, & sic sepeliam mortuum meum, in agro*: Obáczywszy Ephron że Abráham nie chciał wziąć dármo mieyscá ná Grob, pozwolił tedy ná przedánie iego, y cenę założył, wyliczył tedy Abráham czterysta syklow srebrá, monety wyprobowáney publiczney, y oddáne iest, jáko pole y grunt, ták y iáskinia w possessyą Abráhámá. *Confirmatusq; est ager cum spelunca, & omnes arbores ejus in cunctis terminis ejus per circuitum Abrahæ in possessionem, videntibus filiis Heth, & cunctis qui intrabant portam civitatis illius.*

Gdzie uważ ponieważ: Abráhám był ták wielki Fortunat, Bogácz, y dostátni iáko świádczy Pismo S. *Erat autem dives valde, in possessione auri & argenti* że iego fortuny y Lotá Brátá iego nie mogłá obiąć ziemiá, áby mieszkáli rázem; *nec poterat eos capere terra ut habitarent simul, erat autem substantia eorum multa, & nequiebant habitare simul.* Dla czegoż też Abraham nie miał własnego Grobu przy ták wielkiey fortunie? zwyczayna bowiem iest Pánow wielkich y bogátych práktyka, że miewáią swoie y własne Groby, Abráhám záś będąc

dąc tak wielkim Pánem y Fortunátem nie miał swego własnego Grobu, áż go musiał u kogo innego kupowáć. Ze tedy Abráham ták wielki Pan y Fortunat nie miał swego własnego grobu, figura to byłá Grobu Chrystusowego, ktorego Chrystus Pan Monárcha y krol cáłego świátá nie miał własnego, ále w cudzym złożony być chciał. Ze záś Grob Abráhámá był figurą Grobu Chrystusowego to náuczá Cartagena gdy mowi: *Sepulchrum etiam hoc figuratum cerno in sepulchro Abrahami simul cum campo empto erat, cujus solennem emptionem celebravit Ephron Heteus in præsentia totius populi.* Grob tákże ten, to iest Chrystusa Páná iuż był ádumbrowány y figurowány w Grobie Abráhámá kupionym rázem z gruntem, ktorego solenne kupienie odpráwił Ephron Hetheus przy obecności cáłego ludu. Ale y ztąd pokázywáć się tu może figura Grobu Chrystusowego, że iáko w Grobie Abráhamowym były dwie iáskinie: *Confirmatusq; est ager quondam Ephoris, in quo erat spelunca duplex:* ták y w Grobie Chrystusowym dwoiáka się znay-

Carthag. Lib. 13. Homil. de Sepul Christi.

Genes. C. 23.

dowáłá iáſkiniá iako zá S. Epifániuſzá, zá Bedy y innych świádczy Paciuchellus gdy mowi: Ná ſtronę záchodnią gory kálwáryiſkiey byłá iáſkiniá bárdzo ſzeroka ná kſztałt przyſionku; potym w teyże ſámey byłá drugá iáſkinia w ktorey był wycioſány Przenayświętſzy Grob Chryſtuſa Pána: *Ex parte occidentali montis Calvariæ ſpelunca erat valde ampla quæ porticus formam exhibebat, in hac alia ſpecus continebatur, in qua exciſum erat ſacroſanctum Domini ſepulchrũ ſeptem & non plures longum pedes, a pavimento autem tribûs palmis altum.*

Tu uważ dla czego Chryſtus Pan nie miał własnego Grobu? tego rożne ſą rácye. Pierwſza rácya, dla tego w cudzym nie w ſwoim pochowány, bo nie zá ſwoie ále zá cudze, to ieſt zá náſze umierał zbáwienie, *Salvator in aliena ſepultura ponitur qui pro aliena moriebatur ſalute: ut quid illi propria ſepultura, qui in ſe mortẽ propriã non habebat?* Druga rácya, dlatego w cudzym ieſt Grobie, pochowány áby ſię pokázáło że nie mogł być zátrzymany od śmierci: *Ad oſtẽdendũ quod nõ potuit detineri a morte, non enim ille ſepulchrum mortis de-*

Lect. 32. §. 7.
S. Aug. Krmon. 133. *de Temp.*

ſidera-

ſiderabat, qui morte triumphum quærebat. Trzecia rácya áby nam dał przykład ubośtwá iáko świádczy Theophilus. *Attende etiam abundantiam pro nobis ſuſceptæ paupertatis, namq́, domum in vita non habuit, poſt mortem vero in alieno ſepulchro reconditur, & nudus exiſtens a Joſeph operitur. Uważ też y weyzrzyi ná obfitość uboſtwá dla nas przyiętego: álbowiem w życiu domu ſwego nie miał, po śmierci záś w cudzym pochowány ieſt Grobie, y nágim zoſtáiąc od Jozefá ieſt przyodziány.* To ſamo mowi y Swięty Anzelm: *Pauper ita fuit Chriſtus, ut non in ſua ſed in aliena domo naſceretur, & vivens in hoc mundo non haberet ubi caput ſuum reclinaret, nec moriens unde nuditatem ſuam tegeret, nec mortuus unde involvèretur, nec ſepulchrum aut locum ubi corpus ſuum poneretur.* Ták był ubogi Chryſtus, że nie w ſwoim, ále w cudzym domie narodził ſię, y żyiąc ná tym świecie nie miał gdzieby głowę ſwoię ſkłonił, y umieráiąc nie miał czymby nágość ſwoię okrył, y umárły nie miał tego, w coby był uwiniony, náoſtátek áni Grobu, áni mieyſcá nie miał gdzieby ciáło iego złożone było.

To uważywſzy náucz ſię ábyś ná tym

D2 świe-

świecie nic sobie nie przywłászczał, nie sobie właśnego nie czynił, náwet y sámego Grobu, bo tego y sam P. JEZUS nie miał właśnego, ále w cudzym był pochowány. Pomiarkuy się tedy iáko w tym Páná JEZUSA náśláduiesz, y obacz ieżeli przeciwko powołániu twemu nie czynisz, przywłászczáiąc sobie to, czego się raz ná zawsze wyrzekłeś, więc reflektuy się iáko się około rzeczy doczesnych spráwuiesz, ieżeliś w nich iest ták utopiony, że ráczey wolisz Páná BOGA obrázić, á niżeli onych utrácić: to bárdzo źle czynisz, bo ráczey powinieneś wszystko utrácić, á niżeli Bogá obrázić; ieżeli zás w rzeczách doczesnych nie iesteś utopiony, ále ták záżywász iákobyś nie záżywał, *qui utuntur hoc mundo tanquam non utantur.* to w tym dobrym uczynku dáley postępuy, y ták się przed Bogiem z wszystkiego wyniszcz, żebyś nic swego niemiał, ále ciáło, duszę, życie, fortunę, y śmierć, pogrzeb y grob twoy, ná wolą Boską odday.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste ktoryś po śmierci swoiey właśnego Grobu nie miał, ále w cudzym złożony być chciałeś, day nam prosię-

prosięmy cię, ábyśmy sobie żadney właśności ná tym świecie nie zákłádáli, ále tylko do ciebie sámego, życie y duszę nászę kierowáli. A M E N.

Oycze nász. Zdrowás Márya. Credo &c.

W Kościele siodmym.

FIGURA VII

Grobu Chrystusowego

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, przy siodmym Grobie zábáwić się możesz.

MEDYTACYA.

Przypomnii sobie Historyą Pismá S. o Jozefie stárego Testámentu, uważ; tego Oyciec właśny kochał nád wszystkich Synow swoich, dla tego że mu się w stárości urodził. Widząc tedy Bráciá że go Oyciec kochał nád wszystkich synow swoich, mieli go z tąd w nienáwiści, y nie mogli z nim spokoynie mowić. Oprocz tego tráfiło się, że Jozef zwierzył się snu swego

Bráci ſwoim, mowiąc do nich: Słuchaycie ſnu mego ktorym widział: zdáło mi ſię, iákobyśmy wiązáli ſnopy ná polu, y iákoby ſnop moy powſtał y ſtał, á że wáſze ſnopy w około ſtoiące, kłániáły ſię ſnopowi moiemu. To uſłyſzáwſzy Bráciá iego odpowiedzieli mu: álboſz to ty będzieſz Krolem náſzym? álboſz to my będziemy poddáni páńſtwu twoiemu. Tá tedy przyczyna ſnow dáłá więkſzą okázyą do zazdrości y nienawiści. Zázdrościli mu tedy wſzyſcy Bráciá iego: Oyciec záś iego wſzyſtko táiemnie uważał. Gdy záś Brácia Jozefá báwili ſię długo w páſieniu trzody Oycowſkiey, poſłał go oyciec do nich, áby ſię dowiedział y oznaymił mu co ſię z nimi dzieie? czyniąc zádoſyć roſkázowi Oycowſkiemu Jozef, poſzedł do Bráci ſwoich, ktorego iák prętko oni zdáleká obáczyli, tedy ániżeli do nich przyſzedł umyśleli go zábić y do ſtudnie puſtey wrzucić, iák prętko tedy Jozef przyſzedł do bráci ſwoich, ták záraz zdieli z niego ſukniá iego piękną y fárbowáną, y puścili go do ſtudnie dáwney y puſtey, w ktorey nie było wody, *Confeſtim igitur ut perve-*

Geneſ. 37.

nit

nit ad fratres ſuos, nudaverunt eum tunicâ talari & polymitâ: miſeruntq; eum in ciſternam veterem, quæ non habebat aquam.

Ten Jozef ſtárego Teſtámentu był figurą Chryſtuſá Páná dla nas cierpiącego, wzgárdzonego, y umęczonego: iáko bowiem Jozefá kochał Oyciec nád wſzyſtkich ſynow ſwoich, ták Oyciec Przedwieczny kochał Chryſtuſá Páná nád wſzyſtkie ſyny ludzkie. Co ſię iáwnie pokázuie z onych ſłow Piſmá Swiętego: Ten ieſt ſyn moy ukocháný w ktorym ſobie upodobáłem iego ſłucháycie. *Hic eſt Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui, ipſum audite.* Jáko Jozefá rodzeni Brácia iego w wielkiey nienáwiści mieli, y onego Izmáelitom przechodzącym záprzedáli: Ták Chryſtuſá Páná właſny iego uczeń zdrádził, y przedał żydom zá trzydzieści śrebnikow. Jáko Jozefá rodzeni Brácia zwlekli z właſney ſuknie iego: ták Chryſtuſá Páná żołnierze odárli z właſnych ſzát iego á ná więkſze pośmiewiſko w Purpurę go ubráli. Że tedy pomieniony Jozef był figurą Chryſtuſá Páná przyznáie to Auguſtyn S. gdy mowi: *Joſeph typum geſſit Do-*

S. Aug. ſermon. 81. de tempore Tom. 10.

mini

mini Salvatoris: diligebat Jacob filium suum, quia Deus Pater diligit unicum suum: sicut ipse dixit Hic est filius meus dilectus; Jacob misit filium suum ut de fratribus suis solicitudinem gereret, & Deus Pater misit Unigenitum suum, ut genus humanum peccatis languidum visitaret. &c: &c.

Studniá záś do ktorey Bráciá rodzeni wśádzili Jozefá, figuruie Grob Chrystusow iáko náuczá Ludolphus ktory mowi: Pogrzeb Chrystusá Páná synowie Jákubowi figurowáli, ktorzy Brátá swego Jozefá do studni wpuścili. *Sepulturam Christi olim filii Jacob præfiguraverunt, qui fratrem suum Joseph in cisternam miserunt.* Toż samo twierdzi Severianus: *Ex cisterna ascēdit Joseph, quia Christus ab inferis retineri non potuit:* Ze studni wyszedł Jozef bo Chrystus w głębokości [Grobu áni piekłá] nie mogł być utrzymány ná ktore słowá piszac Mendo mowi: *Zázdrość wrzuciłá Chrystusá Páná do studni Grobu:* á ztámtad go sámá Wszechmocność wyciaga, áby był Zbáwicielem nie tylko iednego krolestwá,

Ludolphus Aleman: Part: 2da Conc. 66. f. 441
Severianus.

iáko

iáko Jozef ále cáłego świátá &c. *Invidia Christum misit in cisternam sepulchri: inde eum sua Omnipotentia extrahit, ut sit salvator, non unius Regni instar Josephi sed totius orbis &c.* Jáko bowiem pomieniona studnia do ktorey był świádczy Jozef, nie miáłá w sobie wody, to iest dyskrecyi y miłosierdzia Bráterskiego; tak Grob Chrystusow nie miał nád sobą politowánia żydowskiego, ponieważ iuż po śmierci strążą był obtoczony. Jáko studnia do ktorey był wśádzony Jozef, byłá pełna wężow y padalcow, według zdánia Rábbi Salomonis: ták Grob do ktorego był wśádzony Chrystus, był obtoczony iádem, záwziętością, y nienáwiścią żydowską, z ktorey rádziby go byli, iáko węże álbo padálce w Grobie pożárli, y zágubili, gdyby byli mogli.

To uważywszy náucz się: káżda studniá tym bárdziey iest zdrowsza im częściey z niey wodę czerpáią: *hauriendo fit salubrior:* ták mistyczna studnia Grob Chrystusá Páná, tym duszy nászey iest skutecznieysza y pożytecznieysza, im częściey się do niey uciekámy ná czerpánie wod nádprzy-

August. Erath. lib. 2. n. 531.
Mendo de Resur. f 665.

rodzo-

rodzonych. W ſtudni im więcey wody biorą tym więcey y obficiey oneyże przybywa: *hauſtu: copioſior fluit aqua.* to ſię wſzyſtko dzieie w ſtudni miſtyczney Grobu Chryſtuſowego, gdzie im więcey łaſk niebieſkich odbieramy, tym więcey onych Chryſtus Pan przyczynia. Studnia y codziennym bŕániem rzádko ſię przebiera *hauriendo non exhauritur.* ták y w Grobie Chryſtuſowym chocbyśmy co dzień bráli y czerpali, nigdy dárow niebieſkich z niego nie wybierzemy. W ſtudni Jozefowey figuruiącey Grob Chryſtuſa Paná nie było wody, w ſtudni Jozefá Arymáteyſkiego to ieſt w Grobie do ktorego był złożony JEZUS, ſam JEZUS ieſt zrzodłem nieprzebránym wod żywych co tedy powiedział Chryſtus Pan Sámárytánce przy ſtudni, ſtoiącey, to do nas mowi przy Grobie ſwoim: káżdy ktory zázywa wody zwyczayney, będzie iey potym pragnął, y nie ugáſi nią ſwego prágnienia. Ktokolwiek záś będzie pił z tey wody ktorey ia mu dam, nie będzie prágnął ná wieki: ále wodá ta ktorą ia mu dam, ſtánie ſię w nim zrzodłem wody płynącey do żywotá wie-

Idem. Auguſt. Erath: lib. 2.

czne-

cznego. Tey tedy wody żywey płynącey do żywotá wiecznego day nam z Grobu twego Pánie, ábyśmy na wieki nieprágnęli. *Domine da mihi aquam, ut non ſitiam, & non veniam huc haurire.*

MODLITWA.

„ Pánie JEZU Chryſte, ktoryś nam w miſtyczney ſtudni Grobu twego, zrzodło wod żywych w tobie ſamym nágotował; day nam proſiemy cię, ábyśmy z tego zrzodłá ták czerpáli niebieſkich dárow potoki, áżebyśmy ná wieki nie prágnęli. AMEN.

Oycze naſz. Zdrowás Márya. Credo &c.

W Oſmym Kośćiele.

FIGURA VIII.

Grobu Chryſtuſowego

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem zábáwić ſię możeſz przy oſmym Grobie.

MEDYTACYA.

Przypomnii ſobie dálſzą Hiſtoryą Piſmá Sw: o tymże Jozefie y uważ gdy pomie-

mienionego Jozefa zaprowádzili Izmáelitowie do Egiptu, kupił go u nich Putyfar Wodz woyfka Faraonowego, á że Jozef był piękney y ozdobney urody, Páni iego chciałá go uwieść do grzechu, czego gdy niechciał uczynić Jozef, á ona gwałtem nálegáłá, pochwyciwszy iego płaszcz: tedy Jozef y płaszcza w ręku iey odbiegł, á na grzech nie zezwolił. Tym odważnym uczynkiem rozgniewána Páni, udała przed mężem swoim Jozefá, iákoby ią do rzeczy niesłusznych náwodził y ná dowod tego: prezentowáłá mu płaszcz Jozefá u siebie zostáwiony. Usłyszáwszy to mąż iey, á Pan Jozefa, prętko wszystkiemu uwierzył, rozgniewány tedy wsadził Jozefá do więzienia gdzie więźniow krolewskich strzeżono, y siedział tám zamkniony Jozef. *His auditis Dominus, & nimium credulus verbis conjugis, iratus est valde, traditusq; Joseph in carcerem, ubi vincti Regis custodiebantur & erat ibi clausus.*

I tu znowu pomieniony Jozef, iest iáwna figurą Chrystusa Páná cierpiącego. Więzienie zás do ktorego był Jozef wrzucony, iest figurą naprzod więzienia,

Genes. 39.

á potym

á potym y Grobu Chrystusowego, do ktorego on po śmierci swoiey iáko do więzienia iákiego złożony został, y to twierdzi uczony Kártagena. *Cum tandem Josephum video in cisternã missum à Fratribus, & rursus in carcere vinctum &c. hæc omnia Christum in sepulchro latentem mihi ob oculos ponunt. Gdy zas widzę Jozefá do studni spuszczonego od braci, y z nowu w więzieniu związánego: te wszystkie rzeczy Chrystusa w Grobie utáionego stáwiáią mi przed oczy.* Jáko bowiem Iozef dla tego do więzienia wtrącony został że przeciwko niemu Mátroná Egipska, żona Putyfárá zeznáłá fałszywe świádectwo: ták podobnym sposobem Chrystus Pan dla tego do Grobu iáko do więzienia złożony był, że przeciwko niemu synágoga żydowska postawiłá fałszywych świádkow, y onym uwierzyłá: y ná tych świádkow sam Pan IEZUS przez Psálmistę nárzeka, gdy mowi: *Insurrexerunt in me testes iniqui & mentita est iniquitas sibi.* Powstáli fałszywi świádkowie przeciwko mnie, y skłámáłá nieprawość sobie. I Máteusz S. o tym fałszywym świádectwie prawdziwie świádczy w Rozdziále 26. gdy

Carth. Lib. 13. Hom. de sepulchro Christi.

mowi:

mowi: *Arcykáplani zás y wßyßtka rádá żydowska, ßukáli fałßywego świádectwá przeciwko JEZUSOWI, áby go ná śmierć wydáli, y nie ználeźli: lubo wiele fałßywych świádkow przyßtapiło, náoßtátek przyßło dwoch świádkow, y powiedzieli: ten powiedział: mogę zepsowáć kosciol Boży, y po trzech dniach z nowu go z budowác: y powstáwßy Arcykápłan mowi do niego, nic nie odpowiedaß ná to, co ci przeciwko tobie świádcza? JEZUS záś milczał.*

To uwáżywſzy náucz ſię: przeciwko Pánu Iezuſowi fałſzywe świádectwá uznáwáno, á on ná to wſzyſtko milczał y cierpiał, więc lubo też kiedy y przeciwko tobie fałſzywe świádectwo zeźnáwáć będą, choc też powiedzą o tobie to, do czego ſię nie czuieſz, choc nieſluſznie udádzą y ſzkálowáć będą, trzebá to wſzyſtko przykłádem Iezuſa cierpieć, y milczeć: pomiárkuy ſię tedy iákoś podobne okázye do tych czás cierpiał, y ieżeliś pokornie milczał, kiedy o tobie zle mowiono álbo fałſzywie ná ciebie świádczono.

Náucz ſię powtore, że iako Iozefá ták y Chryſtuſa Pána więzienie Grobu iego nie oſzpeciło, ále z niego chwalebnieyſzym powſtał

powſtał ná cáły świát: *ſurrexit clarior*: ták y ty lubo zoſtánieſz w iákim więzieniu, czyli to właſnego ciáłá twego, czyli to ſtánu małżeńſkiego, czyli powołánia zakonnego, czyli iákiegokolwiek inſzego ſtánu: (wſzyſtkie bowiem ſtány świátá tego, więzieniem ſię názwáć mogą w pewnym ſenſie) ták ſię ſpráwuy w tym twoim więzieniu, ábyś z niego chwalebnieyſzym ná ſądzie Páná Bogá po śmierci twoiey powſtał. Chryſtus Pan lubo był w więzieniu grobu ſwego, ále z niego proſto do niebá tráfił. *è carcere ad æthera:* ták y ty więzienie ciáłá twego odpráwuy, ábyś z niego do niebá tráfił.

MODLITWA.

Pánie IEZU Chryſte, ktoryś fałſzywe świádectwá przeciwko tobie zeznáne cierpliwie ponioſł, y dla tych w Grobie twoim iáko w więzieniu iákim przebyć ráczyłeś, á potym z tego więzienia grobowego chwalebnieyſzym powſtáłeś, day nam proſiemy cię, ábyśmy wſzyſtkie fałſzywe świádectwá y obelgi, cierpliwie znoſili, y ták w więzieniu ciáłá y świátá tego żyli, ábyśmy ſię po śmierci chwalebnemi w niebie ſtáli. *Oycze náß. Zdrowás M. Credo &c.*

Auguſtinus Erath. Idem W Ko-

W Kościele dziewiątym.

FIGURA IX

Grobu Chrystusowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, przy Grobie dziewiątym zábáwić się możesz.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie Historyą Pismá S. o błogosłáwieństwie Iákubá Pátryárchy, ktore dał synom swoim przed śmiercią swoią y uważ: Ten Swięty Pátryárchá będąc bliski śmierci, zgromádził do siebie wszystkich swoich, áby im pobłogosłáwił, y przepowiedział przyszłe rzeczy. Stánęli tedy przed nim wszyscy synowie iego zá- czał tedy mowę swoię náprzod do Rubená, potym Symeoná, y Lewi, potym do czwartego Syná swego Iuda názwánego, ktoremu tákie dał błogosłáwieństwo. *Juda, te laudabunt fratres tui: manus tuæ incervicibus inimicorum tuorum, adorabunt te filii Patris tui. Catulus leonis Juda ad prædam*

Genes. 49.

fili

fili mi ascendisti, requiescens, accubuisti ut leo, &c. quis suscitabit eum. Judá ciebie chwalić będą bráciá twoi, ręce twoie ná kárkách nieprzyiacioł twoich, kłániáć ci się będą Synowie Oycá twego. Jáko máły lewek, Judá do zdobyczy Synu moy obrociłeś się: odpoczywáiac układłeś się iáko lew &c. ktoż go obudzi?

W tym cáłym błogosłáwieństwie, ktore Iákob Pátryárchá dał czwartemu Synowi swemu, żnayduie się náprzod figura Chrystusa Páná; cokolwiek bowiem Iákob Pátryárchá przepowiedział synowi swemu, to wszystko kwádruie się y przyzwoite iest Chrystusowi Pánu, iák dobrze dowodzi y pokázuie Pererius: Powtore w tymże błogosłáwieństwie znayduie się figura śmierci, pogrzebu, y Grobu Chrystusowego: pisząc bowiem Pererius ná te słowá: *Odpoczywáiac układłeś się iáko lew:* ták mowi, *Requies & accubitus Christi, fuit mors ejus, & sepultura: Odpoczynek y układzienie się Chrystusowe, byłá śmierć iego, y pogrzeb.*

Dla tego zás Chrystus Pan umárły, y w Grobie odpoczywáiacy przyrownywa się do lwá, bo iáko lew y po śmierci swoiey

Pererius in Gen. Cap. 41. fol. 801. & Osorius fol. 771. de Resur. Tom. 5.

E iest

ieſt ſtráſzny, tákim był y Chryſtus Pan nieprzyiaciołom ſwoim, przy śmierci y pogrzebie ſwoim, ponieważ w ten czás *moc ſwoię większą, niż lwia pokázał: nie tylko w tym, że umieráiąc cáły świat, zwyciężył, przeſtráſzył, y pomieſzał, ále w tym naybárdziey, że smierć náſzą, umieráiąc zepſował, y ſam upadáiąc, czartá y piekło zwyciężył* iáko náuczá Pererius: *Mortuus eſt Chriſtus ut leo, quia fortitudinem ſuam, plus quam leoninam in morte ſua declaravit, non ſolum quòd moriens totum mundum concuſſit, tremefecit, atq; conturbavit, ſed eò maximè, quòd mortem moriendo deſtruxit, & cadens ipſe Diabolum proſtravit.* Tę ſamę rácyą dáie Avila, ktory piſząc ná pomienione słowá Piſmá Swiętego ták mowi: *Lubo Chryſtus Pan z pierwſzego weyrzenia był poniżony, y oſłábiony, y náoſtátek umárły, iednákże y w Grobie był mocnym, y ſtráſznym dla Boſtwá w nim utáionego. I dla tego gdy tak leżał w Grobie umárły, trzeciego dniá zmartwychwſtał, ſtrách wielki z ſiebie uczynił nieprzyiaciołom ſwoim, śmierci honor, y piekło ſamo ze wſzyſtkiego ogołocił. Quamvis in apparentia & aſpectu erat humilis & infirmus, & tandem*

Idem Ibidem.

Avila de ſepultura Chriſti

mor-

mortuus, verùm fortis erat & terribilis, propter formam Divinitatis. Hinc cum ita jaceret mortuus, tertia die reſurgens, terrorem attulit inimicis, morti honorem, & infernum ipſum ſpoliavit. Nie tylko zás we lwie doroſłym, ále y w dopiero národzonym y máłym lewku wydáie ſię figura Chryſtuſa Páná w Grobie odpoczywáiącego y záſypiáiącego: bo iáko Origenes y Pererius piſze, że máłego lewká dopiero národzonego tá ieſt nátura, iż iák ſię urodzi, to ſpi przez trzy dni, á trzeciego dniá, iák oyciec iego záryczy, y cáła iáſkinia zá trzęſie, to ſię dopiero ow máły lewek obudza. I to dobrze kwádruie na trzy dni śmierci Chryſtuſowey, y ná iego zmartwychwſtánie, przez Wſzechmocność BOGA Oycá, z wielkim ſtráchem ſtrożow przy Grobie poſtánowionych uczynione. Refert hoc loco Rufinus, tradi à Phyſiologis, hanc eſſe catuli Leonis naturam, cum natus eſt triduum dormire; tertio autem die, fremitu Patris tremefactô cubilî excitari, hoc bellè quadrat in triduum mortis Chriſti, & in ejus reſurrectionem; potentia DEI Patris cum magno cuſtodum ſepulchri terrore factam. Ztad ſię iáwnie pokázuie, że iáko przez lwá doro-

Perenus ex Rufino in Geneſ. c. 49. f. 802.

ſłego

ſtego, ták y przez lwá máienkiego, dobrze ſię figuruie Chryſtus Pan, iáko upadáiący przy męce ſwoiey, ták przez trzy dni w Grobie iáko młody lewek záſypiáiący, á potym po trzech dniách zmártwychwſtáiący.

To uważywſzy ucieſz ſię w duchu, y wzbudź w ſobie weſele iáko naywiękſze z tąd, że lubo Chryſtus Pan, przy męce ſwoiey był poczytány zá iednego robaczká, pośmiechowiſko, y zarzucenie, *Ego ſum vermis & non homo, opprobrium hominũ, & abjectio plebis.* iednákże odpoczywáiąc w Grobie, ſtał ſię ſtráſzny ſwoim nieprzyiáciołom iáko lew: *requieſcens accubuiſti ut leo.*

Náucz ſię powtore; że ieżeli Chryſtus odpoczywáiący w Grobie był ták ſtráſzny, á coż ſię ná ten czás będzie dziáć, kiedy z potęgą y máieſtatem Boſkim ná ſąd oſtáteczny przyidzie, áby ſię zemścił ná ſwoich nieprzyiacielách: á ponieważ y ty ták wiele rázy byłeś nieprzyiácielem Chryſtuſowym, przez grzechy ciężkie, pomiárkuy ſię tedy zá wczáſu, co ſię z tobą ná ten czás dziáć będzie, gdy Chryſtus ná ſąd oſtáteczny zſtąpi z niebá, y będzie ſię chciał

krzywdy

krzywdy ſwoiey ná tobie zemścić. *Heu ſi cum adhuc eſſet in ſepulchro, ita erat formidabilis! quid erit quando cum poteſtate & majeſtate ſua veniet, ad judicium, ut ſumat de inimicis ſuis vindictam?*

Náucz ſię potrzecie: Chryſtus Pan pokázał ſię ſtráſznym w Grobie nieprzyiáciołom ſwoim, więc kiedykolwiek będzieſz náwiedzáć Grob iego, záwſze ſobie ten ſtrach ná duſzy reprezentuy, ábyś ná oſtátnim ſądzie ſtráchu iego nie uznał: ten ſtrách ſobie reprezentuy y przy kommuniách twoich; lubo álbowiem powierzchownie pokázuią ſię tam przymioty chlebá, tám pod niemi, *latet forma Divinitatis* tái ſię Boſtwo nieſtworzone. Z tym tedy ſtráchem y boiáźnią odpráwuy y dziſieyſze náwiedzánie Grobow: więc gdziekolwiek do Grobu przyidzieſz tám ſobie imáginuy, iákobyś przed lwem ſtánął pod ktorego figurą, tái ſię y ukrywa Bog prawdziwy y wſzechmogący. Opiſuiąc Grob Chryſtuſow W. X. Tomaſz Młodziánowſki, to też dodáie: *Co o swiatosci mieyſcá tego oznaymuię wam moim doswiádczeniem, y doswiadczeniem tych, co mi to o ſobie powiedáli á byli*

Avila de Sepultura Chriſti.

P. *Thomas Młodzianowſki fol.* 511. *de Reſur.*

tám: że kiedy człowiek wnidzie tam do Grobu Jezuſowego, tedy go dwa rázem áffekty opánuią; pierwſzy wielkiego podziwienia: Tu Bog moy leżał pogrzebiony! á drugi wielkiego ſtráchu: y to tám ieſt ſamo tylko nabożeńſtwo. Jeżeliś tedy dotychczás nie wiedział iákiego nabożeńſtwá záżyc przy náwiedzániu Grobu Iezuſowego, otoż ſię go teraz náucz z pomienionego świádectwá: naprzod przyſzedſzy do Grobu zádziwuy ſię y záwołay: *Tu Bog moy leżał pogrzebiony! coż to ieſt tákiego że Bog moy dopuścił tego áby był w Grobie pogrzebiony!* powtore przypomniy ſobie ten ſtrách, ktory bywa náwiedzáiącym ſam Grob Ierozolimſki, y z tákim ſtráchem náwiedzay Groby tuteyſze, iákobyś náwiedzał ſam Grob Ierozolimſki będący w Ierozolymie. Ná oſtatek podziękuy ſerdecznie Chryſtuſowi Pánu, że mocą ſwoią większą niż lwia całym świátem zátrząſnął, że śmierć náſzą ſwoią śmiercią zepſował, y ſwoim upádkiem ták przy okrutney męce ſwoiey, iáko y w Grobie moc piekielną złamał, áby nam nie ſzkodziłá.

MODLITWA.

Pánie IEZU Chryſte, ktory odpoczywáiąc

iąc w Grobie ſtáłeś ſię ſtráſznym, y iáko lew nieprzyiáciołom twoim, y śmiercią twoią śmierć náſzę zepſowáłeś, day nam proſiemy cie ábyśmy ten ſtrách twoy záwſze ná pámięci mieli y pamiątką iego od grzechow utrzymáć ſię mogli. AMEN. *Oycże náſ. Zdrowáś Márya. Credo &c.*

W Kościele dzieſiątym.

FIGURA X.

Grobu Chryſtuſowego

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem przy Grobie dzieſiątym zábáwić ſię możeſz.

MEDYTACYA.

Przypomniy ſobie Rozdział Piſmá S. o mánnie ſpuſzczoney z niebá Izráelitom, y uważ kiedy Izráelitow wyprowádził Moyżeſz z Egiptu ná puſzczą, tráfiło ſię że nie mieli wſzyſtkiego doſtátkiem według woli ſwoiey: poczęli tedy mruczeć przeciwko Moyżeſzowi y nárzekáć. Widząc Pan Bog

Exodi Cap. 16.

cę niewdzięcznosć y mruczenie Izraelitow, ſpuścił z niebá obfitą Mánnę, áby ią według miáry y potrzeby zbieráli, y nią ſię kontentowáli. Iák tedy iuż z padłá z niebá pomieniona mánna, nákázał Moyżeſz, áby iey nic do rána nie chowáno, ktokolwiek by záś záchował iey co do ráná, tedy ſię pſowáłá y pruchniáłá. I to też ieſzcze nákazał Moyżeſz o tey mánnie, áby ią tylko przez dni ſześć zbieráno, á ſiodmego áby od zbierània wákowáno. Zeby záś ſiodmego dniá mieli co ieść Izráelitowie, tedy ſzoſtego dniá zbieráli mánnę ná dwá dni, to ieſt ná ſzoſty y ná ſiodmy, y lubo iuż w ten czás pomieniona mánná byłá záchowáná do drugiego dniá, tedy ſię nie pſowáłá áni pruchniáłá.

Mánná tá z Niebá łáſkáwie od Páná Bogá ſpuſzczona, figurowáłá Chryſtuſa Páná náprzod cierpiącego, á potym y w Grobie pogrzebionego. Ze figurowáłá Chryſtuſa Páná cierpiącego rácya ieſt tá: *iáko bowiem oná Niebieſka Mánná roztapiáłá ſię iáko woſk, kiedy ią ſłońce zágrzáło; ták Chryſtus Pan, Niebieſka manná z Niebá zſtępuiącá, zoſtáiący w ogrodzie Gietſemáńſkim, y ogniem miłosci ſwoiey zágrzány, y żarliwoscią odkupienia*

pienia cálego świátá, iáko promieniem ſłońcá zápalony będąc, począł topniec y pocic ſię, y cáłe Ciało iego to w wodę, to w krew rezolwowáło ſię ták dálece, że aż krople krwi upadáły ná ziemię: y w ten czás wypełniło ſię co Dáwid przepowiedział: Jako woda rozlány ieſtem: y ſtáło ſię ſerce moie iáko woſk roztápiáiący ſię. Cáły bowiem JEZUS iákby był wylány y przemieniony w wodę y krew, kiedy nie tylko z Przenayświętſzey iego twárzy, ále y z ſamego ſercá y z cáłego Ciáłá bárdzo obfity pot wypłynął, y z tey ſamey rácyi ták obfitego potu, było doſyć obfite náſze zbáwienie y odkupienie. Jáko náucza pewny Doktor Zakonu Káznodzieyſkiego. *De illo cœleſti manna dicitur ex Exodo, quod cum incaleſceret ſol, liqueſcebat. Non aliter Chriſtus Dominus manna Divinum de cœlo deſcendens, poſitus in horto, & ardore charitatis ſuæ inflammatus, atq; zelo reparationis noſtræ, quaſi quodam ſolis calore incenſus, cœpit liqueſieri, atq; ſudare; & in aquam & ſanguinem reſolvi toto corpore, guttîs ad terram decurrentibûs, & [ſicut Juſtinus Martyr inquit Dialogô contra Triphonem] tunc impletum eſt, quod David prædixerat: ſicut aqua*
Didacus de Yanguas lib. 2. de ſepultura Chr.

effuſus

effusus sum: & postea: factum est cor meum tanquam cera liquefaciens: totus enim quasi effusus atq; resolutus est in aquam & sanguinem, non solum ex facie, sed ex ipso corde, & toto corpore defluente divino liquore illo copiosissimo, ut etiam ex hac parte jam copioso esset nostra salus, atq; redemptio.

Ze záś taż pomieniona Mánná, figurowáłá rázem y Chrystusa Páná w Grobie złożonego, zdánie iest tegoż Doktora Zakonu káznodzieyskiego ktory mowi: *Jako oná mánná szostego dnia zebrána á ná siodmy dzień, to iest ná Sobotę záchowána, nie psowáłá się, nie pruchniałá, áni się w nie żadne robáki nie wdáwáły: ták Pan nász Chrystus Jezus Mánná Boska, mánná zákryta szostego dniá zostáwszy zebránym przez Mękę y śmierć swoię od żydow, y narodow, w Sobotę w Grobie został cáły nienáruszony, y nieskázitelny. Quemadmodum illud manna cæleste sexto die collectum, & Sabbatho servatum, non computruit, nec vermibus scaturivit: ita Christus Dominus noster manna Divinum, manna absconditum, sexto die collectus, Sabbatho autem in sepulchro mansit, sanctus, integer, & incorruptus.*

Didacus de Yanguas lib. 2. de sepult Xti.

To

To uważywszy weźmiy sobie z tąd táki pożytek. Poki Mánná Niebieska Chrystus Jezus, nie był złożony do Grobu, poty był boleściom, śmiertelności, skázitelności podległy: iák prętko záś do Grobu złożony został: ták iuż więcey nie był podległy skázitelnościom ciáłá ludzkiego: záczym y ty, ábyś nie podlegał skázitelności Ciáłá twego, pogrzebay się dziś w Grobie Chrystusowym, y z niego poty nie wychodź, poki się nie przemienisz w człowieká nieskázitelnego y żadney áltercyi niepodległego.

Powtore: Mánná Niebieska Jezus, ogniem miłości swoiey rozpalony, roztopił się iáko wosk, y oblał się potem dla zbáwienia nászego: więc y duszá twoiá niech się rostopi dniá dzisieyszego dla miłości Jezusowey: y niech się obleie potem łez pokutnych zá grzechy swoie: á Jezus miłosierny do łez twoich przyłączy łzy swoie, y pot swoy krwáwy; á ták łátwiey y prędzey będą zmázáne grzechy twoie.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste, ktory iáko mánná do dniá Sobotnego záchowáná, ták y ty w Sobotę w Grobie zostáiąc nienáruszony

ſzony y nieſkazitelny zoſtáłeś, day nam proſiemy cię: ábyśmy w życiu náſzym nie náruſzonemi y nieſkázitelnemi byli. Am.

CZĘSC II.

NAWIEDZANIA

GROBOW CHRYSTUSOWYCH

w ktorey

Podáie ſię inſzych dzieſięć figur Grobu Chryſtuſowego, y tych może ſię záżyć tam gdzie ieſt więcey kościołow y Grobow Chryſtuſowych niż dzieſięć.

W Kościele iedynâſtym

FIGURA XI.

Grobu Chryſtuſowego

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, przy Grobie iedynaſtym zábáwić ſię możeſz.

MEDYTACYA.

Przypomniy ſobie co uczynił y świádczył Pan Bog dla ludu Izráelſkiego, o to

o to lubo go znalazł w ziemi zpuſtoſzáłey, ná mieyſcu ſtráſznym, y ná ſzerokiey puſtyni, iednákże doprowádził go gdzie było potrzeba, y náuczył go wſzyſtkiego, y przeſtrzegał go iáko zrzenicę oká ſwego: Jáko Orzeł záchęca dzieci ſwoie do látánia y nad niemi látáiąc wyciąga ſkrzydłá ſwoie, tákBog wziął y wynoſił ná bárkách ſwoich lud Izráelſki, y Pan ſam był wodzem pomienionego ludu Izráelſkiego. Máło było ná tym, ále oprocz tego, tenże lud Izráelſki poſtánowił nád wyſoką ziemią, áby záżywał owocow iey, y áby miod ze ſkáły, y oley z kamieniá bárdźo twárdego wyciſkał álbo ſſał. *Conſtituit eum ſuper excelſam terram, ut comederet fructus agrorum, ut ſugeret mel de petra, oleumq; de ſaxo duriſſimo.*

Ze tedy P. Bog poſtánowił lud Izráelſki, áby pożywał owocow ziemie y że mu świádczył wiele innych dobrodzieyſtw, to luboby powinno być, ále nie ieſt ták bárdzo w podziwieniu świátá: ále że y ná to go poſtánowił, áby ſſał álbo wyciągał miod ze ſkáły, oley záś z kámienia iáko naytwárdſzego, to rzecz uwági godna: káżda

Deutor. c. 32.

bowiem ſkáłá, y káżdy kámień, oſobliwie naytwárdſzy, ieſt nieużyty; z ktorego nie tylko miod, álbo oley, ále y proſtą wodę nie podobna wyciſnąć.

Ale tę trudność ułátwia nam Kárdynał de Vitriaco, ktory przez pomienioną ſkáłę, rozumie ſkáłę Grobu Chryſtuſowego, przez kámień zaś naytwárdſzy, rozumie Chryſtuſá Páná z Grobu zmartwychwſtáiącego. Lubo tedy z proſtey ſkáły miodu, y z proſtego kámienia oleiu nie podobna wyciſnąć, ále ze ſkáły Grobu Chryſtuſowego, y z kámienia miſtycznego Chryſtuſá Páná, ieſt rzecz podobna iáko miod ták y oley miłoſierdzia y łáſk iego wyciſnąć. I ták to mieyſce Piſmá Swiętego tłumáczy pomieniony Kárdynał gdy mowi: *Sugemus igitur mel de petra Dominici ſepulchri, cum Chriſto quieſcendo, ut tandem ſugamus oleum ſvavitatis & exultationis de ſaxo duriſſimo in reſurrectione, Chriſtus enim ſaxum duriſſimum factus eſt, dum immortalis & in corruptibilis ſurrexit. Wyciſkaymy tedy miod ze ſkáły Páńſkiego Grobu z Chryſtuſem odpoczywáiac, ábyśmy potym mogli wyciſnat oley łáſkáwosci, y weſele z*

Jacobus de Vitriaco in Vigil. Paſchæ.

kámie-

kámieniá iako naytwárdzieyſʒego przy zmartwychwſtániu Chryſtuſowym, Chryſtus bowiem ſtał ſię kámieniem bárdzo twárdym w ten czas, kiedy nieśmiertelny y nieſkázitelny zmartwychwſtał.

Uważ powtore iáki tám ieſt miod w tey ſkále Grobowey? pewna tedy ieſt że miod w tey ſkále grobowey Chryſtuſá Páná ieſt niezwyczayny, nádprzyrodzony, niebieſki, y nátury nieiáko mágneſowey, ktory wſzyſtkich ludzi pobożnych, y cáły świát do náwiedzánia Grobu Jezuſowego ciągnie. I ten miod niebieſki w ſkále Grobowey mocą Boſką zámknięty, pociągnął do ſiebie náprzod Márya Mágdálenę z inſzemi Mátronámi, ktora przed wſzyſtkiemi Apoſtołámi, naypierwſza do náwiedzenia Grobu Chryſtuſowego przyſzłá, y lubo potym Uczniowie Chryſtuſowi przyſzedſzy do Grobu znowu od niego odeſzli, iednák Márya Mágdálena nie odeſzłá, ále ſtáłá przy Grobie płácząc, bo iuż ſłodyczy, y miodu pomienionego w ſkále Grobowey utáionego zákoſztowáłá, y to ſobie zá iedną pociechę ſercá ſwego miáłá, że przy Grobie ſtáłá, á ſtoiąc mowiłá ſobie; *Lepiey ieſt ſtrzedz Grobu Páńſkiego*

ſkiego, á niżeli od niego odſtapił, ieżeli bowiem dáley poydę, podobno iák ſię wrocę, iuż go nie záſtánę, álbo Grob zepſowány znaydę, ſtát tedy będę y tu umrę O! iák będzie ſczęśliwe Ciáło moie, kiedy będzie pogrzebione bliſko náuczycielá mego! Ciáło moie záwſze było duſzy moiey praca y boleścią, Grob zaś Páná mego będzie mi odpoczynkiem y honorę! Jego tedy Grobu nie odſtapię, bo mi ták umrzeć, będzie pociecha moiá, y przy śmierci moiey, to będzie odpoczynkiem moim. Meliùs eſt mihi ſepulchrum Domini cuſtodire, quàm ab illo longiùs ire. Si enim longius abijero, fortè cum rediero, ipſum ſublatum inveniam, & ſepulchrum deſtructum. Stabo igitur & hîc moriar. Quàm beatum corpus meum, ſi fuerit ſepultum prope magiſtrum meum corpus meum ſemper fuit animæ meæ labor, & dolor; ſepulchrum Domini mei, erit mihi requies & honor. Hoc ergo ſepulchrū non deſeram, quia ita mori, erit conſolatio mea, & in morte mea erit requies mea.

Ten ieſzcze miod w ſkále Grobu Chryſtuſowego utáiony, pociągnał do ſiebie Helenę Ceſarzową, y Konſtántyná Ceſarzá, że wſzyſtkie ſkárby Páńſtwá ſwego ná ozdobę Grobu Chryſtuſowego obrocili, y

tym

tym ſwoim uczynkiem, zagrzáli cáły świát do częścieyſzego náwiedzánia Grobu Chryſtuſowego.

Ten ieſzcze miod w ſkale grobowey utáiony, pociągnał do ſiebie Paulę Rzymiánkę, ktora náwiedźáiąc rożne mieyſcá święte w Páleſtynie, przyſzła też y do Grobu, do ktorego iák weſzłá, nie mogłá ſię go nácáłowáć, y widzeniem iego náſycić. *Ingreſſa ſepulchrum Reſurrectionis, oſculabatur lapidem, quem ab oſtio monumenti amoverat Angelus, & ipſum corporis locum in quo Dominus jacuerat, quaſi ſitiens, deſideratas aquas, fidei ore lambebat Quid ibi lachrymarum, quantum gemituum! quid doloris effuderit? teſtis eſt cuncta Hieroſolyma, teſtis eſt ipſe Dominus quem rogabat. Ják weſzłá S. Paula do Grobu zmartwychwſtánia, cáłowałá kámień, ktory od weścia do Grobu odwálił był Anioł. Samo ciáłá Przenayświętſzego mieyſce, ná ktorym Pan był złożony, iákoby prágnąc wod pożądánych, wiernymi uſtámi pomienione mieyſce ſobie ſmákowáłá Ják wiele zás tez, iák wiele płaczu, iák wiele żalu wydáłá, świádkiem ieſt cáłá Jerozolyma, świádkiem ieſt ſam Chryſtus Pan, kto-*

Hieronymus Epiſtol. 72.

rego

rego prosiłá. Gdyby zás wszystkich przyszło pártykulárnie wyliczáć, ktorzy słodkością skáły Grobowey pociągnieni są, do náwiedzánia Grobu Chrystusowego, czásu by nie stáło, o tym mowić.

Ná ostátek miod ten w skále Grobowey utáiony, ma też w sobie włásność mirrową: iáko bowiem Chrystus Pan przy pogrzebie swoim był mirrą námázány, ták też tey mirry musiáłá y skáłá Grobowa pártycypowáć cokolwiek. Tá zás mirry włásność, ten skutek spráwuie w ludziách, że ktorzykolwiek náwiedzáią Grob Chrystusow, ci się pobudzáią do pokuty, náwrácáią się do Bogá, y dáwne złości swoie porzucáią, iáko świadczy S. Augustyn, Cornelius à Lapide, Zozymas y inni.

To uwáżywszy náucz się, poniewaž w skále Grobu Chrystusowego, iest dwoiáka słodkość, iedna táka ktora sercá ludzkie pociąga do náwiedzánia Grobu pomienionego, y miłości przeciwko Chrystusowi Pánu, á druga táka, ktora pobudzá do pokuty zá grzechy. O! dałżeby to Pan Bog, żebym też y ia przy dzisieyszym náwiedzániu Grobu, ták tey słodkości zakosztował, ábym się wzruszył do goracey miło-

ści Chrystusa, y do dálszego náwiedzánia Grobu iego, y oráz ábym się pobudzał do prawdziwey pokuty zá grzechy moie, y ábym skutecznie poprawił życia mego, y przestał grzeszyć.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste, ktoryś w skále Grobu twego zostáwił iákąś niebieską słodycz, ktorą sercá ludzkie do miłości twoiey y prawdziwey pokuty záchęcasz: day nam prosiemy cię, ábyśmy się tey słodyczy stáli godnemi, á potym nią posileni, w tobie się goraco zákocháli, y zá grzechy násze zbáwiennie pokutowáli. AMEN.

Oycze nász. Zdrowás Márya. Credo &c.

W Kościele dwunástym

FIGURA XII.

Grobu Chrystusowego

Tey figury medytácya, álbo powolnym czytániem przy Grobie dwunástym zábáwić się możesz.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie Historyą Pismá S. o Sámsonie, ten powrociwszy do Filistyńczykow, mieszkał w iáskini y w skále: dowiedziáwszy się o nim Filistyńczykowie, poszli zá nim do ziemi Judzkiey, y oboz swoy rozłożyli. Obywátele ziemi Judzkiey, obáczywszy Filistyńczykow, poczęli się ich pytáć, pocoście do nas przyszli: oni odpowiedzieli: ábyśmy związáli Sámsoná, y oddáli mu to, co on nam zrobił. Obywátele tedy ziemi Judzkiey, we trzech tysięcy poszli do Sámsoná, y opowiedzieli mu, że go chcą związáć, y oddáć w ręce Filistyńczykow. Sámson to usłyszáwszy odpowiedział: Przysięgniycie mi, y daycie mi słowo, że mnie nie zábiiecie, to wam się dam powoli, co oni gdy przyobiecáli, Samson się im dał powoli: związáli go tedy dwiemá nowemi powrozámi, y wyprowádzili go do Filistyńczykow: ktorzy iák go obáczyli, zábiegli mu z wielkim wrzaskiem y rádością. Tym czásem Duch Pański nápełnił Samsona: iáko tedy ná zápalenie ogniá zwykły się pálić y niszczeć drwá, ták owe powrozy ktoremi był Samson związány, potárgały się y rozwiązáły, Samson zás znalászszy szczekę ośłá ná ziemi leżącą, zábił nią tysiąc mężow. Potym tenże Samson poszedł do miástá *Gaza* názwánego. Oczym gdy znowu dowiedzieli się Filistyńczykowie, obtoczyli go, osádziwszy w bramie pilne wárty y straże, y tám przez cáłą noc czekáli, áżeby Samsona zábili wychodzącego. Spał tedy Sámson áż do pułnocy, y z támtąd poszedszy wziął oboie drzwi bramy, y z swoiemi progámi y kłotkámi, y włożywszy to wszystko ná bárki swoie, wyniosł ná wierzch gory położoney ku mieyscu Hebron.

Judic. c. 16.

Ten Sámson (o ktorym Historya Pismá Swiętego przytoczyło się) iest rzetelna y

ná y prawdziwa figura P. Jezuſa cierpiącego zá nas, y w Grobie od żydow obtoczonego, iáko bowiem Samſon dobrowolnie ſię dał poimáć, y związáć w iáſkini y ſkale ſwoiey w ktorey mieſzkał: ták Pan Jezus dobrowolnie ſię dał w ręce żydowſkie, y dopuścił tego áby był wiązány: iáko po iednego Sámſoná trzy tyſiace mężow przyſzło: ták po iednego P. JEZUSA wielka ſię rzeſza zebráłá, przyſłáná od Arcykápłánow y ſtárſzych żydowſkich z rożnemi orężámi y kiiámi. *Adhuc eo loquente ecce Judas unus de duodecim venit: & cum eo turba magna, cum gladiis & fuſtibus miſſi a Principibus ſacerdotum & ſenioribus populi:* iáko Filiſtyńczykowie zamknęli Sámſoná w mieście Gázá názwánym, y do bram miáſtá pilną ſtraż dáli: ták zawzięci żydzi Grob Chryſtuſow obtoczyli, y pilną wártę do niego dáli, y onego zapieczętowáli. iáko Sámſon, lubo zámknięty przełámał zamki y bramy, á potym z miáſtá beſpiecznie wyſzedł: ták Chryſtus złámáwſzy piekielne bramy, otworzywſzy Grob, y odebráwſzy ciáło ſwoie, wolno zmartwychwſtał: iáko náuczá S. Chryzoſtom. *Samſon obſeratîs portîs clauditur in civitate, Dominus*

nus obſignatô clauditur monumentô: Samſon fractîs ſerîs ſubtractîsq; portîs ſecurus evadit: Deus ruptîs infernæ ſedis obicibûs, apertô ſepulchrô, recepto corpore liber egreditur. Potwierdza to y S. Gregorz Papież, ktory wyráźnie w tymże Sámſonie figurę Chryſtuſa Páná pogrzebionego y ſtrážą otoczonego uznáie gdy mowi. *Kogoż Bráciá naymilſi w tym uczynku ſwoim on Sámſon znáczy, ieżeli nie Odkupicielá náſzego? coż znáczy Gáza miáſto, ieżeli nie piekło? coż ſię znáczy przez Filiſtynow ieżeli nie żydowſka niewiernosć? ktorzy gdy obáczyli Chryſtuſa Páná umárłego, y ciáło iego iuż w Grobie złożone, nátychmiaſt do niego ſtrożow dáli, y z tego ktory ſię ſpráwcą żywota pokázał, y w piekle ſię trochę zátrzymał iáko Samſon w Mieście Gázá názwánym, cieſzyli ſię iákoby go zwyciężyli: Sámſon záś o pułnocy nie tylko wyſzedł, ále y bramy zabrał: bo Odkupiciel náſz przededniem zmartwychwſtáiąc nie tylko wolny z piekłá wyſzedł, ále też y ſame piekielne zamki popſował, bramy połamał, y ná wierzchołek gory wyſzedł, bo zmartwychwſtáiąc zámknięcia piekielne rozwiązał, y potym wſtąpił do Niebá.* Toż ſamo pięknie opi-

S. Greg: Papa Homil. 21. ſuper Marcum die 5. Paſchæ.

ſuie W.X. Jan Kraſzewſki Soc. Jeſu, ále iego ſłowá dla krotkośći opuſzczam.

To uwáżywſzy, náucz ſię: P. Jezus dla miłośći zbáwienia twego dobrowolnie dopuśćił być wiązány od Żydow, ták iáko drugi Sámſon, á ty chceſz záwſze ná wolnośći być, y więzow posłuſzeńſtwá ták nie náwiedźiſz że wolałbyś częſtokroć Bogá obrázić, á niżeli posłuſzeńſtwu y zwierzchnośći poddáć ſię. P. Jezus otoczony w Grobie ſtrázą, do trzeciego dniá wytrzymał, á ty y iedney godźiny ná oſobnośći wytrzymáć nie możeſz: á dopieroż gdyby ći przy modlitwie, álbo twoiey rezydencyi ſtráżą dáno, podobnobyś pierwey drzwi wybił, álbo ſię modlitwy odrzekł. Jeżeli tedy chceſz náśládowáć P. Jezuſa dobrowolnie związánego, dopuſzczay ſię y ty dobrowolnie wiązáć więzámi posłuſzeńſtwá, nie miey ſobie zá złe tego, że ná wſzyſtkie ſpráwy twoie pilną ſtraż máią Przełożeni, y onych káżdego czáſu ſtrzegą. Potym podźiękuy Pánu Jezuſowi, że zá ćiebie związány y ſtráżą obtoczony być raczył.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryſte, ktoryś iáko drugi Sámſon

Sámſon dobrowolnie wiązány, y ſtráżą przy Grobie obtoczony być ráczył, day nam proſiemy ćię, ábyśmy od niewoli y więzow grzechowych uwolnieni, przykázań twoich we wſzyſtkim ſtrzegli, y one záchowáli. AMEN.

Oycze náß. Zdrowáś Márya. Credo &c.

W Kośćiele trzynáſtym.

FIGURA XIII.

Grobu Chryſtuſowego

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, przy Grobie trzynáſtym zábáwic ſię możeß.

MEDYTACYA.

Przypomniy ſobie Hiſtorya Piſmá S. o Dáwidźie: kiedy Filiſtyńczykowie podnieśli woynę przećiwko Saulowi Krolowi Izráelſkiemu, tedy wyſzedł ieden mąż z obozu Filiſtyńczykow imieniem Goliat, y począł wyzywáć Izráelitow áby mu z pośrzodka ſiebie wyznáczyli kogo ná oſobliwy

1. Reg. Cap. 17.

bliwy poiedynek: a że mu záraz nie wyznáczyli, tedy on przez czterdzieści dni ráno y w wieczor wychodził, koniecznie tego wyciągáiąc, áby mu Izráelitowie wyznáczyli kogo ná poiedynek. Słyszác to wyzywánie Saul y wszyscy Izráelitowie, bardzo się báli y lękáli pomienionego Goliáta: ktorego ábysię był kto podiął zwyciężyć, álbo się z nim potkáć, wielkie honoraria Krol Saul obiecował. Dowiedziawszy się o tym Dáwid ieszcze pásterz, naymnieyszy z Bráci swoich, podiął się z nim potkáć, y onego ná placu położyć: iákoż wyszedszy przeciwko niemu, bez wszelkiego oręża y zbroi, iednym kámieniem z procy rzuconym, zwyciężył Goliáta, y włásnym iego mieczem głowę mu uciął. Ják zás powrácał Dawid po zwyciężonym Goliácie, y niosł głowę iego do Jeruzálem, tedy niewiásty y mátrony wszystkie Izráelskie powychodziły y śpiewáły, mowiąc: zwyciężył Saul tysiąc, á Dáwid dziesięć tysięcy: *Percussit Saul mille, & David decem millia.* Usłyszáwszy to Krol Saul, że Mátrony Izráelskie więcey dáleko przyznawáły Dáwidowi, á niżeli Saulowi lubo krolowi, rozgniewał się o to bárdzo ná Dáwi-

1. Reg. C. 18. dá

dá, y iuż nie mogł od onego dniá, dobrym okiem poyrzeć na niego. *Non rectis ergo oculis Saul à die illa aspiciebat David, & sic deinceps.* Z tey tedy nienáwiści záwziętey przeciwko Dáwidowi, chciał go kilka razy zábić, (iáko opisuie Pismo Swięte) áż Dáwid przed Saulem musiał się kilká rázy ukrywáć po rożnych mieysácách, iáskiniách, y pustyniách, a náostátek uchronił się do iáskini Odolla náżwáney, *abiit ergo David inde, & fugit in speluncam Odolla.*

Dáwid potykáiacy się z Goliátem y iego zwyciężáiacy był figurą Chrystusa Pana, iako mowi Swięty Augustyn: *David unus homo fuit, sed non unum hominem figuravit, quandò figuravit Ecclesiam ex multis constantem, quandò autem unum hominem figuravit, illum figuravit, qui est mediator Dei & hominum Christus JESUS.* Dáwid Krol ieden człowiek był, *ále nie iednego człowieká figurował, poniewaź figurował kościoł z wielu złożony: kiedy zás iednego człowieká figurował, tego figurował, ktory iest medyátorem między Bogiem y ludźmi Chrystus JEZUS.*

Przez iáskinię zás Odolla nazwáną do ktorey uciekł Dáwid przed Saulem, figuruie się dobrze Grob Chrystusa Páná, w

Ibid. Regum c. 22. kto-

ktorym był po smierci swoiey złożony. I tego ieſt zdániâ Cápponi à Porretta ktory mowi: *Wiedz o tym, że Chryſtus Pan zchronił ſię do iáſkini przed Saulē álbowiē ták wiele cierpiał, że áż umárł y ukrył ſię przed żydámi. Naygrawáli ſobie z niego, kiedy wiſiał ná drzewie krzyżowym, y głowámi kiwáiac mowili: Jeżelis ieſt Synem Bożym zſtap z krzyżá: inſzych wybáwiał, ſiebie ſamego wybáwić niemoże? Jákże to temu byłá wielka rzecz z krzyżá zſtapić, ktoremu łátwo było z Grobu zmartwychwſtáć? ále dla czegoż nie chciał z krzyżá zſtapić? bo aż do smierci chciał być cierpliwym áby ſię uchronił przed Saulem do iáſkini, álbowiem przez iáſkinię rozumieć ſię może niżſza część ziemi, y záprawdę ciáło iego w tym Grobie złozone ieſt, ktory był wyciosány ze ſkáły. Ten tedy Grob, iáſkinia to ſkáliſta byłá, do ktorey zchronił ſię przed Saulem: ták długo bowiem prześládowáli go żydzi, poki niebył złożony w iáſkini: ponieważ iuż y umárłego, y ná krzyżu wiſzacego włocznia zránili, ále iák prętko zoſtał uwiniony w prześcierádło, y pogrzebiony, złożony ieſt w iáſkini, iuż nic nie mieli coby ciáłu iego ſzkodzili. Intellige Capponi à Porretta ſuper Joannis Caput 19 Dominum fugiſſe in ſpeluncam à facie Saul: quia paſſus eſt uſq; adeò, ut moreretur & ſe occultaret Judæis. Inſultantes erant pendenti in ligno, & caput agitantes Judæi: ſi Filius Dei es, deſcende de cruce! alios ſalvos facit, ſe ipſum ſalvare non poteſt! Quid magnum erat de Cruce deſcendere, cui facile fuit de ſepulchro reſurgere? Sed quare deſcendere noluit? quià uſq; ad mortem voluit eſſe patiens, ut fugeret à facie Saul in ſpeluncam. Etenim ſpelunca, inferior pars terræ poteſt accipi, & certè corpus eius in monumento poſitum eſt, quod erat exciſum in petra. Hoc ergò monumentum ſpelunca erat, illuc fugit à facie Saul; tamdiu enim perſecuti ſunt eum Judæi, quoad uſq; poneretur in ſpelunca. Nam etiám mortuum, in cruce pendentem lanceâ vulneraverunt: at ubi involutus, curatus funere, poſitus eſt in ſpelunca, jam nihil habuerunt quod carni facerent.*

To uwázywſzy náucz ſię, y weźmiy ſobie z tąd táki pożytek: Ták wiele rázy uchrániał ſię P. Jezus przed żydámi, á przecię nigdzie ſkutecżniey nie uhchronił ſię, iáko kiedy ſchronił ſię do Grobu, bo w Grobie áni iemu, áni ciáłu iego nieſzkodzili żydzi: záczym y ty chocbyś ſię iáko nayle-

naylepiey uchrániał przed twemi utrápieniami, y nieprzyiacielami, nigdzie się przed tym wszystkim lepiey nie uchronisz, iáko kiedy się uchronisz do Grobu Jezusowego; y tám wszystkie utrápienia, y prześládowánia złożysz, pod Przenayświętsze Ciáło iego.

Naucz się powtore: prześládowánie przeciwko Pánu Jezusowi wzniecone, nie skończyło się, áż w Grobie, áż w tedy kiedy w Grobie złożony został: záczym y ty wiedz o tym, że cokolwiek masz prześládowánia y utrápienia, to wszystko końcá mieć nie będzie; áż dopiero kiedy cię obaczą ná márách, áż dopiero kiedy będziesz złożony w Grobie. Wiedz tedy o tym, że niedosyć iest cierpieć utrápienia rok ieden, álbo trzy, álbo pięć álbo dziesięć, álbo trzydzieści, álbo pięćdziesiąt, álbo ośmdziesiąt, ále potrzebá cierpieć áż do samey śmierci, áż do ostátniego skończenia, áż do Grobu y nie zstępowáć z krzyżá, iáko nie zstąpił y P. JEZUS, ále z niego zdięty, y do Grobu złożony, y w nim poty odpoczywał, poki byłá wola Oycá Przedwiecznego, áby nas náuczył, że y po śmierci, że y w Grobie nie powinna się żiáć wola nászá, ále wola Boska. MO-

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste, ktoryś iáko Dáwid do iáskini przed Saulem, ták y ty przed żydámi schroniłeś się do Grobu: day nam prosiemy cię, ábyśmy się w nászych utrápieniách y prześládowániách do Grobu twego uciekáli, y w nim skuteczney łáski twoiey doználi. AMEN.

Oycze nász. Zdrowás Márya. Credo &c.

W Kościele czternástym

FIGURA XIV.

Grobu Chrystusowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem zábáwić się możesz przy czternástym Grobie.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie, co wyświádczyłá Elizeuszowi Prorokowi oná niewiastá, o ktorey wspomina Pismo Swięte w księgách krolewskich, wyświádczyłá mu tedy to: kiedy Elizeusz Prorok przecho- dził

4. Reg. c. 4.

dził przez miásto Suná nazwáne, pomieniona niewiástá obywátelka, tego miástá zátrzymáłá go u siebie, áby u niey zażył chlebá; y gdy często támtędy przechodził, wstępował do niey na chleb. Pomieniona tedy mátrona pewnego czásu rzekłá do Męża swego, widzę że ten Prorok iest mąż Swięty, ktory przez nas przechodzi, zrobmy tu tedy wieczernik mały, y postáwmy w nim łożko, y stoł, y stołek, y lichtarz, áby w nim mieszkał, kiedy do nas przyidzie. *Faciamus ei cœnaculum parvum & ponamus ei in eo lectulum, & mensam, & sellam, & candelabrum, ut cum venerit ad nos, maneat ibi.* Gdy tedy pomieniony wieczernik zrobiono, pewnego dniá przyszedł Elizeusz Prorok, y w nim odpoczął. *Facta est ergo dies quædam, & veniens divertit in cœnaculum, & requievit ibi.*

Co niegdy pomieniona niewiástá wyświádczyłá Elizeuszowi Prorokowi, to nam Chrystus Pan wyświádczył w cáłym życiu swoim á ná ostátek przy Grobie y pogrzebie swoim, jako wyráźnie náuczá Kárdynał de Vitriaco ktory mowi: *Uczynił nam tedy Chrystus Pan wieczernik mały, w pokorze natury ludzkiey ná siebie wziętey, y w tym*

tym wieczerniku postáwił nam stoł, stołek, łożko, y lichtarz. Stoł nam postáwił, w posileniu nas przez opowiádánie Ewángelii, y przez odpráwienie ostátniey wieczerzy: stołek nam zostáwił przy siedzeniu y wytrzymániu ná męce swoiey: łożko zostáwił nám w Grobie przy pogrzebie swoim: lichtarz przy zmartwychwstániu, ná ktorym ogień Bostwá iego, spalił smiertelnosc y ułomnosc nászę &c. Fecit igitur vobis [Christus] cœnaculum parvum in humilitate Humanitatis assumptæ, in quo posuit vobis mensam, sellam, lectum, & candelabrum. Mensam in prædicationis refectione, & celebratione cœnæ, sellam in Passionis sessione, lectum in officio sepulturæ: candelabrum in resurrectione, in qua ignis Divinitatis, consumpsit stuppam nostræ mortalitatis & passibilitatis. Candelabrum autem Christus est ex auro purissimo, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In figura autem hujus rei, legimus in libro Regum, quod mulier Sunamitis, dixit de Elisæo ad virum suum &c. &c.

Te tedy wszystkie dobrodzieystwá od Chrystusá Páná wyświádczone, rozmyślay y rozważay dobrze, przy dzisieyszym ná-

Jacobus de Vitriaco in Vigilia Paschæ.

G wiedzá-

wiedzániu Grobow iego: w Grobie bowiem iáko w ſkárbcu iákim, wſzyſtkie łáſki y dobrodzieyſtwá Chryſtuſowe iáko ſą dokończone, tak y w nim iáko w centrum iákim, zebráne. Weyzrzey tu pilnym okiem, ná ciáło nátury ludzkiey od Syná Bożego przyięte, iáko ieſt zeſromocone, zránione, zśiniáłe, zbite, y ukrwáwione. Oraz przypomniy ſobie, iák wiele pracy, trudow, y fatygi podiął ná tym ciele Chryſtus, ná opowiádániu Ewángelii, á poſtáremu złość żydowſka nic ná to względu nie miáłá, ále im bárdziey go prácuiacego w opowiádániu Ewángelyi widziáłá, tym bárdziey więkſzą nienáwiść przeciwko niemu miáłá. Po opowiádániu Ewángelyi náſtąpiłá męká iáko ſromotna, ták y okrutna, przy ktorey iák wiele Chryſtus Pan ucierpiał, niepodobna nie tylko wymowić, ále y opiſáć. Po ſkończoney męce náſtąpiłá śmierć y pogrzeb: złożony tedy Chryſtus w Grobie, iáko ná łożu iákim, y nam oraz zoſtáwił przykład, á żebyśmy ſię tego łoża iego nie wzdrygáli, ále z nim rázem w Grobie iego, ſiebie ſamych pogrzebli. *Fecit nobis lectum in officio ſepulturæ.*

To uwáżywſzy, weźmiymy ná ſiebie dniá

dniá dziſieyſzego funkcyą pomienioney niewiáſty y to wyświádczmy Elyzeuſzowi náſzemu Chryſtuſowi Pánu, co oná wyświádczyłá: náprzod tedy wyſtawmy mu wieczernik w ſercu y duſzy náſzey, y oraz go upraſzaymy, áby tego wieczerniká náſzego nie miiał, áby nim nie gárdził, ále áby w nim záwſze mieſzkał. Powtore: w tym wieczerniku náſzym, záſtáwmy mu ſtoł choyny, y przygotuymy ná niego potráwy tákie, ktoremi on ſię kontentuie, iákie to ſą náwrocenie nas ſamych do Bogá, należyta powołániu náſzemu konwerſacya, y pełnienie woli Boſkiey *Meus cibus eſt, ut faciam voluntatem Patris mei. Moia potráwa ieſt, ábym czynił wolą Oycá mego.* Po trzecie: w tym wieczerniku poſtawmy ſtołek ná ktorymby mogł uſieść, y odpocząć w ſercu náſzym, y oraz poznáć iákie też bywáią poſiedzenia, uſpokoienia, y powſtánia náſze z grzechu, żebyśmy potym z Pſalmiſtą mogli mowić do niego: *Domine probaſti me & cognoviſti me, tu cognoviſti ſeſſionem meam, & reſurrectionem meam. Pánie ty probowáłeś mnie, y poznałeś mnie: ty poznáłeś ſiedzenie moie, y zmartwychwſtánie moie.* Poczwarte: nágotuymy mu y

Gż łożko

łożko w sercu naszym, ábyśmy ná nim, z nim rázem pogrzebieni byli. Náostátek: postáwmy w tym wieczerniku, y iásny lichtarz, to iest światło dobrych uczynkow nászych, ábyśmy dobremi uczynkámi záwsze iáśnieli, á poskończonym życiu nászym, ábyśmy z nim do chwały wieczney zmartwychwstáli.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste ktoryś w ciele nátury ludzkiey ná siebie przyiętym, spráwił nam wieczernik, w tym wieczerniku wystáwiłeś nam niebieskie łoże, w ten czás kiedyś w Grobie odpocząć ráczył; day nam prosięmy cię, ábyśmy ná tym łożu Grobu twoiego odpoczywáiąc, do wiecznego odpoczynku tráfić mogli. AMEN. *Oycze nász. Zdrowás Márya. Credo &c.*

W Koście-

W Kościele piętnastym

FIGURA XV.

Grobu Chrystusowego

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, zábáwić się możesz przy piętnastym Grobie.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie relacyą Pismá Swiętego o Grobie Elizeuszá Proroká, iák umárł Elizeusz Prorok, pochowány iest według zwyczaiu w Grobie. Tego samego roku po śmierći Elizeuszá Proroká, przyszli do tey ziemi nieiácy łotrowie, ktorych gdy obáczyli ludzie, ktorzy mieli umárłego człowieká pogrzebáć, ulękli się ich, y wrzucili trupa do Grobu Elizeuszá Proroká, ten trup iák prętko dotknął się kości Elizeuszowych, ożył człowiek y stánął ná nogách swoich. *Quidam autem sepelientes hominem, viderunt latrunculos, & projecerunt cadaver in sepulchro Elisæi, Quod*

4. Reg. c. 13. G4 *cum*

cum tetigiſſet oſſa Eliſæi, revixit homo, & ſtetit ſuper pedes ſuos.

Elizeuſz Prorok był figurą Chryſtuſá Páná, á Grob Elizeuſzá był figurą Grobu Chryſtuſowego: bo iáko w Grobie Elizeuſzá trup umárły ożył, ták my ożyiemy w Grobie Chryſtuſowym, byleśmy ſię w nim pogrzebli, iáko náucza Kárdynał de Vitriaco gdy mowi: *Czytamy w kśięgách krolewſkich, że pewny umárły wrzucony ieſt do grobu Elizeuſſowego, y gdy ſię dotknął kośći iego, wrocony ieſt od śmierći do życia; y my do Grobu prawdziwego Elizeuſſá [to ieſt Chryſtuſa Páná] wrzuceni, y w nim pogrzebieni, ieżeli kośći iego to ieſt cnot iego dotchniemy ſię przez náśládowánie, będziemy wſkrzeſſeni do życia y chwały wieczney. Legimus in libro Regū quod mortuꝰ quidā projectꝰ eſt in ſepulchro Eliſæi, & cum ipſius oſſa tangeret, ſuſcitatus eſt a morte ad vitam. Et nos in ſepulchro veri Eliſæi projecti, & cū eo conſepulti, ſi ejus virtutes tangamus per imitationem, reſuſcitabimur ad vitam, & gloriam ſempiternam.*

To uważ, iákim to ſpoſobem ożywia nas Chryſtus Pan pogrzebiony álbo Grob

Jacobus de Vitriaco: in Vigil. Paſchæ.

y po-

y pogrzeb iego? náprzod tedy Chryſtus Pan pogrzebiony y pogrzeb iego ożywia nas y ożywił tym ſpoſobem, że grob iego umárłych od śmierci uwálnia, że śmiercią ſwoią zágubił tę śmierć náſzę, ná ktorąśmy záſłużyli, y że okrutna męká iego ſtáłá ſię nam Doktorſka officina álbo apteka: *Mortuos certò liberaturus erat Chriſti tumulus & mors futura mortis exitium, & Paſſio paſſionum officina medica.*

Ná ktore słowá piſząc uczony Celáda ták mowi: dobrze powiedziáno że męká Chryſtuſá Páná ieſt Doktorſką officyną ſłábośći ludzkich, y że iego śmierć ieſt zgubą náſzey śmierci: ále Grob Chryſtuſow iákim ſpoſobem miał uwálniáć umárłych, ktorych śmierć ſamego Chryſtuſa á nie złożenie umárłego ciáłá iego w Grobie uwolniło? y ná to záraz odpowiada mowiąc: iák prętko Chryſtus Pan powiedział one oſtátnie słowá: ſpełniło ſię; ták záraz y náklonił głowę, poddáiąc nieiáko bárki ſwoie ná dźwigánie ciężarow náſzych, iákoby w ten czás odkupienie náſze znowu záczynał, dáiąc o ſobie znáć, że y pogrzebiony uwálnia umárłych od śmierci grzechowey; áby w tedy figurę onę nie iáko wy-

Baſil. Seleuc.

peł-

pełnił, kiedy Elizeuſz umárły umárłego wſkrzeſił: *At quo pacto Chriſti Dei glorioſus tumulus, liberaturus erat mortuos, quos Chriſti in Cruce mors, non cadaveris in tumulo depoſitio liberavit? Verum qui poſtquàm dixerat: conſumatum eſt: & deinde inclinat caput, ſupponens humeros ad peccatorum noſtrorum onera portanda, quaſi tunc redemptionem denuo inchoaret; tumulatus etiam, mortuos à peccati morte liberare perhibetur: ut tunc typum quoq; illum quodammodò compleret, quô Eliſæus mortuus mortuum ſuſcitavit.*

Powtore: ożywia nas Grob Chryſtuſow tym ſpoſobem, że Chryſtus Jezus ciáło umárłe w Grobie złożone, przypuścił nieiáko do cząſtki odkupienia náſzego, áby też y Ciáło iego umárłe, miáło honor y chwałę, y odkupienia náſzego uczeſtnictwo. I ták náuczá pomieniony Celáda, ktory pytáiąc ſię dla czego to Chryſtus Pan przy ſkonániu ſwoim głowę nákłonił? y odpowiáda: że to dla tego uczynił, áby nie tylko żywe, ále y umárłe ciáło iego, ciężar grzechow náſzych dźwigáło, y áby tym ſpoſobem ciáło iego umárłe, ſtáło ſię uczeſtnikiem odkupienia cáłego świátá. *Ultrò Didacus de Celada: in Geneſ. Cap. 49. fol. 401*

caput.

caput inclinat, & humerum hominum peccatis ſupponit, ne exſors humanæ redemptionis corpus exiſtimetur ſed vel cadaver ejusdem redemptionis velut particeps audiat. Et infra: *ſic Mundi Redemptor Chriſtus Deus jam jam exſpirans & cadaveraſcens caput tunc inclinat, & tunc quidem cum dixerat: Conſumatum eſt: ut vel defuncto corpori velut inſcribatur auguſtum Redemptionis elogium, & honorariô Redemptoris titulô quodammodò decoretur ad gloriam.* Jáko tedy umárłe Ciáło Chryſtuſowe, przypuſzczone ieſt od niego do odkupienia y ożywienia náſzego, ták ten honor y tytuł zlewa ſię nieiáko y ná ſam Grob iego.

Potrzecie: ożywia nas Chryſtuſow Grob tym, ſpoſobem że má w ſobie iákąś moc y cnotę ſkrytą ktorą w nas ſpráwuie, y wznieca ſłodkość nabożeńſtwá, kiedy ſię ná tenże Grob, y mieyſce to gdzie ciáło Jezuſowe leżało, zápátruiemy, iáko náuczá Swięty Bernard gdy mowi: *Lubo tedy to álbo co inſzego z okázyi Grobu Chryſtuſowego, podá ſię ludziom Chrześciáńſkim do uwagi, rozumiem, że niemáłá ſłodkość nabożeńſtwá wlewána bywá ná tego, ktory ſię oczymá máteryalnemi zápátruie ná mieyſce odpoczynku* Didacus de Celada: ibidem.

Chry-

Chryſtuſowego. Lubo bowiem Grob Chryſtuſow ieſt prożny, y nie ma w ſobie przenayświętſzego Ciáłá Jezuſowego, pełny iednák ieſt náſzych y bárdzo wdzięcznych táiemnic. Sic itaq; hæc, ſive alia, ex occaſione ſepulchri Chriſtianis ſenſibus ſuggerantur, puto quòd non mediocris dulcedo infundatur cominus intuenti, nec parùm proficitur cernendo etiam corporalibûs oculîs, corporalem locum Dominicæ quietis. Eſt quippe jam vacuum ſacris membrîs, plenum tamen noſtrîs, & jucundis admodùm ſacramentîs.

Poczwarte: ożywia nas Chryſtus Pan pogrzebiony, y wſkrzeſza od pogrzebu náſzego grzechowego czterodniowego, przez dotykánie ſię Ciáłá iego w Grobie złożonego, iáko náucza Kárdynał de Vitriaco, gdy mowi: świát był ták cztery dni w grobie iáko niegdy Łázarz, y tenże świát śmierdział, zá czworákię przewinienie práwá Boſkiego. Pierwſze przewinienie było przykazánia Boſkiego w Ráiu: drugie práwá przyrodzonego, trzecie práwá Moyżeſzowego, czwarte przewinienie było práwá Ewángelicznego. Od tego tedy czterodniowego pogrzebu, ták záraz umárły

S. Bernardus de ſepul. fol. 840.

ły

ły wſkrzeſzony bywa, iák prętko do Grobu Jezuſowego wrzucony dotyka ſię ciáłá iego. *Mundus autem quatriduanus erat, & fœtebat pro quadruplici transgreſſione. Prima fuit transgreſſio mandati in Paradiſo: ſecunda transgreſſio legis naturæ, tertia transgreſſio legis Moſaicæ, & quarta transgreſſio legis Evangelicæ. Ab hac quatriduana ſepultura dum in ſepulchro mortuus projicitur oſſa illius tangens, ſuſcitatur.* Popiąte: ożywia nas Chryſtus Pan tym ſpoſobem; że nam dáie práwo y nádzieię do zmartwychwſtánia przyſzłego, iáko náucza S. Zeno: W wodzie Swiętego zrzodłá pogrzebieni bywamy; ábyśmy w gniaździę Grobu Jezuſowego ożywieni, práwá Zmartwychwſtánia zkoſztowáli: *Sacri gurgitis undâ ſepelimur, ut ſepulchri nido vivificati, reſurrectionis jura guſtaremus.*

To uważywſzy náucz ſię. Po nieważ nas Grob Chruſtuſow ożywiá, ponieważ ieſt apteką uzdrawiáiąca, y officyna lekárſka, więc czuiac ſię być przez grzech choremi y umárłemy, udaymy ſię do pomienionego Grobu: y w nim to uzdrowienia, to życia ſzukaymy. Gdyby ſię kto z nas do-

Jacobus de Vitriaco: in Vigil. Paſchæ.

wie-

wiedział, że ná ktoreykolwiek części świátá iest táki Doktor, ktoryby umárłym życie dáwał, wszyscybyśmy do niego y ná kray świátá bieżeli: o to w Grobie swoim Chrystus Jezus życie dáie, bieżmysz do niego cáłym áffektem, náwiedzaymy z należytym poszánowániem Przenayświętszy Grob iego, á łátwo proźby nászey skutek otrzymamy.

Náucz się powtore, y pomyśl sobie iák wielka była chciwość w Chrystusie Pánu zbáwienia nászego, kiedy dzieło odkupienia nászego nie tylko ná żyiące, ále y ná obumarłe Ciáło swoie włożył. *Usq; adeò avidè, & peramanter negotium redemptionis peregit Christus, & jam moribundus votis suscepit, cum inclinato capite humeros supponit ad portanda mortalium onera, ut residuo cádaveri, superfit redemptionis vocabulū ad usuram gloriæ.*

Potrzecie: poniewaź Grob Chrystusow má tę cnotę, że w ludziách wzniecá słodkość nabożeństwá, proś dziś o to Páná JEZUSA w Grobie złożonego, áby táką słodkość wiał ná duszę twoię.

Poczwarte: poniewaź przez dotknienie

Didacus Celada: in Gen. cap. 49. fol. 402.

nie

nie Ciáłá swoiego przenayświętszego obumárłego Chrystus nas ożywia, dopieroż bárdźiey ożywia nas przez dotknienie Ciáłá swego żywego w Nayświętszym Sákrámenćie utáionego. Kiedykolwiek tedy tego Ciáłá záżywasz, w ten czás się go dotykasz, záczym ták się go dotykay, y záżyway, ábyś ná życie wieczne zasłużył.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste ktory w Grobie pogrzebiony, iáko drugi Elizeusz przez śmierć, pogrzeb, y grob twoy życie nam dáiesz, y nas przez grzech umárłych, znowu ożywiasz: day nam prosiemy cię, ábyśmy życia tego przez łáskę twoię spráwionego, nigdy nie utrácili, ale w nim do końcá wytrwáli. A M E N.

Oycze nász. Zdrowás Márya. Credo &c.

W kośćie-

W Kościele ßesnastym

FIGURA XVI.

Grobu Chrystusowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, zábáwić się możesz przy ßesnastym Grobie

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie co mowi Job w Rozdziále trzecim. *Qui expectant mortem, & non venit, quasi effodientes thesaurum gaudentq; vehementer cùm invenerint sepulchrum. ktorzy czekáią śmierci á nie przychodzi: iákoby wykopáli skárb kiedyby się śmierci doczekáli, y cießą się bárzo kiedy Grob znáydą.* Gdzie uważ, że dwoiácy ludzie znayduią się ná świecie, iedni tácy, ktorzy się boią śmierci, przed nią uciekaią y chronią się iey iáko mogą, y kiedy widzą iáką dyspozycyą do śmierci álbo bliskość, gotowi wszystkę fortunę łożyć, á żeby się tylko śmierci odkupić mogli. Drudzy ludzie są tácy, ktorzy przyciśnieni iákim utrapieniem

Job. 3.

niem, nátychmiást sobie śmierci życzą, o nię Páná Bogá proßą, y oney co dzień wyglądáią; y tych ludzi niecierpliwych zdał się wyrázić Job cierpliwy gdy mowi: *ktorzy czekáią śmierci á nieprzychodzi.* Ale trutynuiąc lepiey słowá Jobá Swiętego, przez tych ludzi czekaiących śmierci, rozumieć się mogą dáwni Pátryárchowie y Prorocy, ktorzy wszyscy śmierci Chrystusowey, y odkupienia cáłego świátá, przez śmierć iego oczekiwáli, á nie przyszłá śmierć Chrystusowa zá żywotá ich, á oni gdyby się byli doczekáli śmierci Chrystusowey, tak sobie rozumieli y onę szácowáli, iákoby iaki skarb wykopáli: *Quasi effodientes thesaurum.* Ktorzy się zás śmierci Chrystusowey doczekáli, y po iego śmierci, Grob iego cudowny ználeźli, cieszyli się weselem bárdzo wielkim, y cießą do tych czás, kiedykolwiek po wielkich trudách y prácách Grob Chrystusow znaydą: *Gaudentq; vehementer cùm invenerint sepulchrum.* I ták to mieysce Pismá Swiętego rozumie Swięty Bernard, ktory mowi. *Quàm dulce est Peregrinis post multam longi itineris fatigationem, post plurima terræ marisq; pericula, ibi tandem quiescere,*

ubi

ubi & agnoscitur suum Dominum quievisse: jam præ gaudio non sentiunt vitæ laborem, nec gravamen reputant expensarum, sed tanquam laboris præmium cursusve bravium assecuti juxta scripturæ sententiam: gaudent vehementer cum invenerint sepulchrum. O iák słodka iest rzecz pielgrzymom náwiedzáiącym Grob Chrystusow, po wielkiey y długiey drogi fatydze, po niezliczonych ná ziemi y morzu niebespieczeństwách, tám sobie ná ostátek odpocząć gdzie uznáią y widzą, że Pan ich (to iest Chrystus JEZUS) odpoczął. *Rozumiem iż dla weselá y rádości, nie czuią tey prácy ktorą podięli w drodze, áni sobie zá cięszkość máią, że wielkie expensy podięli, ále iákoby prácy swoiey nádgrody, y biegu swego mety dobiegli, według Pismá Swiętego zdánia cieszą się bardzo iák tylko Grob ználeźli.*

To uważywszy, náucz się: że wszyscy ktorzy náwiedzáią Grob Chrystusow, wielką ztąd słodkość czuią, że tám odpocząć mogą gdzie ich Bog Chrystus odpoczął: á ty ieżeli czuiesz iáką słodkość ná duszy, że przy tak wielu Grobách na chwałę onego Grobu Jerozolimskiego wystá-

S. Bernardi de sepulchro Cap. 11. f. 836.

wio-

wionych, spocząć bespiecznie możesz. Reflektuy się, ieżeli czuiesz wewnętrzne wesele ztąd, żeś ták wiele Grobow znalazł, ná chwałę Chrystusa Páná wystáwionych? ieżeli áni słodkości, áni weselá wewnętrznego nie czuiesz, to się pomiárkuy co iest przeszkodą tego weselá y słodkości wewnętrzney? ieżeli grzech? to go przez łzy pokutne, y przez zasługi męki JEZUSOWEY zmázáć stáray się: Jeżeli oschłość duchá przeszkádza wewnętrznemu weselu? to tę oschłość w gorącość duchá odmień, y proś Páná Jezusa w Grobie złożonego, áby ci dał iskierkę tey gorącości, ktorą miał w odkupieniu świátá. Ná ostátek podziękuy Pánu Jezusowi w Grobie złożonemu, zá wszystkie dobrodzieystwá, przy cáłey męce y pogrzebie iego.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste, ktoryś náwiedzáiącym twoy Grob, ciáłem twoim Przenayświętszym poświęcony, wielką słodkość y wesele sprawuiesz, day nam prosiemy cię, ábyśmy z nawiedzánia dzisieyszego, Grobu twego, wieczney słodkości y weselá dostąpili. A M E N.

Oycze náß. Zdrowás Márya. Credo &c.

H *W ko-*

W Kościele siedmnastym

FIGURA XVII.

Grobu Chrystusowego

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem przy siedmnastym Grobie zábáwić się możesz.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie, co mowi Job w Rozdziále piątym. *In abundantia ingredieris sepulchrum, sicut infertur acervus tritici in tempore suo. W obfitosci wnidziesz do Grobu, iáko wnoszony bywa brog pszenice w czásie swoim.* Gdzie uważ: komu to obiecuie Job cierpliwy, że w obfitości, bogáctwách, y dostátkách wnidzie do Grobu: wszyscy bowiem ludzie iáko się w ubostwie, bo nágo rodzą, ták też w ubostwie umieráią, y złożeni bywáią do grobow swoich: *nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc:* cokolwiek álbowiem ludzie máią fortuny, dostátkow, złota, śrebrá, krolestw, Prowincyi, miast y wiosek, te wszystkie

stkie zostáwić muszą, á do grobu bárdzo ubogo wchodzą, bo tylko kilká łokci płotna, álbo kilka łokci tárcic z sobą biorą. Ponieważ tedy wszyscy ludzie, ták ubogo wchodzą do grobu, komuż proszę obiecuie Job, że má w obfitości wnisć do grobu: *In abundantia ingredieris sepulchrum?* rozumiem że nie komu inszemu, tylko Chrystusowi Pánu, ktory lubo w wielkim ubostwie umarł ná krzyżu, lubo w cudze prześcierádło uwiniony, y w cudzym Grobie był pochowány, iednákże w wielkiey obfitości wszedł do Grobu, iáko z Swiętego Augustyná náuczá Gregorius Turonensis gdy mowi: *Terra ipsa insuper, quæ Domini adjacet sepulchro, Divinam quandam ex Dominico corpore proximè posito hausit virtutem; ut meritò fideles illuc peregrinantes, avidè solerent ex ea accipere; quâ tum ad morbos curandos, tum etiam ad Dæmones fugandos, uti consueverunt. Hæc est Christi abundantia in sepulchrum ingredientis! Ziemia sama ktora iest blisko Grobu Chrystusowego, Boska iákaś z Ciáłá Páńskiego blisko złożonego wzięłá cnotę, ták dálece że ludzie do pomienionego Grobu przychodzący, zwykli iey chci-*

Gregor. Turon. de gloria MM. C. 7.

wie cokolwiek brac, ktorey to do leczenia chorob, to do wypędzánia czartow zażywát zwykli. Tá iest Chrystusa Páná obfitość do Grobu, wchodzacego! Ale oprocz tego, wieloráka obfitość Chrystusá Páná wchodzącego do Grobu, ználeść y pokazáć się może.

Pierwsza tedy obfitość Chrystusá Páná wchodzącego do Grobu, iest niewymowna, niezmierna, nieograniczoná miłość przeciwko narodowi ludzkiemu: iáko bowiem z miłości nieiáko narodowi ludzkiemu y zbáwienia iego ráczył zstąpić z niebá, národzić się, być ukrzyzowánym, y umrzeć, ták z teyże miłości ráczył być y złożony w Grobie.

Druga obfitość Chrystusa Páná wchodzącego do Grobu, iest tákże nieograniczona Boska szczodrobliwość w odkupieniu narodu ludzkiego: lubo álbowiem Chrystus Pan, mogł był iedną kroplą krwi cáły świát odkupić, iednákże iey ták wiele wylał, y ták wiele ucierpiał, á ná ostátek dopuścił być pogrzebiony w cudzym Grobie.

Trzecia obfitość Chrystusa Páná wchodzącego do Grobu iest, głębokie upokorzenie y poniżenie siebie sámego, że dopuścił

puścił áby Przenayświętsze y ubostwione Ciáło iego, tráktowáne y miáne było zá trupá prostego, choć w rzeczy samey nie było prostym trupem, lubo álbowiem w tenczás odłączona byłá duszá Chrystusa Páná od Ciáłá iego, ále Osobá słowá Przedwiecznego nie byłá odłączona: co uwáżáiąc Ludolphus Alemannus mowi: że złożenie Chrystusá Páná do Grobu, było wielkiego politowánia y opłákánia godne, że Ciáło ták wielkiey wági, tráktowáne było iáko trup podły, lubo w prawdzie nie było trupem dla Boskiey Osoby z nim złączoney. *Istud tamen factum depositionis, valdè miserabile fuit & lamentabile, quòd videlicet Corpus tantæ nobilitatis, tractabatur tanquàm cadaver vile, licet in veritate, cadaver non fuerit, propter Divinum suppositum, in quo corpus illud imputribiliter subsistebat.*

Czwarta obfitość Chrystusa Páná do Grobu wchodzącego iest tá, że nam przy Grobie zostáwił wielkie łáski dobrodzieystwá y przywileie, dla chorych niezliczone cudá dzieią się przy pomienionym Grobie, grzesznicy się náwrácáią, czarci uciekáią, niewierni Boga poznáwáią: y ták między innemi, nie gdzie indziey Márya

Ludolp: Alemannus.

H3 Egy-

Egypcyaka nawrociłá śię do Bogá tylko przy Grobie Chrystusowym, iáko świádczy Cornelius à Lapide S. J. y Zozymas: coż mowić o inszych niezliczonych grzesznikach?

Piąta obfitość, w ktorey Chrystus Pan wszedł do Grobu, iest obfitość łez Przenayświętszey Máryi Pánny, ktore wylálá przy złożeniu Ciáłá iego do Grobu: obfitość bowiem łez Przenayświętszey Máryi Pánny, byłá ták wielka, że iey nie można opisáć y wyrázić, iáko świádczy Bernard Swięty gdy mowi: *Dicat qui potest, cogitet quantùm potest, meditetur si potest, quæ doloris immensitas, tunc Maternam animam cruciabat! Non credo plenè enarrari vel meditari posse dolorem Virginis, nisi tantum fuisse credamus, quantum unquam dolere potuit, de tali Filio, talis Máter. Niech mowi kto może, niech mysli kto może, niech rozmyśla ieżeli może, iák wielka niezmierność boleści dręczyłá w ten czás Mácierzyńskie serce! Rozumiem że nikt tego wymowić y pomyslić nie może, chyba że powie, iż iey boleść byłá ták wielka, iák wiele mogłá boleć táká Mátká, po tákim Synie.*

Szosta obfitość, w ktorey Chrystus Pan

Sermon. de Lamentatione Virg. p. 1. 61.

wszedł

wszedł do Grobu, było zgromádzenie wszystkich prac, zasług, cudow, y Boskich dzieł iego, ktorekolwiek przez cáłe życie mogł uczynić y uczynił: ieżeli bowiem zá ludźmi spráwiedliwemi, idą ich dobre uczynki y do Grobu, *opera eorum sequuntur illos*: dopieroż bárdźiey dobre uczynki Chrystusowe, szły zá nim y onemu gromadno assystowáły.

To uwáżywszy: náucz śię náprzod, ábyś nic dla twego interessu y pożytku nie czynił, ále tylko dla samey miłości P. Jezusá, bo też on nie dla pożytku swego, ále dla miłości duszy twoiey cierpiał, umarł, y złożony iest w Grobie. Powtore: lubo Chrystus Pan, mogł cię był iedną kroplą krwi swoiey odkupić, iednákże iey bárdzo wiele wylał, y bardzo wiele dla ciebie ucierpiał, áby pokazał obfitość miłosierdzia swego, y odkupienia szczodrobliwość: záczym y ty, chocbyś mnieyszą prácą mogł być zbáwiony, iednákże co raz, więcey á więcey prácuy, y nigdy nie bądź skąpym przeciwko Bogu, y Pánu Jezusowi, bo on nigdy nie był skąpym przeciwko tobie. Potrzecie: poniewáż boleść Máryi Pánny przy złożeniu Ciáłá Syna swego do Grobu,

bu,

ku byłá ták wielka, iak wielkiey godzien był ten Syn, więc y ty stáray się tyle płákáć, y boleć przy Grobie Jezusa, y owszem twoię kompássyą złącz z boleściámi Przenayświętszey Máryi Pánny. Po czwarte: Chrystus Jezus, Bog y Człowiek, dopuścił, áby Ciáło iego było miáne zá prostego trupa, choć w rzeczy samey nie było prawdziwym trupem: więc y ty, nie dbay o to, áby trup twoy był w iákim poszánowániu po śmierci, byle dusza byłá zbáwiona. Popiąte: Chrystus Pan w obfitości dobrych uczynkow y zasług wszedł y złożony do Grobu, ty też pomiárkuy się, ieżeli masz iákie dobre uczynki, ktoreby ci do grobu, á potym do niebá ássystowáły. Ná ostátek pomyśl sobie: Chrystus z ták wielką ássystencyą zásług, odkupienia, cudow, y uczynkow miłosiernych iest złożony do Grobu, á ia też iáką obfitosc zásług mieć będę przy śmierci y przy Grobie moim? Chrystus JEZUS iáko brog pszenice żyzney, był pełny łask Boskich y prawdy. *Sicut infertur acervus tritici in tempore suo*, á ia y zá pustą stodołę nie stánę, ponieważ iestem ogołocony z wszelkiego postępku Chrześciáńskiego, y uczynkow dobrych:

MO-

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste, ktoryś do Grobu twego złożony został w wielkiey obfitości zasług, miłosierdzia, odkupienia, y miłości przeciwko narodowi ludzkiemu, day nam prosiemy cię, ábyśmy obfitowáli w dobrych uczynkách, y twoię choyność w odkupieniu nászym nádgrádzáli, choynością pokory, wdzięczności, y miłości przeciwko tobie. AMEN.

Oycze nász. Zdrowáś Márya. Credo &c.

W Kościele ośmnástym

FIGURA XVIII.

Grobu Chrystusowego

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, przy Grobie ośmnástym zábáwić się możesz.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie co mowi Job cierpliwy, w Rozdziále dwudziestym dziewiątym: *In nidulo meo moriar, & sicut palmae* mul-

Job: 29.

multiplicabo dies meos: W gniázdeczku mo-im umrę, y rozmnożę iáko palma dni moie: W tych słowách uczony Carthagena u-znáie figurę Grobu, y zmartwychwstánia Páńskiego, ktory przyrownywáiąc Chry-stusá Páná do Fenixá, ták z Swiętego Am-brożego, y Láktáńcyuszá mowi: *Ptászyna Fenix, má tę do siebie náturę, że gdy się bli-skim smierci czuie, tedy z instynktu natury zbiera drewka iáko naywonnieysze, y pachnie-iace, y usiádszy ná onych drewkách, iáko ná iakim gniaździe, skrzydłámi swemi w nie biie y uderza, z tego uderzánia skrzydłámi swoiemi drewká się zápaláia, y sam Fenix spalony zostáie, á potym z popiołu iego rodzi się robáczek, z tego zás Fenix się odrádza, ták dálece że on o sobie mowic może: ze mnie się odradzam. Podobnym sposobem Chrystus Jezus, iáko drugi Fenix ná swiecie, leżąc w Grobie, rożnemi obtoczony wonnosciámi, y námázány másciámi drogiemi (sto bowiem funtow mirry kupiono było dla námázánia Ciáłá iego] biiąc skrzydłámi Wszechmocnosci swoiey, własną y wrodzaną mocą z smierci odrodził się, ná życie niesmiertelne, y on o so-bie mowic może: ze mnie sámego odradzam się.* Ná co z dáleka zápátruiąc się S. Job, y

máiąc ná sobie figurę Chrystusa Páná, Pro-*rockim duchem powiedział. W gniázdeczku moim umrę, y iáko palma rozmnożę dni moie: A iáko translacya Grecka czytá: iáko Fenix rozmnożę dni moie: y pogrzebiony będę w gniazdeczku Grobu mego iáko Fenix, iednák-że ztámtąd przyczynię dni moich.* Słowá Cárthageny są te. *Ambrosius, Lactantius, Fir-mianus, de phœnice Christum adumbrante do-cent. Phœnicem hanc avem dum morti se vi-cinam sentit, naturæ instinctu ligna colligere ex aromatibus maxime odoriferis, atq; aro-maticis, & in illis tanquam intrá suum ni-dum alas quatere super struem lignorum, eoq; concussu ligna accensa, ipsamq; comburi, & ex cineribus ipsis oriri vermiculum, ex hoc verò ipsam, in vitam renásci, ut meritò dicere possit: a me ipsa renascor. Sic igitur Christus noster velut altera phœnix in mundo, singulîs jacens in sepulchro circumdatus odoribûs, conditusq; aromatibûs pretiosîs [centum quip-pe libræ myrrhæ & Aloes emptæ fuerant ad sacrum corpus condiendum] alas Omnipoten-tiæ suæ propria, atq; innata virtute quati-ens, à morte in vitam renatus est immorta-lem: à me ipso renascor. Quod longè aspici-*

Carthagen. lib. 14. de Resur. Homil. 3tiá.

ens S. Job personam Domini agens Prophetice dixit: In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies meos. Translatio Græca [ut Bega annotavit in Job,] habet: sicut phœnix multiplicabo dies meos, & sepeliar in nidulo sepulchri quasi avis phœnix, indè ramũ multiplicabo dies meos.

Jáko tedy Chrystus Pan w Grobie pogrzebiony iest podobny do Fenixá, ták iest podobny, y do palmy. Pálmá w samym gniáździe swoim w ktorym bywá szczepiona, iest ostra, przykra, y gorzka, iáko świádczy Plinius: *Aspera radix videtur in terra,* ále potym iák podrośnie, to ná samym wirzchołku iest słodka, wdzięczna, y miła. *Dulcis medulla earum in cacumine:* ták y Chrystus w Gniaździe Grobu swego, w ktorym był złożony, zdał się być gorzkim, przykrym, y ostrym, bo nád nim płákáłá Przenayświętsza Márya Pánná, płákáły Matrony z nią będące płákał Jozef Arymáteyski y Nikodem, ále potym gdy z Grobu wyszedł, y stánął ná wysokości Niebios, stał się nam słodkim, miłym, y wdzięcznym. *In cacumine dulcis.* Aleć mowiąc obszerniey, y w gniazdeczku Grobu swego dosyć nam słodkości zostáwił Chrystus

Jezus

Jezus ták dalece, że bárdziey się do niego ciągną y śpieszą sercá ludźkie, á niżeli do inszych mieysc Swiętych: co uważáiąc Swięty Bernárd mowi: *Coż to iest? że Grob Chrystusa Páná, bárdziey do siebie ciagnie oczy ludzkie, á niżeli drogá gorżkości, Ogrod, Getsemánski, rzeka Cedron, gorá Kálwáryi, y insze mieyscá, ná ktorych Chrystus Pan dla zbáwienia nászego prácował? mnie ná pogotowiu przychodzi odpowiedź: rozumiem że inne mieyscá Swięte są przykrzeysze y ostrzeysze, mieysce zás Grobu Swiętego, zda się być słodsze y bardźiey sprzyia ułomnosci ludźkiey, odpoczynek zasypiania Chrystusowego ná Grobowym kámieniu, ániżeli mieysce iego męki y cáłego życia.* A Didácus Nissenus ná te słowá mowi. *Ponieważ Grob reprezentuie nam odpoczynek Chrystusa Páná, insze zás mieyscá reprezentuią nam práce y krwáwe poty iego, dla tego też do odpoczynku Grobu, bárdźiey się skłaniaymy. Quid est quod sepulchrum Domini magis ad se rapiat oculos, quàm via amaritudinis, Hortus Gethsemani, torrens Cedron, mons Calvariæ, & cætera loca, in quibus Christus pro salute nostra pugnavit & laboravit? mihi promptum responsũ occurrit: existimo enĩ quòd illud au*

S. Bernardus. sterius,

ſterius, hoc dulcius videatur; magisq; infirmitati humanæ blandiatur quies dormitionis Chriſti in ſepulchrali lapide, quàm converſationis. In quæ verba Didacus Niſſenus inquit: & quoniam ſepulchrum nobis repreſentat quietem Chriſti, cætera verò loca labores, ſudores, idcirco in ſepulchri quietem inclinamus.

To uważywſzy, náucz ſię: ponieważ mieyſce Grobu Chryſtuſowego ieſt ſłodſze, milſze, y wdzięcznieyſze ludziom, á niżeli inſze mieyſcá Swięte, ná ktorych cierpiał Chryſtus Jezus, więc ieżelić ſię nie chce álbo ci ſię cięſzko widzi zoſtáwáć w Ogrodzie Getſemáńſkim, álbo przy rzece Cedron, álbo ná gorze kálwáryi, gdzie był Chryſtus ná krzyżu rozpięty, to przynamniey zábaw ſię dziś nabożnie y ſkutecznie przy Grobie Jezuſowym: tu ci JEZUS zoſtáwił ſłodkości, ambrozye, y kánáry Niebieſkie: tu ci zoſtáwił Anioła ná utwierdzenie twoie, zoſtáwił prześcierádło w ktorym był uwiniony, ná pámiątkę pogrzebu ſwego, y ná duchowną náukę y pociechę twoię, ábyś ſię ná to prześcierádło zápátruiąc, był ták czyſty iák było czyſte prześcierádło iego:. Ná oſtátek zoſtáwił ci odwálony kámień przy grobie, ábyś wie-

wiedział, że Grob Chryſtuſow, kiedykolwiek go będzieſz chciał náwiedzić, nigdy przed tobą nie będzie záwalony, ále záwſze otwárty. Wnidź, tedy do niego ták otwártego, zakoſztuy tám ſłodkości Niebieſkiey, obacz y cáłuy owo mieyſce na ktorym Przenayświętſze Ciáło złożone leżało, oraz dziękuy zá to wſzyſtko, cokolwiek, dla zbáwienia twego uczynił P. Jezus w Grobie. A że P. Jezus nie wyſzedł z Grobu, poki ſię nie odrodził, iáko Fenix, więc, y ty wſzedſzy raz duchownie do Grobu Jezuſowego, poty nie wychodź z niego, poki ſię iáko Fenix nie odrodziſz, poki grzechow przez pokutę nie obmyieſz, poki nałogow twoich oſobliwie nieczyſtych, álbo ktorychkolwiek innych nie przeſtánieſz: co gdy uczyniſz, będzieſz miał zádátek ſzczęśliwey wiecznosci, y ná tym świecie iáko pálma przyczyniſz ſobie dni twoich: *& ſicut palma multiplicábo dies meos.* O pewnych planetách piſze Plinius: że nigdzie nie odpoczywáią, nigdzie nie pádáią, áni ſtáwáią, tylko w gniaździe ſwoim: *Hi quies nulla, niſi in nido*: ponieważ tedy Grob Chryſtuſow, ieſt nieiáko gnia-

Plinius lib. 10. Cáp. 30. de Apodibus.

zdem

zdem iego, záczym nigdzie nowego odpoczynku nie ſzukay, tylko w tym gniaździe miſtycznym Grobu Jezuſowego: *ſit tibi nûllá quies, niſi in hoc nido.*

MODLITWA.

Pánie IEZU Chryſte, ktoryś iáko Fenix był pogrzebiony w Gniazdeczku Grobu twego, y z niego ſię cudownie mocą twoią właſną odrodziłeś, y potym iáko palma rozmnożyłeś dni wieczności twoiey, day nam proſiemy cię, abyśmy ſię przykłádem twoim w Grobie twoim pogrzebli, y z niego ſię ſkutecznie odrodzili, á potym dni ſzczęśliwey wieczności doſtąpili. Amen.

Oycze náſz. Zdrowáś Márya. Credo &c.

W Kościele dziewiętnáſtym

FIGURA XIX.

Grobu Chryſtuſowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem przy Grobie dziewiętnáſtym zábáwić ſię możeſz

MEDYTACYA.

Przypomniy ſobie, co niegdy powiedziáno

dziáno do cierpliwego Jobá: *Cum te conſumptum putaveris, orieris ut lucifer: & habebis fiduciam propoſita tibi ſpe, & effoſſus, ſecurus dormies. Gdy ſię zá zgubionego y zniſzczonego poczytát będzieſz, záiáśnieieſz iáko Lucyfer; y będzieſz miał ufność z przełożoney tobie nádziei, wykopány beſpiecznie záſypiáć będzieſz.* Co tedy niegdy powiedziáno o Jobie cierpliwym, to wſzyſtko figurowáło Chryſtuſa Páná dla nas ná krzyżu umárłego, á potym w Grobie złożonego: *Kiedy bowiem Chryſtus Pan umárł ná krzyżu,* mowi pewny Doktor) *zdał ſię iákoby był przez mękę y śmierć ſwoię zágubiony, ponieważ ſam w ten czás powiedział: ſpełniło ſię; ále záraz potym záiáśniał iáko Lucyfer w ſercách wielu ludzi, ktorzy obáczywſzy trzęſienie ziemi, y to wſzyſtko co ſię działo przy śmierci iego, náwrácáli ſię, biiąc ſię w pierſi ſwoie, y mowiąc: prawdziwie Synem Bożym, był ten.*

Miał też pewną ufność, y oſobliwą nádzieię, że pogrzebiony z wſzelkim beſpieczeńſtwem odpoczywał: będąc beſpiecznym nie tylko od męki, y dálſzych boleści álbo y śmierci, iáko ſą inſzych Swiętych ciáłá; ále oraz był beſpiecznym od ſkázi-

Didacus de Yauguas.

telności y wszelakiey odmiány, ktora ciáłom umárłym tráfiáć się zwykłá. Ktore bespieczeństwo on sam miał, ktory sam między umárłemi od tego wszystkiego był wolny. To mieysce Pisma Swiętego (mowi tenże Author) y iák o Chrystusie Pánu rozumieć możemy, że to bespieczeństwo y osobliwa nádzieię miał w Grobie, nie tylko dla tego, że Ciáło iego było święte y ubostwione, ále y dla tego że dla zasługi śmierci swoiey, ktora z posłuszeństwá przeciwko Oycu Przedwiecznemu podiał, przynależało mu, áby Ciáło iego nie uznáło skázitelności. Co iedno iest iákby się powiedziáło: ták prędko ná krzyżu gwoździámi przybity będziesz, y włocznia zrániony, iák prędko krew iáko wodę wyleiesz, y práwie zniszczony álbo zágubiony zostániesz, w ten czás odpoczniesz, y będziesz pogrzebiony w pokoiu, dla zasługi tego przebicia y zránienia twego, otrzymasz bespieczeństwo od wszelkiey skázitelności y odmiány. *Quem locum etiam de Christo sic possumus intelligere, quod hanc securitatem, & singularem spem habuit in sepulchro: non solum quia caro eius sancta erat, & Dei caro, sed etiam quia ex*

merito Passionis suæ & mortis, quam ex obedientia ad Patrem propter nos sustinuit, illi debitum erat, quod caro ejus non videret corruptionem. Effossus [inquit] securus dormies. Ac si diceret: posteà quam in cruce clavîs perfossus fueris, & lanceâ confossus [Foderunt inquid David manus meas & pedes meos] & postquàm sanguinem, quasi aquam effundens, exhaustus, atq; exinanitus fueris, tunc dormies & sepelieris in pace, & propter meritum effossionis istius, securitatem ab omni corruptione & mutatione obtinebis.

Uważ ieszcze; kiedy álbo ktorego czásu záiáśniał Chrystus Pan iáko lucifer? nie kiedy indziey y nie ktorego inszego czásu, tylko wtedy, kiedy iuż był poczytány zá wyniszczonego y práwie zágubionego, á ná ostátek pogrzebionego: w ten czás bowiem rozumieli wszyscy, że on iáko człowiek ná záwsze umárł, y ná záwsze był pogrzebiony, áż o to y w Grobie nie mogło się zataić wielkie Imię iego, ále iáwniey nád słońce záiáśniáło.

To uważywszy, náucz się: náprzod że y ty ináczey przed Bogiem záiáśnieć nie możesz, poki siebie samego dla Bogá nie wyniszczysz, poki ná krzyżu codziennym

nie umrzesz poki nie będziesz zá nic po-
czytány.

Náucz się powtore, że Chrystus Pan; lubo wszędzie, ále osobliwym sposobem w Grobie swoim miał bespieczeństwo od wszelkiey skázitelności, zmázy, odmiány y álteracyi: záczym y ty ieżeli chcesz być bespieczny od skázitelności ciáłá twego, ieżeli chcesz być wolny od wszelkiey zmázy, y przeciwności świátowey, wnidź do Grobu Chrystusowego á tám wszelkie bespieczeństwo od świátá y márnosci iego znaydziesz, y oraz wyczytasz wizerunek, obraz, y żywy przykład cáłego życia twego iáko go masz prowádzić, Grob bowiem Chrystusow iest tákim wizerunkiem y obrazem życia nászego, iáko náuczá pewny Doktor Zakonu Seráfickiego gdy mowi: *w Chrystusowey śmierci y zmartwychwstániu iego, podáie nam się wizerunek całego życia naszego, ábybowiem życie násze było szczęśliwe y dobre, powinno mieć te dwie rzeczy: náprzod powinno być od grzechow odłączone y nie iako umrzeć grzechom: powtore! powinno to życie násze obfitowáć, w cnoty y w nich postępowáć:*, to wszystko, álbo te obiedwie rzeczy figuruią się w śmierci y w zmar-

Martinus Doyza.

twychwstániu Chrystusowym: á że śmierć y zmartwychwstánie Chrystusowe znayduie się w Grobie iego, ponieważ Chrystus w Grobie odpoczywał umárły, y z niego zmartwychwstał żywy) więc y Grob Chrystusow iest znákiem y wizerunkiem cáłego życia nászego, iáko mamy grzechow poprzestáć, á w cnotách postępowáć.

Konkluduie dáley pomieniony Doktor, y mowi: że wszystkie táiemnice do wierzenia podáne z samego Grobu Chrystusowego iáko ze źrzodłá pochodzą. I ták gdyby mnie kto podobny Fáryzeuszom spytał o znák swoiey wiáry, o znák Człowieczeństwá y Bostwá Chrystusowego, tego bym do Grobu odesłał &c: náostátek, w Grobie nas uczy Chrystus, iáko grzechom umierać potrzebá, y iáko przez nowe życie mámy zmartwychwstáć. *In morte ergò Christi & resurrectione, signum & exemplar nobis datur totius ordinis vitæ nostræ: ut enim illa felicissima sit; & à peccatis sejungi & virtutem nos sequi oportet. Cuncta ista figurantur in morte & resurrectione Christi, mors & resurrectio reperiuntur in sepulchro ejusdem, quoniam in ipso mortuus, & ab ipso egressus & vivus & resuscitatus. Non est qui*

neget ex solo Christi, sepulchro omnia credendarum rerum à fidelibus argumenta tanquã ex uberrimo fonte promanare, & sic si aliquis Pharisæis similis exstiterit, & importunè à me signum petat, & suæ fidei & Humanitatis & Divinitatis Christi ipsum mittam ad sepulchrum &c. docetur enim ibi quomodo peccatis sit emoriendum, & novæ vitæ gratiæ resurgendum.

Lubo tedy Chrześciáński człowiecze masz wiele inszych wizerunkow, z ktorych życie twoie ordynowáć y spráwowáć możesz, ále nie szukáiąc inszych, masz to wszystko w Grobie. Zycie Chrześciáńskie ná tym záwisło, náprzod umrzeć grzechom, á potym odnowić się w cnoty y nie iáko zmartwychwstáć z Chrystusem; to oboie masz w Grobie: bo w nim Chrystus umárły raz grzechom odpoczywał. *quod autem mortuus est, peccato mortuus est semel:* oraz w tymże Grobie ożył Chrystus y z niego zmartwychwstał: *quod autem vivit, vivit Deo:* y przy zmartwychwstániu záiáśniał iáko Lucifer. Jáko tedy Chrystus Pan umarł grzechom, ták y ty umrzey, y iáko Chrystus powstał z Grobu y żyie Bo-

Martinus Doyza feria 4ta post Dominicam 1mam Quadrag.

gu

gu, ták y ty powstań z grzechow twoich, postáray się o nowe cnoty y żyi ták Bogu, ábyś się stał podobnym śmierci Chrystusowey y oraz z nim ukrzyżowánym y umárłym, bo skutek Grobu y pogrzebu Chrystusowego, nie zlewa się tylko ná podobnych śmierci iego, tylko ná ukrzyżowánych y ná umárłych rázem z Chrystusem, iáko náucza Origenes: *Sepultura enim Christi non pervenit nisi ad conformes mortis ejus, & ad simul cum eo c[illegible]xos, & mortuos.* Co gdy wypełnisz [illegible] y gdy się naybárdziey będziesz poczytał nieszczęśliwym, y iuż w cále zágubionym, w ten czás záiáśnieiesz iáko Lucifer, y będziesz bespieczny od wszelkiey zmázy y przeciwności świátowey: *cum te consumptum putaveris orieris ut Lucifer.*

O szczęśliwe serce ziemi! o szczęśliwy Grobie! o niebieskie delicye! o niebieskie bogáctwá! o złote żrzodło wszystkich kościołá Bożego skárbow [*o! felix terræ cor, o! fortunatum sepulchrum o! divinum depositum o! cœlestes divitiæ, o! aurifera cũctorũ vena Ecclesiæ thesaurorum*] ktożby mi to dał ábym się záwsze ná ciebie zápatrował, y z ciebie

Origenes lib. 2. contra Celsum. Marti. Doyza

brał

brał dostáteczny wizerunek cáłego życia mego!

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste, ktoryś w ten czás z Grobu iáko Lucifer záiaśniał kiedy cię miáno zá zgubionego y w cále z niszczonego, y w tym Grobie twoim zostáwiłeś nam wizerunek cáłego życia nászego, day nam prosiemy cię, ábyśmy się w pomienionym Grobie twoim, żyć y umieráć náuczyli. AMEN.

Oycze nász. Zdrowáś Márya. Credo &c.

W Kośćiele dwudziestym

FIGURA XX.

Grobu Chrystusowego

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, zábáwić się możesz przy Grobie dwudziestym.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie co mowi Psálmistá Páński w Psalmie *73. Deus autem Rex noster ante*

ante sæcula, operatus est salutem in medio terræ. Bog zás Jezus Chrystus y krol nász, stáwszy się człowiekiem spráwił zbáwienie w posrzodku źiemie. Gdzie uważ: że tá iest dobroć y miłość Chrystusa Páná, przeciwko národowi ludzkiemu, że nam nie tylko ná niebie, nie tylko w pośrzodku niebá, ále też y w pośrzodku źiemi ráczył zbáwienie spráwić. To zás zbáwienie w pośrzodku ziemi spráwił nam troiákim sposobem: naprzod spráwił nam zbáwienie w pośrzodku ziemi w tenczás, kiedy w posrzodku żywotá Przenayświętszey Máryi Pánny począł się, y w nim się táił przez dziewięć miesięcy: iáko bowiem káżde stworzenie ziemskie, ták y żywot P. M. Pánny ziemią názwáć się może: gdy tedy Chrystus był w pośrżodku żywotá P. Máryi Pánny, tym samym był w pośrzodku źiemi, ále źiemi błogosłáwioney, o ktorey Psálmistá Páński mowi. *Benedixisti Domine terram tuam. Pobłogosłáwiłeś Pánie źiemię twoię:* y trochę niżey: *Veritas de terra orta est. Práwda się z źiemi národziłá.* to samo náuczá pewny Asceta (a) gdy mowi: *Fuit ergo* [a] *& in utero actuosus* [amor Christi] *etiam tunc negotium*

[a] *Kwiatkiewicz in Face. Ascetica S. Bernar: Sermone de Spiritu S.*

gotium *ſæculorum egit, & operatus eſt ſalutem in medio terræ, id eſt in utero Virginis terræ benedictæ.* Byłá tedy y w żywocie ſkuteczna miłość Chryſtuſowa, bo y w ten czás dzieło wſzyſtkich wiekow kończyłá, y ſpráwowáłá zbáwienie w pośrzodku ziemi, to ieſt w żywocie Pánny, ziemi błogosłáwioney.

Powtore. Chryſtus ſpráwił nám zbáwienie w pośrzodku źiemi, kiedy w pośrzodku cáłey Jerozolymy był iáko łotr prowádzony od Annáſzá do Káifáſzá, potym do Piłata y do Herodá, od Herodá do Piłáta: kiedy w pośrzodku cáłey Jerozolymy, był u słupá biczowány, kiedy w pośrzodku Rády żydowſkiey był oſkárżony, y ná śmierć dekretowány, kiedy przez pośrzodek cáłey Jerozolymy był ná śmierć prowádzony: y o tym ſamym mowi Chryſtus Pan przez Proroká: *Vota mea Domino reddam in conſpectu omnis populi ejus; in atriis domus Domini, in medio tui Jeruſalem. Sluby moie Pánu [to ieſt Bogu Oycu] oddam w obecnośći cáłego ludu iego; w przyſionkach Domu Páńſkiego, w pośrzodku ciebie Jeruzálem.* Nád to, ſpráwił nam zbáwienie w pośrzodku źiemi, kiedy w pośrzodku

dwoch

dwoch łotrow, y w pośrzodku cáłego ludu był na gorze kálwáryi ukrzyżowány. I to ſamo náucza Swięty Athánázy, ktory piſząc ná pomienione ſłowá Pſálmiſty Páńſkiego ták mowi: *Medium terræ eſt hic Golgothas: non meus eſt ſermo: Propheta dicit Pſ. 73. Operatus eſt ſalutem in medio terræ* Przez pośrzodek źiemi rozumi ſię tu gorá kálwáryſka [á po żydowſku Golgota názwána) nie moie to ieſt zdánie ále Prorok mowi *ſpráwił zbáwienie w pośrzodku źiemi.*

Potrzecie: ſpráwił nam Chryſtus Pan zbáwienie w pośrzodku źiemi, kiedy po śmierci ſwoiey y zdięciu z krzyżá, złożony ieſt w pośrzodku Grobu Jozefa Arymáteyſkiego. Grob álbowiem Jozefá Arymateyſkiego, był wyćioſany ze ſkáły álbo opoki, ſkáłá záś álbo opoka wſzyſtko to ieſt ziemiá, kiedy tedy był w Grobie złożony między ſkáłámi, tym ſamym był złożony w pośrzodku ziemi, y w ten czás ſpráwił nam zbáwienie: iáko bowiem śmierć Chryſtuſowa ták y pogrzeb iego był nam przyczyną zbáwienia iáko náuczá Swięty Tomaſz: *Sicut mors Chriſti efficien-*

S. Athanaſius ad Antiochum. q. 136. Didacus de la Vega. S. Thom: q. 51. Art. 1. ad 2.

ter

*ter operata est nostram salutem; ita etiam &
ejus sepultura.* *I to samo rozumiał Swięty
Prorok Dáwid kiedy powiedział, Bog zás krol
náß spráwił nam zbáwienie w posrzodku źie-
mi* iáko naucza pewny Doktor Zakonu Ka-
znodzieyskiego, ktory mowi: *Quod etiam
significasse videtur Sanctus David quando di-
cit: Deus autem Rex noster ante sæcula ope-
ratus est salutem in medio terræ. Quia non
solum in utero Virginis [quem Sanctus Ber-
nardus intelligit medium terræ] aut etiam in
Cruce, quæ quasi in medio quodam terræ sita
fuit in Jerusalem [quæ juxta Hieronymum
in medio etiam terræ posita est] operatus est
salutem nostram: sed etiam in sepulchro qua-
si in quodam medio terræ positus, operatus est
salutem nostram & redemptionem consuma-
vit.* Nie tylko w żywocie Máryi Pánny,
nie tylko ná krzyżu, ále y w Grobie, iáko
w pośrzodku ziemi położony, spráwił
nam zbáwienie, y odkupienia náſzego do-
kończył.

To uważywſzy, pomyśl sobie, iák wielka
musiáłá być żárliwość Chrystusa Páná o
zbáwienie náſze, kiedy żadnego mieysca

*Didacus de Yanguas lib. 2. de sepulch. Dni
Conc. 1. fol. 409. S. Bern. serm. de Spiritu S.
S. Hieron. lib. 2. super Ezech. cap. 5.* ná

ná ziemi nie opuscił, na ktorymby nam
niemiał sprawowáć zbáwienia, kiedy bo-
wiem áni w żywocie Máryi Pánny, áni ná
krzyżu, áni ná inſzych mieyscách, áni ná-
wet w pośrzodku ziemi grobowey nie
prożnował, ále się stárał o zbawienie náſze,
toć y iednego mieysca nie maſz ná ziemi, ná
ktorymby nam nie sprawował zbáwienia.

Náucz się powtore: Chrystus Pan ták
nas ukochał, że y w pośrzodku ziemi rá-
czył być dla nas pogrzebiony! káżdy z nas
człowiek iest ziemią, więc sobie ták imá-
ginuymy, że y w nas chce być pogrzebio-
ny Chrystus, byleśmy się tylko stáli go-
dnym y przystoynym Grobem iego, byle-
śmy mu z siebie samych Grob wystáwili.
Záchęca nas do tego godny niegdy Ka-
znodzieiá Biskup Asteński, ktory mowi:
*Ják prędko Grob Chrystusow od złego poko-
lenia Fáryzeuſzow iest oddálony, ták my w
nas uformuymy y wybuduymy Grob Chrystu-
sowi Pánu; widzicie bowiem w iák wielkim
honorze iest Grob Chrystusow ſczęśliwi tedy
y błogosłáwieni będziemy, ieżeli mu w nas
podobny Grob wystáwiemy, o iák to wielka bę-
dzie łaská Chrystusa Pána, kiedy on dla nas
będzie ráczył odpoczywáć w sercu ziemi. Ale*
ktoraż

ktoraż to ieſt tá ziemia? nie ktora inßa tylko ty ſam ieſteś o człowiecze, wßyſcy bowiem z ziemi ieſteśmy y w ziemię ſię obrocimy. Jednákże z tąd że człowiek ieſt ziemią nie biorę okázyi do żalu. iák tylko Chryſtus o ſobie powiedział: Syn człowieczy będzie w ziemi: ále ráczey z tąd konkluduię że ponieważ ieſtem ziemia, to też ſobie imáginuię y myślę że też Chryſtus będzie chciał we mnie zoſtáć y być pogrzebionym: álboż nie pámiętácie, iáko Swięty Páweł chce á żebyśmy byli kościołem Bożym? Ale ia ſię ná to nie odważam, tylko przynamniey chciałbym to ażebyście táki Grob z wáßey ziemi wybudowáli Chryſtuſowi Pánu w ktorymby on ráczył bydź pogrzebionym.

Toż ſamo rádzi żarliwy Aſceta Polſki X. Jan Kwiátkiewicz ktory mowi: Gdzie indziey nie ſzukay Chryſtuſowi Pánu Grobu, ále go w tobie ſamym pogrzebay. O Grobie Chryſtuſowym powiedział Prorok, że był chwalebnym: to ſię o tobie mowić nie godzi; iednákże woli w tobie á niżeli w kámieniu być pogrzebionym, gdybyś tylko chciał: y owſzem ieżeli ták kámienie kocha, y ty kámienny ieſteś, ktorego ledwie krew Báránka niewinnego

z mię-

z miękczyć może, Jezeli przed Bogiem wielka byłá zaſługa, że Tobiaſz pogrzebał ktoregokolwiek umarłego' dopieroż iák wielka będzie zaſługá, pogrzebáć w ſobie Bogá rázem y Człowieká! *Alibi ne quære Domino ſepulchrum, in te illum reconde. Illud quidem ſepulchrum ejus glorioſum a Propheta dicitur, quod de te dicere non licet; ſed tamen mavult in te quam in ſaxo recondi ſi velis. Imo ſi ſaxa amat & tu ſaxeus es quē vix ſangvis ágni emolliat. Si tanti apud Deum meriti fuit Tobiæ, ſepelire quemcunq; mortuum. quanti erit Deum Hominem?*

Podobną má náukę Buzæus ktory mowi: Jako poświęcone náczyniá w kościele, ták ciáłá náſze do ktorych Ciało Páńſkie przy kommunii przyimuiemy mogą ſię názwáć Grobámi Páńſkiemi. *Ut ſacra vaſa in templo, ſic corpora noſtra quibus corpus Domini in communione recipimus, poſſe dici ſepulchra Domini.*

Ale tu kto ſpytáć ſię może: ponieważ to ieſt rzecz bárdzo przyſtoyna y podobáiąca ſię Chryſtuſowi Pánu, ábyśmy ſię ſtáli Grobem iego: kiedyż ten Grob możemy wyſtawiáć Chryſtuſowi Pánu? ná to od-

Kwiatkiewicz in Face Aſcetica.

powiedam

powiadam, że to możemy czynić náprzod w ten czás, kiedy Boſkich táiemnic przy mſzy S. pożywamy: powtore: przez uſtáwiczne rozmyślánie męki Chryſtuſowey uſtáwiczne bowiem rozmyślánie męki Chryſtuſowey, łátwo ſercá náſze w Grob odmienić: potrzecie możemy to uczynić kiedy kommunikuiemy, w ten czás bowiem możemy ſobie myśieć, iákobyśmy Chryſtuſa Páná w ſobie pogrzebáli. *Tale autem ſepulchrum illi exſtrue, tum Divina myſteria, in ſacrificio miſſæ percepturus, tum aliàs. Sanè continua Paſsionis Chriſti memoria, facilè cor in ſepulchrum id commutat: dum item in ſanctiſſima Eucharistia recipis, cogita eum in te ſepeliri.* Więcey o tym ma wyżey pomieniony Biſkup Aſteńſki, y X. Jan Kwiatkiewicz, y inni ále ſię to wſzyſtko dla krotkośći opuſzcza.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryſte ktory nie tylko w pośrzodku żywotá Máryi Pánny, nie tylko w pośrzodku cálego miáſtá Jeruzalem, nie tylko w pośrzodku gory kálwáryiſkiey, ále y w pośrzodku źiemi Grobu twoiego, ſpráwiłeś nam zbawienie; day nam prośiemy

Kwiatkiewicz in Face Aſcetica.

cię

cię, ábyśmy cię w pośrzodku ziemi ſerca náſzego pogrzebáli, y ábyśmy ſię ſami godnym y przyſtoynym Grobem twoim ſtáli. AMEN.

Oycze náß. Zdrowáś Márya. Credo &c.

GROBU

WielkoPiątkowego

álbo

NAWIEDZANIA

GROBOW CHRYSTUSOWYCH WielkoPiątkowych.

CZĘSC III.

gdźie

W trzeciey Części znayduie się Figur Grobu Chrystusowego dziesięć,

Informácya y przestrogi w náwiedzániu Grobow, ktore się ná Wielki Piątek wystáwiáć zwykły, dálá się w piewszey Części.

W Kościele dwudziestym pierwszym

FIGURA XXI.

Grobu Chrystusowego.

Tey figury medytácya, álbo powolnym czytániem, przy dwudziestym pierwszym Grobie zábáwić się możesz.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie co mowi Psálmistá Páński w Psálmie 82. *Benedixisti Domine terram tuam, avertisti captivitatem Jacob, remisisti iniquitatem plebis tuæ; operuisti omnia peccata eorum. Pobłogosłáwiłeś Pánie ziemię twoię, odwrociłeś niewolą od Jákobá: odpusciłeś nieprawość ludu twego: pokryłeś wszystkie grzechy ich.* Gdzie uważ, ktora to iest ziemia ták szczęśliwa, że ią Pan Bog pobłogosłáwił. Ta tedy ziemia, ktorą Pan Bog pobłogosłáwił, mogłá by się náprzod rozumieć ona ziemia, ná ktorey się Pan Bog wszechmogący pokázał Moyżeszowi w cierniu goreiącym, á postáremu się nie pálącym. Powtore: mogłá by się rozumieć ziemia

ziemia gory Synai, ná ktorey Bog, ták wiele táiemnic Moyżeszowi obiáwił. Potrzecie: mogłáby się rozumieć ziemia szopy Betleemskiey, ná ktorey się Syn Boży Wcielony národził, y odpoczywał. Poczwarte: mogłá by się rozumieć ziemiá miásteczká Názáreth, w ktorym Chrystus Pan przez długi czás mieszkał. Popiąte: mogłáby się rozumieć ziemiá Pálestyńska, ktorą Chrystus swoiemi nogámi poświęcił, y wielą cudámi ozdobił. Ale opusciwszy te wszystkie zdánia przez pomienioną ziemię, ktorą Bog osobliwie pobłogosłáwił, y o ktorey tu mowi Psálmistá Páński, rozumi się ziemia Grobu Chrystusowego, iáko náucza pewny Doktor Zakonu Káznodzieyskiego, ktory pisząc ná pomienione słowá Psálmu ták mowi: *Dotchnieniem umárłego ciáłá swego Chrystus Pan, ziemię Grobu swoiego pobłogosłáwił, áby to błogosłáwieństwo otrzymáły y inne Groby ludzi spráwiedliwych. Tactu defuncti Corporis sui Christus Dominus terram sepulchri sui benedixit, ut eam benedictionem, pariter recipiant aliorum sepulchra justorum.*

Uważ powtore, w czym też to Chrystus

Didacus de Yanguas

 Pan

Pan ziemię Grobu swoiego pobłogosłáwił? o to, iáko się iuż wyżey námieniło, pobłogosłáwił náprzod w tym, że się tám wielkie cudá dzieią, że się grzesznicy náwrácáią, że tą ziemią z Grobu Chrystusowego záchowáną, czárci się wygániáią &c. &c. Powtore: pobłogosłáwił ziemię Grobu swoiego Chrystus Pan w tym, że ná niey odwrocił y odwráca niewolą, od wiernych sług swoich, áby czártu, świátu, y ciáłu nie służyli. Potrzecie: pobłogosłáwił w tym, że ná teyże ziemi Grobu swoiego, odpuszcza grzechy chocby naywiększym grzesznikom. Poczwarte pobłogosłáwił w tym, że przez zasługi Grobu swoiego, pokrywa grzechy wszystkich grzesznikow, áby nie były karáne. I to wyráźnie náucza pomieniony Doktor gdy mowi: *Etiam hæc Christi sepultura captivitatem avertit populi Christiani, peccata ejus remittit, ut ea quæ per ejus mortem sunt mortua, per ipsius sepulturam operiantur, ne amplius possint videri a Deo & puniri. Tenże pogrzeb Chrystusow niewolą odwráca od ludu Chrześciáńskiego, grzechy iego odpuszcza y pokrywa, áby więcey od Bogá nie były widziáne y karáne.*

Didacus de Yanguas.

Popią-

Popiąte: w tym pobłogosłáwił Chrystus Pan ziemię Grobu swoiego, że, kto do tego Grobu, ták, iáko náleży wnidzie, z śmiertelnego człowieká stáie się nieśmiertelnym, y nieiáko się odrádzá, iáko náucza Baeza gdy mowi: *ktorzy z żywotá mácierzyńskiego ziemskiemi y śmiertelnemi ludźmi rodziliśmy się, z Grobu Chrystusowego stáwszy się ożywieni, niebieską y niezwiędniáłą młodość znowu záczynamy. Qui à vulva matris pulverulenti nascebamur, à sepulchro redivivi cælestem & immarcescibilem juventutem auspicamur.*

W księgách Ro dzáiu, obiecał Pán BOG rozszerzyć pokolenie Abráhámá iáko gwiazdy: á kiedyż to pokolenie Abráhámowe gwiazdy urodzi? o to ieden Grob Chrystusow, pokolenie Abráhámá iáko gwiázdy rozmnaża. *Quando Abrahami semen stellas pariet? unum sepulchrum, stelliferum genus reponit Abrahamo.* Toż samo náucza Swięty Gregorz Nisseński, ktory mowi: ieżeli się pytasz o błogosłáwieństwo Abráhámá? o toż go w Grobie Chrystusowym znaydźiesz, coż bowiem z Chrystu-

Didacus de Bàéza, lib. 5. C. 1. §. 8.

Idem. S. Gregor. Nissenus.

 sem

ſem [illegible]n z Grobu iego nie wyniknęło? *Quæris Abrahæ benedictionem: præſentia æmulare, & habebis id quod requiris. Cœli ſtellas non vides? Quid non cũ Salvatore è ſepulchro pullulavit? unum pulverulentum genus ibi manet, ſtelliferum generatur. Sepulchrũ abſumit pulverem, ſtellas parturit, dum homines emittit in vitam immortalem.*

To uważywſzy, náucz ſię: ieżeli Chryſtus Pan, ziemię nierozumną Grobu ſwoiego ták ubłogosłáwił, dopieroż ciebie ziemię rozumną ták ubłogosłáwi, gdybyś mu w tey ziemi twoiey, ſercá ſpokoynego y wolnego od grzechow pozwolił.

Náucz ſię powtore: Grob Chryſtuſow z ludzi ziemſkich y śmiertelnych czyni niebieſkiemi y nieśmiertelnemi, y onych iáko gwiazdy ná Niebie rozſzerza y rozmnáża: O iák żeby trzebá uſtáwicznie przy tym Grobie przeſtáwáć, á żebyśmy ſię niebieſkiemi y nieśmiertelnemi ſtáli, y á żebyśmy przed Bogiem byli rozſzerzeni iáko gwiazdy.

Náucz ſię potrzecie: Grob Chryſtuſow ieſt mieyſcem odpuſzczenia grzechow, y odwrocenia od nas niewoli czártowſkiey, przeſtáwayże choćby naydłużey przy tym Grobie

Grobie, ábyś to oboie otrzymał. A iáko inſi grzeſznicy náwrácáli ſię y náwrácáią do Bogá, weyzrzawſzy ná Grob Chryſtuſow, ták y ty náwroć ſię dziś ſkutecznie do Bogá.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryſte, ktoryś dotchnieniem Przenayświętſzego Ciáłá ſwego pobłogosłáwił ziemię Grobu Jerozolimſkiego, y przez pogrzeb twoy záſłużyłeś nam odpuſzczenie grzechow, odwrocenie niewoli czártowſkiey, y odrodzenie ſię w ludzi nieśmiertelnych, day nam proſiemy cię, ábyś też ziemię ſerc naſzych, do ktorych pod oſobámi chlebá, iáko do Grobu przy náſzych kommuniách złożony bywaſz, ták pobłogosłáwił, żebyśmy grzechow odpuſzczenie otrzymáli, niewoli czártowſkiey uſzli, y z ludzi śmiertelnych odrodzili ſię w Grobie twoim nieśmiertelnemi, y iáko gwiazdy iáśnieiącemi. AMEN.

Oycze náſz. Zdrowas Márya. Credo &c.

 W Ko-

W Kościele dwudzieſtym drugim

FIGURA XXII.

Grobu Chryſtuſowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, przy dwudzieſtym drugim Grobie zábáwić ſię możeſz.

MEDYTACYA.

Przypomniy ſobie, co mowi Pſálmiſtá Páńſki w Pſálmie 15. *Caro mea requieſcet in ſpe, quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Ciáło moie odpoczywát będzie w pokoiu, poniewaz nie opuściſz duſze moiey w głębokości, y nie daſz áby swięty widział ſkázitelnost.*

Gdzie uważ: o iákim to tu odpoczynku mowi Chryſtus Pan przez Proroká? odpoczynek bowiem Chryſtuſa Páná ieſt wieloráki, y ná wielu mieyſcách: pierwſzy odpoczynek Chryſtuſa Páná był w żywocie Máryi Pánny, drugi w żłobie Betleemſkim, trzeci ná ręku Jozefá, y Máryi Pánny czwarty w Názáret; inny w domu Záchc-uſzá; inny przy oney ſtudni, przy ktorey náwrocił Sámarytánkę, inny w domu Łázárzá, inny w ogrodzie Getſemańſkim &c &c. Gdy tedy Chryſtus Pan mowi: Ciáło moie odpocznie w nádziei: o iákim ſię to odpoczynku rozumie. czy o iednym z wyliczonych dopiero, czy o inſzym? Pewna tedy, że tu Chryſtus Pán mowi o odpoczynku w Grobie Jerozolymſkim, iáko ſię niżey pokáże z Doktorá, ná te słowá piſzącego.

Uważ powtore: w iákiey to nádziei ſpoczywał Chryſtus Pan w Grobie. O to náprzod ſpoczywał w nádziei tego, że iako zſtąpił do piekłá ná wybáwienie Oycow Swiętych tám zátrzymánych, ták miał z niego wyniść, piekło zwyciężyc, y wſzyſtkich zátrzymánych ztámtąd wybáwić. Powtore: odpoczywał w Grobie, w nádziei cudownego y chwalebnego zmartwychwſtánia ſwego. Potrzecie: odpoczywał w nádziei tego, iż iego zmártwychwſtánie miáło być wiádome cáłemu świátu. Poczwarte: odpoczywał w nádziei tego, że Grob iego miał być ná cáły Swiát chwalebny, według Izáyáſza Proroká: *Erit ſepul-*

ſepulchrum ejus glorioſum. Popiąte: odpoczywał w nadziei, że Ciáło iego Przenayświętſze, podczás ſromotney męki zránione, z krwáwione, zbite, wzgárdzone, y wyſmiáne, miáło być nád wſzyſtkie niebioſa y ſtworzenia wynieſione. Poſzoſte: odpoczywał w nádziei, że Apoſtołowie y Uczniowie iego, mieli opowiadáć po cáłym świecie zmartwychwſtánie iego. Odpoczywał y w nádziei tego, że miało być ták wiele Chrześcian wiernych, ktorzy ſromotney męki iego, złożenia w Grobie, y potym ſamego zmartwychwſtánia mieli záżyć ná dobre, ná chwałę Boſką, y ná zbáwienie duſz ſwoich. Pośiodme: odpoczywał w Grobie, w nádziei tego, że ci wſzyſcy ktorzykolwiek ná niego náſtępowáli, ſkárżyli, iego poimáli, bluźnili, ſądzili, á potym y ukrzyżowáli, y ſtraż do Grobu dáli, mieli być ſpráwiedliwym ſądem Boſkim ſurowo kieráni.

Náoſtátek: odpoczywał Chryſtus Pan w Grobie oſobliwey nádziei tego, że duſzá iego zſtępuiącá do piekłow, nie byłá opuſzczoná od Bogá, Słowo bowiem Przedwieczne nie odłączyło ſię przy śmierci od duſzy Chryſtuſowey, áni też opuściło świę-

tego ciáłá iego, ále wſtąpiło z nim do Grobu, w ktorym Chryſtus Pan żádney nie uznał, y nie mogł uznáć ſkázitelności. J to ieſt zdánie wyżey pomienionego Doktorá, piſzącego ná ſłowá Pſálmiſty Páńſkiego: *Et hoc eſt, quod ipſe David in Perſona Chriſti dicebat, Caro mea requieſcet in ſpe: quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis ſanctum tum videre corruptionem. Caro enim Chriſti Domini in ſepulchro requievit in hac ſingulari ſpe, & quam ſolus ipſe habuit, quod anima ejus non eſt à Deo derelicta deſcendens ad inferos. Neq; enim ſeperatum eſt Verbum Divinum ab anima in morte, neq; deſeruit illam, ſed deſcendit cum illa in foveam, ex qua eduxit ſanctos vinctos ſuos. Neq; etiam dereliquit ſanctum Corpus, ſed deſcendit cum eo in foveam pepulchri, in quo nullam potuit videre corruitionem, & propterea dicit ſanctum tuum, ut ſnſinuaret duas illas cauſas & rationes, propter quas, Caro Chriſti Domini in hac ſpe tam ſingulari, requieſceret in ſepulchro. Videlicet, quia ſanctum corpus erat, & abſq; ullo reatu peccati: & quia corpus ipſius Dei erat unitum illi ſubſtantialiter, in Perſona Verbi Divini.*

Didacus de Yanguas de ſepult. Chriſti f. 41.

To uważywszy: wezmiy sobie ztąd táki pożytek: czegokolwiek Chrystus Pan odpoczywáiąc w Grobie według ciáłá miał nádźieię, czegokolwiek się spodźiewał, tego się wszystkiego doczekał od Oycá Przedwiecznego, záczym y ty miey nádzieię w dobroci Boskiey o odpuszczeniu grzechow twoich, chocby naywiększych, o zbáwieniu dusze twoiey, o chwale wieczney, y o innych táiemnicach wiáry świętey kátolickiey: przytym żyi dobrze, a doczekasz się wszytkiego cokolwiek masz obiecánego od Páná Bogá. Lubo álbowiem iest wiele biczow ná grzeszniká, iednakże ktory ma mocną nádzieię o miłosierdziu Boskim, nie záwiedzie się ná nim, byle życia poprawił: *Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.* Złoż tedy dziś wszytkie nádzieie twoie w Grobie Jezusowym, tu ich zostaw, y zápieczętuy, oraz uczyń przedsięwzięcie, więcey nigdy nie grzeszyć.

Reflektuy się przytym, ieżeliś też od poczynku Chrystusowego, y wszytkich nádziei iego miánych w Grobie, záżył nádobre, ná chwałę Boską, y zbáwienie twoie?

MO-

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste, ktoryś odpoczywáiąc w Grobie wedle Ciáłá, miał nie omylną nádzieię w Oycu Przedwiecznym, day nam prosiemycię, ábyśmy nie w zásługach nászych, ále w tobie samym mieli mocną nádzieię zbáwienia naszego. Amen.

Oycze náß. Zdrowáś Márya. Credo &c.

W Kościele dwudziestym trzecim

FIGURA XXIII

Grobu Chrystusowego, álbo Chrystusa Páná w grobie złożonego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, przy dwudziestym trzecim Grobie zábáwić się możeß.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie, co mowi Oblubienicá niebieska w pieniach Sálomonowych w

[a] *Theodoretus Psellus. Philo Carpathius. Barradius. Venerabilis Beda.*

Rozdzia-

Rozdziale pierwszym: *Dum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. Gdy był krol w odpoczynku swoim, nárd moy wydał zapach swoy.* Piszące ná te słowá rozni Doktorowie, (a) náuczáią że się wypełniły w onym pobożnym uczynku, kiedy Márya Mágdalená namázáłá głowę y nogi Chrystusá Páná, ná przyszły pogrzeb iego: *Notandum, quod hujus figura versiculi, etiam juxta literam in operibus Mariæ Magdalenæ completa est, quando caput pedesq; Christi, pro sepultura ungventô perfudit.*

Ale pomienione słowá Pismá Swiętego wypełniły się y w uczynkach Przenayświętszey Máryi Pánny; te bowiem słowá: *Gdy krol był w odpoczynku swoim, nardowe drzewo moie wydało zapach swoy:* ták się tłumáczyć mogą. *Gdy krol nász Chrystus Iezus był w Grobie swoim, y odpoczywał w nim, wtenczas nardowe drzewo, to iest Przenayświętsza Márya Pánna, wydałá swoy zapach y wonność:* przez nardowe bowiem drzewo według zdánia wielu Doktorow, rozumie się Przenayświętsza Márya Pánná, iáko mowi uczony Salmeron: *Beata Virgo est*

[a] *Salmero Tract. 4. de Maria desponsata. Ludovicus Blosius:* *flos*

flos odoriferus, cum cæteri sint spinæ & peccatores: Quamobrem de ea dicitur: Dum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem svavitatis. Błogosłáwiona Pánná iest kwiátem wonnym &c. y dla tego dobrze się o niey mowi: Gdy był krol w odpoczynku swoim, nard moy wydał wonność swoię.

Jákiby zás zápách, y wonność wydáłá Przenayświętsza Márya Pánná, kiedy Chrystus Pan był w Grobie, pewna iest, że pierwszy iey zápách y wonność, było rozmyslánie Męki Jezusowey, iáko náucza Bernard Swięty, kiedy mowi: *Iák tedy pogrzebiono Páná Iezusá, żydzi Grob zápieczętowáli, dáli do niego strożow, áby go strzegli. Tym czásem Márya Pánná, w domu Ianá Swiętego zostawáłá &c: y tám kocháiącym sercem zelżywą Mękę kochánego Syná swego rozmysláłá, częścią plwánia żydowskie ná niego, częścią posmiewiská, częścią pogębki y biczowania, częścią krzyżową srogość, części rány od gwozdzi zádáne, częścią włożenia y koronę cierniową, częścią octem y żołcią nápoienie, częścią naygrawánia y smierć krzyżową. To zás rozmysláiąc, płákáłá, y płácząc wołáłá: Synu moy IEZU, IEZU moy Synu! &c: ktorego ziemia y*

morze

morze, y Niebo obiąć nie może, teraz w ták ſzczupłym zamknięty ieſteś Grobie. Leży Syn moy zábity y umárły pod kámieniem, zámknięte ieſt życie moie. Sepulto itaq; Domino à Iudæis ſignatum eſt monumentum, & traditum eſt cuſtodibus, ut cuſtodirent illud. Interim Virgo Maria in domo Ioannis manebat. &c. ibi amaro corde, opprobrioſam paſſionem dilecti Filii ſui revolvebat. A iáko ſwiadczy Bernardinus de Buſto, że iák prędko był pogrzebiony Chryſtus Pan, tedy Przenayświętſza Márya Pánná, wſzytkie mieyſca obchodziłá y opátrywáłá, cokolwiek ná nich Chryſtus Pan cierpiał.

Drugi zápách, y wonnośc ktora wydáłá Przenayświętſza Márya Pánná, gdy Pan JEZUS był złożony w Grobie, było gorące oczekiwánie zmartwychwſtánia iego z wiárą żywą złączone. Iáko bowiem inſze táiemnice wiáry, miáłá ſobie obiáwione od Syná ſwego, tak y táiemnicę zmartwychwſtánia, y dla tego też ochotnie go czekáłá, według zdania Swiętego Bernarda, ktory mowi: *In ipſa enim, ſola, in triduo illo fides Eccleſiæ ſtabat, & dum unus quiſq; hæſitabat, hæc quæ fide concepit, fidem*

S. Bernardus: ſermone de Lamentatione Virginis.

quam à Deo ſemel ſuſcepit, nunquam perdidit, ſpeq; certiſſima Domini reſurgentis gloriam expectavit. Ná niey ſámey to ieſt Máryi Pánnie, przez one trzy dni przez ktore Pan JEZUS był w Grobie, wiárá Kosciołá záwiſłá y ſtałá, y gdy káżdy z oſobna wątpił, oná co raz przez wiárę nábyłá, wiáry ktorą od Bogá raz wzięłá nigdy nie utrácilá, y nádzieią nie omylną Páná zmartwychwſtáiącego chwały oczekiwáła.

Trzeci zápách y wonność, ktorą wydáłá Przenayświętſza Márya Pánná, gdy był Pan JEZUS w Grobie, było zdánie ſię zupełne ná wolą Boſką w tym, że Syn iey ukochány Chryſtus JEZUS, był ukrzyżowány, y pogrzebiony: iáko bowiem w cáłym życiu ſwoim, ták przy okrutney Męce, śmierci, y pogrzebie Syná ſwego, nie byłá przeciwna woli Boſkiey, y owſzem ták iey była podległá, że gdyby było, nie było tákiego, nikogo, áby Chryſtuſa Páná przybił ná krzyzu, tedy áby ſię wypełniłá wolá Boſka, ſámá Przenayświętſza Márya Pánná, przybiłáby go byłá włáſnemi rękámi, bo ſobie więcey ważyłá wolą Boſką niżeli wolą ſwoię: iáko mowi Swięty Antoá-

S. Bernardus ſermon: de Lament: Virginis.

nin: *O! Domina, ita Divinæ voluntati conformis fuisti, ut audeam dicere: Si nullus fuisset qui Filiũ crucifigeret, ut adimpleretur voluntas Dei, ipsa illum in cruce posuisses, & clavis affixisses*

Czwarty zápách álbo wonność: ktorą wydáłá; gdy Pan JEZUS był w Grobie, ieſt y było dźiękowánie Oycu Przedwiecznemu zá to, że przez iey Syná, chciał zbáwić y odkupić cáły świat.

Piąty zapach, było ofiárowánie wſzyſtkich prac y trudow ſwoich zá grzechy cáłego świátá; cokolwiek bowiem Przenayświętſza Márya Pánná cierpiáłá, to wſzyſzko zá grzechy świátá ofiárowáłá Oycu Przedwiecznemu, y z zasługámi męki iego, złączyłá zasługi ſwoie, áby ták rázem z Synem ſwoim, byłá odkupicielką cáłego świátá. *Fuit Dominus cum ea, & ipsa cum Domino in eodem labore, & opere nostræ redemptionis.*

To uważywſzy wezmiy ſobie ztąd táki pożytek y náukę, ábyś przykłádem Przenayświętſzey Máryi Pánny, przez ten cáły czás, gdy Pan JEZUS ieſt w Grobie, rozmyslał gorſzką mękę y pogrzeb Páná

(a) S. Antoninus P. 4. tit: 15 c. 9. §. I.
(b) Richar. a S. Lauren: L. 1.

JEZU-

JEZUSA, y o to ſię, ſtarał, áby pámięć męki iego, nigdy z ſercá twego nie wygáſłá.

Powtore: náucz ſię ábyś przykłádem Przenayświętſzey Máryi Pánny, záwſze zdawał ſię ná wolą Boſką, kiedy kto z powinowátych twoich, kolligatow, álbo przyiacioł umrze, y pogrzebiony będzie.

Potrzecie naucz ſię, abyś przykłádem Przenayświętſzey Máryi Pánny, przez te trzy dni, oczekiwáł mocną wiárą zmártwywſtánia Jezuſowego, y do przyięcia onego álbo odpráwienia, należycie ſię przygotował.

Poczwarte: podziękuy Oycu Przedwiecznemu zá to, iż przez śmierć y złożenie Páná JEZUSA w Grobie, chciáł nas zbawić.

Ná oſtátek naucz ſię; ábyś przykłádem Przenayświętſzey Máryi Pánny, wſzyſtkie prace trudy, y prześládowánia y utrapienia twoie, ofiárował zá grzechy cáłego świátá, ábyś ták rázem z P. Jezuſem y z Máryą Pánną, uczynił zádoſyć ſpráwiedliwośći Boſkiey.

MODLY-

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryſte ktory zoſtáiąc w Grobie, rożne zápáchy cnot od Przenayświętſzey Máryi Pánny Mátki twoiey odebrałeś; day nam proſiemy cię ábyśmy tobie w Grobie teraz zoſtáiącemu, podobne cnot zapáchy oddawali AMEN.

Oycze náß. Zdrowás Márya. Credo. &c.

W Kościele dwudzieſtym czwartym

FIGURA XXIV.

Grobu Chryſtuſowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, zábáwić ſię możeß przy Grobie dwudzieſtym czwartym.

MEDYTACYA.

Przypomnii ſobie co mowi oblubienicá Páńſka, w Pieniách Sálámonowych w Rozdziale pierwſzym: *Faſciculus myrrhæ dilectus mihi, inter ubera mea commorabitur Snopek myrrhy oblubieniec moy, ná pierſiách*
Cant: c. 1.

moich

moich ſpoczywáć będzie. Gdzie uważ, co ſię ſtáło tey oblubienicy Páńſkiey, że lubo oblubieńcá ſwego zá ſnopek mirry poczytá, iednákże go ná pierſiach ſwoich noſić, y piáſtowáć prágnie: mirra bowiem ieſt rzecz gorſzká, przykrá, y nieprzyiemna. *Myrrha amara res & aſpera, tribulationem ſignificat:* z kądże tedy pomienioney oblubienicy przyſzło to, że lubo iey oblubieniec ieſt ták gorzki, y przykry iáko mirra, iednakże go od ſercá ſwego y áffektu nie odrzuca *inter ubera mea commorabitur.* Gdyby to był ten oblubieniec Snopkiem rożowym, liliowym, nárcyſſowym, álbo fiałkowym, toby nie dźiwna, żeby do ták, wdzięcznych kwiátow zápáchu, ſkłoniłá ſerce ſwoie, pomieniona oblubienicá, ále że ieſt ſnopkiem mirrowym, ſnopkiem goryczy, y przykrości pełnym, dlaczegoż tedy pomieniona oblubieńicá, ták godnie, ták delikátnie, bo ná ſamych pierſiách ſwoich y ſercu, chce tráktowáć oblubieńcá ſwego, *inter ubera mea commorabitur.*

Aleć nie trzebá tey oblubienicy ſtrofowáć, że ták prędko oblubieńcá ſwego do

S. Bernardus ſuper Cantca.

L4 ſnop-

ſnopká mirry przyrownánego przypuſzcza do ſercá ſwego y pierśi ſwoich: przez tego bowiem oblubieńcá do ſnopká mirry przyrownánego, nie rozumie ſię iáki oblubieniec świátowy, ále niebieſki, to ieſt Chryſtus JEZUS od żydow umęczony, mirrą y Aloeſem w Grobie námázány, y w prześcierádło uwiniony: iáko náucza Venerabilis Beda. *Dilectus Eccleſiæ faſciculus myrrha factus eſt, quando Dominus myrrhâ & Aloe perlitus, linteis involutus eſt.* Oblubieniec kośćiołá Bożego w ten czás ſtał ſię ſnopkiem mirry, kiedy P. JEZUS mirrą y aloeſem námázány, y w prześcierádło uwiniony zoſtał. Tego tedy oblubieńcá ſwego, to eſt Chryſtuſá Páná obaczywſzy oblubienicá Páńſka duſzá Chrześćiańſka, że dla iey zbáwienia był poimány, á ná oſtátek mirrą y áloeſem námázány, y pogrzebiony w Grobie Jozefá Arymáteyſkiego, ſpieſzy do niego, y ſámá go do ſiebie nieiáko zápraſza, y ná pierſiách ſwoich piáſtowáć dekláruie, áby mu ták wielkie dobrodzieyſtwo, ktore iey y cáłemu Swiátu uczynił, nágrodźić mogłá; *inter ubera mea commorabitur.*

Jeżeli tedy chceſz y ty nádgrodzić Chry-

ſtuſowi

ſtuſowi Pánu ták wielkie dobrodzieyſtwo, że dla ciebie cierpiał, umárł, y ná oſtátek w Grobie złożony zoſtał, przykłádem tey oblubienice niebieſkiey, piáſtuy záwſze ná pierſiách twoich pomieniony ſnopek mirry, to ieſt P. JEZUSA umęczonego, ukrzyżowánego, á potym mirrą námázánego y w Grobie złożonego. Záchęca cie do tego Swięty Bernard, gdy mowi: *Tu quoq; ſi ſapis imitaberis ſponſæ prudentiam, atq; hunc mirrhæ tam charum faſciculum, de principali tui pectoris, nec ad horam patieris avelli; amara illa omnia quæ pro te pertulit ſemper in memoriâ retinens, & aſſidua meditatione revolvens: quo poſſis dicere & tu: Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. Ty tedy ieżeliś ieſt mądry, będzieſz náśládował tey oblubienicy roſtropność, y tego ták wdzięcznego ſnopká mirrowego, z ſercá twoiego y ná iednę godzinę nie dopuśćiſz oderwáć: wſzyſtkie te gorzkośći ktore dla ciebie ponioſł w pámięći zátrzymuiąc, y uſtáwicznie otym rozmyśláiąc, ábyś y ty mogł mowić: ſnopek mirrhy moy oblubieniec, ná pierſiach moich ſpoczywáł będzie.*

S. Bernardus ſuper Cant: ſerm. 43.

Nie-

Nietylko záś słowy ále y przykłádem ſamym, záchęca cię do tego pomieniony Swięty Bernard, ponieważ on ſam, pomieniony ſnopek mirrowy , to ieſt P. JEZUSA cierpiącego, mirrą námázánego, y w Grobie pogrzebionego, záwſze ná ſercu y pierſiách noſił iáko o ſobie ſwiadczy wyráznie gdy mowi: *I ia Brácia moi od poczatku náwrocenia mego, w nagrodę zaſług ktorych mi nie doſtáwało, ſtáráłem ſię ten ſnopek mirrowy wiazáć, y ná pierſiách moich ſkłádać; zebrawſzy w niego wſzyſtkie przykrości y gorſkości Páná mego. A naprzod do tego ſnopká mirrowego zebrałem ſobie wſzyſtſkie one niemowlęce potrzeby, y niewygody ktore P. IEZUS narodziwſzy ſię, dla nas ponioſł: potym one prace ktore ponioſł w opowiádániu Ewangelyi, potym fátygi w chodzeniu po rożnych miáſtach y wioſkách; potym czuwánie ná modlitwach, pokuſy w poſtách, łzy w ubolewániu nádinſſemi, záſadzki, y zdrády w rozmowách, ná oſtátek do pomienionego ſnopká mirrowego zebrałem ſobie wſzyſtkie nie beſpieczenſtwá między Brácia fałſzywemi, wſzyſtkie obelgi, plwania, pogębkowánia, náśmiewiſká náygráwania, gwo-*

S. Bernrdus ſuper Canti ſerm. 43.

zdzie

zdzie ktoremi był ná krzyżu przybity, y inſe podobne prześládowánia, ktore dla zbáwienia náſſego narodu doſyć obſſernie Ewangelia Swięta opiſuie, gdzie między ták wielu tey pachniacey mirry gáłazkámi, by nayniey nie opuściłem oney myrry, ktora ná krzyżu ieſt nápoiony, ále áni tey ktora námázány ieſt przy pogrzebie ſwoim: Ubi ſanè inter tot odoriferæ myrrhæ hujus ramuſculos, minimè prætermittendam putavi & illam myrrham, quâ in cruce potatus eſt, ſed neq; illam qua unctus eſt in ſepuultra. Gdzie uważ iák zupełnie Swięty Bernard uwiązáł ſobie y zebráł ſnopek mirry z cáłey męki Jezuſowey, że y o pogrzebie iego nie zápomniał *Sed neq; illam (myrrham) qua unctus eſt in ſepultura*: záczym y ty: kiedykolwiek ten ſnopek mirrowy z męki Jezuſowey zebrány rozpamiętywáć będzieſz, nie zápominay też o Grobie, nie zápominay o pogrzebie Jezuſowym *Sed neq illam myrrham qua unctus eſt in ſepultura.* Konkluduie dáley Swięty Bernard y mowi: y wytedy naymilſi ten ſnopek mirrowy ták ukochány, uwiążcie ſobie y zbierzcie, y onego w ſercach waſzych záchowaycie; tym

S. Bernardus ſuper Canti: ſerm: 43.

uzbroy-

zbroycie przyſtęp do ſercá wáſzego, áby ſię y uwas ná pierſiach waſzych zábawiał. Mieycie go záwſze nie zá ſobą ná bárkách, ále przed ſobą ná oczách, á żebyście go noſząc á nie wącháiąc cięzar czuli, á zapáchu nie koſztowáli: Pámiętaycie że go Symeon wziął ná ręce ſwoie, Márya noſiłá w żywocie, noſiłá ná łonie, oblubienicá ná pierſiach ſwoich złożyłá. I ażebym nie opuścił, ſtało ſię ſłowo w ręku Záchariaſzá Proroká, y niektorych innych: rozumiem że y Iozef Oblubieniec Máryi ten ſnopek mirrowy noſił, ná ręku ſwoich ci wſzyſcy przed ſobą go mieli, á żaden nie miał go áni noſił zá ſobą, niech wam tedy będą przykłádem á żebyście y wy ták czynili. Jeżeli bowiem tego przed oczymá wáſzemi miec będziecie, ktorego noſicie, zápewne widząc y zápátruiąc ſię ná przesládowánia Páná wáſzego, łatwiey wáſze utrapienia ponoſić będziecie, zá pomocą tego Oblubieńcá kościołá Swiętego, ktory ieſt nad wſzyſkiemi Błogoſłáwiony ná wieki. AMEN.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryſte ktory przy gorzkiey męce, y pogrzebie twoim ſtałeś ſię

iáko

iáko ſnopek mirrowy, day nam te łáſkę, ábyśmy ciebie y gorzkość męki twoiey ná pierſiách y ſercách náſzych noſili y táiemnicę Grobu, y pogrzebu twego záwſze rozmysláli Amen.

Oycze náß. Zdrowáś Márya. Credo. &c.

W Kościele dwudzieſtym piątym

FIGURA XXV.

Grobu Chryſtuſowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem przy dwudzieſtym piątym Grobie zábáwić ſię możeß.

MEDYTACYA.

Przypomnii ſobie iáka byłá áſſyſtencya y kálwákátá około łożá Sálomonowego. Tę tedy áſſyſtęncyą, około łożá Krolá Sálomoná opiſuie Piſmo święte gdy mowi *En lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt, ex fortiſſimis Iſrael, omnes tenentes gladios & ad bella doctiſſimi uniꝰ cujꝰq; enſis ſuper*

Cantic. Cap. 3.

femur

femur suum propter timores nocturnos. Oto *łoże królá Sálomona obtáczáią ssesćdziesiąt mocarze wybráni ze wßytkich naymocniey-ßych káwálerow Izráelskich, wßyscy trzymáią oręża, y są wßyscy bárdzo dobrze do woien wypolerowáni, y káżdego oręże przy boku iego dla stráchow nocnych.*

Jáko krol Salomon był figurą Chrystusá Páná, łoże iego pomienioną ássystęncyą obtoczone, było figurą Grobu Chrystusowego, według zdánia Bernardá Swiętego [a]ktory mowi. *Annon lectulus tumulus? an non lectulus præsepium? an non lectulus uterus Virginis?* Alboto nie łoże iego iest Grob? álboż to nie łoże iego iest żłob? álboż to nie łoże iego iest żywot Páński? To namienia y Swięty Augustyn ktory mowi: na coż mu było potrzebá włásnego grobu, ktory tylko przez trzydni nie ták w Grobie umarły leżał, iáko ná łożu odpoczywał [b] *Ut quid illi sepultura, qui tridui tantum temporis spatio, non tam in sepulchro, mortuus jacuit, quàm in lecto quievit.*

Przez tych zaś mocarzow wybranych ássystuiących około łożá Salomonowego, dobrze się rozumieć mogą mocarze niebie-

)a(*S. Bernard: serm: 75. super. Canti.*
(b)*S. Aug: serm. 133. de Temp:* scy

scy Aniołowie Swięci, ktorzy iák prędko Przenayświętsze Ciáło złożone było do Grobu, ták záraz tysiącámi zgromádzili się do niego, Pánu Jezusowi exekwie y pogrzeb odpráwowáli, y zwycięstwo iego z śmierci wyspiewywáli: iáko swiadczy[a] Bernard Swięty. *Tunc Angelorum millia millium, qui ad Christi sepulchrum convenerant, dulces ei ac devotas exequias decantabant.* Iákim to záś sposobem Aniołowie Swięci odpráwowáli pomieniony pogrzeb Pánu Jezusowi umárłemu? opisuie Bernard Swięty y swiadczy, że wten czas z iedney strony weselili się Aniołowie, że przez śmierć Chrystusá Páná odkupiony był cáły narod ludzki, z drugiey strony nie tylko sámá Przenayświętsza Márya Pánná, nie tylko Jozef Arymáteyski, y Nikodem, ále y boleli nád śmiercią, pogrzebem, y ciáłem umárłym Páná JEZUSA; płákáli záś y boleli tákim płáczem y boleścią iáki mogł páść, y być przyzwoity Duchom niebieskim iuż ubłogosłáwionym. Rácya tego płáczu y boleści Anielskiey dáie Swięty Bernard tę: że ieżeli było to podobna, áby

(b) *S. Bernardus. de Lamentatione Virg.*

Bog

Bog w ludzkim ciele ná niebie wziętym umárł, ták to podobna było, áby Aniołowie Swięci boleli nad śmiercią Páná Bogá ſwego ſłuchaymy ſłow S. Bernarda: *Erant ſimiliter & Angeli dolentibus condolentes, dolebant quidem pio, juſtoq; dolore quomodolibet poterant. Sed credo puod gaudentes erant eo, quod genus humanum miſerum & captivum miſericorditer redimebatur. Flebant & ipſi [ut arbitror] amariſſime mente turbati videntes Dominam ſuam matrem utiq Dei ſui, tam vehementi dolore repletam, tot rivulis affluentium lachrymarum perfuſam.* O! *quis tunc Angelorum Archangelorumq; etiam contra naturam ſuam non fleret! ubi auctor, naturæ Deus immortális, homo mortuus jacebat? videbant Chriſti corpus ſic male tractatum ab impiis, ſic laceratum a peſſimis, jacere exanime ſuo ſangvine cruentatum! Videbant etiam illam piiſſimam illam ſanctiſſimam, ac beatiſſimam Virginem matrem ejus, tantis cruciari ſingultibus, tam amaris repleri doloribus, tam abundantibus lachrymis madidari, ſic amariſſimè flere, quod nullo modò poterat ſuas lachrymas refrenare! Et quis tunc poterat à lachrymis ſe abſtinere? Fiebat perinde*

S. Bernardus Serm: de Lament. Virg.

mæror

mæror & luctus, ab Angelis ibidem præſentibus, qualis decebat ſpiritus almos: imò mirarer, ſi omnes Angeli, in illa beatitudine, ubi flere eſt impoſſibile, non fleviſſent! Credo propterea, quod eloquor: quia dolebant, ſi dolere valebant; ſicut enim fuit poſſibile, Deum per aſſumptum hominem mori, ita fortaſſe poſſibile, Angelos dolere, de morte Domini Dei ſui.

To uważywſzy náucz ſię, y wezmiy ſobie táki pożytek: ponieważ przy Grobie y pogrzebie Páná JEZUSA, nie tylko ſámá Przenayświętſza Márya Pánná, nie tylko Jozef y Nikodem, y inne Mátrony, ále y ſami Aniołowie płákáli, ile mogli, y ták wiele, iák ſtan chwały Niebieſkiey dopuſzczał: ále dopieroż ty powinieneś płákáć y boleć nad śmiercią, grobem, y pogrzebem Páná JEZUSA, ponieważ to wſzyſtko dla ciebie ſię ſtáło. Aniołowie Swięci dla tego płákáli, ile mogli, że widzieli Bogá, y Stworcę ſwego umarłego w ludzkim ciele, y w Grobie złożonego, że widźieli ciáło iego przenayświętſze zle tráktowáne, od ſtop do głowy zránione, krwią zewſząd zbroczone, więc y ty weyzrzey ná Ciáło Jezuſowe ták zle tráktowáne, wzgardzone, zránione, krwią zbroczone, y od żydow

M za

zá iednego trupá poczytane y wyśmiane, y tym ſamym wzbudź w ſobie kompaſsyą, y zá ſerdeczny, że dlá grzechow twego ciáłá lubieżnego, niewinne y nayczyſcieyſze ciáło Jezuſowe, ták było zeſromocone. Aniołowie Swięci y dlá tego boleli, że widzieli Przenayświętſzą Máryą Pánnę niewymownie boleiącą, we łzach tonącą, y od nich utrzymać ſię nie mogącą. A ty iákoż ſię od łez utrzymaſz, weyzrzawſzy ná to, że ſámá Przenayświętſza Márya Pánná nie mogłá ſię od łez utrzymáć. Płácz tedy y záleway ſię łzámi ile możeſz, przy Grobie Jezuſowym, ábyś ſię znim ná wieki w Niebie weſelił.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryſte, ktory náłożu Grobu twego złożony, miałeś niezliczoną liczbę Aniołow do pogrzebu twego aſsyſtuiących, y zwycięſtwo twoie z śmierci wyśpiewuiących, dáy nám proſiemy cię, ábyśmy Grobowi twoiemu záwſze áſsyſtowáli, y onego z powinnym nabożenſtwem náwiedzáli. AMEN.

Oycze náß. Zdrowás Márya. Credo &c.

W Koście-

W Kościele dwudzieſtym ßoſtym

FIGURA XXVI.

Grobu Chryſtuſowego

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, zábáwić ſię możeß przy Grobie dwudzieſtym ßoſtym.

MEDYTACYA.

Przypomniy ſobie co mowi Oblubienicá Páńſka przez Salomoná. *Ecce iſte venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles.* *Oto ten przyßedł wyſkákuiac po gorach, przeſkákuiac pagorki.* W tych słowách Piſma Swiętego zámyká ſię figurá Wcielenia Syná Bożego, narodzenia, ukrzyżowánia, y Grobu iego, iáko náucza Grzegorz Swięty, ktory piſząc ná te słowá mowi. *Hinc ejusdē Eccleſiæ voce per Salomonē dicitur. Ecce venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles. Conſideráuit namq; tantorum operum culmi-*

Cántic. Cap. 2.

na, & ait: Ecce iste venit saliens in montibus. Veniendo quippè ad redemptionem nostram quosdam (ut ita dicam) saltus dedit. Vultis Fratres charissimi ejus saltus agnoscere? De cælo venit in uterum, de utero in præsepe, de præsepi, venit in crucem, de cruce, venit in sepulchrũ, de sepulchro redit in cælum. Ztad w osobie kosciołá przez Salomona mowi Pismo Swięte. Oto przyszedł wyskakuiac po gorach, przeskákuiac págorki. Uważył bowiem kościoł Swięty ták wiele dzieł, iego wysokość, y mowi: Oto wyszedł wyskakuiacy po gorach. Przychodzac bowiem ná odkupienie nász e, uczynił nieiákie skoki. A chceciesz naymilsi Bracia iego skoki poznać? oto z Niebá przyszedł do żywotá Máryi Pánny, z żywotá iey do żłobu Betleemskiego, ze żłobu do krzyżá, z krzyżá do Grobu, z Grobu wrocił się do Niebá.

Gdźie uważ, dlá czego to Pismo Swięte, chcąc wyrázić przyście Syná Bożego do żywota Máryi Pánny, potym do żłobu, potym do krzyżá, á ná ostátek y do Grobu, záżyło tych słow, *Przyszedł wyskákuiac po gorach, przeskákuiac págorki* nie dlá czego inszego, tylko dla tego, áby temi słowy wyráźiłá się ochotá, miłość, y wielkie prágnie-

gnienie Syná Bożego do odkupienia cáłego Swiátá, y do odpoczynku zá nas w Grobie: kto bowiem co z wielką ochotą y rádością robi, ten to nie iáko wyskákuiąc y ráduiąc się robi, y samo to wyskákiwánie, iest znákiem ochoty, rádości, y wesela.

Uważ powtore: po ktorych to gorách nieiáko wyskákiwał Syn Boży Wcielony, y ktore págorki przeskákiwał? dálekość y odległość Niebá od źiemi, iest dosyć wielká, y nie przebyta prawie gorá; tę gorę przeskoczył y przebył Syn Boży. Upokorzenie się w żłobie Betleemskim y to wielká gorá pokory! wstąpienie ná gorę kálwaryi ná śmierć krzyzową, y to ieszcze większa gora miłości ku narodowi ludzkiemu. Náostátek złożenie z krzyżá do Grobu, y to gorá nieográniczona: te tedy wszystkie gory, przebył Syn Boży z wielką ochotą, bo wyskákuiąc y przeskákuiąc, áby nas nauczył, żeby my podobne gory choćby były náytrudnieysze, y do przebycia cięszkie z podobną ochotą przebywáli, y zá nim nie odwłocznie biegli, iáko naucza tenże Grzegorz Swięty, gdy mowi *Ecce, ut nos post se currere faceret, quosdam pro nobis saltus, manifestata per carnem veritas dedit, quia*

 exulta-

exultavit ut Gigas ad currendā viam, suā; ut nos ei diceremus ex corde Trahe nos post te, curremus in odorem ungventorum tuorum. Oto ábyśmy zá nim bieżeli, tedy nieiákie zá nas skoki obiawiona wciele prawda Chrystus JEZUS uczynił, bo się rozradował iáko Olbrzym do bieżenia w drogę swoię, abyśmy mu z sercá mowili: Pociągniy nas zá sobą, pobieżemy zá wonnością pachniących uczynkow twoich.

To uważywszy reflektuy się, z iákąś też ochotą násládował Chrystusa Páná, z iákim sercem przebywałeś gory y págorki trudności w życiu twoim? reflektuy się z iáką ochotą szedłeś do krzyżá, kiedy go Pan Bog ná ciebie dopuścił? ná ostatek reflektuy się z iáką ochotą szedłeś dziś do náwiedzenia Grobu Jezusowego, podobno bárdziey ze zwyczaiu, niż z nábożeństwá?

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste, ktoryś dla zbáwienia nászego, wszytkie gory trudności y prześládowánia z wielką ochotą przebył, á ná ostátek do Grobu skłoniłeś się, day nam prosiemy cię, abyśmy wszystkie trudności do twoiey usługi nam przeszkadzaiące przewyzśzyli, á potym bez wszelkiey

S. Greg: Papa Homil. 29. prze-

przeszkody na gorę Syonu trafili. Amen. *Oycze nász. Zdrowás Márya. Credo. &c.*

W Kościele dwudziestym siodmym

FIGURA XXVII

Grobu Chrystusowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem przy Grobie dwudziestym siodmym zábáwić się możesz.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie, co mowi Izayasz Prorok: *Et erit sepulchrum ejus gloriosum. I będzie grob iego chwalebny.* W tych słowach przeyzrzał Izayasz Prorok Grob Chrystusa Páná, iáko náucza Bernard Swięty ktory mowi: *Nec casu vel subito &c. id tam celebre nomen sepulchrum, natum esse putetur, cum hoc ipsum tántis retro temporibus Isaias tam apertè prædixit: Et est [inquit] in die illa radix Jesse, qui stat in signum populorum,*

 ipsum

ipsum gentes deprecabuntur, et erit sepulchrũ ejus gloriosum. Revera ergo impletum cernimus, quod legimus prophetatũ. Nie z przypadku álbo nagle, to tak sławne imię Grobu narodziło się, ponieważ go ták dawno y tak iawnie opowiedział Izayasz &c. mowiac że Grob iego będzie chwalebny; zaprawdę tedy widziemy że się to wypełniło, co było prorokowano.

Gdzie uważ; zkąd też to Grob Chrystusow stał się chwálebnym? Grob tedy Chrystusow naprzod stał się chwalebnym, że w nim złożone było Ciało, nie iákiego Monarchy, Potentata, Cesarza, Krolá, álbo Książęciá iákiego ziemskiego, ále prawdziwe, rzetelne, y ubostwione ciało samego Páná JEZUSA, BOGA prawdziwęgo y Człowieká, ieżeli bowiem chwalebne są te miastá, Páłace, zamki, kásztele, y fortece, gdzie sami Monarchowie ziemscy mieszkać zwykli, y ieżeli chwalebne są Trony, Máiestaty, y Trybunały, ná ktorych sami Cesarze álbo krolowie zasiádáia, dopieroż bárdziey chwalebnieysze iest mieysce y on Tron Grobu, w ktorym, y ná ktorym prawdziwy Bog y człowiek, Chrystus JEZUS odpocząć raczył. Jeżeli chwalebne iest mieysce kościołá Rzymskiego, ktory,

S. Bernar: de Sepul: pag: 840. & Iacobus. Tirinus in Caput. 11. Isaiæ.

zákłádáiąc Konstanty Cesarz, dwanaście koszow ziemi ná swoich rámionách wynioszł ná cześć y chwałę dwunastu Apostołow, dopieroż chwalebnieysze iest mieysce Grobu Chrystusowego z ktorego Chrystus Pán, iuż nie dwánaście koszow prostey ziemi, ále cáłą ziemię ubostwioną, to iest náturę ludzką z sobą złączoną przy zmartwychwstániu swoim, nád wszystkie Niebá y stworzenie wynioszł y wywyższył.

Powtore: Grob Chrystusa Páná ztąd się stáł chwalebnym, że iák prędko w nim złożone było Przenayświętsze Ciáło JEZUSOWE, ták zaraz niezliczone pułki Anielskie z Niebá zstąpiły, nád nim się unosiły, w nimże Niebieską chwałę wyśpiewywáły, y z onego Grobu, Niebo ná ziemi uczyniły.

Potrzecie: Grob Chrystusa Pána stał się chwalebny ztąd, że go one Mátrony chwalebne w Pismie Swiętym, to iest Márya Mágdálena, Márya Sálome, y Márya Iakobowa pierwsze náwiedziły, y tám od Aniołá wzięły potwierdzenie o prawdziwym zmartwychwstániu Chrystusa Páná. To náwiedzanie Grobu przez nich, ták miłe było Pánu Jezusowi, że iák się od

Grobu powrácały, potkał się z niemi Pan JEZUS, y powitał ich. *Et ecce IESUS occurrit illis dicens: avete.*

Poczwarte: Grob Chrystusow stał się chwalebnym, że go sami pierwsi Apostołowie, nawiedzili, to iest Swięty Piotr y Swięty Ian, y tam dopiero prawdziwie uwierzył Ian Swięty wzmrtwychwstánie Chrystusa Paná, bo przedtym nie wiedział o tym Pisma Swiętego, że Chrystus Pan miał zmartwychwstać. *Et vidit & credidit, nondum enim sciebat scripturam, quia oportuit eum à mortuis resurgere.*

Popiąte: Grob Chrystusow stał się chwalebnym z tego, iák, się Arcykápłáni, y cáłá Synagoga żydowská dowiedziáłá, że Chrystus Pán zmartwychwstał z Grobu, tedy oni chcąc to zátaić, przepłácili żołnierzow, áby powiedzieli, iż gdy oni spali, przyszli Uczniowie, y ukradli Magistrá swégo: Im bardziey zaś żydzi chcieli zátaić prawdziwe Zmartwychwstanie z Grobu, do ktorego był złożony Chrystus JEZUS, tym bardziey iáko zmrtwychwstánie, ták y sam Grob stáł się chwalebnieyszy, sławnieyszy, y głośnieyszy, zwyczaynie bowiem większy bywa odgłos y sława tych rzeczy, ktore

ktore utáić chcemy, a Bog ich utaić nie chce, áni żeli tych o ktorych utáienie niestáramy się.

Poszoste: Grob Chrystusow ztąd iest chwalebny, że iák prędko rozgłosiłá się chwałá zmartwychwstánia Páńskiego y Grobu iego, tak zaraz wszystkie Nacye, Páństwa, Krolestwa, Księstwá, Prowincye, y owszem cały Swiát obrocił się, do nawiedzania Grobu Chrystusowego, tam to było widzieć Cesarskie Mágestaty upokorzone, tam było widzieć krolewskie korony pod nogi JEZUSA rzuczone, tam było widzieć Krolow, Krolowe, y Krolewny porzucaiące dziedziczne krolestwá y Páństwá, á przy Grobie Pána JEZUSA do śmierci żyiące! Ták uczyniła Helená Cesarzowá, (*a*) ták uczynił Baldwin Krol Ierozolymski, (*b*) ták uczyniłá Sankcya Krolewná Aragonska, y inni (*c*).

Posiodme: Grob Chrystusow stał się ztąd chwalebny, że gdy nástáli pogańscy Cesarze, iáko to Adryan, y inni, tedy oni wszystkie mieyscá męki Chrystusowey, ktore

[*a*] *Petrus Lallius.*
[*b*] *Samuel Nakielski.*
[*c*] *Surius.*

tylko

tylko były nayświętsze y naysławniey-
sze, z nienawiści przeciwko Chrześcia-
nom zágubili, záwálili, y bałwanámi sadzili
y ták ná mieyscu Grobu y zmartwychwsta-
nia Chrystusowego, zastawili bałwan Io-
wisza, ná gorze Kálwaryi y mieyscu u-
krzyżowánia osadzili bałwan Wenery, ro-
zumieiać to, że gdyby zágubili mieysca mę-
ki y Grobu Chrystusowego, tym samym
miałá záginać y wiárá Chrześciańska. Ale
Bog miłosierny nie dał się długo rządzić
zawziętości Pogáńskiey, natchnał bowiem
Konstantyná Cesarzá, ktory wszystkie owe
bałwany poobalał, śmieci wszystkie y zie-
mię, ktora był záwalony Grob Chrystusow
z gruntu powywozić kazał, y ze wszystkim
Grob pomieniony restaurował, y Cesarską
choynością przyozdobił, y potym w oko-
ło całego Grobu kościoł wspániáły wystawił
ktorego gdy dokonczył, konwokował ze
wszystkich Prowincyi Biskupow y Kápłá-
now, ktorzy on kościoł Grobu Chrystu-
sowego poświęcili, y pomienionemu Gro-
bowi z wielkim nabożeństwem honor y po-
szanowanie oddali. To gdy się stáło, za-
raz większa sławá, y odgłos stał się o Grobie
Chrystusowym. O czym gdy się dowie-
dziano

dziano, tedy ze wszystkich części świátá
wielkiemi tłumami schodzili się Chrześciá-
nie y náwiedzali Grob Chrystusa: iáko
świadczy Baronius y Eusebius. *Reseratîs Constantini & Helenæ operâ Hierosolimis locîs sanctîs, & Christi passionis instrumentîs adinventîs, vix credi potest, quæ fuerit omnium fidelium frequentia, è remotioribus quoq; orbis partibus Hierosolimam confluentibus.* Iak Kon-
stantyn Cesarz y Helená Cesarzowa po-
otwierali mieysca święte, y iák znalezli in-
strumentá męki Chrystusowey, ledwie to
iest do wierzenia podobna, iák wielka byłá
liczbá wszystkich wiernych, z dalekich
części świáta zchodzących się do Ierozo-
lymy! przez ktore zchodzenie się wiernych
Chrześcian y náwiedzanie codzienne, co-
raz większa á większa, rosłá chwałá Grobu
Chrystusowego.

Słusznie tedy y dobrze mowi S. Ber-
nard. *Inter sancta ac desiderabilia loca, sepulchrum, Christi tenet quodammòdo principatum et devotionis plus nescio quod sentitur ubi mortuus requievit, quam ubi vivens conversatus est.* Między Swiętemi y pozadá-

[a] *Baronius Tom: 3. A. 326. Eusebius lib. 4. c. 40.*
[b] *S. Ber: de sepulchr: c. 11. f. 836.*

nemi

nemi mieyscami Grob Chrystusow prym trzyma, y niewiem, gdzie, kto więcey czuie w sobie nabożenstwa, czy tam gdzie umarły Chrystus odpoczał, czy tam gdzie żyiąc między ludźmi konwersował, lubo álbowiem mieysce Grobu Chrystusowego było szczupłe y małe, ále zaś w rzeczy samey iest wspánialsze y godnieysze, nad tysiąc Krolewskich pałácow, y owszem nad samych krolow. *Et locus quidem in quo positum est hoc corpus, brevis erat valdè & angustus, augustior tamen mille Ragum palatiîs, imò etiam Regibûs ïpsîs.*

Poosme: Grob Chrystusow był chwalebny ztąd, że w nim nie umarły, ále raczey smierć sama pozarta iest y zwyciężona, y że dom smierci stał się mieszkániem żywota, y że umarłego przyiał do siebie Chrystusá, á wydał żyiącego. *Mutatur hic ordo rerum, mortem non mortuum devorat hoc sepulchrum, domus mortis, mansio fit vitalis; uteri nova forma, mortuum concipit, parit vivum.*

Dziewiąte: iest chwalebny, wspaniały, y nád słońce y nad niebo iáśnieyszy nie tylko dla frequencyi y bytości w nim Swię-

S. Petr: Chrysologus:

tych

tych Matron, Apostołow, y Aniołow samych, ále też y dla dotchnięcia się Przenayświętszego ciáłá Jezusowego, y dla odpoczynku iego. Iest ieszcze Grob Chrystusow chwalebny dla tego, że się w nim pokazałá wszechmocność Boska przy zmartwychwstániu Chrystusa Pána, iest chwalebny dla Prorockich wyrokow y wiele innych zbáwiennych wiáry nászey táiemnic: iáko mowi Georgius Vicellius. *Monumentum augustissimum est splendidissimumq; vel supra cælum, & supra solem delectabile, non solum propter sanctorum Matronarum, Apostolorum, & Angelorum frequentiam, sed propter sacrosancti corporis Domini contactum, requiem, & Divinæ potentiæ exaltationom, propter Prophetica oracula & multa salutaria fidei nostræ mysteria.*

Dziesiąte: Grob Chrystusow ztąd chwalebny iest, że sami Anieli dali o nim to swiadectwo, y onemu ten nádgrobek przypisali. *Surrexit non est hic: Zmartwychwstał nie masz go tu.* I tego iest zdánia pewny Doktor Zákonu Seráfickiego ktory mowi: O iák wielka iest Grobu Chrystusowego chwałá! o nim bowiem przepowiedział

Georg. Vicellius p. 326. in Pasch:

był

był Izayaſz Prorok: I będzie Grob iego chwalebny. Ale ná czymże chwałá tego Grobu záwiſłá? w czym ſię godnośc y wſpániáłość iego wydáłá? czyli ná tym że rękámi Nikodema y Iozefá, mężow zácnych był pogrzebiony? czyli na tym że ten Grob był nowy y z marmuru wyciosány, w ktorym ieſzcze nikt nie był złozony? by nay mniey, te bowiem wſzyſtkie rzeczy nie ſą ták wielkiego waloru, áby ten Grob mogły uczynić ták chwalebnym. Chwałá tedy Grobu tego záwiſłá ná owym ſwiádectwie Anielſkim: zmartwychwſtał nie máſz go tu. O iák chwalebny ieſt Grobu tego nadgrobek! *O quanta fuit hujus ſepulchri gloria! de eo namq; Propheta Iſaias dixerat: & erit ſepulchrũ ejus, glorioſum. Sed in quo gloria hujus ſepulchri ſita fuit? in quo dignitas & magnificentia ejus apparuit? nunquid in hoc, quod de manu Nicodemi & Ioſephi Virorum illuſtrium, Dominus fuit ſepultus? an quia ſepulchrum novum fuit, & de marmore exciſum in quo nondum quisquam fuerat poſitus? minimè quidem, hæc enim omnia non tanta ſunt, quod ſepulchrum illud tam glorioſum efficere potuerant, ſed gloria hujus ſepulchri in Angelico illo teſtimonio conſiſtit: ſurrexit non eſt*

hic

hic. O quam glorioſum ſepulchri epitaphium

To uważywſzy y obaczywſzy ná oko że Grob Chryſtuſow ſtał ſię y ieſt chwalebny rozraduy ſię z tego w Bogu zbáwicielu twoim, y podziękuy mu zá to, że Grob ſwoy chciał ták wſłáwić y chwalebnym uczynić dla większego zbáwienia twego. A przy tym ſtaray ſię o to ázebyś też y ty Grob Chryſtuſow uczynił chwalebnym. W ten czáś Grob Chryſtuſow uczyniſz chwalebnym, kiedy cześć, honor, y ſławę iego rozſzerżac będzieſz, kiedy pámięć grobu, pogrzebu, y zmartwychwſtánia Páńſkiego ná ſercu chowáć będzieſz: Kiedy go częſto náwiedzáć będzieſz? kiedy ſię Chryſtuſowi Pánu umárłemu y pogrzebionemu przypodobáć y konformowáć będzieſz: ná oſtátek w ten czáś Grob Chryſtuſow chwálebnym uczyniſz; kiedy ſiebie ſamego chwalebnym uczyniſz, to ieſt kiedy chwalebne życie, chwálebne poſtępki chwalebne obyczáie, zácznieſz dlá miłości Páná JEZUSA ukrzyżowánego y pogrzebionego. Reflektuy ſię tedy ieżeliś to kiedy wżyciu

Didacus de La Vega a Paludano in latinum translat. in Dominica Reſurrect: fol. 555.

 uczy-

uczynił? y ieżeliś kiedy życia twego poprawił dla miłości Páná JEZUSA w Grobie złożonego? Reflektuy się powtore ná wszystkie sposoby ktoremi Grob Chrystusá Páná stał się chwalebny, y temi sposobámi przynamniey niektoremi, przyczyn chwały y honoru Crobowi Chrystusowemu, nie zápominay też náśládowáć żarliwości Konstántyná Cesárzá y Heleny Cesárzowey w roszerzániu y promocyi chwały Chrystusowego Grobu: y owszem proś P. Bogá o to, áby ci dał tę żárliwość y nabożeństwo w náwiedzániu Grobu Chrystusowego, ktorą mieli dawni Chrześciánie schodzący się ze wszystkich części świátá do Jerozolimy.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste ktoryś Grob twoy Jerozolimski, Ciáłem twoim Przenayświętszym poświęcony, chwalebnym uczynił, y tę chwałę iego rożnemi inszemi sposobámi rozszerzył: day nam prosiemy cię, ábyśmy chwalebnie żyiac, chwałę Grobu twego codziennie rozszerzáli. AMEN.

Oycze nász. Zdrowás Márya. Credo &c.

W Ko-

W Kościele dwudziestym osmym

FIGURA XXVIII.

Grobu Chrystusowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, przy Grobie dwudziestym osmym zábáwić się możesz.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie co mowi Izáiasz Prorok w Rozdziále pięćdziesiątym trzecim: *Et dabit impios pro sepultura, & divitem pro morte sua, eo quod iniquitatem non fecerit neq; dolus fuerit in ore ejus. I da niezbożnych do pogrzebu álbo do Grobu, y bogátego do smierci swoiey, dla tego nieprawosci nie uczynił, y że zdráda nie byłá w ustách iego;* á iáko siedmdziesiąt Tłomácze czytaią: *Et dabo impios pro sepultura, & divites pro morte ejus. I dam niezbożnych ná pogrzeb iego, bogátych ná smierć iego.* Gdzie uważ poniewaž ten umárły o ktorym wspomina Izáiasz

Isaiæ 53. c.

N2 Pro-

Prorok żadney niepráwośći, żadnego grzechu y żadney zdrády nie popełnił, zá cóż przy pogrzebie álbo Grobie iego mieli być niezbożni? ledwiećby to do Grobu tákiego umárłego, dáć álbo ordynowáć ludźi niezbożnych, ktorzy żyiąc byli pełni niepráwośći y grzechow, á postáremu tego nie czyniemy, y owszem tákim kiedy iuż umrą dla P. Bogá dáruiemy: temu zás umárłemu o ktorym wspomina Izáiasz; obiecuie ktoś dáć niezbożnych do Grobu iákoby ná stráżą y wártę: *Et dabo impios pro sepultura ejus.*

Tá trudność łátwo się rezolwowáć może, zrozumiawszy o czyim to pogrzebie álbo grobie mowi Prorok ná pomienionym mieyscu: bez wątpienia tedy mowi o pogrzebie, o Grobie, y o śmierci Chrystusa Páná: iáko się to dowieść może ze słow przednieyszych tego Proroká w pomienionym Rozdźiále do ktorego odsyłam Czytelniká y to sámo pokaże się z Swiętego Augustyná niżey.

Lubo tedy my do pogrzebu y Grobow ludźi zle żyiących, á dopieroż świątobliwych, nie dáiemy ná stráżą ludźi niezbożnych, ále Chrystus Pan nie miał tego szczę-

ścia choć był nie winny, iák prętko bowiem do Grobu złożony został ták záraz Arcykápłáni y wszyscy stársi Synágogi żydowskiey, postáwili wártę Przy Grobie Chrystusa Páná, obawiáiąc się aby go Uczniowie iego nie wykrádli, álbo żeby nie zmyślili że on zmartwychwstał: I ták to mieysce Pismá Swiętego rozumie S. Augustyn, ktory przez tych ludźi niezbożnych do pomienionego Grobu dánych álbo náznáczonych rozumie onych żołnierzow y strożow, ktorzy strzegli y wártowáli Grobu Chrystusowego po śmierci iego: słowá Augustyná S. są te: *Złośliwi dáni są do strzeżenia Grobu, bo żydzi weszli do Pilatá mowiąc do niego, słyszelismy że on zwodźiciel powiedział uczniom swoim, że miał zmartwychwstáć, roskaż tedy pilnowáć Grobu iego. Dáni są tedy do Grobu iego złi stroże, ktorzy przekupieni od Arcykápłánow prawdę zákryli. Dáni są także bogáci dla iego śmierci, ktorzyby go pogrzebli, y z wielkim uszánowániem Ciáło iego źiemi oddáli: Mali dati sunt pro sepultura ad custodiendũ eum, quia intraverunt Judæi ad Pilatum dicentes ei, Audivimus quod ille impostor dixerat discipulis suis, quia resurrecturus erat,*

 jubeto

jubeto custodiri sepulchrum: dati ergo sunt pro sepultura ejus ad custodiendum mali custodes, qui corrupti pecuniâ à sacerdotibus, veritatem absconderunt. Dati divites propter mortem ejus, qui cum sepelirent & summa reverentia, terræ corpus ejus commendarent.

Przez tych záś bogátych ktorzy dáni ſą ná pogrzeb Chrystuſá Páná, nie kto inſzy ſię rozumie tylko Jozef Arymáteyſki y Nikodem ktory był Doktorem práwá y Náuczycielem Izráelſkim: ci tedy obádwá lubo przed funkcyą pogrzebu Chrystuſowego byli bogátymi, ále ſię ieſzcze bogátſzemi ſtáli, kiedy Ciáło Chrystuſowe ſkarb nieoſzáćowány od Piłatá odebráli, y toż ſámo pochowáli. Zápátruiąc ſię ná ták wielkie ſzczęście Jozefá Arymáteyſkiego S. Epifániuſz mowi: *Záprawdę bogáty Jozef, obiedwie bowiem Chrystuſowe ſubſtáncye od Piłatá wziął dárowizną: záprawdę bogáty, ponieważ onę perłę ktora wſzelki ſzácunek przechodzi, záſłużył ſobie; záprawdę bogáty, ponieważ ſkarb Boſtwá ſámego noſił. Jákoż bowię ten nie powinię ſię zwáć bogátym*

S. August. Homil 36. super illud Ascendit sicut virgultum Tom: 10.

ktory

ktory żywot świátá y zbáwienie odebrał. Jákoż Jozef, nie ma być záprawdę bogáty, ktory tego wziął dárowizną, ktory wſzyſtkich karmi, y ktory iednym roſkázem nád wſzyſtkiemi pánuie. Verè dives utramq; enim substantiam Christi à Pilato donô acceperat: verè dives siquidem margaritam illam quæ omnem æstimationem pretii excedit, secum asportare promeruit. Verè dives, sacculum enim plenum gestabat nempe ipsummet Divinitatis Thesaurum. Quomodo enim is dives non dicatur, qui mundi vitam & salutem adeptus fuerat. Quomodo Joseph verè dives non erat, qui illum donô acceperat, qui omnes nutrit, omniumq; solo imperio dominatur.

Jeſzcze przez tych bogátych ktorzy chowáli y pogrzebáli Przenayświętſze Ciáło Jezuſowe, rozumieć ſię może y Przenayświętſza Márya Pánná, y oná bowiem do pogrzebu Jozefá wiele dopomogłá, ponieważ náprzod krew, y wodę ktora z boku Jezuſowego wypłynęłá oná ile mogłá zebráłá, do zdyimowániá z krzyżá Ciáłá iego włáſnemi rękámi przyłożyłá ſię y gwoździe z ciáłá Jezuſowego wyięte, ſámá odebráłá; zránione záś członki iego, częſcią ſerdecznym áffektem ściſkáłá, częścią

łzá-

łzámi oblewáłá, ná ostátek wziąwszy w ręce cáłe ciáło iego rzekłá: Otoż tobie Jozefie przeznáczona od wiekow táiemnicá przyszłá, do końcá, y dawszy w ręce Jozefá prześcierádło, dáley mowi do niego: do twoiego stáránia to będzie należało abyś to Przenayświętsze Ciáło iáko należy pochował, y to Jozef wypełnił iáko opisuie Pismo święte &c. &c. *Porro Dei Genitricem; quæ cum cæteris fæminis aderat; magna cum reverentia collegisse quantum licuit sanguinem & aquam; quæ e Domini latere fluxerat; ex antiquioribus monumētis recitat metaphrastes qui & hæc insuper addit: dicunt hi; qui de his rebus tractarunt, eam ab initio usq; ad finem se fortiter atq; constanter gessisse, honestè quidem & non indecorè utentem motu animi, factis etiam ostendens se esse matrem, sed matrem omnino illius, qui motum animi certis finibus continuit: mortuumq; videns Filium eo motu animi usa est, ut oportuit: quin etiam in eo de cruce deponendo maternis manibus inservivierit, & clavum qui extrahebatur in sinu suo accepit, & membra illius amplexa est, partim quidem ul-*

Annal. Baron. Tom. 1. An: Christi 34. fol. 338. Philo. de special. leg:

nis

nis stringens, partim suis lachrymis plagas emendans. Deinde tota toti Corpori circumfusa, ecce tibi ab omni sæculo præfinitum mysterium ad finem usq; venit o Domine placida voce dicit: & Josepho in manus tradens sudarium, ait: tibi autem deinceps curæ erit ut sepulturæ tradens hoc eum honestè componas, myrrha condias & ei justa facias.

To wszystko uważywszy náucz się, dla czego też żydzi dáli niezbożnych żołnierzy ná strażą do Grobu Chrystusowego * oto dla tego że Chrystus Pan był niewinny, że żadney niepráwośći niepopełnił, że żadna zdrádá nie postáłá w ustach iego: záczym y ty im bárdźiey iesteś niewinnieyszy, tym bárdźiey bądź gotow ábyś od niezbożnych cierpiał prześládowánie, tym bárdźiey bądź ná to odważny, ábyś niezbożnych strażą wártę, y censury, przeciwko tobie wytrzymał.

Náucz się powtore: Jáko niezmierna opátrzność Boska dopuśćiłá tego áby do Grobu Chrystusowego dáni byli niezbożni ná strażą iego, ták z drugiey strony ordynowáłá to, áby ludzie Bogaci w łáskę niebieską iáki to był Jozef Arymáteyski Nikodem, á osobliwie Przenayświętsza Márya

rya

rya Pánná, áſſyſtowáli pogrzebowi y Grobowi P. Jezuſá: przez co chciáłá nas náuczyć Opátrzność Boſka, że ná kogo przepuſzcza niezbożnych, áby go prześládowáli, temu záraz z drugiey ſtrony dáie ſpráwiedliwych áby mu ſłużyli y iego bronili. Jeżeli tedy y ty maſz iuż iákich ludzi niezbożnych ciebie prześláduiących, wiedz; y wierz mocno otym, że ci dá Bog y ludzi ſpráwiedliwych, ktorzy cie w utrapieniu twoim cieſzyć będą y w oſtátniey toni rękę podádzą.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryſtę, do ktorego Grobu dáni ſą niezbożni żołnierze, áby go ſtrzegli y oraz bogáci w łáſkę twoię áby cię z wſzelką uczciwością pogrzebáli; day nam prośiemy cię, ábyśmy prześládowánie niezbożnych, cierpliwie wytrzymáli, y przez to ſámo ná obronę ſpráwiedliwych ſług twoich záſłużyli. Day nam y to ábyśmy takie ſerce, nabożeńſtwo, y ochotę mieli przy dziſieyſzym náwiedzániu Grobow twoich, iákie mieli Jozef Arymáteyſki, Nikodem, y ſámá Przenayświętſza Márya Pánná, kiedy Przenayświętſze ciáło twoie, z krzyżá zdięte do grobu ſkł볼dáli. A. *Oycze náß. Zdrowáś Márya. Credo &c.*

W Kościele dwudzieſtym dziewiątym

FIGURA XXIX.

Grobu Chryſtuſowego.

Tey figury medytácya, álbo powolnym czytániem, przy Grobie dwudzieſtym dziewiątym zábáwić ſię możeß.

MEDYTACYA.

Przypomniy ſobie co ſię ſtáło z Jeremiaſzem Prorokiem: ten Swięty Prorok Duchá Boſkiego pełny, do cáłego poſpolſtwá y ludu ták począł mowić: *to wam opowiáda Pan: ktokolwiek zoſtánie w mieście ten zginie głodem y powietrzem, kto zás ucieknie do Háldeyczykow, żyć będzie y duſzá iego będzie od smierci wolna. I to opowiáda Pan [Bog wſzechmogacy) wydane będzie, to miáſto w ręce woyſká Bábilonſkiego, y podbiie ſobie to miáſto.*

Uſłyſzawſzy tę przeſtrogę Miniſtrowie y Xiążętá poſzli do krolá y proſili go o to

a żeby

á żeby Jeremiasz był zábity mowiąc. Prosimy ćię krolu áby ten człowiek był zábity, z umyslu bowiem rozgánia wszystkich ludzi woiennych, ktorzy pozostáwáli w tym mieśćie, y owszem rozgania cáłe pospolstwo mowiąc do nich, tákie rzeczy: ponieważ ten człowiek nie szuka pokoiu ludowi temu, ále ráczey szuka złego álbo niepokoiu. Uwierzył tey relácyi Ministrow swoich krol Sedecyasz y powiedział im: *Ecce ipse in manibus vestris est, nec enim fas est vobis quidquam negare:* O to ten człowiek w rękách wászych iest, nie godzi się bowiem wam niczego sprzeczyć, y niepozwolić. Odebrawszy to pozwolenie od krolá Ministrowie y Xiążętá wzięli czym prędzey Jeremiaszá y wrzucili go do jákiegos mieyscá czyli Jeziorá błotnistego, w ktorym nie było wody, ále błoto, wstąpił tedy Jeremiasz w błoto. *Tulerunt ergo Jeremiam & projecerunt in lacum, qui erat in vestibulo carceris, & submiserunt Jeremiam in funibus in lacum, in quo non erat aqua, sed lutum. descendit itaq; Jeremias in cænum.*

Jeremiasz ten od Ministrow y od Xiażąt prześládowány był figurą Chrystusá Páná od Arcykápłánow y stárszych żydowskich

wskich prześladowánego, uciśnionego, y zmęczonego: Jáko bowiem ná zábicie y śmierci Jeremiaszza Proroká instygowáli Ministrowie y Xiążętá krolá Sedecyuszá, dla tego że on im prawdę mowił, że ich miásto przestrzegał co się z nim stáć miało, y z niemi co w nim pozostáwáli: ták Arcykápłáni y stársi żydowscy dla tego nástępowáli ná życie y ukrzyżowánie Chrystusa Páná, że on Arcykápłánom y stárszym żydowskim prawdę mowił, y owszem cáłey Jerozolimie opowiedział, co się znią stáć miało, iáko się to pokázuie ná rożnych mieyscách pismá świętego.

Znowu iáko kiedy Xiążętá krolá Sedecyuszá instygowáli ná zábicie Jeremiászá Proroká, krol Sedecyusz dał go ná ręce Xiążąt swoich. *Ecce ipse in manibus vestris est:* ták kiedy Arcykápłáni, y stársi żydowscy, y cáłe pospolstwo instygowáło ná ukrzyżowánie Chrystusa Páná, tedy Piłat dał go ná wolą żydow *Jesum vero tradidit voluntati eorum.*

Mieysce záś czyli doł błotnisty do ktorego był wsádzony Jeremiasz, było figurą Grobu Chrystusowego według zdánia Carthageny, ktory mowi: *Gdy Jeremiássá w dole*

dole gdzie nie by. . wody zamkniętego, y Dá-
nielá w iáſkini Lwow będacego uważam; te
wſſyſtkie rzeczy Chryſtuſa w Grobie utáione-
go przed oczy mi kłádą. Cum Jeremiam in
lacu ubi non erat aquá incluſum, nec non
Danielem in lacu leonum verſari contemplor
hæc omnia Chriſtum in ſepulchro latentem
mihi ob oculos ponunt. Jáko bowiem w
mieyſcu onym błotniſtym álbo więźieniu
Jeremiaſzowym nie było czyſtey wody
ále błoto: ták w Grobie Chryſtuſowym
przed męką y śmiercią iego nie było zrzo-
dłá niewinności ále błoto grzechu pier-
worodnego: iáko Jeremiaſz odważnie
wſtąpił, w błoto więzienia ſwego: ták Chry-
ſtus ná błoto grzechu pierworodnego mo-
cno náſtąpił y wſzyſtkie zmázy grzechow
náſzych, ná ſiebie wziął y przyiął. *Verè*
langvores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros
ipſe portavit: Jáko Jeremiaſz lubo wſtąpił
w błoto iednákże mu nie ſzkodziło: ták
Chryſtuſowi Pánu błoto grzechow ná-
ſzych żadney zmázy nie zádáło: Jáko Jere-
miaſz niezmázány wyſzedł z więzienia
ſwego: ták Chryſtus nienáruſzony zmar-
twychwſtał z Grobu.

Carthágena Libro 13. de ſepult. Chriſti.

To

To uważywſzy náucz ſię: Chryſtus Pan
że mowił prawdę Synágodze żydowſkiey
y wſzyſtkim ſtárſzym, dla tego ieſt poi-
mány, oſądzony, ukrzyżowány, zábity, y
náoſtátek w Grobie złożony: á coż ieſt
nowego álbo dziwnego, że też y ty dla
prawdy cokolwiek cierpieć będzieſz?
Chryſtus Pan od Piłatá ná wolą żydowſką
ieſt wydány, áby z nim robili coby ſię im
podobáło; á ty czemu nie maſz cierpieć
woli nieprzyiácioł twoich y tám iść zá
ich wolą gdzie oni cię powodzą: ponie-
waż tym ſpoſobem będzieſz náśládował
Chryſtuſá Páná woli, nieprzyiácioł ſwoich
ſłucháiącego, y oney ſię poddáiącego:
Grob Jozefá Arymáteyſkiego do ktorego
Pan Jezus złożony zoſtał, reſpektem Páń-
ſtwá y Boſtwá iego, był iednym prochem
w oczách iego, á poſtáremu w nim Pan
Jezus, dla zbáwienia náſzego odpocząć ra-
czył, záczym lubo też to y owo mieyſce
reſpektem twoiey oſoby, álbo zaſług two-
ich nie ieſt ci przyzwoite, przyſtoyne y
nie korreſponduiące zaſługom twoim, ie-
dnákże nim bądź kontent dla miłości Je-
zuſowey y nieobieray ſobie żadnego miey-
ſcá według twego upodobánia, ále to przyi-
muy ktore ci Przełożeni náznáczą.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryſte ktoryś dla tego ukrzyżowány y náoſtátek w Grobie złożony zoſtał, żeś niewiernym grzeſznikom, prawdę mowił, y zgubę przyſzła ich opowiedał; day nam proſiemy cię ábyśmy ſię prawdy twoiey trzymáli y nigdy od niey nie odſtępowáli. AMEN.

Oycze náſſ. Zdrowás Márya. Credo. &c.

W Kościele trzydzieſtym

FIGURA XXX.

Grobu Chryſtuſowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, przy Grobie trzydzieſtym zábáwić ſię możeſſ

MEDYTACYA.

Przypomniy ſobie co mowi Jeremiaſz Prorok. *Lapſa eſt in lacum vita mea, & poſuerunt lapidem ſuper me. Upadło do dołu życie moie y położyli nádemną kámień.* W tych słowách Kárdynał de Vitriaco uznáie

uznáie figurę Grobu Chryſtuſowego, gdy mowi: *Factus eſt autem nobis panis ſubcineritius per triduanam ſepulturam, & abſorptus a ceto in ſepultura: Unde Jeremias: Lapſa eſt in lacum vita mea, & poſuerunt lapidem ſuper me.* Ale y z ſamych słow Proroká Páńſkiego, iáwnie ſię wydáie, pomieniona figura Grobu Chryſtuſowego.

Gdzie uważ: że łubo przy Grobie y pogrzebie Chryſtuſowym, były rożne okoliczności, iednákże ich tu przez Proroká Chryſtus Pan nie wſpomina, tylko ſam kámień, ktorym był záwálony; rozumiem iż to dla tego ſię ſtáło, że ſię oſobliwa złość w żydách pokázáłá około pomienionego kámieniá; iák prętko bowiem Pán JEZUS był pogrzebiony y wielkim kámieniem záwálony, ták záraz żydzi przyſzli do Grobu, y pomieniony kámień żeláznemi inſtrumentámi, oraz y ſkáłę Grobową wzáiemnie przewiercieli, y potym ták przez kámień iáko y przez ſkáłę przewlekli obrączkę żelazną, y to oboie z ſobą zpoili ták dobrze, że kámień żadnym ſpoſobem nie mogł być odwálony od ſkáły, chybaby ſię

Jacobus de Vitriaco. in Vigilia Paſchæ.
Nicephorus.

O álbo

álbo kámień, álbo skáłá Grobowa padáć musiałá, iáko świádczy Nicephorus. A náostátek pieczęć przyłożyli, y ná straż żołnierzow osádzili.

Uważ powtore: że o tym kámieniu, ktorym był záwálony Grob, nie tylko sam Chrystus Pan przez Proroká, ále y Máteusz Swięty wspomina, gdy mowi: *Angelus enim Domini descendit de cælo, & accendens revolvit lapidem, & sedebat super eum. Anioł Páński zstąpił z Niebá, y przystąpiwszy odwálił kámień, y siedział ná nim.* O! iák wielkie szczęście tego kámieniá! przedtym zá tymże kámieniem odpoczywał Chrystus, á teraz tenże stał się tronem siedzenia Anielskiego: *sedebat super eum*: á czemuż proszę siedział ná nim, á nie stał Anioł Páński? o to dla tego, że iuż nátenczás pomieniony Anioł był Doktorem, Nauczycielem, Mágistrem, ogłosićielem, y sekretárzem Zmartwychwstánia Chrystusowego; káždemu záś Doktorowi y náuczycielowi iest przyzwoita siedźieć, nie stáć; y ták náuczá Severianus gdy mowi: *& sedebat super eum, sedebat inquam, cui nulla inerat lassitudo, ut fidei Doctor, ut Resurrectionis Magister. Siedział Anioł ná kámieniu Grobowym iáko*

Doktor, iáko Magister y Nauczyciel Zmartwychwstánia. Pisząc záś ná to mieysce uczony Celada mowi: iż dla tego siedział Anioł ná grobowym kámieniu, áby skuteczniey pokázał Zmartwychwstánie Chrystusowe, przez świádectwo kámienia Grobowego, y samego Grobu: iákoby ludziom nie dosyć było Anielska godność y wymowa ná wyperswádowánie ták wielkiey táiemnicy, więc Anioł usiáda ná kámieniu Grobowym, y sám Grob iuż wyprożniony, bierze ná pomoc świádectwá swego, áby ten Grob, ktory przedtym nápełniony był Ciáłem Chrystusowym umárłym, teraz gdy go nie má, tym samym świádczył, że Chrystus prawdziwie zmartwychwstał. Między tedy inszemi przywileiámi, ten też iest przywiley Grobu Chrystusowego, że choćby inszego świádká nie było, tedy Grob sám iest dostátecznym świádkiem Zmartwychwstánia Chrystusowego. *In sepulchrali lapide sedet Angelus, cum Resurrectionis Magister inauguratur, quô efficacius demonstret Christi Resurrectionem sepulchri testimoniô. Quasi apud homines non sufficeret Empyrei Angeli auctoritas, & Angelica facundia ad svadelam mysterii. Sedet in*

ſepulchri lapide reſurrectionis Magiſter, & ſepulchrum advocat auxiliarem teſtem, quippè qui nuper ſe viderat toto Chriſti cadavere plenum, vacuitate teſtetur Reſurrectionis fidem. Teſtem indubiæ mortis ſiſtit, ut Chriſtum verè redivivum demonſtret, conſultiſſimè Angelus Reſurrectionem è ſepulchro prædicat, ut fides quæ forſan denegaretur Angelo, non denegetur ſepulchro. Siſtitur ſepulchrum mortis teſtis, vitæ hoſtis, ut inimico ore vita à mortuis fideliter aſſeratur, & à mortalibus credatur fidelius. Undè in ſepulchrali lapide Angelus arcanè ſedet Reſurrectionis Magiſter, ut mortis teſtimonium, ſit vitæ ſuffragium &c.

Ponieważ tedy kámień Grobu Chryſtuſowego ſtał ſię świádkiem zmartwychwſtánia iego, więc konkludowáć przychodzi, że nie maſz ná cáłym świecie droſzſzego y zácnieyſzego kámienia nád ten ieden, y dla tego ten kámień ſam Chryſtus wſpomina y głośi *& lapidem poſuerunt ſuper me*: I tego ieſt zdánia Biſkup Aſteńſki gdy mowi: *kiedy z wielkim uśiłowániem y prácą przebiegam dawnych y Swiętych Authorow piſmá, w ktorych opiſuią ſię rożnych kámieni właſności, náoſtátek bez wſzelkiey*

Didacus de Celada in Gen: c. 1. fol. 53.

excep-

excepcyi konkluduie, że nie maſz żadnego droſzſzego kámienia nád kámień Grobu Chryſtuſowego. Nullus lapis inveniri poteſt pretioſior, quàm unus ſolus iſte qui eſt lapis optabilis, & rarus ipſius ſepulchri Chriſti. I ten kámień rozumiem figurował Jákob Pátryárcha, kiedy ſprácowány po záchodzie słońcá, podłożył ſobie pod głowę kámień, y na nim ſpał ſmácznie. Jeżeli tedy chceſz y ty záſypiáć ſmácznie, podłoż ſobie pod głowę kámień Grobowy Chryſtuſa Pána, á w tym śnie álbo obáczyſz, co niegdy obaczył Jákob Pátryárcha, álbo inney łáſki Boſkiey doſtąpić możeſz.

To uważywſzy, węzmiy ſobie ztąd táki pożytek: co też wſkoráli żydzi, że Grob y kámień Chryſtuſa Páná żeláznemi obręczámi opáſáli, pieczęcią przyciſnęli, y ſtráż przy nim oſádzili? odpowiedam że nić nie wſkoráli, tylko iedno pośmiewiſko z ſiebie uczynili, im bowiem pilniey Grób Chryſtuſow ſtrážą y pieczęciámi opatrzyli, tym więcey dáli świádkow Zmartwychwſtánia Chryſtuſowego: y dla tego Swięty Atánázy náśmiewá ſię z nich mowiac: *O nędzny y nieſzczęśliwy żydzie! ktory śmierci więzy*

Panigurola Epiſcopus Aſtenſis.

rozer-

rozerwał, á nie będzieβ mogł pieczęci Grobowych oderwáć? ktory piekło odarł że wβyβtkiego, á będzieβ ſię obáwiał Grobowych pieczęci? Uzbroy iáko chceβ Grob, zápieczętuy kámień, poſtaw żołnierzy, obtocz iáko chceβ ſtrażami, tym ſpoſobem wyborne dzieło Chryſtuſowe większym uczyniβ, álbowiem tym ſamym dáieβ widomych swiadkow prawdziwego Zmartwychwſtánia iego, ktorzy potym cudá iego głoſit y opowiádáć będą.

Drugi pożytek: kámień Grobowy y ſam cáły Grob ieſt świádkiem widomym Zmartwychwſtánia Chryſtuſowego: ieżeliś tedy dotychczás nie wiedział Zmartwychwſtánia Chryſtuſowego? idź do Grobu iego, á tám ſię wβyſtkiego náuczyſz.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryſte, ktory w Grobie złożony kámieniem wielkim záwálony byłeś, y tenże ſam kámień y cáły Grob twoy zoſtáwiłeś nam, ná iáwne świádectwo Zmartwychwſtánia twego, day nam proſiemy cię, ábyśmy kámieniem grzechow náſzych záwáleni, iák nayprędzey z pod niego powſtáli, y zapátruiąc ſię ná Grob twoy przenayświętſzy, táiemnice zmartwychwſtániá twego mocno wierzyli, AMEN.

Oycze náβ. Zdrowáś Márya. Credo &c.

CZĘSC IIII.

NAWIEDZANIA GROBOW CHRYSTUSOWYCH.

Podáie ſię inſzych dzieſięć figur Grobu Chryſtuſowego, y tych może ſię záżyć tam, gdzie ieſt więcey kościołow y Grobow Chryſtuſowych niż trzydzieści.

W Kościele trzydzieſtym pierwβym

FIGURA XXXI.

Grobu Chryſtuſowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem zábáwić ſię możeβ, przy Grobie trzydzieſtym pierwβym.

MEDYTACYA.

Przypomniy ſobie, co ſię ſtáło z Dánielem Prorokiem w Rozdziále ſzoſtym proroctwá iego: Upodobáło ſię krolowi Dáryuſzowi poſtánowić ſto dwádzieścia Miniſtrow,

ſtrow, y nád niemi Xiążąt trzech, y między temi Xiążętámi był też Dániel, ktory przewyżſzał mądrością wſzyſtkie Xiążętá y Miniſtrow, álbo Stároſtow, dla tego krol umyślił go poſtánowić nád cáłym kroleſtwem. Co widząc Xiążętá y Stároſtowie od Dáryuſzá poſtánowieni, ſzukáli okázyi áżeby mu byli mogli, co z okázyi y máteryi kroleſtwá Dáryuſzowego záſzkodzić, ále w tym nie mogli go podchwycić; záczym z okázyi prawdziwego Bogá, ktorego wyznáwał Dániel, wzieli okázyą do ſzkodzenia iemu; czego áby dokazáli, przywiedli krolá do tákiego edyktu, áby ten káżdy był wrzucony do iáſkini lwow, ktoryby nie krolá ſámego o co, ále inſzego Bogá proſił. Dowiedziáwſzy ſię o tym Dániel wſzedł do domu, y otworzywſzy okná przeciwko Jeruzálem, po trzy rázy ná dzień modlił ſię do Páná Bogá ſwego, y onemu pokłon oddáwał. Wczym gdy Miniſtrowie pomienioni poſtrzegli Dánielá, donieśli to krolowi, że Daniel przełamał, y nie záchował edyktu iego, y oraz inſtygowáli ná Dánielá, áby według edyktu iego, był wrzucony do iáſkini lwow. Uſłyſzáwſzy o tym krol, záſmucił ſię bárdzo,

dzo, y poſtánowił u ſiebie áżeby uwolnił Dánielá, y o tym prácował áż do záchodu słońcá. Ale kiedy Miniſtrowie ktorzy událi Dánielá, náſtępowáli ná krolá, że żadnego dekretu ktory krol poſtánowi, nie godzi ſię odmienić, tedy krol kázał przyprowádzić Dánielá. Wſádzono go tedy do iáſkini między lwy, y przynieſiono kámień ieden, y záwalono nim wchod do iáſkini gdzie lwy były; krol záś ſygnetem ſwoim y Senátorow ſwoich, zápieczętował weście do iáſkini, á żeby ſię nic złego nie ſtáło Dánielowi. Názáiutrz bárdzo ráno wſtáwſzy krol pobiegł czym prędzey do iáſkini lwow, gdzie był wſádzony Dániel, y ſtánawſzy bliſko niego záwołał: *Daniel ſerve Dei viventis, Deus tuus cui tu ſervis, valuitne te liberare à leonibus?* Dánielu ſługo Bogá żywego, ktoremu ty ſłużyſz záwſze, co rozumieſz ieżeli cie mogł wybáwić od lwow? odpowiedział Dániel krolowi: *Rex in æternum vive, Deus meus miſit Angelum ſuum, & concluſit ora leonum, & non nocuerunt mihi.* Krolu żyi ná wieki, Bog moy przyſłáł Anioła ſwego, y zámknął páſzczeki lwow, że mi nie ſzkodziły. To krol uſłyſzáwſzy bárdzo ſię ucieſzył,

ſzył, y kázał Dánielá wypuśćić z iáſkini lwow, y żadnego obrażenia albo náruſzenia od lwow, nie ználeziono w nim. *Tum vehementer Rex gaviſus eſt ſuper eo, & Danielem præcepit educi de lacu, eductus eſt Daniel de lacu, & nulla læſio inventa eſt in eo &c.*

Dániel poſtánowiony nád wſzyſtkie Xiążętá y Miniſtrow krolewſkich, był figurą Chryſtuſá Páná, ktorego Oyciec Przedwieczny wywyżſzył nád wſzyſtkich Monárchow, Potentátow, y Xiążętá świátá tego, według owych ſłow Pſálmiſty Páńſkiego: *Et ego Primogenitum ponam illum, excelſum præ Regibus terræ.* Jáko bowiem przeciwko Dánielowi robili záſadzki Miniſtrowie krolá Dáryuſzá, ták przeciwko Chryſtuſowi Pánu, żydzi y Fáryzeuſzowie, y to czynili z zazdrości. Powtore: iáko Miniſtrowie krola Dáryuſzá, zábić uſiłowáli Dánielá, przez edykt álbo dekret krolá ſwego, ták żydzi Chryſtuſá Páná zabili przez dekret Piłatá y Rzymiánow. Ale iáko z Dánielá przez Aniołá uwolnionego ćieſzył ſię krol Dáryuſz, ták z Chryſtuſá Páná od umárłych wſkrzeſzonego, y po cáłym swiecie opowiedziánego, ćieſzył ſię cáły świát Rzymſki, odmienił práwá, re-

wokował edykta, y Chryſtuſa opowiádáć roſkazał. Potrzecie: iáko oſkárżyćiele Dánielá wnet od lwow ſą pożarti, ták żydzi nieprzyiaciele Chryſtuſowi od Tytuſa zruynowáni ſą. *Danielem fuiſſe typum Chriſti patientis: ſicut enim Danieli inſidiati ſunt Satrapæ, ita Chriſto Judæi & ſcribæ; idq; ex invidia. 2do: ſicut Satrapæ Danielem ad necem adigere conati ſunt per edictum Darii Medi, ita Judæi Chriſtum per ſententiam Pilati, & Romanorum. Sed ſicut Daniele per Angelum liberato, gaviſus eſt Darius, ita Chriſtô à mortuis ſuſcitatô & toto orbe prædicatô, gaviſus eſt orbis Romanus, mutavit leges, cõvertit edicta Romani imperii majeſtas, Chriſtumq; prædicari præcepit. 3tio ſicut Danielis accuſatores mox à leonibus devoráti ſunt, ita Judæi Chriſti hoſtes, à Tito everſi ſunt.*

Jáſkinia zás czyli doł lwow, do ktorego był Dániel wſadzony, dobrze figuruie Grob Chryſtuſa Páná według zdánia Kártágeny wyżey cytowánego, y Kárdynałá de Vitriaco, ktory piſząc o Grobie Chryſtuſowym ták mowi. *Ejectus Jonas de ligno crucis, & abſorptus eſt à ceto in ſepultura. Miſſus eſt noſter Joſeph in ciſternam veterem, Daniel* Cornelius à Lapide: ex Ruperto.

& Jere-

& Jeremias in lacum, ſed tamen inde exiit, & ab inferis rediens anima, corpori conjuncta eſt, & reſurrexit. Zrucony ieſt Jonaſz (to ieſt Chryſtus Pan) *z drzewá krzyżowego, y połknięty ieſt od wielorybá przy pogrzebie. Wrzucony ieſt náſz Jozef do ſtudni dáwney, Dániel y Jeremiaſz do dołu álbo iáſkini, ále iednák ztamtąd wyſzedł, y powracáiąc ták z Grobu, iáko y z piekłá duſzá iego, z Ciáłem złączona ieſt, y żmartwychwſtał.* Ale oprocz tego, rácya ſámá y podobieńſtwo pokázuie, że iáſkinia lwow, do ktorey był wrzucony Dániel, byłá figurą Grobu Chryſtuſowego: iáko bowiem po wſádzeniu Dánielá do iáſkini lwow, onę kámieniem záwálono y zápieczętowáno, tak to wſzyſtko ſtáło ſię z Grobem Chryſtuſowym: iáko iáſkinia lwow, y ſami lwi w niey będący nie ſzkodzili Dánielowi, ále on z niey nienáruſzony wyſzedł: ták Grob do ktorego był Chryſtus Pan złożony nie pożarł, y w niczym nie náruſzył Ciáłá Chryſtuſowego: bo iáko mowi S. Piotr Chryzolog, *mortem non mortuum, devorat hoc ſepulchrum* śmierć tylko ſamę, ále nie umárłego pożera ten Grob, w ktorym był złożony Chryſtus JEZUS. Ná oſtátek iáko

po wſádzeniu Dánielá do iáſkini, ucichli lwi, y z dzikich ſtáli ſię łáſkáwemi y pokornemi, ták zá złożeniem Ciáła Chryſtuſowego do Grobu, ucichły piekielne ſiły, y moce Chryſtuſowa ſą wtenczás przełámáne.

To uważywſzy náucz ſię: krol Dáryuſz iák prętko obáczył że Dániel z iáſkini lwow wyſzedł nienáruſzony, záraz Bogá Dánielowego, wyznał zá Bogá prawdziwego: ták y ty, kiedy widziſz że Chryſtus Pan nienáruſzony zmartwychwſtał z Grobu, wyznay Chryſtuſa Páná zá Bogá prawdziwego, y onemu iáko Bogu prawdziwemu w tym Grobie honor odday. Krol Dáryuſz nie tylko ſam Bogá Dánielowego wyznał zá Bogá prawdziwego, ále y cáłemu, poſpolſtwu ſwemu, to nákazał, ażeby ſię báli y drzeli przed Bogiem Dánielowym, záczym y ty nie tylko ſam Chryſtuſa Páná uznay zá Bogá, ále y drugich do tego prowádź, częścią rádámi, częścią napominaniem, częścią dobrym przykłádem.

Náucz ſię powtore: iáko Dánielowi nic lwy nie ſzkodziły w iáſkini, że w nim nie ználázłá ſię nieſpráwiedliwość, ták y Chryſtuſowi Pánu nie mogłá záſzkodzić złość ludzka

ludzka, że w nim nie było żadney zmázy y nieprá wości. Záczym y ty stáray się o to, ábyś był bez wszelkiey zmázy nieprawości, to ci żadna przeciwność szkodzić nie może. Náucz się potrzecie: Chrystus Jezus zrzodło y początek wszelkiey wolności, był strążą obtoczony, iáko iáki niewolnik, y pieczęcią zámknięty; záczym y ty podday wolność twoię pod straż przełożonych twoich, y ták się ná káżdym mieyscu spráwuy, y nigdzie nie występuy ná mieysce zákazáne, iákobyś był zápieczętowány. Naostátek, zadziwuy się dobroci Jezusowey, że dla ciebie strążą obtoczony, w Grobie zápieczętowány być raczył: podziękuy mu zá to wszystko, y stáray się być wdzięcznym łáskáwości iego.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste, ktoryś strążą obtoczony y pieczęcią nieprzyiaćioł zamknięty być raczył, y potym z tego Grobu nienaruszony zmartwychwstał; day nam prosiemy cię, ábyśmy wolą nászę straży twoiey poddáli, y tobie nienáruszonym sercem służyli. AMEN.

Oycze nasz. Zdrowás Márya. Credo &c.

W Ko-

W Kościele trzydziestym drugim

FIGURA XXXII

Grobu Chrystusowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, zábáwić się możesz przy Grobie trzydziestym drugim.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie Historyą Pismá Swiętego o Jonászu Proroku; ten miał roskázánie od P. Bogá, áby poszedł do Miástá Niniwe y opowiedział im przyszłą kárę nástąpić máiącą, ieżeliby się iego obywátele niepopráwili. Odebráwszy ten roskaz Boski, nie poszedł do miástá pomienionego, ále gdzięindziey, áby się tákim sposobem uchronił przed P. Bogiem. Znalaszszy tedy okręt ktory miał iść ná morze, dał od niego zápłatę y popłynał morzem. Ale że uczynił przeciwko przykazániu Boskiemu, P. Bog dopuścił wielki wiatr: stáłá się tedy wielka náwałność, y okręt był w wielkim niebespieczeństwie: tedy Jonasz

poszedł

poſzedł ná doł wewnątrz okrętu, y ſpał ſnem bárdzo twárdym. *Et Jonas deſcendit in interiora navis, & dormiebat ſopore gravi.* Kiedy ták ſmáczno zaſypia Jonáſz Prorok, obudził go Pan álbo Rządcá okrętu, y rzucili loſy ná to, dlaczegoby P. Bog dopuścił ná nich ták wielką náwáłność? y padł los ná Jonáſzá Proroká, on tedy zá pozwoleniem ſwoim wrzucony ieſt w morze: *Tollite & mittite me in máre, & ceſſabit mare a vobis, ſcio enim ego, quoniam propter me tempeſtas hæc grandis venit ſuper vos.* Jak prętko záś Jonaſz wrzucony ieſt w morze, ták Bog wſzechmogący, nágotował wielorybá ktory połknął Jonáſzá Proroká. Był tedy Jonaſz w wnętrznościach wieloryba trzy dni y trzy nocy, *& erat Jonas in ventre piſcis tribûs diebûs & tribûs noctibus.* Ale gdy potym Jonaſz Prorok modlił ſię do Páná Bogá, y proſił o wybáwienie, rozkazał P. Bog wielorybowi y wyrzucił Jonáſzá ná ſuchą ziemię.

Okręt ten do ktorego wſiadł Jonaſz Prorok był figurą Grobu Chryſtuſowego według zdánia Carthageny ktory mowi: *Jonaſz Prorok reprezentował ná ſobie Ciáło Chryſtuſa Páná, naywyżſzego káptána: żagiel*

giel

giel rozciągniony tego okrętu, figurował prześcierádło, w ktore było uwinione ciáło Jezuſowe. Oprocz záś Ciáłá Jezuſowego, miał ten okręt, wiele inſzych rzeczy y zioł wonieiących, álbo wdzięcznie páchnących, nie dla tego áby niemi było záchowáne Ciáło Jezuſowe od ſkázitelności, ále dla tego áby przeznáczyły, że Chryſtus nie ieſt podległy żadney korrupcyi, álbo zepſowániu tákiemu, iákiemu inſze Ciáłá umárłe ſą podległe. Zydzi záś ktorzy byli żeglarzámi tego okrętu, zapieczętowáwſzy go, y ſtrzegſzy przez trzy dni, utrácili ſpoſob żeglowánia: drogi iego w pośrzodku morzá żadnym ſpoſobem nie poználi, ále y do dniá dziſieyſzego poznáć nie mogą, lubo widzieli ten okręt z Ciáłá Jezuſowego wyprożniony: co był o tryumfalnego Zmartwychwſtánia iego (iáko powiedział Carthagena) nieposlednim dowodem. *Navis, quam ingreſſus eſt Jonas Propheta, ſepulchrum hoc ad vivum exprimit, Jonas Propheta Corpus Chriſti Summi Pontificis refert. Velum expanſum hujus navis, ſindon munda erat, quâ ipſum involutum fuerat. Præter corpus autem Chriſti, varias hæc navis ſpecies*

Carth: lib. 13. de ſepult. Chriſti.

aromati-

aromaticas portabat, non ut præservarent corpus Christi à putrefactione, sed ut illum non esse passurum significarent. Judæi autē qui nautæ fuerant hujus navis, sigillantes & custodientes, illam per triduum, navigandi arte penitus amissa, viam illius in medio maris minimè percipere potuerunt, sed neq; in hodiernum diem illam capere possunt, quamvis alioquin viderunt navem Corpore Christi vacuam, triumphantis illius resurrectionis, (quam ipse eis prædixerat] non obscurum argumentum.

Ale y insi Doktorowie w Jonászu Proroku, uznáią figurę Chrystusá Páná pogrzebionego: y ták Swięty Augustyn mowi: *Jáko tedy Jonaß z okrętu do wnętrznośći Wielorybá, ták Chrystus z drzewá krzyżowego wstąpił do Grobu, y do głębokosci smierci. Sicut ergo Jonas ex navi in alvum ceti, ita Christus ex ligno in sepulchrum, vel in profundū mortis incidit.* Tákże Swięty Tomasz à Villa nova, rozwáżáiąc historyą o Jonászu Proroku, mowi: O iák wielka táiemnicá, w tey prostey zámyka się historyi! Jonász bowiem Prorok, y to wszystko co się z nim działo, było figurą Chrystusá Páná z Grobu

S. August. Epist. 102.

zmar-

Zmartwychwstác máiącego &c. I modlitwá Jonászá Proroká nie iest bez táiemnicy, służy bowiem dobrze, y iest przyzwoita Odkupicielowi pogrzebionemu. *O grande mysterium, quod in hoc historiæ simplici latet facto! typum enim gerebat Domini Salvatoris ex utero terræ, in novam sobolem suscitandi &c. Orat intra uterum Propheta, & neq; minus mistica est ejus oratio: consonat quoq; Redemptori sepulto, cujus (ut diximus] typum gessit.*

Náostátek Angelus Paciuchellus rozważáiąc, iákim się to sposobem stáło, że Jonasz Prorok ták długo został żywy w wnętrznościách wielorybá, ták mowi: komuż tedy nie iest iawna moc Boska konserwuiąca? ktoż nie uznaie dobroci Boskiey ktorey się stał uczestnikiem Jonasz? ktoż nie uznáie miłosierdziá, przez ktore Jonászowi grzech ucieczki dárowány? ktoż nie uznáie wszechmocności Boskiey, ktora ták dziwne cudá sprawuie? ktoż nie uznáie mądrości, ktora się cudowną y w historyi, y w táiemnicy pokázuie? á iákaż tu iest táiemnicá? o to iáwna táiemnicá iest pogrzebu Páná nászego Jezusá Chrystusá,

Thomas à Villa nova: Domin. 1ma Quád. f. 116

 Cui

Cui igitur non manifesta sit Divina virtus conservans? quis non agnovit bonitatem, cujus particeps sit Jonas? Misericordiam, quâ ipsi delictum fugæ condonatur? Omnipotentiam, quæ tam stupenda prodigia operatur? sapientiam, quæ se admirabilem & in historia & in mysterio præbet? quale est illud mysterium? manifestum mysterium est, sepulturæ Domini nostri Jesu Christi.

Tu uważ: dla czego to Chrystus Pan, ták trzy dni był w Grobie, iáko Jonasz był w wnętrznościách wielorybá: pierwsza tedy rácya iest: áby się przez to figura Pismá Swiętego wypełniłá. Druga: Chrystuś nie dla swego pożytku chciał być pogrzebiony, ále dla nászego: á że troiákie iest mieszkánie ná cáłym świecie, to iest niebo, ziemia, y piekło; więc áby temu troiákiemu mieszkániu, y obywátelom iego był pomocny Chrystus Pan, trzy dni pogrzebu swego ná to założył, iáko náuczá Swięty Chryzolog gdy mowi: *Trzy dni pogrzebu swoiego założył Chrystus, dla pożytku troiákiego mieszkánia, to iest piekłá, ziemi, y Niebá; co dla tego uczynił áby w Nie-*

Paciuchellus Lectione 32. § 1. super Jonam. num: 1.

bie odnowił, na ziemi repárował, w piekle odkupił cokolwiek było odkupić potrzebá. Tres dies sepulturæ suæ, tribus impendit Christus habitationibus, profuturos: inferis, terræ, Cælo: instauraturus quæ in cælo sunt, & quæ sunt, reparaturus in terra, & quæ apud inferos redempturus. Trzecia rácya: áby przez táiemnicę trzydniowego pogrzebu swoiego, zasłużył ludziom zbáwienną łáskę Troyce Przenayświętszey: iáko náucza tenże Swięty Chryzolog: *Simul ut Trinitatis gratiam tridui Sacramento datam, panderet hominibus ad salutem.*

Czwarte: áby troiákie zaprzenie siebie samego, przez Piotrá popełnione, nádgrodził Chrystus trzydniowym pogrzebem swoim. Piąta: z troiákiego nieprzyiaciela odnosił wtenczás zwycięstwo Chrystuś Pan, to iest z świátá, ciáłá, y czartá, więc też trzy dni pogrzebu, ná pogrzebienie tych nieprzyiacioł odłożył.

To uważywszy náucz się: Chrystus trzy dni odłożył ná pogrzeb, áby trzemá mieszkániom dobrze uczynił, więc y ty przynaymniey trzy dni na pámiątkę pogrzebu Chrystusowego odłoż, y zábaw się trzy-

Petrus Chrysol. sermone 113. fol. 295.

dniowym nabożeństwem, według sposobu podanego odemnie w książeczce ktorey tytuł: *Ogłos tryumfalny*.

Náucz się powtore: okręt ten do ktorego wsiadł Jonasz Prorok, dla tego podobno wybáwił y wyniosł wszystkich od nawáłności, że w nim trochę odpoczał Jonasz Prorok, ktory był figurą Przenayświętszego Ciáłá Jezusowego, dopieroż okręt Grobu Chrystusowego, może cię od nawáłności świátowych wybáwić, w ktorych iuż nie tylko figura, ále sámo rzetelne y ubostwione Ciáło Jezusowe złożone było.

Náucz się potrzecie: káżdy okręt tym bárdźiey bywa sławnieyszy, im droższe y szácownieysze zámyka w sobie skárby. A ktoryż okręt mogł mieć kiedy szácownieysze skárby, iáko okręt Grobu Chrystusowego? ktory w sobie zámykał nie iákie doczesne dostátki y bogáctwá, ále skarb nieoszácowány, skarb niebieski, to iest Przenayświętsze Ciáło Jezusowe nád wszystkie skárby cáłego świátá droższe y szácownieysze. Ná co się zapátrzywszy zawołáć potrzebá. O szczęśliwy! o błogosłáwiony! o chwalebny Grobie! o iák bogáty iesteś, kiedy obiedwie w sobie nátury zámykasz Boską

Boską y ludzką! O Grobie záprawdę bogáty! kiedy onę naydroższą perłę masz w sobie, ktora wszelki szácunek przechodzi. O Grobie naybogátszy! w ktorym skarb nád skárbámi znayduie się, to iest Ciáło ludzkie, Bostwá pomieszkánie. O wspániáły Grobie! ktoż nád ciebie bogátszy, kiedy w tobie życie y zbáwienie záwierasz? O Grobie nayzácnieyszy! ktoż się tobie przyrownáć może, kiedy tego Páná do siebie przyimuiesz, ktory wszystkim rzeczom życie dáie, wszystkim pożywienie sporządza, y ktoremu wszystkie rzeczy są podległe, kiedy ten Pan iest tobie powierzony, ktory niebu nieskázitelność, słońcu iásność, gwiazdom świátło, ogniowi gorącość, powietrzu pogodę, morzu szerokość, ziemi stáłość, drzewom wzrost, zmyślność y ruszánie się bydlętom, człowiekowi y Aniołom rozum rozdáie.

O felix! ô beatum! o gloriosum sepuchrũ! quam dives es, dum utramq; in te recipis substantiam, humanam & Divinam! O sepulchrum verè dives! dum pretiosissimam illam gemmam complecteris, quæ omnem pretii æstimationem excedit! o sepulchrum ditissimum! in quo thesaurus thesaurorum absconditur,

ditur, Christi nimirum Corpus, Divinitatis hospitium! o eminens sepulchrum, quis te ditior? cum in te mundi vitam & salutem recipis? o sepulchrum præstantissimum! quid tibi comparari potest? ubi Dominum illum suscipis, qui omnibus dat esse, qui omnibus alimenta præstat, cujus pretio cuncta subjiciuntur! Quando inquam, ille tibi concreditur Dominus, qui cælis incorruptibilitatem, soli lumen, splendorem stellis, calorem igni, àëri serenitatem, mari amplitudinem, stabilitatem terræ, plantis germen, sensum & motum brutis, homini rationem, & intellectum Angelis largitur.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste, ktory ná podobieństwo Jonásza Proroká, trzy dni odpoczałeś w okręcie Grobu twoiego, ábyś troiákim mieszkáńcom dobrze uczynił y zbáwienie przyniosł: day nam prosiemy cię, ábyśmy ten trzydniowy w Grobie odpoczynek, codzienną miłością y wdzięcznością nadgrádzáli, a potym do Niebieskich mieszkáńcow, przez zasługi trzydniowego pogrzebu twego policzeni byli. A.

Oycze nász. Zdrowás Márya. Credo. &c

Paciuchellus super Jonam Lect. 32. §. 7. Num. 22.

W Ko-

W Kościele trzydziestym trzecim

FIGURA XXXIII.

Grobu Chrystusowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, przy Grobie trzydziestym trzecim zábáwić się możesz

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie co mowi Izáiasz Prorok. *Veniat pax, & requiescat in cubili suo. Niechay przyidzie pokoy y niech odpocznie ná łożu swoim.* Gdzie náprzod uważ, co się rozumi przez ten pokoy, ktorego przyścia żąda y prágnie Izáiasz Prorok? Przez ten tedy pokoy od Izáiasza Proroká pożądány y sprágniony, rozumie się sam Chrystus Jezus. Ledwie bowiem Chrystus Pan, począł się w żywocie Przenayświętszey Máryi Pánny, tám się záraz prawdziwym pokoiem pokázał, kiedy przez dziewięć miesięcy ták spokoynie w wnętrznościach mácierzyńskich zostawał, że iey żadnych boleści y álterácyi nie spráwił. Po skończonych

Isaiæ c. 57.

dzie-

dziewięci mieſiącach, iák prędko ſię národził, ták záráz bez odwłoki pokoy prze niego, ogłoſili Aniołowie Niebieſcy śpiewáiąc przy ſzopie iego. *Chwałá ná wyſokosci Bogu, á ná ziemi pokoy ludziom dobrey woli.* Ktorzy tedy ludzie byli dobrey woli, ci z národzenia Jezuſowego mieli pokoy; ktorzy záś byli złey woli, iáko to był Herod, ci pokoiu nie mieli, ále to nie pochodziło z Chryſtuſá, tylko z nienáwiści Herodowey. Zeby záś Chryſtus pokázał iż záwſze chciał y chce pokoiu, uſtąpił Herodowi y ſchronił ſię do miáſtá Názáreth y w nim przez długi czás ſpokoynie, nikogo nienáruſzáiąc mieſzkał. Powrociwſzy ſię z Názáreth coż więcey robił Chryſtus, ieżeli nie pokoy? kiedy táką wiárę y náukę Ewángeliczną opowiedział, ktora ſamá prawdziwie uſpokoienie ná ſumnieniu ſpráwuie. Po ſkończonym opowiádániu Ewángelii záczął dźieło odkupienia náſzego, y przy okrutney męce ſwoiey prawdziwym ſię pokoiem pokázywał, kiedy ná tenczás gdy go prześládowáno milczał, y choćby był mogł pułki Niebieſkie y zbroyne ſprowádzić ná obronę ſwoię, tego nie uczynił, áby to wſzyſtko co záczął ſpokoynie od-

práwił

práwił. Jákoż ták ſię wſzyſtko ſtáło, uſpokoił Bogá z Człowiekiem, Niebo z ziemią, Aniołow z grzeſznikámi, y iákoby iedno w Bogu uczynił obiedwie ſtrony, w iedności duchá y obowiązku pokoiu. *Pacificavit Deum cum homine, cælum cum terra, Angelos cum peccatoribus, & quaſi unum cum Domino fecit hæc omnia, in unitate ſpiritûs & vinculo pacis.* Potwierdza to ſamo Apoſtoł ktory mowi: *Ipſe eſt pax noſtra, qui fecit utraq; unum.* On ſam, to ieſt Chryſtus, ieſt pokoiem náſzym, ktory obiedwie rzeczy, uczynił iedną. Przeyzrzawſzy tedy Izáiaſz Prorok, że Chryſtus Pan był ták prawdziwym y drogim pokoiem, pożądał go y prágnął ták dáwno, mowiąc: Niech przyidźie pokoy, y niech odpocznie ná łożu ſwoim.

A ktoreż to łoże, ná ktorymby miał ten Niebieſki pokoy, Chryſtus Jezus, odpoczywáć? nie inſze ieſt, tylko ſam Grob Jerozolymſki, do ktorego był po śmierci ſwoiey złożony; iáko náucza wyżey wſpomniony Doktor, ktory ná pomienione ſłowá ták piſze: *Mowi tedy cudownie S. Izáiaſz: niechay przyidzie pokoy y niech odpocznie ná łożu*

Didacus de Yanguas. de ſepult. Xſti.

ſwoim

ſwoim iákoby powiedział: niech przyidźie ten Niebieſki pokoy náſz, to ieſt Chryſtus po zwoiowánych powietrznych mocárſtwách, po zwyciężonych ták wielu pracách, po odebráney ták cudowney z nieprzyiacioł ſwoich zdobyczy, niech zásypia y odpoczywa lew z pokolenia Judy, niech mowię odpoczywa w łożu ſwoim, y iako lew w iáſkini ſwoiey, ktory do tychczas żadnego odpoczynku doczeſnego niechciał mieć, áby nam wieczny ſpráwił. A żebyſmy záś wiedzieli, że to wſzyſtko o łożu pogrżebu y Grobu Chryſtuſowego mowił Izaiaſz Prorok, ná pomienionym mieyſcu, dowieść ſię to może z ſiedmiudzieſiąt Tłomáczow Piſmá Swiętego według ktorych, ná pomienionym mieyſcu znayduią ſię te ſłowá. Będzie w pokoiu pogrzeb iego: Przy onym bowiem pogrzebie zaczęło mieć pokoy Ciało Chryſtuſowe, y odpoczywáć w dzień utrapienia od pracy ſwoiey, od uciśnienia y niewoli ſwoiey, w ktorey przedtym zoſtáwáło dla nieprawosci y grzechow naſzych. Ait ergo mirabiliter Sanctus Iſaias: veniat pax, requieſcat in cubili ſuo, ac ſi diceret: veniat hæc Divina pax noſtra, quæ Chriſtus eſt, & poſt debellatas áëreas poteſtates, poſt tot tantoſq; exhauſtos labores, poſt captam ab hoſtibus tam mirabilem prædam, dormiat & requie-

ſcat

leo de tribu Juda. Requieſcat inquam in cubili ſuo, & quáſi leo in ſpelunca ſua, qui hactenus nullam requiem temporalem habere voluit, ut nobis æternam cōpararet: & ut ſciamus quod de cubili ſepulturæ loquebatur Prophæta Iſaias in eo loco, juxta editionem ſeptuaginta ſic dicitur. Erit in pace ſepultura ejus. In illa enim ſepultura cæpit habere pacem Caro Chriſti, & requieſcere in die tribulationis à labore ſuo, à concuſſione ſua, & à ſervitute dura, propter iniquitates & peccata noſtra.

To uważywſzy náucz ſię: łoże y odpoczynek Chryſtuſow nie inſzy, był, tylko Grob iego: á ty twoy odpoczynek w czym też zákłádaſz? Łoże to Chryſtyſowe, było twárde, kámienne, y ſkáliſte, á twoie łoże delikatnemi drogiemi y roſkoſznemi uſłane máteryámi. Łoże Grobu Jezuſowego, ſamá tylko pokrywáłá ſkáłá, á nád twoim łożem rozbiiáią ſię pawilony: ná łożu ſwoim, płociennym tylko, y to cudzym prześcierádłem przyodziány był Jezus: á ty ſię złotogłowowemi okrywaſz ſzpálerámi, y tyle częſtokroć ná przepyſzną ozdobę łożá twego wydáieſz, coby ledwie kto łożył ná ozdobę krolewſkiego Tronu;

kiedy

Kiedy ná łożu Grobu swoiego odpoczywał Jezus, nie czynił to dla iákiey wygody ciáłu swemu, ále dla wypełnienia woli Oycá Przedwiecznego: ty záś kiedykolwiek ná łożu twoim odpoczywasz, czynisz to dla tego, ábyś mizernemu ciału tyle wygodził, ile iego zmyślność pretenduie. Pomiárkuy się tedy, iák dáleki iesteś od tego, ábyś się stał podobnym Chrystusowi Pánu, ná łożu Grobu swoiego odpoczywáiącemu: kiedykolwiek tedy nápotym będziesz odpoczywał ná łożu twoim, záwsze sobie przypomniy łoże Grobu Chrystusowego, y iuż nie ták ná łożu zwyczaynym, iáko w Grobie Jezusowym twoy odpoczynek zákłáday. Jeżeli cię záś ná łożu twoim będą bráć iákie zmyślności y myśli niepotrzebne, przypomniy sobie iáko niewygodnie w Grobie swoim odpoczywał JEZUS, tym się tedy rozmyślániem zábaw pilnie, á myśl niepotrzebna zá pomocą Bożą ustąpi. A ponieważ Jezus odpoczywáiąc ná łożu Grobu swego nie zásypiał, ále czuwał dla wybáwienia Oycow Swiętych w otchłániach zátrzymánych. Więc y ty, kiedy się dziś Grobu Chrystusosowego pámiątka odpráwuie, niechciey smácznie zásypiáć, ále się czuynością y modlitwą ná chwałę Grobu Chrystusowego y pogrzebu Jezusowego zabaw, co możesz.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste ktory ná odpoczynek po śmierci swoiey, obráłeś sobie twárdą skáłę Grobu twoiego, day nam prosiemy cię, ábyśmy żadnych wygod ciáłu nászemu nie czynili, ále ciebie w ostrości życia náśládowáli. AMEN.

Oycze nasz. Zdrowáś Márya Credo &c.

W Kościele trzydziestym czwartym

FIGURA XXXIV.

Grobu Chrystusowego.

Tey figury Medytácya albo powolnym czytániem przy Grobie trzydziestym czwartym zábáwić się możesz.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie Ewángelią świętą o Národzeniu Chrystusa Páná u Lukászá święte-

świętego w Rozdziale drugim, gdzie on świadczy, że onych czasow wyszedł był edykt od Cesárza Augustá, ażeby był spisowány cały świát. Ná to tedy spisowánie schodzili się wszyscy; każdy do miástá swego: między ktoremi przyszedł też do miástá Betleem y Jozef z Márya sobie poślubioną, y iuż płodem niebieskim z Duchá świętego poczętym obciążoną, ná pomienione spisowánie. Gdy się tám tedy oboie zábáwiáli, stáło się że Máryi spełniły się dni do porodzenia, y porodziłá Syná pierworodnego, ktorego w pieluszki uwinąwszy złożyłá w żłobie, bo mu nie było mieyscá w gospodzie y w cáłym mieście Betleem. *Et peperit Filium suum primogenitum & pannis eum involvit & reclinavit eum in præsepio; quia non erat ei locus in diversorio.*

Gdzie uważ: ponieważ iáko w inszych Miástách ták y w mieście Bethleem było generalne spisowánie, toć się do Betleem musieli zieżdżáć rożney y godney kondycyi ludzie, á postáremu tego nie dodáie Ewángelistá Páński, żeby się tám komu mieyscá nie dostáło; tylko sámemu Pánu Jezusowi nowo národzonemu *quia non erat ei locus in diversorio:* ták dálece, że áż wstay-

wstayni ná ubogim żłobku złożony być musiał *& reclinavit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diversorio.*

Dla tego tedy nie komu inszemu ále sámemu Pánu Jezusowi nowo národzonemu nie było mieyscá w Betleem, bo on sam chciał áby taiemnicá Národzenia iego byłá figurą przyszłego pogrzebu y Grobu iego: iákoż w rzeczy sámey táiemnicá národzenia Jezusowego w wielu rzeczách figurowáłá, y podobna byłá táiemnicą pogrzebu iego. Jáko bowiem przy národzeniu nie miał mieyscá w Betleem, áni w gospodzie ani w żadnym domie poważnym, ále tylko w ubogiey y poślędniey stáience; ták przy pogrzebie nie miał mieyscá w mieście Jeruzalem, ále zá miásto wyprowádzony ná gorę kálwáryi, tám ukrzyżowány á náostátek nie dáleko od mieyscá ukrzyżowánia w Grobie złożony. Jáko przy národzeniu nie miał żadnego Tronu áni majestátu lubo był krolem, áni kolebki wyśmienitey, náprzykład złotey, srebrney, álbo dyámentowey, ále tylko żłob prosty y to ieszcze cudzy (y ten żłob cudzy iuż był figurą Grobu cudzego w ktorym miał być złożony Jezus:) ták przy pogrzebie swoim nie miał Grobu wybor-

nego

nego náprzykład mármurowego, álbo y zinszych drogich kámieni wyrobionego, ále tylko miał Grob z prostey skáły wyciosány, y to ieszcze nie swoy ále Jozefá Arymáteyskiego. Jáko przy národzeniu swoim prostemi pieluszkámi skrępowány był Jezus, ták przy pogrzebie swoim w proste prześcierádło y czyste był uwiniony od Jozefá Arymáteyskiego. Podobieństwo to národzenia Jezusowego z pogrzebem iego dobrze y pięknie opisuie Swięty Epifániusz gdy mowi: *Fasciæ illius exortum susceperunt, & hîc quoq́, quibus involveretur non defuere: Myrrham suscepit natus, myrrham rursus & aloe suscepit in sepulchrum illatus, ibi adfuit Joseph Mariæ maritus, hic etiam Joseph ab Arimathæa non defuit: partus in Bethleem editus in præsepio depositus est; in sepulchro itidem ac in quodam præsepio collocatus est Christus. Pieluszki iego národzenie przyięły, ále y tu, to iest przy Grobie niezbywáło ná nich, w ktoreby miał być uwiniony: mirrę przyiął národzony, znowu mirrę y aloes przyiął do Grobu złożony; tám; to iest przy národzeniu, był Jozef Máryi Oblubieniec, tu też nie zbywáło ná Jozefie Arymáteyskim, niemowlę w Betleem národzone, w żłobie iest złożone; znowu też w Grobie iák w iákim żłobie iest złożony Chrystus*

Pomienione podobieństwo Národzenia Jezusowego z pogrzebem Jego, ieszcze obszerniey opisuie S. Ambroży, y owszem pogrzeb Páná Jezusa názywa národzeniem, gdy mowi: *Błogosłáwione tedy Ciáło Chrystusa Páná, ktore gdy się rodzi, z żywotá Pánieńskiego rodzi; gdy umiera, w Grobie sprawiedliwego pogrzebione zostáie. Błogosłáwione zaprawdę to Ciáło Chrystusowe, ktore Pánieństwo porodziło, y sprawiedliwość strzegłá: przestrzegał go grob Jozefá áby było nieskázitelne, iáko go żywot Máryi Pánny záchował niezmazánym, tám bowiem, to iest w żywocie, nie znało zmázy męża, á tu w Grobie od śmierci nienáruszone zostaie. Wszędzie temu świętemu Ciału przyzwoita iest świątobliwość, wszędzie przyzwoite iest pánieństwo; poczęło się to Ciało w nowym żywocie, zámknięte też było w nowym Grobie. Pánna iest żywot Páński, Pánna iest y pogrzeb, y owszem śmiem mowić, że sam pogrzeb y Grob iest żywotem, iest bowiem między żywotem Máryi Pánny, y Grobem nie máłe podobieństwo. Jáko bowiem Chrystus Pan z żywotá Máryi Pánny żywy się národził, ták z Grobu Jozefowego żywy Zmartwychwstał, y iáko w ten czas národził się z żywota ná opowiá-*

dánie wiáry, ták y teraz odrodził śię z Grobu ná rozßerzenie Ewángelii: w tym tylko iest nieiáka rożność, że chwalebnieyße iest to z Grobu, niż támto z żywotá národzenie támto bowiem národzenie urodziło śmiertelne Ciáło, to wydáło nieśmiertelne: po támtym národzeniu zstąpił Chrystus Pan do piekłow, po tym wraca śię do niebá. łáskáwße y milße iest to z Grobu, niż támto z żywotá národzenie: támto bowiem národzenie cáłego świátá Páná przez dziewięć mieśięcy w żywocie zamknionego trzymáło, to zás tylko go trzy dni w Grobie strzegło: támto národzenie nierychley nádzieie świátá wypełniło, to zás prędzey wßystkim zbáwienie przynioſło. Nie mnieyßa iest z tąd chwałá, że z Grobu Jozefá Arymateyſkiego Chrystus Pan zmartwychwstał: iáko y z tąd że śię z żywotá Máryi Pánny národził: Ale podobno rzecze kto: iákież mi to iest podobieństwo między żywotem Máryi Pánny, y Grobem? ponieważ Márya Pánná z włáſnych wnętrznośći porodziłá Syná, Jozef tylko mieyſcá pozwolił ná pogrzeb. Ale ia odpowiadam [mowi S. Ambroży) godzien iest tego áffekt Jozefá, ktoryby z áffektẽ Máryi był porownany; ponieważ oná w żywocie poczęła Páná, á on w Sercu; zbáwićielowi członkow ſwoich pozwolitá, on też pokoiu Ciá-

łá ſwego iemu nie przeczył: oná Páná Jezuſa w pielußki uwinęłá gdy śię národził, á ten w prześcierádło gdy umarł, oná pomázáłá Swięte Ciáło oleiem, á ten go drogiemi máśćiámi uſzánował, ponieważ tedy podobne ſobie ſą usługi, więc iest podobny y áffekt, á z tąd idzie dáley, że y zasługi ſą ſobie podobne.

Beatum ergo corpus Domini Christi quod cum naſcitur, utero Virginis gignitur cum recedit, Justi tumulo commendatur. Beatum planè corpus, quod Virginitas peperit, & Iustitia custodiit. Custodivit illud Joseph tumulus incorruptum: ſicut ſervavit illud Mariæ Virginis uterus illibatum, hic enim viri pollutione non tangitur, ibi mortis corruptione non læditur. Ubiq; beato Corpori defertur ſanctitas, ubiq; defertur virginitas. Novus illud venter concipit, novus tumulus includit. Virgo ergo Domina vulva, Virgo est ſepultura: quin potius ipſam ſepulturam vulvam dixerim, est enim ſimilitudo non parva. Sicut enim Dominus de matris vulva vivus extitit, ita de Joseph ſepultura vivus ſurrexit; & ſicut tunc de utero ad prædicandum natus est, ita & tunc ad Evangelizandum renatus est de ſepulchro, niſi quod glorioſior iſta est, quam illa nativitas, illa enim corpus mortale genuit, hæc

 edi-

edidit immortale: post illam nativitatem ad inferos descenditur, post hanc remeatur ad cœlos, Religiosior planè est ista, quam illa nativitas: illa enim totius mundi Dominum, novem mensibus in utero clausum tenuit: hæc autem triduo tantum tumuli gremio custodivit, illa cunctorum spem tardius protulit, hæc omnium salutem citius suscitavit. Non minor gloria est, quod tumulus Joseph suscitaverit Dominum, quam quod eum uterus Mariæ procreavit. Sed fortasse quis dicet; quæ comparatio ventris & tumuli, cum illa ex intimis visceribus edidit Filium, hic autem solummodo locum præstiterit sepulturæ? at ego dico: dignum esse hunc affectum Joseph, qui cum affectu Mariæ conferatur. Siquidem illa utero Dominum, hic corde concepit; illa Salvatori membrorum suorum secretum præstitit, hic secretum sui corporis non negavit. Illa Dominum pennis involvit cum natus est, hic linteis cum moreretur. Illa perunxit Beatum Corpus oleo, hic aromatibus honoravit. Conveniunt ergo sibi obsequia, convenit & affectus, unde necesse est & meritum convenire, nisi quòd Angelus Mariam ad obsequium admonuit, Joseph autem sola justitia persvasit.

S. Ambr. sermone 48. & D. August. serm. 133.

To uważywszy, náucz się náprzod iáko P. JEZUS záczał cudowne národzenie swoie w ubostwie ták wielkim, że áni mieyscá, áni gospody, áni żadnego mieszkánia niemiał włáśnego, ále tylko w cudzey stáyni, y cudzym Grobie był złożony: ták pogrzeb swoy w podobnym ubostwie zákończył; więc y ty nieobáwiay się ubostwá, ále iákoś w nim záczął służyć Bogu, ták się stáray y dokończyć.

Náucz się powtore: że iáko národzenie ták y pogrzebienie Ciáłá Jezusowego było Pánieńskie, było niezmázáne, y niewinności pełne, toć y ty ieżeli chcesz to Ciáło przenayświętsze w Grobie złożone, y z Grobu odrodzone godnie tráktowáć, potrzebá ábyś się ták odrodził, żebyś był Pánieńskiego żywotá y niewinności.

Náucz się potrzecie: iáko národzenie Jezusowe z Grobu chwalebnieyszym nazywa Ambroży Swięty, niż národzenie z żywotá Máryi Pánny, ták národzenie twoie z grobu grzechowego, chwalebnieysze niż národzenie z żywotá Mátki twoiey: záczym ieżeliś iest pogrzebiony w Grobie grzechowym, stáray się o to, ábyś się z niego odrodził, y národził, y iuż się więcey

do Grobu grzechowego nie wracał, iáko się Pan Jezus nie wrocił więcey do Grobu swego.

Náucz się poczwarte, dla tego Ambroży Swięty áffekt Jozefá Arymáteyskiego, przyrownywa do áffektu Máryi Pánny, że iáko oná w żywocie, ták Jozef w sercu począł y nosił P. Jezusa, záczym y ty przyimiy do sercá twego P. Iezusa, stáray się go nosić y donosić áż do końcá życia twoiego, á pewna że twoy áffekt y miłość, będzie się nieiáko rownáć áffektowi y miłości Máryi Pánny.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste, ktory cudowne národzenie twoie w wielu rzeczách uczyniłeś podobne przyszłemu pogrzebowi twemu: day nam prosiemy cię, ábyśmy záraz národzeniem nászym, y pierwszemi początkámi życia nászego, zmierzáli do śmierci y pogrzebu nászego, y ták ustáwicznie o śmierci y pogrzebie pámiętáiąc, wiecznego życia nieutrácili. A M E N.

Oycze nász. Zdrowás Márya. Credo &c.

W Ko-

W Kościele trzydziestym piatym

FIGURA XXXV.

Grobu Chrystusowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, zábáwić się możesz przy trzydziestym piatym Grobie,

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie co się stáło po národzeniu Chrystusa Paná: oto iák prętko się národził Zbáwiciel Chrystus JEZUS, nátychmiast trzey Krolowie przyszli od wschodu do Jerozolymy, y wszedszy do domu ználeźli dziecię z Márya Mátka iego, y upadszy ná koláná, oddáli mu pokłon, y otworzywszy skárby swoie ofiárowáli dáry swoie, złoto, kádzidło, y mirrę. *Cum ergo natus esset Christus, ecce Magi ab ab oriente venerunt Jerosolymam, & intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria Matre ejus, & procidentes adoraverunt eum, & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera aurum thus & myrrham.* Ze tedy po-

Matthaei c. 2.

pomie-

mienieni trzey krolowie odddáli P. Iezu-
ſowi złoto w podárunku, nie maſz ſię cze-
mu dziwowáć, bo táka dárowizna krolom
przyzwoita byłá, y krolow zdobiłá: ále że
oprocz złotá oddáli też kádzidło y mirrę,
temuby ſię dźiwić potrzebá, bo ná táką dá-
rowiznę y ofiárę, nie tylko krolowie, ále
káżdy by nayuboższy mogł by ſię zdobyć.
Atoli trzey krolowie, nie uważaiąc ná
cenſury ludzkie, oprocz złotá ofiárowáli
kádzidło y mirrę; bo w tych dárách, nie
ták rzeczy ſame, iáko táiemnice, ktore ſię
przez nich znáczyły wyrázić chcieli. Od-
dáli tedy náprzod złoto, y przez to chcieli
wyrázić y uznáć Chryſtuſa zá krolá cáłe-
go niebá y ziemi, oddáli powtore kádzi-
dło, y przez to chcieli wyrázić y uznáć
Chryſtuſa Páná, zá Bogá prawdziwego, y
naypierwſzego kápłáná nowego teſtámen-
tu. Oddáli potrzecie mirrę, y przez tę
chcieli wyrázić Grob y pogrzeb przyſzły
Chryſtuſa Páná. I ták te troiákie dáry tłu-
máczy kośćioł Boży, iáko ſię pokázuie z hy-
mnu kośćielnego. *Vidêre poſtquam illum Magi Eoa promunt munera, ſtratiq; votis aſ-ferunt thus, myrrham, & aurum Regium, Re-*
Breviarium Romanum in Epiphan:

gem

gem Deumq; annuntiant theſaurus & fra-grans odor. Thuris Sabæi ac myrrhæus pulvis, ſepulchrum prædocet,

To uważywſzy, troiáki honor odday Pá-
nu Iezuſowi, náprzod odday mu honor iá-
ko krolowi cáłego świátá y niebá, potym
iáko kápłanowi naywyżſzemu, ná oſtátek
iáko Bogu y człowiekowi dla nas według
ciáłá umárłemu, y w tym Grobie pod oſo-
bámi chlebá utáionemu. Oprocz tego ná-
ucz ſię, ábyś od národzenia y rozumu wźię-
cia był gotowy ná śmierć, ná pogrzeb, y
do Grobu, bo P. Iezus ledwie ſię náro-
dził, áż záraz był gotowy ná mękę
ſwoię, ná śmierć, y do Grobu, bo od trzech
krolow myrrę przyiął, ktora znáczyła mę-
kę śmierć, y pogrzeb iego. Náucz ſię po-
wtore: ábyś iednákowym ſercem przyimo-
wał od P. Iezuſa ſzczęście y nieſzczęście,
honor y wzgárdę, przyiaźń y prześládo-
wánia, powagę y konfuzyą, ſmutek y we-
ſele; poniewaź P. Iezus iednákowym ſer-
cem od trzech krolow przyiął złoto y mir-
rę, to ieſt honor krolewſki y wſzyſtkie
wzgárdy ktore go miały potkáć przy okru-
tney męce iego. Zeby zaś przy dźiśiey-
ſzym náwiedzániu Grobow, nie dármo

od Páná

od Páná Iezuſa odeſzedł, przyzwoita ieſt, ábyś dárow Pánu Iezuſowi dánych uczeſtnikiem był, więc ieżeli chceſz, weźmiy ſobie y wſzyſtkie, á náprzod złoto, żebyś był złotu podobny, ktore im bárdźiey ogień poleruie, tym ſię lepſze ſtáie: potym weźmiy kádzidło, ábyś ſię ſtał dobrym zápáchem Chryſtuſowi Pánu, ná oſtátek weźmiy mirrę, ábyś tę przy ſobie máiąc, uſtáwicznie rozmyślał gorżką mękę, śmierć, Grob, y pogrzeb Páná Iezuſá.

MODLITWA.

Pánie IEZU Chryſte, ktory záraz po národzeniu twoim gorżką mirrę, znák przyſzłey męki y pogrzebu twoiego od trzech krolow przyiąłeś, y od pierwſzego momentu národzenia twego cierpieć dla nas zácząłeś; day nám proſiemy cię: ábyśmy od národzenia náſzego, wſzyſtkie prześládowánia dla ciebie cierpieli, y w tey cierpliwości áż do końcá wytrwáli. AMEN.

Oycze náſz. Zdrowás Márya. Credo &c.

W Ko-

W Kościele trzydzieſtym ſzoſtym

FIGURA XXXVI.

Grobu Chryſtuſowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, przy Grobie trzydzieſtym ſzoſtym zábáwić ſię możeſz.

MEDYTACYA.

Przypomniy ſobie Ewángelią Łukáſzá Swiętego, o zgubieniu Páná Iezuſá w mieście Ieruzálem: Rodzicy Páná Iezuſa, to i eſt Iozef Ociec domniemány, y Przenayświętſza Márya Pánná, mieli zwyczay każdego roku chodzić ná wielkanoc do Ieruzálem. Gdy tedy z Pánem Iezuſem iuż we dwunáſtu lat będącym, poſzli do Ieruzálem, y záżyli nabożeńſtwá według zwyczáiu, y gdy ſię znowu powracáli, zgubili P. Iezuſa, á ſami nie wiedzieli gdzie, y ná ktorym mieyſcu. Ale gdy poſtrzegli, że Páná Iezuſa przy nich nie maſz, wrocili ſię názad y ſzukáli go między pokrewnemi, y nie mogąc go ználeść, poſzli názad do Ieruzálem.

lem, y tám go ſzukáli; ſtáło ſię tedy, że p
áż trzeciego dniá ználeźli w kościele ſie
dzącego, w pośrzodku Doktorow ſłuch
iącego ich y pytáiącego. *Et factum eſt po
triduum, invenerunt illum in templo ſedente
in medio Doctorum, audientem illos, & inter
rogantem eos.*

Zgubienie to P. Iezuſa w kościele Iero
zolymſkim przez trzy dni, było figurą o
ney zguby Páná Iezuſá ktora ſię ſtáłá prze
pogrzeb iego w Grobie, tákże przez trz
dni: kiedy bowiem P. Iezus był ukrzyżo
wány, á potym w Grobie pogrzebiony, w
ten czás miał go cáły świát zá zgubionego
A do tego ieżeli ználeźienie P. Iezuſá p
trzech dniách, było figurą chwalebneg
Zmartwychwſtánia iego trzeciego dniá, to
podobnym ſpoſobem zgubienie Páná Ie
zuſá przez trzy dni, może być figurą po
grzebu iego przez trzy dni lubo niezupeł
ne. Ze zás ználeźienie Páná Iezuſá po
trzech dniách było figurą Zmartwychwſtá
nia iego trzeciego dniá, wyráźnie to náu
ucza Swięty Ambroży gdy mowi: Nie be
rácyi ſię ſtáło że Pan Iezus zápomniawſzy
Rodzicow ſwoich, według ciáłá, po trzech
dniách ználeźiony zoſtáie w kościele, á to

Lucæ c. 2. dla

dla tego áby był znák tego, że po trzech dniách tryumfálney męki ſwoiey, ná Tronie Niebieſkim y honorze Boſkim miał ſię nam Zmartwychwſtáiący pokázáć, ktorego iuż zá umárłego miáno. *Nec otioſe immemor ſuorum ſecundum carnem Parentum, qui ſecundum carnem utiq; ſapientiâ Dei implebatur & gratiâ, poſt triduum reperitur in templo: ut eſſet indicio, quia poſt triduum triumphalis illius paſſionis, in ſede cæleſti & honore Divino, fidei noſtræ ſe ſuſcitatus offerret, qui mortuus credebatur.*

To uważywſzy naucz ſię: kiedy w Ieruzalem zgubili Rodzicy ná drodze Páná Iezuſa, tedy poſtrzegſzy to wrocili ſię do Ieruzálem y z wielkim żalem onego ſzukáli, potym znalaźſzy go Przenayświętſza Máryá Pánná y Mátka rzekłá do niego: Synu coś nam to uczynił? o to Ociec twoy y ia z wielkim żalem ſzukáliśmy ćię: *Fili quid feciſti nobis ſic, ecce Pater tuus & ego, dolentes quærebamus te.* Ieżeli tedy w ten czás ták bárdzo bolałá Przenayświęſza Márya Pánná, kiedy ieſzcze nie widziáłá Syná ſwego umárłego dopieroż boleć muſiáłá, kiedy go widziáłá umárłego, ukrzyżowánego á náoſtátek y pogrzebionego. Do-

S. Ambr. lib. 2. in cap. 2dum Lucæ. po-

pomoż iey tedy dniá dzisieyszego tego žálu y wyleway łzy obfite záto, że dla grzechow twoich P. Iezus chciał cierpieć, umrzeć, á ná ostátek być pogrzebionym, y w rozumieniu żydow práwie być zágubionym.

Náucz się powtore: kiedy P. Iezus zgubiony był w kościele Ierozolymskim y kiedy zgubiony był ná gorze Kálwáryi y w Grobie Iozefá Arymáteyskiego, nie więcey zasmucił Przenayświętszą Máryą Pánnę mátkę swoię tą zgubą swoią tylko przez trzy dni y to nie zupełnie; ponieważ y trzeciego dniá zmartwychwstániem swoim pocieszył, Ty gdy śmiertelnie zgrzeszyłeś, tym sámym zgubionym się stáłeś, y podobno iuż w Grobie nálogu grzechowego pogrzebiony iesteś, y w nim dotych czas, nie tylko przez trzy dni, ále podobno przez lat kilka leżysz, záczym nie chciey więcey smucić Mátki twoiey, to iest kościołá Bożego, Przełożonych, Rodzicow, Káznodzieiow, y Spowiedników, ále ich raczey pociesz zmartwychwstániem twoim, z grzechow twoich ciężkich y nałogowych.

MODLITWA.

Pánie IEZU Chryste, ktoryś przez śmierć y pogrzeb, zá zgubionego miány, trzeciego dniá z Grobu Zmartwychwstał, y Przenayświętszą Máryą Pánnę Mátkę twoię pocieszył: day nam prosiemy cię; ábyśmy przez grzech zgubieni, łáską twoią ználezieni być mogli, y z grobu nałogow nászych iák nayprędzey powstáli. A.

Oycze nász. Zdrowaś Márya. Credo &c.

W Kościele trzydziestym siodmym.

FIGURA XXXVII.

Grobu Chrystusowego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem, zábáwić się możesz przy trzydziestym siodmym Grobie.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie Ewángelią święta, u Máteuszá Swiętego w Rozdziale dwudziestym szostym. Pomieniony tedy Ewángelistá S. świádczy, że kiedy Pan IEZUS

był w domu Szymoná trędowatego, przystąpiłá do niego niewiástá, máiąc alábastr máści drogiey, y wylałá ná głowę P. Iezusá w domu pomienionym spoczywáiącego. *Cum esset JESUS in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier, habens alabastrum ungventi pretiosi, & effudit super caput illius recumbentis.* A iáko Łukasz Swięty świádczy, że pomienione máści wylałá na nogi iego, y one, niemi námázáłá, łzámi własnemi zlałá, y włosami głowy swoiey ocieráłá, y cáłowáłá. *Et ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod Jesus accubuit in domo Pharisæi, attulit alabastrum ungventi, & stans retro, secus pedes ejus, lachrymis cœpit rigare pedes ejus, & capillis capitis sui, tergebat, & osculabatur pedes ejus, & ungventô tergebat.*

To námázánie głowy y nog P. IEZUSA w domu Szymoná trędowátego, uczynione przez Mágdálenę, iuż było figurą śmierci, y pogrzebu Iezusowego, iáko się wnieść może z nástępuiących słow samego Chrystusá Páná; kiedy bowiem niektorzy Uczniowie nárzekáli ná Mágdálenę, że ták drogie máści wylałá na nogi Iezusowe, tedy P. Iezus broniąc iey od tego nárzekánia

Lucæ 7mo.

nia y szemránia, odpowiedział im: *Mittens enim hæc ungventum, hoc, in corpus meum, ad sepeliendum me fecit:* iákoby powiedział: nie mieycie zá złe tey niewiáście dobrego uczynku iey, gdy bowiem temi máściámi námazáłá Ciáło moie, uczyniłá to, ná znák y figurę przyszłego pogrzebu mego. Swięty tákże Augustyn, y S. Tomasz pisząc ná ten Rozdźiał Máteuszá S. mowi: *Spiritus Sanctus, illud opus ordinabat ad sepulturam:* że Mágdálena námázáłá Ciáło Jezusowe máściámi? ten uczynek sam Duch Swięty ordynował y sporządził do przyszłego pogrzebu Jezusowego.

Jáko to zás ta usługa Mágdáleny, ná pámiątkę przyszłego pogrzebu Jezusowego miłá byłá iemu? ze dwoch rzeczy poznác się to może: pierwsza że kiedy Mágdálena námázywáłá nogi Jezusowe, obaczywszy to Uczniowie, rozgniewáli się o to, y poczeli szemráć mowiąc. *ná coż się to zda ták wielka utrátá? mogło bowiem to wszystko bydź przedáne y rozdáne ubogim.* Widziáwszy to Pan Jezus co oni mowili, zgánił to Uczniom swoim mowiąc: *ná co się przykrzycie tey niewieście? dobry uczynek dla mnie wypełnitá, álbowiem ubogich záwsze*

mácie z wámi, mnie zás nie záwſze mieć będziecie, gdy bowiem tá niewiáſtá námázáłá Ciáło moie, to uczyniłá ná pámiątkę pogrzebu mego. Też ſamę Mágdálenę ieſzcze ſzerzey obronił y wymowił Chryſtus Pan przed Fáryzeuſzem, kiedy przeciwko niey począł ſzemráć y mruczeć. Ponieważ tedy Chryſtus Pan, ták ſurowo y oſtro bronił pobożnego uczynku Mágdáleny, wypełnionego ná pámiątkę pogrzebu iego, znák ieſt, że ten pobożny uczynek bárdzo mu ſię podobał.

Druga rzecz, ieſt to: kiedy Uczniowie ſzemráli przeciwko Magdálenie, Chryſtus Pan wymowiwſzy ią przed niemi y dawſzy rácye, dla czego iey tego nie powinni mieć zá złe, náoſtátek przydał: *Zaprawdę powiadam wam, gdziekolwiek tá Ewángelia będzie opowiedáná po cáłym świecie, záwſze mowić będą, że tá uczyniłá ná pámiątkę iego:* to ieſt Grobu y przyſzłego pogrzebu iego. Gdy tedy Chryſtus Pan obiecał, że pobożny uczynek Mágdáleny ná pámiątkę Grobu y pogrzebu iego uczyniony, miał być opowiadány po cáłym świecie, y w rzeczy ſamey dotychczás go opowiedáią, toć nie omylnie wnieść ſobie możemy, iák

iák wiele Chryſtus Pan ſzácował pomienioną uſługę, iák wiele ſobie w niey upodobał, y iák wiele ſzácuie uſługi tych wſzyſtkich, ktorzy tę czynią ná pámiątkę Grobu, y pogrzebu Jezuſowego.

Odebráwſzy Mágdálena ták wielką pochwałę y approbácyą pobożnego uczynku ſwego, nie kontentuie ſię tym, że Ciáło Paná Jezuſa w życiu drogiemi námázáłá máściámi, ále y po śmierci toż ſamo powtorzyć prágnie; przybiega tedy bárdzo ráno do Grobu, áby znowu Páná Jezuſa drugi raz námázáłá. *Maria Magdalena, & Maria Jacobi & Salome, emerunt aromata, ut venientes ungerent Jeſum, & introeuntes in monumentum &c.* Jakoż, ieżeli pierwſze námázánie Ciáłá ſwego w rzeczy ſamey wypełnione nádgrodził Chryſtus Pan Mágdálenie, zaprawdę doſyć obficie nágrodził y ſamo prágnienie, y ſamę wolą drugiego námáſzczenia, kiedy ią w ten czás w Grobie ſwoim doſkonále oświecił, y nábyłá tego imienia w Ewángelyi, ktorego iey przedtym nie dáno. Co ſię ták pokázuie. Uwáżáiąc uczony Mendo tę ochotę Mágdáleny, że bárdzo ráno przyſzłá do Grobu Jezuſowego, czyni tę reflexyą, y pyta ſię:

śię: czemu to w tenczás, gdy pierwszy raz do domu Fáryzeuszowego przyszłá Mágdálena námázáć nogi Jezusowe, nie dał iey Ewángelistá Swięty Imienia własnego, ále ią tylko w pospolitości niewiástą názwał. *Ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix*? Wtedy zás gdy przyszła do Grobu namázáć drugi raz Ciáło Jezusowe po śmierci, iuż ią nie zowie po prostu niewiástą, ále ią nazywa Maryą, ktore imię znáczy iedno co oświecona, álbo oświecicielka. *Maria Magdalena fæmina illa vocabatur, ejusq; nomen inter pias alias fæminas primũ obtinet locum, adeoq; clarum est nomen ut illuminata, aut illuminatrix, significet vox Maria*. I tego pytánia swego pomieniony Auktor dáie tę rácyą, y odpowiedź: kiedy pierwszy raz Mágdálena w domu Fáryzeuszowym námazáła nogi Jezusowe, w tenczás tylko grzechow odpuszczenie otrzymáłá, ále świátłá iáwnego y doskonáłego nie dostąpiłá, y dla tego iey też nie dáno tego imienia ktore świátłość znáczy: álbowiem kto chce mieć świátło, kto chce być iásnym, y oświeconym, w Grobie to, Jezusowym otrzymáć potrzeba. Kiedy zás Mágdálena drugi raz przyszła námázáć

Mendo. Ciáło

Ciáło Jezusowe, w ten czás iuż weszła do Grobu, od ktorego ták wielkim świátłem iest napełniona, że się z niego wrociłá zupełnie oświecona, że z niego wyszła oświecicielką, y ozdobioną imieniem Máryi. Dosyć to dobrze námienia Swięty Chryzolog, ktory mowi: Przyszła niewiástą, á wrociłá się Máryą: przyszła ta, ktora nam śmierć przyniosła, wrociłá się ta, ktorá porodziłá życie. Przyszła Márya, y druga Márya, á dlaczegoż y poco? o to obaczyć Grob. Poki Mágdálena nie biegłá do Grobu, poki go niewidziałá, byłá tylko niewiástą: *Ecce mulier: venit mulier*: iák prętko zás obáczyłá Grob Chrystusow, y rozmyśláłá nad nim, záráz się stáłá Máryą. *Maria Magdalene; & rediit Maria*. Przedtym, że byłá niewiástą, była obrazem Ewy, ktora śmierć ludziom przyniásła, potym stáłá się wizerunkiem Máryi, ktora życie cáłemu świátu spráwiłá. Niechay się Mágdálena zápátruie ná wszystkie rzeczy, á ledwie z niewiásty wyżey powstánie: iak przetko zás pilnym okiem weyzrzy ná Grob Chrystusow, nátychmiast stáie się Máryą, nátychmiast staie się świátłem, nátychmiast stáie się oświęconą, w tym m

 men-

mencie ſtáie, ſię oświecáiąca drogę życia wiecznego: *Venit mulier, ſed rediit Maria.*

In primo illo eventu nomen abſconditur, in hoc ſecundo evulgatur: in illo vocatur mulier, in hoc Maria appellatur: Rem capio. Si nomen ſignificat lumen, ſi præfert intuitum clarum, ſi præmonet impertire ſplendorem, id totum in ſepulchro eſt obtinendum. Prius Chriſtum viventem in convivio quæſivit, & quamvis ad ejus provoluta pedes, culparum impetravit veniam, non adhuc manifeſtam adeo lucem eſt conſecuta, indeq; Mariæ nomen quod lucem ſignificat, tunc ei non inditur; nunc intrat ſepulchrum, quod, ipſam tanta luce perfundit, ut jam exeat illuminata, jam egrediatur illuminatrix, jam nomine Mariæ inſignita procedat. Satis innuit D. Chryſologus: venit mulier, & redit Maria: venit quæ intulit mortem, rediit quæ genuit vitam. Venit Maria, & alia Maria: quare? videre ſepulchrum. Antequam ſepulchrum peteret, videret, & conſideraret, erat duntaxat mulier: Ecce mulier: Venit mulier: poſtquam vidit & contemplata eſt, jam eſt Maria: Maria Magdalene: & rediit Maria. Prius quia mulier imago erat Evæ, quæ mortem hominibus attulit, poſt modum effigies fuit Mariæ, quæ vitam hominibus contulit. O æſtimabile oculorum munus! videat Magdalena alia cuncta, & vix è muliere aſſurgit. Sed viſô ſepulchrô, oculîs in illud intentîs, illicò fit Maria, illicò lux, illicò illuminata, illicò vias æternæ vitæ illuminans: venit mulier, ſed rediit Maria.

Ten ieſt przywiley Chryſtuſowego Grobu, że kto do niego wchodzi, kto go nawiedza, kto ſię ná niego zápátruie, kto o nim rozmyśla, ten ſię ſtáie záraz ná rozumie oświeconym, ná woli obiáśnionym, ten ſię ſtáie podobnym Máryi. Jeżeli tedy y ty chceſz być ná rozumie oświeconym, ieżeli chceſz być ná woli obiáśniony, ieżeli chceſz ſię ſtáć podobnym Máryi, z tákim áffektem y żarliwośćia przychodź do Grobu Chryſtuſowego, iáko niegdy przyſzłá Mágdálena.

Piſze X Tomaſz Młodziánowſki, Soc: J. że przez kilka ſet lat po męce Páná Jezuſa trwał ten cud, iż z Soboty ná Niedziele wypadał ogień z Grobu Páńſkiego. Jeżeli tedy człowiecze Chrześciáńſki prágnieſz tego, áby ten, álbo inſzy podobny ogień wypadł ná ciebie z Grobu Páńſkiego, y ciebie oświecił, álbo zágrzał ná duſzy, u-

Andreas Mendo in Quadr. fol. 10. §. 5.

cze-

częſzczay przynaymniey w Soboty do Grobu Jezuſowego, náwiedzay go przynaymniey w Soboty, á nádźieią w Bogu, że od ogniá Niebieſkiego oświecony, y zágrzány zoſtánieſz. Jáko bowiem Chryſtus pryncypalnie y naywięcey w Sobote odpoczął w Grobie, ták też od ciebie tego wyciąga, ábyś przynamniey Sobotę poświęcił honorowi Grobu, y pogrzebu Chryſtuſowego. I iá rozumiem, że ten ogień ktory przez kilkaſet lat wypadał z Grobu Jezuſowego w Sobotę, nie poco inſzego wypadał, tylko po to, áby ſercá Chrześciáńſkie do honoru y czci Grobu Jezuſowego, onemu oſobliwie w Sobotę powinnego. Niech cię tedy, y nás wſzyſtkich ten ogień ſkutecznie zápali, ábyśmy Grob y pogrzeb Chryſtuſa Páná gorąco rozpamiętywáli, y dla miłości iego przynamniey Sobotę ná cześć Grobu y pogrzebu iego poświęcili, náwiedzáiąc Grob iego, ieżeli nie codzień to przynamniey w Soboty.

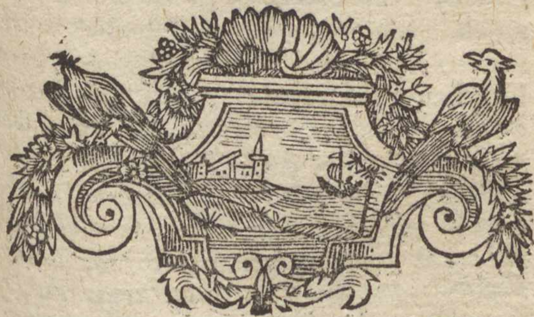
MODLITWA.

Pánie JEZU Chryſte, ktoryś pobożny uczynek Mágdáleny, ná cześć Grobu y pogrzebu twego wypełniony ták mile przyiął, żeś ią od ſzemránia Fáryzeuſzowego y

Uczniow

Uczniow twoich obronił, y chciałeś, áby ten iey uczynek po cáłym świecie był opowiedány: ná oſtátek iák prętko do Grobu twego weſzłá, obiáśniłeś ią świátłem doſkonáłym, o prawdziwym Zmartwychwſtániu twoim: proſiemy cię przyimiy też niegodną pracą náſzę, ktorą dziś w náwiedzaniu Grobow twoich podeymuiemy. Oświeć nas tákim świátłem, iákoś oświecił Mágdálenę, y day nam łáſkę twoię, ábyśmy w gorącości nabożeńſtwá ná pámiątkę Grobu, y pogrzebu twego nie uſtáwáli, ále go codziennie rozmyśláiąc, nádgrody Niebieſkiey z Máryą Mágdáleną Grob twoy náwiedzáiącą, uczeſtnikami ſię ſtáli. Am.

Oycze náſz. Zdrowás Márya. Credo &c.

W Ko-

W Kościele trzydźiestym osmym

FIGURA XXXVIII.

Grobu Chrystusowego, álbo Chrystusá Páná w Grobie złożonego.

Tey figury Medytácya, álbo powolnym czytániem przy Grobie trzydźiestym osmym zábáwić się możesz.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie Rozdźiał dwunásty Máteuszá Swiętego. W tym Rozdziále stánawszy Fáryzeuszowie przed Pánem Jezusem, chcieli tego, áby im iáki znák pokázał. *Magister volumus a te, signum videre.* Usłyszawszy tę pretensyą Chrystus Jezus, odpowiedźiał im: *Pokolenie złe y cudzołożace szuka znáku, á znak żaden nie będźie mu dány, tylko znák Jonászá Proroká; iáko bowiem Jonasz w wnętrznosćiách wieloryba był przez trzy dni y trzy nocy, ták będźie Syn Człowieczy, w sercu źiemi trzy dni, y trzy nocy. Qui respondens, ait illis: generatio*

tio mala, & adultera signum quærit, & signũ non dabitur ei, nisi signum Jonæ Prophetæ. Sicut enim fuit Jonas in ventre ceti, tribûs diebûs & tribûs noctibûs, sic erit & Filius hominis in corde terræ, tribûs diebûs & tribûs noctibûs.

Uważáiąc te słowá Chrystusá Páná, niektorzy Doktorowie, pytáią się dla czego Chrystus Pan Fáryzeuszom nie dał inszego znáku, tylko znák Jonászá Proroká? y odpowiedáią, iż to dla tego uczynił, że w znáku Jonászá Proroká, zámykał się znák, álbo Figura Grobu Chrystusowego, Grob zás Chrystusow iest naylepszym, nayskutecznieyszym znákiem, iáko Bostwá, ták y nátury ludzkiey w Chrystusie Pánu, iáko náucza pewny Doktor Zakonu Seráfickiego, ktory pisząc na to mieysce Pismá Swiętego, ták mowi: Znáku y cudu, ktorymby się Chrystus Pan pokázał być rázem Bogiem y człowiekiem, nie widzę skutecznieyszego y lepszego nád Grob iego Przenayświętszy; w Grobie bowiem Chrystusowym dwie rzeczy rázem widzicie, śmierć y Zmartwychwstánie iego. A czymże lepiey może się iáwniey pokázáć

Panigurola Episc. Astens. fol. 134. & Martinus Doyza.

nátura iego ludzka, iáko iego śmiercią? á czymże lepiey godność, y wysokość iego Bostwá, może się wydáć, iáko iego Zmartwychwstániem: to bowiem oboie iest nie odbitym argumentem: umárł więc był człowiekiem; siebie samego włásną mocą wskrzesił: więc był Bogiem. Te są dwá filáry, álbo ściány naymożnieysze wiáry Chrześciáńskiey, ábyśmy w Chrystusie Pánu wierzyli Bostwo y náturę ludzką. Ná tych dwoch rzeczách zawisł pierwszy fundáment budynku Chrześciáńskiego, á święty kámień Grobowy, iest głową pomienionego budynku &c. &c.

Dla lepszey informácyi przywodzę tu cáły dyskurs pomienionego Auktora, lubo trochę przydłuższy. Słowá iego in terminis są te: *Scribæ & Pharisæi non à Christo petunt signum aliquod, quô ejus cognoscatur Humanitas; ipsum enim esse hominem, jam & videbant, & credebant; nec etiam ab ipso petunt signum ipsum esse purum & solum Deum, nam intuentes eum tanquam mortalem hominem, nullatenus ipsis in mentem venit credere, esse purum & solum Deum; hoc ergò à Christo petunt miraculum aliquod, ita præclarum, & cætera miracula excedens, ut ex ipso*

ipsò facilè cognoscant & credant Christum esse Deum & hominem simul. Et intelligens dulcissimus Dominus meus, cogitationes illorũ, ipsos ad sepulchrum sánctum suum remittit: quod ubi ego considero, [o sapientia immensa] nescio quô aliô signô, præstantius & efficacius mundo declarari poterat, Christum Deum & hominem simul esse. Apertè Christus monstraverat ipsum esse hominem nascens de muliere, lachrymas emittens sicut cæteri pueri, mortem aliquándo fugiens, fame & siti vexatus, & in itineribus fatigatus sæpe, & deniq; omnia signa & effectus veri hominis in ipso jam viderant, & experimentô credebãt: & etiam hic magnus Dominus, qui varios langvores curaverat, illuminaverat cæcos, surdis præbuerat auditum, multiplicaverat panes & pisces, super undas maris ambulaverat, tanquam in firmo littore, & multos suscitaverat mortuos, hæc omnia & alia suæ Divinitatis signa exhibuit, & Deum se efficaciter probavit. Sed signum aliquod, & miraculum, quô simul Deum & hominem esse indicet, nescio aliud esse efficacius & melius, suô sacratissimô sepulchrô; in ipso etenim, duo intuimini, simul mori, & resurgere Christum: quo alio apertius alicujus humanitas declaratur quàm

quàm ejus morte? & quò Dignitas sublimitas Dei apertius ostenditur, quàm ejus resurrectione sacrosancta? hoc est enim efficax argumentum: mortuus est? ergo homo erat: se ipsum propria virtute suscitavit? ergo Deus erat. Isti sunt duo firmissimi parietes ædificii fidei Christianæ, Divinitatem & Humanitatem in Christo credere, & istîs duobûs: fit angulus ædificii: & sacer lapis sepulchri, caput & clavis illius anguli, utrumq; parietem complectens, & lapis verè angularis, qui ex ea parte, qua humanitatem mortuam suscepit, pariet humano connectitur, & ex ea parte quasi nobis mortuum, vivum & resuscitatum reddidit, parietem Divinitatis complectitur. Et hac ratione efficax signum est, quô probatur Christum verum Deum, & hominem esse. Similia, imò in re, habet eadem, Panigarola Episcopus Astensis feriâ 4tâ post Dominicam 1mam Quadragesimæ.

Nie tylko záś Grob Chrystusow był znákiem, z ktorego się náyskutecznieу poznáć może nátura ludzka y Bostwo w Chrystusie Pánu, ále oraz był znákiem wszechmocności iego, kiedy mocą swoią zwyciężył czártá, y cále piekło ze wszystkiego ogołocił.

Martinus Doyza feriâ 4tâ post Dominicam 1mam Quadrag.

gołocił. Tenże Grob Chrystusow był znákiem miłosierdzia, kiedy, duszá Chrystusá Páná z Bostwem złączona, raczyła wstąpić do piekłá dla zbáwienia nászego. Był tenże Grob znákiem spráwiedliwości, kiedy Oycow Swiętych z piekłá uwolnił, y z sámego piekłá ray uczynił, to záś wszystko porobił Chrystus, kiedy Ciáło iego było w Grobie, iáko náucza Biskup Astenski ktory mowi. *Sed quid, si per signum quod Christus dedit, intelligere velimus ea, quæ Christus fecit in illo triduo, quandò Corpus ipsius mortuum in sepulchro remansit, quid dicemus? an non potissimum fuit signum potentiæ suæ? & convenientissimum? quando vicit Diabolum, vinctos recuperavit, infernum spoliavit? An non hæc sunt potentissima signa Divinitatis Christi? non dedignata est anima Christi Divinitati conjuncta descendere ad infernos, an non est signum infinitæ suæ misericordiæ? Christus in illo triduo multa Dæmonia in abyssum inferni detrusit, an non signū suæ est potentiæ? Christus fecit ut infernus fieret Paradisus: unde latroni dixit: hodie mecum eris in Paradiso. Omnia ista fecit interim, dum ipsius corpus esset in sepulchro, se* Panigarolá Episcopus Astensis.

pulchrum itaq; est signum misericordiæ, potentiæ, justitiæ & gloriæ, hæc omnia in sepulchro continentur.

To uważywszy, náucz się náprzod: poniewaź Grob Chrystusow iest naylepszym znákiem tego, że Chrystus Pan iest oráz Bogiem y Człowiekiem: więc y ty ná uwierzęnie tego, nie szukay inszych znákow y dowodow, ále weyzrzawszy ná Grob Chrystusow, wyznay go Bogiem y oraz Człowiekiem,

Náucz się powtore: iakci powinno być miłe mieysce Grobu Chrystusowego, y iáko go szánowáć powinieneś, kiedy go Bog uczynił znákiem Bostwá, y nátury ludzkiey w Chrystusie Pánu.

Náucz się potrzecie: kto potrzebuie miłosierdzia tám idźie gdzie iest znák miłosierdzia, kto potrzebuie spráwiedliwości, kto potrzebuie chwały, tám idźie gdzie iest znák chwały: Grob Chrystusow iest znákiem miłosierdzia, udáyże się do niego, proś o miłosierdzie Jezusá w nim złożonego, áby nie pámiętał ná grzechy twoie, ále áby ich raczył miłościwie zmázáć y odpuścić. Grob Chrystusow iest tákże znákiem spráwiedliwości, ieżeliś tedy iest ukrzywdzony od kogo, tu się pożałuy, tu skárgę twoie zánieś, tu wszystkich dla miłości Jezusowey dáruy, a łátwo spráwiedliwości doydziesz. Grob Chrystusow iest znakiem chwały, więc ieżeliś iest od kogo wzgárdzony, poniżony, y właśnie przytłumiony, tu chwały zbáwienney dostąpisz.

Náucz się poczwarte: iák słusznie y dobrze powiedział Izáiasz Prorok, że będzie Grob iego chwalebnym; álboż to málá chwałá iest Grobu Chrystusowego, że się stał znákiem Bostwá y człowieczeństwá Jezusowego? że się stał znákiem wszechmocności, miłosierdzia y spráwiedliwości iego? choćby tedy żadney inszey racyi nie było, tá sámá powinna cię wzbudzić do uszánowánia Grobu Jezusowego, y do gorącego nabożeństwá przeciwko Jezusowi w nim złożonemi, że Grob swoy uczynił cudownym znákiem Bostwá y człowieczeństwa swego.

MODLITWA.

Panie JEZU Chryste ktoryś Grob twoy ták wyniosł y uwielbił, żeś go chciał mieć znákiem Bostwá y nátury ludzkiey w tobie, day nam prosiemy cię abyśmy to w Gro-

w Grobie twoim czytáiąc ciebie Bogiem y oraz człowiekiem mocno wyznáwáli, á przytym wyznáwániu nászym miłosierdzia twego y chwały wiekuistey uczęstnikámi się stáli. A M E N.

Oycze nász. Zdrowás Márya. Credo &c.

W Kościele trzydziestym dziewiątym.

FIGURA XXXIX.

Grobu Chrystusowego.

Tey figury medytácya, álbo powolnym czytániem, przy Grobie trzydziestym dziewiątym zábáwić się możesz.

MEDYTACYA.

Przypomniy sobie co mowi Chrystus Pan, u Janá Swiętego w Rozdźiále dwunastym, *Amen: amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. Záprawdę, záprawdę powiadam wam, ieżeli ziárno upadáiace*

iace ná ziemię nie obumrze, samo tylko zostánie: ieżeli zás obumrze, wielki pożytek przynosi.

Przez to źiárno u Janá S. wspomnione, rozumie Kárdynał Bellarmin samego Chrystusá Páná ukrzyżowanego, gdy mowi: *Ktoż to poymie że samo ziárno iák długo cáłe iest y nieobumárłe, żádnego skutku uczynić niemoże: iák prętko zás obumiera y rozpuka się w ziemi, ták záraz korzonki, drzewo, gałęzie, kwiáty, owoce, y cáła drzewá wielkość z siebie wydáie. Co gdy ták iest, nie bez przyczyny Chrystus Pan do źiárna siebie samego przyrownał. Weyrzyicie bowiem, y obaczcie Kościołá świętego wielkość, wysokość, wspaniáłość, obáczcie Senat Apostołow; pułki Męczennikow, zgromadzenia Pánien, Biskupow, Kápłánow, Dyákonow, y insze stány poniższe; obaczcie, tak wiele rożnych zakonow, y insze ták wielkie y niezliczone ozdoby kosciołá uważcie. Zkadże proszę poszło to wszystko? ieżeli nie z ukrzyżowánego Zbáwicielá, Unde nam obsecro prodierunt hæc omnia! nisi ex illo Crucifixo Salvatore, ex illo inquam semine, quod mole tam parvum videbatur, maximum cum virtute esset. Zápra-*

Bellarminus Conc. 39. p. 345.

wdę tedy Chryſtus ieſt ziarnem y náſieniem y ponieważ z niego ták wielkie drzewo wyſzło, ktore látorosci y gáłęzie ſwoie rozciąga ná wſchod y záchod, ná południe y pułnoc, y ktorego cień, cáły świát okrywa.

Powtore, tenże Kárdynał Bellármin, przez pomienione ziárno rozumie Chryſtuſa Páná pogrzebionego, y w Grobie złożonego, gdy mowi: *záſiewa we łzách oracz ogołocone ziárno, áby w krotce potym z weſelem miał żniwo. Umiera zaprawdę owo ziárno, ále wnet wſchodzi y powſtáie, iednákże nie ſamo, áni ogołocone, ále w zielone liſtki nieiáko przybráne, y wiela inſzemi podobnemi ziárnámi zewſząd otoczone. Tymże ſpoſobem y Chryſtus: ſam tylko, y to ogołocony, bo tylko w przescierádło uwiniony, iáko ziárno iákie w wnętrznosciách ziemi, to ieſt w Grobie leżał pogrzebiony, ále trzeciego dniá zmártwychwſtał, y wdział ná ſiebie niesmiertelnost, chwałę, swiátło, y ozdobę: y oraz kosciol ſwoy do życia y swiatła przyprowádził: on tedy ſam ieſt ziárnem y zdziebłem, kosciol kłoſem, on ieſt Głowa, kosciol ieſt ciáłem; on ieſt wſchodzaca roſzczka, kosciol ieſt látorosla, álbo raczey drzewem naypięknieyſzym y*

Idem. Ibidem.

naywię-

naywiękſzym. To tedy znaczy ſię gdy mowi Chryſtus Pan, ieżeli zás umrze wielki pożytek przynoſi. Seminat in lachrimis agrigola nudum granum, ut paulò poſt cum exultatione metat. Emoritur quidem illud, ſed mox reſurgit, neq; ſolum, neq; nudum, ſed vireſcentibus foliis quaſi veſtitum, & multis ſibi quaſi ſimilibus granis ex omni parte ſtipatum. Ad eundem modum Auditores, Chriſtus ſolus & nudus, veluti ſemen in terræ viſceribus jacuit reconditus, ſed poſt triduum exurrexit, immortalitatem, gloriam, & lumen, & decorem indutus, & Eccleſiam ſimul ad vitam & lumē revocavit. Itaq; ipſe culmus, Eccleſia ſpica, ipſe caput, Eccleſia corpus, ipſe radix, Eccleſia virgultum, ſeu potius arbor pulcherrima & maxima eſt. Hoc eſt igitur: *Si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert.*

Tego zdania ieſt y Philippus Diez ktory mowi: *Jáko ziárno iák prętko go záſiewaia w ziemi, wilgoć ziemi do ſiebie ciągnie, potym ięcdrznieie y grubieie, y obumiera álbo pruchnieie: á ná oſtátek gdy ſię rodzi, z nim też wiele inſzych ziarn ná swiát wychodzi ták tymże ſpoſobem Chryſtus umárty, zámknięty w ziemi* [*to ieſt w Grobie*] *moca ſwoiey smier-*

Bellarm: Concion: 39. pag: 348.

 ci po-

ci, pociągnął do siebie cała ziemię ludzi, &c. Sicut granum frumenti postquam in terra seminatur, humorem terræ ad se trahit, & tumescit, ac putrescit, & tandem cum nascitur, cum eo plurima grana in lucem prodeunt, deniq; non unum solum granum, sed granorum spica ab illo exit, sic eodem modo Christus mortuus inclusus in terra, virtute suæ mortis, attraxit ad se terram hominum.

To uważywszy náucz się: Chrystus przyrownał siebie samego do ziárna małego y umárłego, y tego sámego przyrownánia álbo podobieństwá skutek pokázał ná krzyżu, pokázał w Grobie, pokázał y przy chwalebnym zmartwychwstániu swoim, więc y ty stáń się podobnym ziárnu temu, pogrzebay, siebie sámego w ziemi, to iest w popiele pokuty święty umrzey świátu, umrzey pożądliwości ciáłá, umrzey złym nałogom, á gdy ták umrzesz, w tenczás się dopiero národzisz, w ten czás zmartwychwstániesz, w ten czás wielki pożytek Bogu y kościołowi uczynisz: ieżeli zás ták nie umrzesz, wiedz o tym że iáko nági, ubogi, y ogołocony ná świát przyszedłeś, ták nágim, ubogim o-

In summa Prædicantium pag. 431. de Resurrectione Domini.

gołoco-

gołoconym, y żadnego pożytku nie przynoszącym będziesz, bo iest ártykuł wiáry co Chrystus Pan powiedział: *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet.* Jeżeli ziárno upadáiace ná ziemię nie umrze, sámo tylko zostánie, y żadnego pożytku nie przyniesie. Jeżeli tedy nie umrzesz, żyć nie będziesz: y żadnego pożytku áni Bogu, áni kościołowi, áni duszy twoiey nie uczynisz.

Reflektuy się przytym, ieżeliś też przez cáłe życie twoie uczynił iáki pożytek Pánu Bogu, kościołowi Bożemu, tobie sámemu, y duszy twoiey zbawienny, y ieżeliś się o to stárał ábyś sprawiedliwie umarł świátu, y ták się dobrze w osobności zámknął, iáko był zamknięty Chrystus Pan w Grobie.

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste, ktory iáko ziárno w ziemi zasiáne umárszy ná krzyżu, w Grobie pogrzebiony, wielkie y niezliczone pożytki kościołowi, twemu y cáłemu świátu przyniosłeś, ták odpoczywáiąc w Grobie, iáko y przy zmartwychwstániu twoim: day nam prosiemy cię, ták umrzeć y być pogrzebionemi, ábyśmy tobie, kościo-

łowi

łowi twemu, y dufzom nafzym zbáwienne pożytki przynieśli, á potym z toba tychże fámych pożytkow w krolestwie Niebieskim wiecznie záżywáli. AMEN

Oycze náß. Zdrowás Márya, Credo &c.

W Kościele czterdziestym

FIGURA XL.

Grobu Chrystusowego.

Tey figury medytácya álbo powolnym czytániem zábáwić ßę możeß przy czterdziestym Grobie.

MEDYTACYA.

Przypomniy fobie co mowi Jan S. *I widziałem w práwey ręce siedzącego ná Tronie kśięgę zápisáną wewnątrz, y powierzchu zápieczętowáną śiedmią pieczęciámi. I widziałem Anioła mocnego y wołáiącego głosem wielkim? ktoż iest godzien otworzyć kśięgę y tey pieczęci odpieczętowáć? I nikt nie mogł ani ná Niebie, ani ná ziemi, ani pod ziemią otworzyć pomienioney kśięgi, áni ná nię*

nię weyzrzeć. I ia płákałem bárdzo [*mowi S. Jan*] *ponieważ nie znał śię nikt godnym do otworzenia kśięgi, y weyzrzenia ná nię. Aż oto ieden ze stárcow rzekł mi: Nie płacz: oto zwyciężył lew z pokolenia Judy, rośczká Dáwidowa, on iest godzien otworzyć tę kśięgę, y iey śiedm pieczęci odpieczętowáć. I widziałem że w posrzodku Tronu y czterech zwierząt, y posrzodku stárcow stánął Báránek iáko zábity. y przyßedł, y wziął z ręki śiedzącego ná Tronie kśięgę, y iák prętko ią otworzył, czworo zwierząt y dwudziestu cztech stárcow, upadli przed Báránkiem y śpiewáli pieśń nową, mowiąc, godzien iesteś Pánie wziąć kśięgę y otworzyść pieczęci iey ponieważ zábity iesteś, y odkupiłeś nas przed Bogiem krwią twoią, z wßelkiego pokolenia y języká, z wßelkiego ludu y rodzáiu, y uczyniłeś nas Bogu krolestwo y kápłánow, y będziemy krolowáć ná ziemi.*

Tu uważ co śię rozumie przez tę kśięgę, ktorey nikt niemogł, przeczytáć, y otworzyć, y ną nię weyrzeć? y co śię rozumie przez śiedm pieczęci pomienioney kśięgi? Przez tę tedy kśięgę, ktorey nikt nie mogł otworzyć y przeczytáć, według zdánia Swiętego Bernárdá, rozumie śię ná-

Apocal. c. 5. tura

turá ludzka, ktorą Syn Boży zstąpiwszy z Niebá ná świát, wziął ná siebie: *An potius humanitas ejus ipse est liber, & quærenda sunt signacula septem?* przez siedm zás pieczeci, rozumieią się te siedm zasłony, pod ktoremi w ludzkim ciele táiło się Bostwo Syná Bożego. *Pierwsza tedy zasłona álbo pieczęć* pod ktorą táiło się Bostwo Syna Bożego, było zaślubienie Máryi Pánny z Jozęfem, pod ktorym zaślubieniem ták się potomstwo Pánieńskie ukrywáło, że stworzyciel człowieká, poczytány był zá Syná iednego cieśle. *Druga pieczęć* były wszystkie włásności ciáłá, iako to że Syn Boży stáwszy się człowiekiem płakał iáko dziecię, karmiony był mlekiem iáko dziecię, y zásypiał, y że był podległy wszystkim inszym potrzebom ciáłá, pod ktoremi ukrywał się Májestat Bostwá iego. Toż się działo, kiedy przyiął znák obrzezánia, y kiedy przed Herodem uciekał do Egyptu: w tenczás áni mogł być uznány zá Syná Bożego, áni zá krolá Niebieskiego. *Trzecia zasłona álbo pieczęć: było* kuszenie ná puszczy od czártá, gdy mu czart kusząc go powiedział: Jeżeliś iest Synem Bożym, roskaż, aby tę kámienie chlebem się stáły.

Czwarta

Czwarta pieczęć: było kuszenie ná ganku od tegoż czártá, gdzie mu powiedział ieżeliś iest Synem Bożym spuść się na doł: czego oboyga Chrystus nie uczynił, áby byłá księgá zapieczętowáná, ażeby czárt chytry był oszukany. *Piata zásłona álbo pieczęć,* było kuszenie ná gorze gdzie czart kusząc Chrystusá Páná powiedział mu: To wszystko co widzisz na ziemi dám tobie, ieżeli upádszy ná koláná pokłonisz mi się: *Szosta zasłona álbo pieczęć,* był znák krzyżá, kiedy Chrystus był záwieszony między dwomá łotrami, y kiedy Pan májestatu nieográniczonego, policzony iest y poczytány między niespráwiedliwęmi. *Siodma zasłona álbo pieczęć* był pogrzeb Chrystusá Páná w Grobie Jozefa Arymáteyskiego, y oná pieczęć ktorą Grob był zápieczętowány, y żadna pieczęć nie zakryłá ták wielkiey táiemnice Bostwá Chrystusowego, iáko pieczęć pogrzebowa, iák bowiem pogrzebiono P. Jezusá w Grobie, w ten czás prawie wszyscy zdáli się wątpić ták dálece, że y Uczniowie iego powiedzieli, żeśmy się spodziewáli, áż o to trzeci dzień iest á nie słycháć nic otym. *Sextum est signaculum Crucis, ubi pependit inter latrones, & cum*

iniquis

iniquis deputatus est Dominus Majestatis: Clausit & sepultura librum hunc, nec ullum signaculum omninò sic obstruxit, sic occultavit magnum pietatis Sacramentum. Sepultô nimirum Domino, sola desperatio restare videbatur; adeo ut Discipuli dicerent: Quia nos sperabamus. Quis non in illo fleret tempore, clausum arctius librum, & non esse qui aperiret?

Z tych słow Bernárdá Swiętego iáwnie widzisz, że lubo insze sześć pieczęci álbo zasłony utáiły Bostwo Chrystusá Páná, ále go naybardźiey utáił pogrzeb y pieczęć Grobowa. *Clausit & sepultura librum hunc, nec ullum signaculum omnino sic obstruxit, sic occultavit magnum pietatis Sácramentum.* Záczym lubo cię insze pieczęci powinny záchęcáć do utáienia ciebie sámego przed świátem, ále naybárdźiey powinien cię do tego przyprowádźić pogrzeb Chrystusá Páná, y pieczęć do Grobu iego przyłożona, Znowu lubo cię insze łáski y dobrodźieystwá Chrystusowe, powinny poruszyć do wdzięczności przeciwko niemu, tedy naybárdźiey łáská y usługa pogrzebu iego. Wtenczás bowiem ták się utáiło Bostwo w Grobie, że iuż wszyscy zdáli się

S. Bernard. sermone de Resurr. p. 167.

despe-

desperowáć, że iuż wszyscy wątpili o Zmartwychwstániu iego, náwet y sami Uczniowie. Ale kiedy oni ták wątpią, kiedy złośliwi żydzi rozumieią że iuż wygráli, áż oto Chrystus wźiął księgę z Grobu swego, to iest náturę ludzką y w niey moca swoią Zmartwychwstał, y ták tym zmartwychwstániem otworzył tę księgę, y wszystkie iey pieczęci połamał, á połamáwszy, iáwnie pokázał prawdziwe Bostwo swoie, y náuczył nas wszystkich, że pomienione siedm pieczęci nie były z iego potrzeby, ále z iego miłosierdzia y politowánia nád námi, iako świádczy Bernard Swięty. *Dignus est agnus qui occisus est, leo qui resurrexit, postremo liber ipse dignus est aperire se ipsum. Resurgens nimirum à mortuis, resurgens autem virtute propria, & post tres dies sicut prædixerat, testimonium perhibentibus inimicis, & resurgens in tanta Majestate & gloria, indicat manifestè quæcunq; prædiximus signacula vel operimenta, voluntaria non necessaria, nec conditionis fuisse, sed dignationis.*

Náostátek kiedy Jan Swięty widźiał, że Báránek zábity to iest Chrystus JEZUS

S. Bernard. sermon. de Resurr.

wźiął

wźiał kśięgę, y otworzył ią, tedy wszystkie zwierzęta w ten czás obecnie y dwudziestu czterech stárcow upádli, ná kolána y pokłonili śię onemu, więc y ty ponieważ wierzyśz y powinieneś wierzyć, że pomienione śiedm pieczęci á osobliwie Grobową otworzył Chrystus Iezus przez swoie Zmartwychwstánie, upádniy przed nim ná kolána, odday mu pokłon iáko Bogu, y mow: *Godzien iesteś Pánie wziąć kśięgę y otworzyć pieczęci iey, ponieważ zábity iesteś, y odkupiłeś nas przed Bogiem krwią twoią z wszelkiego pokolenia, y rodzáiu, y uczyniłeś z nas krolestwo, y będziemy tu teraz krolowáć ná ziemi, á potym z tobą w Niebie.* Mow tákże z Aniołámi przy otwárciu tey kśięgi będącemi: *Godzien iest Báránek ktory zábity iest, odebráć moc, y Bostwo, y mądrość y męstwo y honor y chwałę y błogosłáwieństwo y wszelkie stworzenie ktore iest ná niebie, y ná ziemi, y pod ziemią, y to ktore iest ná morzu y cokolwiek śię w morzu znayduie &c.*

MODLITWA.

Pánie JEZU Chryste, ktory pod kśięgą nátury nászey śiedmią pieczęciámi zamknięta, przez cáłe życie utáiłeś prawdziwe y nieograniczone Bostwo twoie, á potym

przy

przy Zmartwychwstániu twoim z Grobu, tę kśięgę otworzyłeś, pieczęci rozwiązałeś, y Bostwo twoie iáwnie pokazáłeś, day nam prośiemy cię ábyśmy śię przez cáłe życie násze w Grobie twoim táili, y przed wszelką pompą świátową záwsze uciekáli. Am.

Modlitwá Konkluduiącá.

Wszechmogący wieczny Boże, ktoryś nam dał tę łáskę, ábyśmy ná pámiątkę śmierci Grobu y pogrzebu Páná nászego, Jezusá Chrystusá dzisieysze nawiedzánie Grobow odpráwili: day nam prośiemy cię ábyśmy to wszystko skutecznie wypełnili cokolwiekeśmy dziś rozmyślali, álbo powolnym sercem do sercá przyięli przez tegoż Páná nászego Jezusá Chrystusá.

Cokolwiek tu nápisáłem, oświádczam śię z tym, że to wszystko poddáię zdániu Kośćiołá Swiętego Rzymskiego.

A M E N.

Errata.

Wyſtáwiony Grob l. wyſtáwiwſzy Grob E-qites l. Equites, intrari l. intrare, świętego wytłumáczenia l. świeżego wytłumáczenia, przypuſzczona do weſelá l.do weścia, rozporządzáć l. rozporządzam.

Pag. 50. Zá S. Epifániuſzá zá Bedy l. z S. Epifániuſzá y Bedy, pag. 57. ſtudnia do ktorey był świádczy Jozef l. ſtudniá do ktorey był wpuſzczony Jozef. p. 174. ále y boleli l. ále y ſámi Aniołowie boleli p. 186 Petrus Lallius l. Petrus Lull. p. 192, *Didacus de La Vega a Paludano in latinum translat9* l. *Kerbekius a Paludano in latinum translatus*, p. 208 Chryſtus Pan nie wſpomina. l. Duch Swięty nie wſpomina. pag. 209. Chryſtus Pan przez Proroká l. Duch S. przez Proroká. pag. 265 w Sobotę powinnego l. w Sobote powinnego zapalał. pag. 288. powolnym ſercem do ſercá. l. powolnym czytániem do ſercá. pag. 288: Amen l. Koniec.

